

### กำหนดการเผยแพร่

- ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

### Publishing Schedule

- Number 1 (January - March)
- Number 2 (April - June)
- Number 3 (July - September)
- Number 4 (October - December)

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทาง  
ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์  
และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหา  
สังคม

### Objective

1. To promote and disseminate academic works and research  
results in educational science, psychology, political science,  
Public Administration and interdisciplinary studies in the  
humanities and social sciences.
2. To provide academic services in solving social problems.

ดุษฎีมาด

วารสารวิชาการธรรมศาสตร์  
Dhammathas Academic Journal

ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566  
Vol. 23 No. 3 (July - September 2023)



### การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการ  
กลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความ  
เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจาก  
กองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่  
ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียน  
บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

### Article Consideration

Each article will be published by a panel of two journalists with  
expertise in relevant fields. And get the editorial approval before  
publishing. The review is in the form of: The article's Double Blind.  
To comply with copyright law The author must sign the copy  
of the article submission form to the journal. In addition, the author  
must confirm that the original article submitted to it. Only one  
publication in the Dhammathas academic journal. If the images  
or tables of other articles appearing in other publications are used. The  
author must ask permission of the copyright owner. Include a book  
that has been approved by the editor before the article is published.

### ที่ปรึกษา

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.  
พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รector ศาสตราจารย์ ดร.  
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ  
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตต์เจริญ  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### Advisors

Prof. Dr. Phra Thamwacharapundit  
Assoc. Prof. Dr. Phra Sophonphathanapundit  
Prof. Dr. Prayong Seanburan  
Prof. Dr. Watchara Ngamchitcharoen  
Asst. Prof. Dr. Pitch Pongsawat

Mahachulalongkornrajavidyalaya University  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University  
Khon Kaen University  
Thammasat University  
Chulalongkorn University

### บรรณาธิการ / Editor

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล / Asst. Prof. Dr. Suraphon Promgun

### ผู้ช่วยบรรณาธิการ / Editorial assistant

สาริกา ไสวงาม / Sariga Sa-waingam

#### กองบรรณาธิการ

|                                                 |                                    |
|-------------------------------------------------|------------------------------------|
| พระครูสุธีคัมภีรญาณ วิ., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร สมปราษฎ์                   | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์               | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย      |
| รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ                | มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม         |
| รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม              | มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์               |
| รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตคาสาร                 | มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร            |
| รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว              | มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ |
| รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง                   | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่         |
| รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง               | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม               |
| รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี                   | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพรรณ วงศ์พรพวัน       | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี             | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส              | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธิวัฒน์ ถาวรสินศักดิ์  | มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย               |

#### Editorial Board

|                                           |                                           |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sudhikhambhirayan | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Prof. Dr. Kanokorn Somprach               | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Assoc. Prof. Dr. Pasakorn Dokchan         | Mahamakut Buddhist University             |
| Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom          | Rajabhat Mahasarakham University          |
| Assoc. Prof. Dr. Kathanyoo Kaewhanam      | Kalasin University                        |
| Assoc. Prof. Dr. Aompol Buddasarn         | Phranakhon Rajabhat University            |
| Assoc. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew      | Huachiew Chalermprakit University         |
| Assoc. Prof. Dr. Sanya Sasong             | Chiang Mai Rajabhat University            |
| Assoc. Prof. Dr. Theerapong Meethaisong   | Mahasarakham University                   |
| Assoc. Prof. Dr. Vitthaya Thongdee        | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Asst. Prof. Dr. Chakkapan Wongpompavan    | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Asst. Prof. Dr. Chanchai Hudsri           | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Asst. Prof. Dr. Prayoon Saengsai          | Mahachulalongkornrajavidyalaya University |
| Asst. Prof. Dr. Putthiwat Thawonsinsak    | Loei Rajabhat University                  |

#### ผู้จัดการวารสาร / Journal Manager

มาริสสา ไสวงาม / Marisa Sa-waingam

**ออกแบบปก :** สาริกา ไสวงาม

**จำนวนพิมพ์ :**

**เจ้าของ :** สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น  
อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาท อาสภมหาเถร)  
เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000  
โทรศัพท์ 085-752-1693  
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> E-mail: [sariga.saw@mcu.ac.th](mailto:sariga.saw@mcu.ac.th)

**พิมพ์ที่ :** ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขอนแก่นการพิมพ์ 64-66 ถนนรินรมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000  
โทรศัพท์ 0-4322-1938 E-mail: [khonkaenprint@gmail.com](mailto:khonkaenprint@gmail.com)

## คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ (Peer Review)

ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 ประจำปี เดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566

### ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

- |                                             |                                    |
|---------------------------------------------|------------------------------------|
| 1. พระครูปลัดบุญช่วย โชติวีโส, ดร.          | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิน ทองปั้น      | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส ลีกา          | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |
| 4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรกฤต ศรีบุญเรือง | มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย |

### ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

- |                                               |                                              |
|-----------------------------------------------|----------------------------------------------|
| 1. ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตระเจริญ          | มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์                        |
| 2. ศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพล              | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช                |
| 3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีญา อรุณขจรศักดิ์      | จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                        |
| 4. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล       | จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                        |
| 5. รองศาสตราจารย์ ดร.อังคณา ตุงคะสมิต         | มหาวิทยาลัยขอนแก่น                           |
| 6. รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ สมิตสุวรรณค์       | วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น |
| 7. รองศาสตราจารย์ ดร.จุจ ศิริสัญลักษณ์        | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| 8. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์      | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| 9. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงหทัย กาศวิบูลย์       | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                         |
| 10. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี          | มหาวิทยาลัยนเรศวร                            |
| 11. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์   | มหาวิทยาลัยนเรศวร                            |
| 12. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ธานี            | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม                         |
| 13. รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น       | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม                         |
| 14. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญารัตน์ มีสุวรรณ     | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม                         |
| 15. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ | มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                       |
| 16. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์    | มหาวิทยาลัยบูรพา                             |
| 17. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข    | มหาวิทยาลัยบูรพา                             |
| 18. รองศาสตราจารย์ ดร.พรรรัตน์ แสงหาญ         | มหาวิทยาลัยบูรพา                             |
| 19. รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล           | มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ                   |
| 20. รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี    | มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ                   |
| 21. รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ       | มหาวิทยาลัยพายัพ                             |
| 22. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีร หุตยธนาสันต์        | มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์                     |
| 23. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ แสงเงิน          | มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร                      |
| 24. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตกร นวกิจไพบูลย์      | สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์                 |
| 25. รองศาสตราจารย์ นวฤทธิ์ พิเศษเกษร          | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช                |
| 26. รองศาสตราจารย์ จินดารัตน์ เบอรพันธุ์      | จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                        |
| 27. รองศาสตราจารย์ นันทนัย ประสานนาม          | มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                       |

## คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร วารสารวิชาการสสมทสรณ์ (Peer Review)

ปีที่ 23 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม - กันยายน 2566

### ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

- |                                                           |                                        |
|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| 28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา          | มหาวิทยาลัยขอนแก่น                     |
| 29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรพรรณ พัทธประภักดิ์           | มหาวิทยาลัยแม่โจ้                      |
| 30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ                | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                   |
| 31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ อินตะวงศ์             | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                   |
| 32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชนิตร์ ลีนาราช                | มหาวิทยาลัยเชียงใหม่                   |
| 33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปทุมพร เปี้ยถนอม                | มหาวิทยาลัยรามคำแหง                    |
| 34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เฉลิวงศาเวช              | มหาวิทยาลัยรังสิต                      |
| 35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์               | มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย          |
| 36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียาดี ผลเอนก                  | มหาวิทยาลัยบูรพา                       |
| 37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรียุทธ เวลล์ส                  | มหาวิทยาลัยบูรพา                       |
| 38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์        | มหาวิทยาลัยพายัพ                       |
| 39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลกมล อารณพงษ์                 | มหาวิทยาลัยนเรศวร                      |
| 40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน                  | มหาวิทยาลัยทักษิณ                      |
| 41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี               | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม                   |
| 42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระวัฒน์ ต้นสกุล               | มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์               |
| 43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไพศาล บรรจุสุวรรณ | มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์               |
| 44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต้องตา สมใจเพ็ง                 | มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์                 |
| 45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยณัฐ สร้อยคำ                  | มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี                 |
| 46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์              | มหาวิทยาลัยพะเยา                       |
| 47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา                   | มหาวิทยาลัยศรีปทุม                     |
| 48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภณา สุดสมบุญ                  | มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช          |
| 49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ                   | วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ |
| 50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สินทรัพย์ ยืนยาว                | มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์             |
| 51. อาจารย์ ดร.ศิริประภา แจ่มกรณ                          | มหาวิทยาลัยบูรพา                       |
| 52. อาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์                           | มหาวิทยาลัยมหาสารคาม                   |
| 53. อาจารย์ ดร.สุริยัน เขตบรรจง                           | มหาวิทยาลัยรามคำแหง                    |
| 54. อาจารย์ ดร.อารีย์ ปินประทาน                           | มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่             |
| 55. อาจารย์ ดร.อภิมาส มากจ้อย                             | มหาวิทยาลัยศิลปากร                     |
| 56. อาจารย์ ดร.ไกล่รุ่ง อีโซ                              | จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย                  |

# บรรณาธิการกลอง

วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ฉบับนี้ เป็นปีที่ 23 ฉบับที่ 3 ประกอบด้วย **บทความวิจัย** 1) แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2) การพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) Analysis of the Factors Influencing the well-being of Ethnic Minority Farmers: a Case Study of Bai Minority in the Wase Town Dali, Yunnan, P.R. China 4) ผลของโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) 5) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 6) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย 7) แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 8) ประสิทธิภาพของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวนมนต์ต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 รพ.สต.ดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 9) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลย เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี 10) ผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลจรเข้มาก อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี 11) การวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของมอง ปอล ชาร์ตร์ 12) การพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห้วยบง 13) การศึกษาองค์ประกอบของระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 14) Organizational Competency Development for Farmer Professional Cooperatives: A Case Study of Bajie Town, Yunnan, P.R. China 15) คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาทฤษฎีฐานราก 16) การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร 17) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 18) การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 19) ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด 20) หลังม่าน (Behind the scenes): ปีศาจปิตุโยในนวนิยายวาย 21) เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด และ**บทความวิชาการ** ประกอบด้วย บุคคลที่มีความยุติธรรม: จอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนา และการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิฤตในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับความรู้จากความรู้วิจัย และบทความวิชาการ ตามที่ปรากฏ และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตลอดถึงการดำเนินชีวิตต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล)

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้  
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

# สารบัญ

## บรรณาธิการแถลง

### บทความวิจัย : Research Article

- แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี  
  
The Guidelines for Happy Workplace Development of Extra Large Secondary  
School under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office  
  
วรัญญา เศษตะสัถย์ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช  
Warunya Sattasut and Wallapa Chalemvongsavej 1
- การพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตучัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
  
Development of Thai Reading and Writing Spells Using Skill Exercises of  
Thai Language Learning Subject Group Grade 1 Students at Pratuchai School  
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province  
  
อนันต์ ลากุล และหฤทัย ร่มมะบุตร  
Anan Lakul and Haruetai Rummabut 17
- Analysis of the Factors Influencing the well-being of Ethnic Minority Farmers:  
a Case Study of Bai Minority in the Wase Town Dali, Yunnan, P.R. China  
  
Zhang Xian, Bongkochmas Ek-lem, Chalermchai Panyadee  
and Pradtana YossuckPrakru 29
- ผลของโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยม  
ศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)  
  
The effects of self-management development program for senior secondary  
school students of the Demonstration School of Ramkhamhaeng University  
  
มยุรฉัตร นพกรสุขทองดี  
Mayurachat Noppakornsuktongdee 42

- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

Guidelines for Developing Digital Leadership for School Administrators under the Office of Nongbualam-phu Primary Educational Service Area Office 1

สมาน ประวันโต

Saman Prawanto

53

- การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสม ร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย

Study of Academic Achievement and Opinions of Students in Mathayom Suksa 5, Thammasat Klongluang Wittayakom School After Organizing Learning using Multimedia Technology together with Teaching in the Virtual School System, Lilit Taleng Phai

สุภัชฉาน ศรีเอี่ยม และนวนลอนงค์ ทองเสริม

Supatcha Sri-iam and Nuananong Thongserm

71

- แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

The Guidelines for Promoting Healthy Large Size School under the Nonthaburi Secondary Educational Ser-vice Area Office

ณรงค์ธรรม ทองสุขแสงเจริญ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช

Narongghamm Thongsuksaengcharoen and Wallapa Cha-lermvongsavej

85

- ประสิทธิภาพของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 รพ.สต.ดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

The Effectiveness of Meditation after Praying Practice on Blood Sugar Levels of Patients with Type 2 Diabe-tes Mellitus, Don Bom Sub district Health Prompting Hospital, Muang Kao Sub district, Muang District, Khon Kaen Province

ปิธิพร โพธิ์ศรีวังชัย

Pitiporn Phosriwangchai

97

- ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลย เพื่อสร้างจิตสำนึก  
ความเป็นพลเมืองที่ดี

Factors Affecting the Development of Community Organization Council Leaders in Loei Province to Create a Sense of Good Citizenship

วิษญ์ มะลิตัน

Wich Maliton 107
- ผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง  
กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภ่อู้อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

Impact of the Mining and Limestone Quarrying Project for the Construction Industry: A Case Study of Tambon Chorakhe Samphan, Amphoe U Thong, Suphan Buri Province

สีบพงศ์ สุขสม

Suebpong Suksom 119
- การวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์

An Analysis of Freedom in Theravada Buddhism and the Philosophy of Jean-Paul Sartre

พระสมุห์บรรจง ปญญาวุธ (คำแหงพล), จักรพรรณ วงศ์พรวัฒน์ และสุวิน ทองปั้น

Phra Samubanjong Panyawutho (Kamhangpon),  
Chakkapan Wongpornpavanand Suwin Thongpan 133
- การพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะ  
การอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหว่านบุญ

The Development of Teacher Tool Kits Teaching Package using the ASSURE Model for Enhancing Reading and Writing Skills Grade 1 Students in Wat Wanboon School

มณฑา วิริยางกูร, ประภาสิต ประกอบผล, ประพรธน์ พละชีวะ  
และยุภาพร นอกเมือง

Montha Wiriyangkul, Prakasit Prakobpol, Prapat Palacheewa  
and Yupaporn Nokmuang 145

- การศึกษาองค์ประกอบของระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน  
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
  
A Study of Components of a Teacher Development System to Strengthen  
Morality and Ethics of Secondary School Students under the Office of the  
Basic Education Commission  
  
พุทธิพงษ์ สงวนนาม และกาญจน์ เรืองมนตรี  
  
Puttipong Sanguannam and Karn Ruangmontri 161
- Organizational Competency Development for Farmer Professional  
Cooperatives: A Case Study of Bajie Town, Yunnan, P.R. China  
  
Li Jiao, Bongkochmas Ek-lem, Somkid Kaewtip and Chalermchai Panyadee 173
- คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาทฤษฎี  
ฐานราก  
  
The Characteristics of a Successful Teacher in Primary School: Case Study  
Grounded Theory  
  
จุฬารณ จันชาวี, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์ และสมคิด สร้อยน้ำ  
  
Juraporn Jancharee, Praporntip Kunagornpitak and Somkid Sroinam 187
- การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร  
  
A Study of New Normal Administration Components according to Good  
Governance of Schools under the Sakon Nakhon Primary Educational  
Service Area Office in Sakon Nakhon Province  
  
พลชัย ชุมปัญญา, วาโร เฟ่งสวัสดิ์ และวันเพ็ญ นันทะศรี  
  
Ponchai Chumpunya, Waro Phengsawat and Wanphen Nanthasri 203
- ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ  
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
  
Needs for Developing Services of the Office of Academic Resources and  
Information Technology of Rajabhat Maha Sarakham University Students  
  
ปณณธรณัฐ อาปะโม  
  
Phannathonnat Arpamo 221

- การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์  
เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี  
  
The Need Assessment of an Open-Based Creative Learning Environments  
Model to Promote the Creativity of Undergraduate Student  
  
ยงยุทธ มุ่งหมาย, ธนดล ภูสีฤทธิ์ และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ  
Yongyuth Mungmai, Tanadol Phuseerit and Suttipomg Hokuwan 233
- ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ใช้การศึกษา  
ชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด  
  
Pedagogical Content Knowledge of Intern Students using Lesson Study and  
Open Approach  
  
เสฏฐวุฒิ บุญดี และสัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง  
Settawut Boondee and Sampan Thinwiangthong 245
- หลังม่าน (Behind the scenes): ปิตาธิปไตยในนวนิยายวาย  
  
Lang Man behind the Scenes: Patriarchy in a Yaoi Novel  
  
นนทิกานต์ จูห้อง และอรทัย เพี้ยยุระ  
Nonthikan Juhong and Orathai Piayura 261
- เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด  
  
Attitudes of Students Using Open-Ended Problem  
  
ชนาพร ดาโอภา และนิศากร บุญเสนา  
Chanaporn Daopa and Nisakorn Boonsena 273

## บทความวิชาการ : Academic Article

- บุคคลที่มีความยุติธรรม: จอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนา  
  
Individuals with integrity: John Rawls and Buddhism  
  
พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาংশิงห์), พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)  
และพระครูวินัยธร วรชาติ ทะสา  
  
Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing), Phra Silasak Sumato (Buntong)  
and Phrakhru Winaithorn Worrachat Thasa 287

■ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิถีพุทธในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21

Human Resource Management in the Buddhist way in the 21st Century

ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล, บุญโชติ สลืออ่อน, ชำนาญ เกิดช่อ  
และพระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร

Theeratas Rojkitjakul, Boonchot Saleeoon, Chamnam Kerdchor  
and Phrakru Sangkharak Pittaya Yantharo

301

**ภาคผนวก**

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมทรรศน์

313

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

314

แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน  
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
มัธยมศึกษา นนทบุรี\*

The Guidelines for Happy Workplace Development of  
Extra Large Secondary School under the Nonthaburi  
Secondary Educational Service Area Office

วรัญญา เศษตะสัถย์ และวัลลภา เฉลิมวงศ์วณิช  
Warunya Sattasut and Wallapa Chalermvongsavej  
มหาวิทยาลัยรังสิต  
Rangsit University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: warunya.s64@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ  
จำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุข และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุข  
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ประชากร  
ได้แก่ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 195 คน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ใน  
การวิจัยคือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 8 ด้านขององค์กรแห่ง  
ความสุข คือ ด้านสุขภาพดี ด้านน้ำใจงาม ด้านการผ่อนคลาย ด้านการหาความรู้ ด้านคุณธรรม ด้านใช้เงินเป็น  
ด้านครอบครัวที่ดี และด้านความสุขขององค์กรและสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ  
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นมากที่สุดในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน  
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีอยู่ในด้านสุขภาพดี (PNI<sub>modified</sub>  
= 0.437) รองลงมาคือ ด้านครอบครัวดี ด้านความสุขขององค์กรและสังคม ด้านการหาความรู้ ด้านการ

---

\*ได้รับบทความ: 9 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2566; ตอปรับตีพิมพ์: 4 สิงหาคม 2566  
Received: June 9, 2023; Revised: July 7, 2023; Accepted: August 4, 2023



ผ่อนคลาย ด้านการใช้เงินเป็น ด้านน้ำใจงาม ด้านคุณธรรม มีค่าความต้องการจำเป็น PNI<sub>modified</sub> เท่ากับ 0.428, 0.415, 0.386, 0.384, 0.382, 0.345, 0.311 ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ด้านสุขภาพดีมี 5 แนวทาง ด้านน้ำใจงาม 4 แนวทาง ด้านการผ่อนคลาย 5 แนวทาง ด้านการหาความรู้ 3 แนวทาง ด้านคุณธรรม 4 แนวทาง ด้านใช้เงินเป็น 5 แนวทาง ด้านครอบครัวที่ดี 5 แนวทาง และด้านความสุขขององค์กรและสังคม 4 แนวทาง รวมทั้งหมด 35 แนวทาง

**คำสำคัญ:** แนวทางการพัฒนา; ความต้องการจำเป็น; องค์กรแห่งความสุข

### Abstract

The aims of the study were to: 1) study current conditions, desirable conditions, and happy school needs; and 2) present The Guidelines for Happy Workplace Development of Extra Large Secondary School under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office. population, namely teachers and educational personnel, the participants were 195. Mixed Method Research The research instrument used includes 5 rating scales and 40 item questionnaires with 8 aspects concerning a happy workplace consisting of Happy body, Happy Heart, Happy Relax, Happy Brain, Happy Soul, Happy Money, Happy Family, and Happy Society. The statistics for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI<sub>modified</sub>).

#### The result showed that:

1. The result showed that the highest PNI<sub>modified</sub> for Happy Workplace Development of Extra Large Secondary School under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office was Happy Body (PNI<sub>modified</sub> = 0.437), followed by Happy Family, Happy Society, Happy Brain, Happy Relax, Happy Money, Happy Heart, and Happy Soul. Need Assessment PNI<sub>modified</sub> with 0.428, 0.415, 0.386, 0.384, 0.382, 0.345, and 0.311, respectively.

2. The Guidelines for Happy Workplace Development of Extra Large Secondary School under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office consisted of 35 guidelines: 1. Happy Body (5 guidelines), 2. Happy Heart (4 guidelines), 3. Happy Relax (5 guidelines), 4. Happy Brain (3 guidelines), 5. Happy Soul (4 guidelines), 6. Happy Money (5 guidelines), 7. Happy Family (5 guidelines), and 8. Happy Society (5 guidelines), respectively.

**Keywords:** The Guidelines; Need Assessment; Happy Workplace



## 1. บทนำ

องค์กรแห่งความสุขถือเป็นแนวคิดหลักที่มุ่งดำเนินงานพัฒนาความสุขให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร และเชื่อว่าทรัพยากรบุคคล มีความสำคัญในลำดับต้นๆ สมควรได้รับการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขที่มีคุณภาพและมีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2679 ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข” ก่อให้เกิดการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างมีกัลยาณมิตร การช่วยเหลือ และความผูกพันถือเป็นการเสริมแรงทางบวกต่อการส่งเสริมความสุขของการทำงาน (Happy Workplace Center, 2017)

ความสุขของการทำงานเป็นแนวคิดที่สำคัญ เพื่อสร้างความสมดุลในการทำงาน มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาคน งาน และนำพาองค์กรสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์เพื่อบรรลุภารกิจขององค์กร จึงเกิดแนวคิดองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) ทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ตลอดจนสถาบันทางการศึกษา ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่องค์กรแห่งความสุข

แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกในที่ทำงาน เกิดความสุขและความพึงพอใจเมื่องานสำเร็จ แนวคิดองค์กรแห่งความสุข ได้รับอิทธิพลจาก แนวคิดสุข

ภาวะที่ดี 4 มิติ ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1993) คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ สอดคล้องกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จุดเริ่มต้นคือการสร้างองค์กรแห่งความสุขซึ่งองค์ประกอบ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพดี 2) ด้านน้ำใจงาม 3) ด้านการผ่อนคลาย 4) ด้านการหาความรู้ 5) ด้านคุณธรรม 6) ด้านใช้เงินเป็น 7) ด้านครอบครัวที่ดี และ 8) ด้านความสุขขององค์กรและสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

โรงเรียนเป็นองค์กรสำหรับส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดพัฒนาการอย่างรอบด้าน โดยพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะทั้งความรู้ที่ดี เจตคติที่ดี และมีทักษะสำคัญแห่งอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายด้านหนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล องค์กรควรส่งเสริมปัจจัยทางบวกและลดความเสี่ยงที่สามารถเกิดปัจจัยทางลบได้ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อความสุขมวลรวมขององค์กรเพิ่มขึ้นจะเกิดการส่งมอบคุณค่าแห่งความสุขสู่นักเรียน เกิดบรรยากาศการทำงาน การจัดการเรียนการสอน คุณภาพชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษาดีขึ้น ส่งผลดีต่อโรงเรียน (ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว, 2560; พัทธวรรณ เวียงเก่า, 2561)

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน



กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ประกอบด้วยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 195 คน มีวิสัยทัศน์ คือ องค์กรการเรียนรู้ชั้นนำที่จัดการศึกษาระดับสากล พัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการพัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสำคัญ สำหรับการบริหารเป็นอย่างมาก และองค์กรแห่งความสุข ทั้ง 8 ด้านจะเป็นการสร้างความสุขในโรงเรียนให้เกิดขึ้น นำไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องคำกล่าวที่ว่า คนสำราญ งานสำเร็จ (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, 2550)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นและเสนอแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขทั้ง 8 ด้าน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการเสนอแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยประชากร ได้แก่ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 195 คน เลือกโดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาทั้ง 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี และมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสุขภาพดี 2) ด้านน้ำใจงาม 3) ด้านการผ่อนคลาย 4) ด้านการหาความรู้ 5) ด้านคุณธรรม 6) ด้านใช้เงินเป็น 7) ด้านครอบครัวที่ดี 8) ด้านความสุขขององค์กรและสังคม ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 แสดงว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องตาม



วัตถุประสงค์ของการวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient:  $\alpha$ ) ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.926

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ของการ เป็นองค์กรแห่งความสุข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) โดยเกณฑ์การแปลผล ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ แบ่ง เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กร แห่งความสุขอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กร แห่งความสุขอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กร แห่งความสุขอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กร แห่งความสุขอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กร แห่งความสุขอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นจัดลำดับความต้องการจำเป็น สูงสุด 3 ลำดับแรก เพื่อนำความต้องการจำเป็น ดังกล่าวทำเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ จากนั้น นำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาทั้ง 4 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำเสนอแนวทางการ เป็นองค์กรแห่งความสุข โดยใช้การวิเคราะห์เชิง เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลมาเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลตามประเด็น (Thematic Analysis) เพื่อกำหนดเป็นแนวทาง การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง สภาพ ที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการ เป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์โดยวิธี Modified Priority Need Index (PNI<sub>modified</sub>)



ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี (n = 195)

| องค์ประกอบองค์กร<br>แห่งความสุข     | สภาพปัจจุบัน |      |         | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           | ค่า PNI <sub>modified</sub> | ลำดับ<br>ที่ |
|-------------------------------------|--------------|------|---------|-------------------|------|-----------|-----------------------------|--------------|
|                                     | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล   | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     |                             |              |
| 1. ด้านสุขภาพดี                     | 3.39         | 0.34 | ปานกลาง | 4.85              | 0.18 | มากที่สุด | 0.437                       | 1            |
| 2. ด้านน้ำใจงาม                     | 3.60         | 0.16 | มาก     | 4.84              | 0.07 | มากที่สุด | 0.345                       | 7            |
| 3. ด้านการผ่อนคลาย                  | 3.38         | 0.28 | ปานกลาง | 4.70              | 0.17 | มากที่สุด | 0.384                       | 5            |
| 4. ด้านการหาความรู้                 | 3.50         | 0.25 | มาก     | 4.83              | 0.20 | มากที่สุด | 0.386                       | 4            |
| 5. ด้านคุณธรรม                      | 3.59         | 0.15 | มาก     | 4.69              | 0.15 | มากที่สุด | 0.311                       | 8            |
| 6. ด้านใช้เงินเป็น                  | 3.40         | 0.23 | ปานกลาง | 4.67              | 0.20 | มากที่สุด | 0.382                       | 6            |
| 7. ด้านครอบครัวที่ดี                | 3.37         | 0.31 | ปานกลาง | 4.78              | 0.06 | มากที่สุด | 0.428                       | 2            |
| 8. ด้านความสุขของ<br>องค์กรและสังคม | 3.50         | 0.22 | มาก     | 4.90              | 0.06 | มากที่สุด | 0.415                       | 3            |
| รวม                                 | 3.47         | 0.09 | ปานกลาง | 4.9               | 0.08 | มากที่สุด | -                           | -            |

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรแห่งความสุขของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 195 คน ด้วยวิธี Modified Priority Need Index (PNI<sub>modified</sub>) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) พบว่า ค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มี

ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านสุขภาพดีมีค่าความต้องการจำเป็น PNI<sub>modified</sub> เท่ากับ 0.437 รองลงมาคือ ด้านครอบครัวดี ด้านความสุขขององค์กรและสังคม ด้านการหาความรู้ ด้านการผ่อนคลาย ด้านการใช้เงินเป็น ด้านน้ำใจงาม ด้านคุณธรรม มีค่าความต้องการจำเป็น PNI<sub>modified</sub> เท่ากับ 0.428, 0.415, 0.386, 0.384, 0.382, 0.345, 0.311 ตามลำดับ



**ตารางที่ 2** สภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุข จำแนกตามรายด้าน (n = 195)

| ลำดับ<br>ที่                     | ประเด็นพิจารณา                                            | สภาพปัจจุบัน |      |         | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           | ค่า PNI<br>modified |
|----------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------|------|---------|-------------------|------|-----------|---------------------|
|                                  |                                                           | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล   | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     |                     |
| 1. ด้านสุขภาพดี (Happy Body)     |                                                           |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                | การรับประทานอาหาร<br>ที่ดี มีประโยชน์ ถูก<br>หลักโภชนาการ | 3.28         | 1.04 | ปานกลาง | 4.97              | 0.19 | มากที่สุด | 0.518               |
| 2                                | การไม่ดื่มเครื่องดื่ม<br>แอลกอฮอล์ทุกชนิด                 | 3.11         | 1.42 | ปานกลาง | 4.60              | 0.61 | มากที่สุด | 0.480               |
| 3                                | การออกกำลังกาย<br>สม่ำเสมอ                                | 3.30         | 0.94 | ปานกลาง | 4.83              | 0.44 | มากที่สุด | 0.461               |
| 2. ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart)    |                                                           |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                | การมีความสัมพันธ์<br>ในที่ทำงานเหมือน<br>ครอบครัว         | 3.34         | 1.43 | ปานกลาง | 4.80              | 0.40 | มากที่สุด | 0.436               |
| 2                                | การสื่อสารพูดคุย<br>กับเพื่อนอย่างเป็น<br>กัลยาณมิตร      | 3.39         | 1.44 | ปานกลาง | 4.80              | 0.54 | มากที่สุด | 0.416               |
| 3                                | การมีความเต็มใจใน<br>การทำประโยชน์เพื่อ<br>ส่วนรวม        | 3.61         | 1.31 | มาก     | 4.87              | 0.34 | มากที่สุด | 0.350               |
| 3. ด้านการผ่อนคลาย (Happy Relax) |                                                           |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                | ความสามารถในการ<br>จัดการกับปัญหาต่างๆ<br>ได้             | 3.15         | 1.40 | ปานกลาง | 4.60              | 0.61 | มากที่สุด | 0.416               |



| ลำดับ<br>ที่                      | ประเด็นพิจารณา                                                                      | สภาพปัจจุบัน |      |         | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           | ค่า PNI<br>modified |
|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------|---------|-------------------|------|-----------|---------------------|
|                                   |                                                                                     | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล   | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     |                     |
| 2                                 | การมีกิจกรรมพักผ่อนเพื่อลดความเครียดอยู่เสมอ                                        | 3.25         | 1.12 | ปานกลาง | 4.60              | 0.80 | มากที่สุด | 0.415               |
| 3                                 | การนอนหลับพักผ่อนมากกว่า 7 ชั่วโมงอยู่เสมอ                                          | 3.35         | 0.94 | ปานกลาง | 4.67              | 0.60 | มากที่สุด | 0.394               |
| 4. ด้านการหาความรู้ (Happy Brain) |                                                                                     |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                 | การมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในการทำงาน                                    | 3.26         | 1.33 | ปานกลาง | 4.98              | 0.12 | มากที่สุด | 0.528               |
| 2                                 | การมีโอกาสดูงาน การอบรม ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะหรือความสามารถของตนเองอยู่เสมอ | 3.43         | 1.31 | ปานกลาง | 4.92              | 0.40 | มากที่สุด | 0.433               |
| 3                                 | การหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ                                                          | 3.45         | 1.30 | ปานกลาง | 4.53              | 0.89 | มากที่สุด | 0.315               |
| 5. ด้านคุณธรรม (Happy Soul)       |                                                                                     |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                 | การให้อภัยต่อผู้สำนึกผิด                                                            | 3.38         | 1.41 | ปานกลาง | 4.60              | 0.71 | มากที่สุด | 0.361               |
| 2                                 | การยอมรับในความผิดที่ตนกระทำ                                                        | 3.61         | 1.47 | มาก     | 4.80              | 0.54 | มากที่สุด | 0.333               |
| 3                                 | การขอโทษในความผิดที่ตนกระทำ                                                         | 3.75         | 1.48 | ปานกลาง | 4.80              | 0.54 | มากที่สุด | 0.279               |



| ลำดับ<br>ที่                                    | ประเด็นพิจารณา                                                             | สภาพปัจจุบัน |      |         | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           | ค่า PNI<br>modified |
|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|--------------|------|---------|-------------------|------|-----------|---------------------|
|                                                 |                                                                            | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล   | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     |                     |
| 6. ด้านใช้เงินเป็น (Happy Money)                |                                                                            |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                               | การปลดหนี้สิน                                                              | 3.16         | 1.15 | ปานกลาง | 4.93              | 0.25 | มากที่สุด | 0.562               |
| 2                                               | การมีเงินเก็บออมในแต่ละเดือน                                               | 3.29         | 1.28 | ปานกลาง | 4.60              | 0.71 | มากที่สุด | 0.397               |
| 3                                               | ค่าตอบแทนที่ได้รับทั้งหมด จากการ<br>ทำงานในแต่ละเดือน<br>เพียงพอต่อรายจ่าย | 3.30         | 1.05 | มาก     | 4.47              | 0.96 | มาก       | 0.352               |
| 7. ด้านครอบครัวที่ดี (Happy Family)             |                                                                            |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                               | การมีเวลาอยู่กับ<br>ครอบครัวอย่างเพียงพอ                                   | 3.08         | 1.28 | ปานกลาง | 4.80              | 0.54 | มากที่สุด | 0.557               |
| 2                                               | บุคคลในครอบครัวมี<br>ความใส่ใจ/สนใจและ<br>ให้คำปรึกษา                      | 3.17         | 1.42 | ปานกลาง | 4.88              | 0.41 | มากที่สุด | 0.539               |
| 3                                               | การมีกิจกรรมร่วมกับ<br>คนใน ครอบครัว<br>สัปดาห์ละ 1 ครั้ง                  | 3.19         | 1.33 | ปานกลาง | 4.73              | 0.57 | มากที่สุด | 0.482               |
| 8. ด้านความสุขขององค์กรและสังคม (Happy Society) |                                                                            |              |      |         |                   |      |           |                     |
| 1                                               | การปฏิบัติตามกฎ<br>ระเบียบ/ข้อบังคับ<br>ของสังคม                           | 3.39         | 1.27 | ปานกลาง | 4.88              | 0.48 | มากที่สุด | 0.493               |
| 2                                               | การรู้สึก ปลอดภัยใน<br>ชีวิตและทรัพย์สิน                                   | 3.28         | 1.44 | ปานกลาง | 4.85              | 0.50 | มากที่สุด | 0.479               |
| 3                                               | การมีความสุขสงบสุข<br>ของสังคมไทย                                          | 3.40         | 1.11 | ปานกลาง | 4.85              | 0.44 | มากที่สุด | 0.425               |



จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุขโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่าในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นรายด้านสูงสุด คือ ด้านสุขภาพดีมีค่าความต้องการจำเป็น PNI<sup>modified</sup> เท่ากับ 0.437 และต่ำสุด คือ ด้านคุณธรรมมีค่าความต้องการจำเป็น PNI<sup>modified</sup> เท่ากับ 0.311

ด้านสุขภาพดีในภาพรวมค่าเฉลี่ยของระดับสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือการรับประทานอาหารที่ดี มีประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ รองลงมาคือการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด และการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ตามลำดับ

ด้านน้ำใจงามในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือการมีความสัมพันธ์ในที่ทำงานเหมือนครอบครัว รองลงมาคือการสื่อสารพูดคุยกับเพื่อนอย่างกัลยาณมิตรและการมีความเต็มใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตามลำดับ

ด้านการผ่อนคลายในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความ

ต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือความสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ รองลงมาคือการมีกิจกรรมพักผ่อนเพื่อลดความเครียดอยู่เสมอ และการนอนหลับพักผ่อนมากกว่า 7 ชั่วโมง ตามลำดับ

ด้านการหาความรู้ในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือ การมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในการทำงาน รองลงมาคือ การมีโอกาสนที่จะรับการอบรมศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาทักษะหรือความสามารถของตนเอง และการหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ตามลำดับ

ด้านคุณธรรมในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือ การให้อภัยต่อผู้สำนึกผิด รองลงมาคือ การยอมรับผิดที่ท่านกระทำ และการตอบแทนผู้มีพระคุณที่ช่วยเหลือท่านเสมอ ตามลำดับ

ด้านการใช้เงินเป็นในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือ การปลอดหนี้สิน รองลงมาคือ การมีเงินเก็บออมในแต่ละเดือน และค่าตอบแทนที่ได้รับทั้งหมดจากการทำงานในแต่ละเดือนเพียงพอต่อรายจ่ายตามลำดับ

ด้านครอบครัวที่ดีในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความ



ต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือ การมีเวลาอยู่กับครอบครัวอย่างเพียงพอ รองลงมา คือ บุคคลในครอบครัวของท่านมีความใส่ใจ/สนใจ ให้คำปรึกษา และการมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัว สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตามลำดับ

ด้านความสุขขององค์กรและสังคมในภาพรวมค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ลำดับแรกคือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ ข้อบังคับของสังคม รองลงมาคือ การรู้สึกปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีความสุขในสังคมไทย ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ เป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด ใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขนาดใหญ่มากจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลหลัก 5 คนมีรายละเอียดดังนี้

ด้านสุขภาพดีประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ส่งเสริมโครงการการเลือกรับประทาน อาหารที่ดีและปลอดภัยต่อสุขภาพโดยคำนึงถึง โภชนาการที่ดี 2) ส่งเสริมการลด ละ เลิกจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) บังคับใช้โทษเมื่อมีการละเมิด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา 4) ให้ ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริม สุขภาพ และ 5) การตรวจสุขภาพประจำปีให้กับ บุคลากรอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ด้านน้ำใจงามประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1) สร้างวัฒนธรรมในการทำงานลักษณะ ช่วยเหลือซึ่งกัน 2) สร้างค่านิยมในการสื่อสารพูด

คุยกันในเชิงบวกและแบบสองทาง 3) บริหารตาม หลักการมีส่วนร่วม และ 4) ทุกคนมีส่วนร่วมในการ วางแผนและออกแบบกิจกรรมจิตอาสา

ด้านการผ่อนคลายประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้มีการทำแบบประเมิน สำนึกความเครียด/ความต้องการช่วยเหลือ 2) พุดคุยสอบถามโดยตรงและจัดจ้างนักจิตวิทยา อย่างน้อยสถานศึกษาละ 1 ท่าน 3) บุคลากร ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบวางแผนกิจกรรม การพักผ่อน 4) สร้างความเข้าใจให้เห็นถึงความ สำคัญของการพักผ่อนที่เพียงพอ และ 5) ลดขั้นตอน การปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น

ด้านการหาความรู้ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) สร้างแรงจูงใจในการพัฒนา ตนเองโดยการสร้างความท้าทายในงาน 2) ส่งเสริม กิจกรรมการฝึกอบรมทั้งความรู้และทักษะปฏิบัติ การและ 3) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ใ้บุคลากร เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ด้านคุณธรรมประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1) ส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดโอกาสรับฟังเหตุผล ของฝ่ายที่กระทำความผิด 2) ร่วมออกแบบและ วางแผนแนวทางการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม 3) ประเมินความเข้าใจในการรู้กฎระเบียบข้อบังคับ อัตราโทษที่ได้รับเมื่อกระทำความผิด และ 4) สร้าง ค่านิยมเชิงบวกในการกระทำความผิดแล้วขอโทษ หากความผิดนั้นเป็นจริง

ด้านใช้เงินเป็นประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความรู้ในด้านการ เงินและสวัสดิการทางกฎหมายที่ควรได้รับ 2) จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการเงิน



การบริหารเงิน ส่งเสริมการทำบัญชีรายรับรายจ่าย  
3) สนับสนุนการทำงานอดิเรกเพื่อสร้างรายได้ และ  
4) จัดสวัสดิการในด้านสาธารณูปโภคเบื้องต้น

ด้านครอบครัวที่ดี ประกอบด้วย 5  
แนวทาง ดังนี้ 1) สำรวจปัญหาเกี่ยวกับการใช้เวลา  
กับครอบครัวเพื่อให้มีการสนับสนุนและแก้ไข  
ปัญหาได้ตรงจุด 2) ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึง  
ความสมดุลของชีวิตส่วนตัวและการทำงานอย่าง  
เหมาะสม (Work life balance) 3) จัดกิจกรรมร่วมกับ  
สมาชิกในครอบครัวของบุคลากร 4) ใช้สถานศึกษา  
เป็นฐานในการส่งเสริมกิจกรรมในครอบครัวโดยจัด  
สถานที่คอยต้อนรับ และ 5) ส่งเสริมให้บุคลากร  
กลับบ้านตรงเวลาเพื่อทำกิจกรรมหลังเลิกงานกับ  
ครอบครัวมากขึ้น

ด้านความสุขขององค์กรและสังคม  
ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถาน  
ศึกษาเป็นต้นแบบที่ให้กับบุคลากรในการปฏิบัติ  
งาน ปฏิบัติตน 2) ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นส่วนหนึ่ง  
ขององค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจ 3) มองความปลอดภัย  
ในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญของการบริหาร  
และ 4) ส่งเสริมให้บุคลากรเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน  
ผู้บริหารสถานศึกษาให้สถานศึกษาและชุมชนมี  
ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็น  
องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา  
นทบุรีสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้  
ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ  
แรกแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความ  
สุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี  
ด้านสุขภาพดี ด้านครอบครัวที่ดี และด้านความสุข  
ขององค์กรและสังคมตามลำดับ โดยด้านที่มีความ  
ต้องการสูงสุดคือ ด้านสุขภาพดี พบว่า ประเด็นที่  
มีความต้องการสูงสุดคือ การรับประทานอาหารที่  
ดี มีประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ การไม่ดื่มเครื่องดื่ม  
แอลกอฮอล์ทุกชนิด และการออกกำลังกาย  
สม่ำเสมอตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การมี  
สุขภาพที่สมบูรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของ  
บุคลากร นำมาสู่ความพร้อมในการปฏิบัติ  
ภารกิจการทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามที่สถานศึกษา  
กำหนดไว้ และนำมาสู่การทำงานที่มีความสุข  
สอดคล้องกับแนวคิดของ Murray and Zentner  
(1993) โดยให้แนวคิดว่าการสร้างเสริมสุขภาพเป็น  
กิจกรรมที่บุคคลพึงปฏิบัติ พฤติกรรมนั้นด้วย  
ตนเองต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี  
สอดคล้องกับการศึกษาของภัทรพล สายแวว และ  
ต้องลักษณะ บุญธรรม (2565) ที่ศึกษาความต้องการ  
จำเป็นของการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งความ  
สุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ  
ศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ควรส่งเสริมการ  
ใช้ชีวิตการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล  
และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิกุล พุ่มช้าง  
และปริญญามีสุข (2562, หน้า 647-663) ที่ศึกษา  
การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่ง  
ความสุขของสถาบันการศึกษาไทยผลการศึกษา  
พบว่า ความสุขทางด้านร่างกายที่มาจากการเป็น



ผู้มีสุขภาพจิตที่ดี ได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึง และรวมถึงการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงจากการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอส่งผลที่ดีต่อการทำงาน

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรออกกำลังกายสม่ำเสมอ การส่งเสริมการทำงานที่ตระหนักถึงความสมดุลของชีวิตส่วนตัวและการทำงานอย่างเหมาะสม การส่งเสริมการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพล น้อยโคตร และบุญชม ศรีสะอาด (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประกอบด้วย 4 แนวทางการพัฒนา คือ 1) การพัฒนาความสามัคคีในองค์กร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนรับประทานอาหารร่วมกัน ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเคารพสิทธิซึ่งกันและกันในฐานะเพื่อร่วมงาน 2) การพัฒนาทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน คือ ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง นำจรรยาบรรณมาเป็นหลักในการทำงาน ให้ค่าตอบแทนสวัสดิการเพิ่มขึ้นเพื่อสร้าง

แรงบันดาลใจในการทำงาน 3) การพัฒนาที่ทำงานน่าอยู่ คือ ผู้บริหารต้องจัดการบริหารสถานที่ให้เหมาะสมและเกิดความคล่องตัวในการทำงาน ปรับภูมิทัศน์ในโรงเรียนให้ สะอาด สงบ ปลอดภัย และเป็นระเบียบ 4) การพัฒนาคนทำงานมีความสุข คือ ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี สอดคล้องกับการศึกษาของศราวดี อินตา และวันทนา อมตาริยกุล (2565, หน้า 84-96) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า มีการระบุแนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้ ควรมีการกำหนดเป้าหมายวางแผนการส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง สนับสนุนสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มอบหมายภาระงานตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สร้างบรรยากาศที่ทำงานให้น่าอยู่ ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของบุคคลในครอบครัวรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีการวางแผนการใช้จ่ายและแสวงหารายได้ด้วย การประกอบอาชีพเสริม ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านสุขภาพดี (Happy Body)  
ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การรับประทานอาหารที่ดี มีประโยชน์ ถูกหลักโภชนาการ



รองลงมาคือ การไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด และการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลือกรับประทานอาหารที่ดี จัดกิจกรรมการลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี เป็นต้น

#### 1.2 ด้านครอบครัวที่ดี (Happy Family)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การมีเวลาอยู่กับครอบครัวอย่างเพียงพอ รองลงมาคือ บุคคลในครอบครัวของท่านมีความสุข/สนใจให้คำปรึกษา และการมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสำรวจปัญหาการใช้เวลากับครอบครัว จัดกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวของบุคลากร และจัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวของบุคลากร เป็นต้น

1.3 ด้านความสุขขององค์กรและสังคม (Happy Society) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ/ข้อบังคับของสังคม รองลงมาคือ การรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการมีความสุขในสังคมไทย ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดควรมองความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดีให้กับบุคลากรในการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เป็นต้น

1.4 ด้านการหาความรู้ (Happy Brain) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีการเรียนรู้เพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในการทำงาน รองลงมาคือ การมีโอกาสที่จะรับการอบรม

ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาทักษะหรือความสามารถของตนเอง และการหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งความรู้และทักษะปฏิบัติการ สนับสนุนการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากร เป็นต้น

#### 1.5 ด้านผ่อนคลาย (Happy Relax)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ รองลงมาคือ การมีกิจกรรมพักผ่อนเพื่อลดความเครียดอยู่เสมอ และการนอนหลับพักผ่อนมากกว่า 7 ชั่วโมง ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการทำแบบประเมินความเครียด พุดคุยสอบถามโดยตรง และจัดจ้างนักจิตวิทยาประจำสถานศึกษา เป็นต้น

#### 1.6 ด้านใช้เงินเป็น (Happy Money)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การปลอดหนี้สิน รองลงมาคือ การมีเงินเก็บออมในแต่ละเดือน และค่าตอบแทนที่ได้รับทั้งหมดจากการทำงานในแต่ละเดือนเพียงพอต่อรายจ่าย ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการเงิน การบริหารเงิน การทำบัญชีรายรับรายจ่าย จัดสวัสดิการสาธิตบุญบั้งไฟ เป็นต้น

#### 1.7 ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การมีความสัมพันธ์ในที่ทำงานเหมือนครอบครัว รองลงมาคือ การสื่อสารพูดคุยกับเพื่อนอย่างกัลยาณมิตร และการมีความเต็มใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตามลำดับ หน่วยงานต้นสังกัดควรสร้างวัฒนธรรมในการทำงานลักษณะช่วยเหลือซึ่งกัน



และกัน และพูดคุยเชิงบวก และทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมจิตอาสา จัดกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

1.8 ด้านคุณธรรม (Happy Soul) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นสูงสุด คือการให้อภัยต่อผู้สำนักผิด รองลงมาคือ การยอมรับผิดที่ทำนกระทำ และการตอบแทนผู้มีพระคุณที่ช่วยเหลือท่านเสมอ ตามลำดับ หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการเปิดโอกาสรับฟังเหตุผลของฝ่ายที่กระทำผิด วางแผนแนวทางการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ และสร้างค่านิยมเชิงบวกในการกระทำผิดแล้วขอโทษหากความผิดนั้นเป็นจริง เป็นต้น

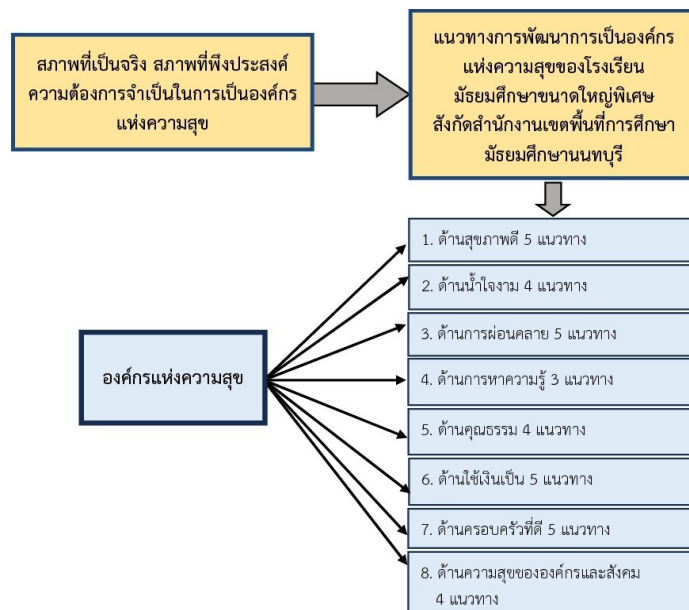
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาและเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุขมากยิ่งขึ้น

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยได้สรุปองค์ประกอบของแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ประกอบด้วย 8 ด้าน รวมทั้งหมด 35 แนวทางดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวิตรชัยแก้ว. (2560). *องค์กรแห่งความสุข 4.0*. กรุงเทพฯ: แอท โฟร์พรินท์.
- ณัฐพล น้อยโคตร และบุญชม ศรีสะอาด. (2565). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี. (2550). *คนสำราญ งานสำเร็จ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พินติ้งแอนด์ พลัสลิขิ่ง.
- พัชรพรรณ เวียงเกา. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับการเป็นองค์กรแห่งความสุข กลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลแพร่*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิกุล พุ่มช้าง และปริญา มีสุข. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาไทย. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 647-663.
- ภัทรพล สายแวว และต้องลักษณะ บุญธรรม. (2565). ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 Graduate School Conference 2022 iHappiness : ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล*, 31 สิงหาคม 2565, (หน้า 1474-1481). สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม.
- ศราวุฒิ อินดา และวันทนา อมตาริยกุล. (2565). *แนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย*. *วารสารปัญญาปณิธาน*, 7(1), 84-96.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *สู่องค์กรความสุข ยุควิกฤตคิดสร้างสรรค์ จัดการแบบมีทางเลือก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/11713>
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Happy Workplace Center. (2017). *1 2 3 Make a Happier Workplace*. Retrieved from <https://www.linkedin.com/pulse/1-2-3-make-happier-workplace-part-individuals-robert-murray>
- Murray, R. B. and Zentner, J. P. (1993). *Nursing assessment and health promotion strategies through the life span*. (4th ed.). U.S.A.: Appleton & Lange.
- World Health Organization. (1993). *WHOQOL: Study Protocol: Division of Mental Health*. Geneva: World Health Organization.

การพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ  
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1  
โรงเรียนประตูลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา\*

Development of Thai Reading and Writing Spells Using Skill  
Exercises of Thai Language Learning Subject Group Grade 1  
Students at Pratuchai School Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อนันต์ ลากุล และหฤทัย ร่มมะบุตร

Anan Lakul and Haruetai Rummabut

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Anan.la@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ โดยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/7 จำนวน 1 ห้อง นักเรียน จำนวน 36 คน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้มาใช้บริการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้และชุดแบบฝึกทักษะที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอ่านและเขียนสะกดคำ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) การทดสอบที (T-Test) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

---

\*ได้รับบทความ: 23 สิงหาคม 2566; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 25 กันยายน 2566

Received: August 23, 2023; Revised: September 25, 2023; Accepted: September 25, 2023



2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะอยู่ในระดับปานกลาง

**คำสำคัญ:** การอ่านและการเขียน; แบบฝึกทักษะ; ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

### Abstract

The research objectives were: 1) to compare reading and spelling abilities of the 1st grade students before and after learning management by using the exercises and 2) to study the opinions of grade 1 students towards learning management by using the exercises. The sample group used in this research were Pratuchai school grade 1 students Phra Nakhon Si Ayutthaya province the first semester of the academic year 2022 by selecting 1 classroom, namely Prathom 1/7 students, there are 36 students. The tool used is learning management plan according to the skill training model It is a tool used for organizing learning activities, teaching reading and writing spelling. Grade 1 and the statistics used were percentage (%), mean ( $\bar{x}$ ), t-test (T-Test), and standard deviation (S.D.).

#### The research findings indicate that:

1. The ability of reading and spelling writing skills of the 1st grade students after learning by using the exercises was higher with statistically significant at the level of 0.05.
2. Opinions of Prathomsuksa 1 students towards learning management by using skills exercises overall, the opinions were moderate.

**Keywords:** reading and spelling; skill exercises; grade 1

### 1. บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่คนไทยทุกคนจะต้องรู้จักใช้ภาษาไทยในการพูดและการเขียนอย่างถูกต้องเพื่อจะได้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทุกคนควรตระหนักและเห็นคุณค่าของภาษาไทยด้วยการอนุรักษ์และการเรียนรู้ภาษาให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของภาษาจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติให้สืบทอดตลอดไป อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดมรดก

ทางวัฒนธรรมด้านภาษาที่ทรงคุณค่านี้สืบทอดที่สำคัญภาษาไทยยังเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงได้กำหนดสาระมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ ได้แก่ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 3-6)



การอ่านและการเขียน เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตของคน เพราะในชีวิตของคนเราการอ่านเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารความหมายถึงกันได้ถูกต้อง จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน กล่าวคือ ต้องอ่าน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพจึงถือได้ว่าการอ่านสำคัญที่สุด ครูจึงจำเป็นต้องแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านและการเขียนของนักเรียนตั้งแต่นั้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การจัดกระบวนการการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องอาศัยการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญหน้าการแก้สถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย ดังนั้นเด็กไทยทุกคนควรเรียนรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทุกโอกาส ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารการอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราวความรู้ ประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้

ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ ความคิดมาเลือกใช้เรียบเรียงคำมาใช้ตามหลักภาษาได้ถูกต้องตรงตามความหมาย กาลเทศะและใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 80)

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพร้อมทั้งวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตูลี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมีปัญหาทางด้านการอ่านมีนักเรียนบางคนอ่านไม่ออก อ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง ปัญหาของนักเรียนที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ซึ่งหากนักเรียนไม่ได้รับการส่งเสริมการอ่านและเขียนสะกดคำย่อมส่งผลให้อ่านไม่ออกและเขียนสะกดคำผิด สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ซึ่งการอ่านและเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องยังมีผลกระทบต่อไปในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นอีกด้วย การแก้ปัญหาการอ่านและเขียนสะกดคำในภาษาไทยเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่เสมอเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญสามารถอ่านและเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตูลี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ



## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตูลุย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งมีห้องเรียนทั้งหมด 7 ห้อง จำนวนนักเรียน 237 คน กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/7 จำนวนนักเรียน 36 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอ่านและเขียนสะกดคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) แบบฝึกทักษะด้านอ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำ โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 วิเคราะห์เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำและดำเนินการสร้างแบบฝึก

ทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

1. นำแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น และปรับแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษานำเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและ ประเมินผล ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณาหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างคุณลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ จากผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องคือ 0.86 ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2. นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ ชุดเดียวกันที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินความสามารถด้านการอ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำแบบรายบุคคล จำนวน 20 คำโดยคัดเลือกจากหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาพาที่ขึ้น ประถมศึกษาปีที่ 1 และบัญชีคำศัพท์พื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3. นำแบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องเรียบร้อยแล้วไป ใช้กับนักเรียนที่เคยเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยหาค่าความยากง่าย โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และ



ดัชนีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่น โดยการตรวจสอบผลการวัดที่สม่ำเสมอ และคงที่ใช้วิธีการของ (Kuder Richardson) คูเดอร์-ริชาร์ดสัน KR -20 ซึ่งมีเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.79 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้ 1) ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยนักเรียนทำแบบทดสอบวัด ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย แล้วบันทึกผลคะแนนเก็บไว้เปรียบเทียบกับคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้ 2) เมื่อเรียนเนื้อหาจบทำการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ฉบับหลังการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับฉบับก่อนการจัดการเรียนรู้ แล้วบันทึกคะแนนเพื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน และ 3) ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้ (1) หาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ ให้มีประสิทธิภาพ

**ตารางที่ 1** ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ

| ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนและหลังเรียน |           |    |           |      |        |        |
|-----------------------------------------------------------------|-----------|----|-----------|------|--------|--------|
| แบบทดสอบ                                                        | คะแนนเต็ม | N  | $\bar{x}$ | S.D. | t      | Sig.   |
| ก่อนเรียน                                                       | 10        | 36 | 7.92      | 1.05 | -4.742 | 0.000* |
| หลังเรียน                                                       | 10        | 36 | 9.64      | 0.95 |        |        |

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตามเกณฑ์ 80/80 (2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเขียนสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน โดยใช้ค่า (t-test for Dependent Sample)

#### 4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประจักษ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบฝึกทักษะจะทำให้สามารถแก้ปัญหาการอ่านและเขียนสะกดคำในภาษาไทยผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ



จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประตู่ชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า คะแนนสอบก่อนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.92 (S.D. = 1.05) หลังการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.64 (S.D. = 0.95) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ได้จำแนกเป็นภาพรวมและด้านจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นดังนี้

**ตารางที่ 2** ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ

| ความคิดเห็น                                                                         | $\bar{x}$ | S.D. | แปลผล   | ลำดับ |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------|---------|-------|
| ด้านบรรยากาศการเรียนรู้                                                             |           |      |         |       |
| 1. ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเท น่าเรียนและใช้จัดการเรียน การสอน ได้ดี                    | 2.41      | .644 | ปานกลาง | 3     |
| 2. บรรยากาศในการเรียนการสอนมีความสุขสนุกสนาน                                        | 2.68      | .530 | มาก     | 1     |
| 3. บรรยากาศการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้นในการเรียน                    | 2.65      | .588 | มาก     | 2     |
| รวม                                                                                 | 2.16      | .800 | ปานกลาง |       |
| ด้านกิจกรรมการเรียนรู้                                                              |           |      |         |       |
| 1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ในห้องเรียน                                | 2.41      | .644 | ปานกลาง | 3     |
| 2. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและกล้าแสดงออก | 2.68      | .530 | มาก     | 1     |
| 3. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจ ในเนื้อหามากขึ้น                           | 2.65      | .588 | มาก     | 2     |
| 4. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน                                 | 2.16      | .800 | ปานกลาง | 4     |
| รวม                                                                                 | 2.47      | .407 | ปานกลาง |       |



| ความคิดเห็น                                                        | $\bar{x}$ | S.D. | แปลผล   | ลำดับ |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|------|---------|-------|
| ด้านประโยชน์ที่ได้รับ                                              |           |      |         |       |
| 1. การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย                      | 2.41      | .686 | ปานกลาง | 3     |
| 2. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง | 2.54      | .767 | มาก     | 1     |
| 3. กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น             | 2.51      | .692 | มาก     | 2     |
| รวม                                                                | 2.48      | .512 | ปานกลาง |       |

จากตารางที่ 2 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 ด้านกิจกรรม การเรียนรู้ เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 และด้านบรรยากาศ การเรียนรู้ เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 ตามลำดับ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือบรรยากาศในการเรียนการสอนมีความสนุกสนาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 รองลงมาคือบรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 และน้อยที่สุดคือ ห้องเรียน มีอากาศถ่ายเท น่านั่งเรียน และใช้จัดการเรียน การสอนได้ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้

นักเรียนได้แลกเปลี่ยน ความรู้ความคิดและกล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหา มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อโดยเรียงลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความ เข้าใจด้วยตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 รองลงมาคือ กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 และน้อยที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน



ประตูลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่ม สอบก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำมีความเหมาะสมในการพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำ เมื่อมีการแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนตามแบบฝึกทักษะ มาวัดผลสัมฤทธิ์ พบว่า ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ โดยภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากรูปแบบขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เป็นรูปแบบวิธีการ ปฏิบัติที่ชัดเจนโดยครู

จะต้องแสดงแบบให้นักเรียนเห็น เข้าใจชัดเจนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ครูมีบทบาทมากกว่าผู้เรียน ดังนั้นในขั้นตอนการฝึกปฏิบัติโดยครูกอแนะนําให้นักเรียนช่วยกันฝึกให้นักเรียนที่เรียนดีจับคู่ฝึกกับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือจัดกิจกรรมกลุ่มเล็กให้ช่วยการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมโดยครูกอคอยดูแลการฝึกและคอยให้กำลังใจ และการเสริมแรง นอกจากนั้น ยังจัดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กก่อนที่จะต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด Davis and Thomas (1989 อ้างถึงในวัชราน เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพินศิริสัมพันธ์, 2560, หน้า 199-200) สอดคล้องกับพิศเรณู รัตนวิจารณ์ (2550, หน้า 126) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดั้งเดิมที่เน้นการฝึกปฏิบัติซ้ำๆ ได้รับการพัฒนาโดยครูใหญ่และนักการศึกษาหลายท่านที่ใช้เวลาศึกษามาเป็นเวลานาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะได้รับการถูกออกแบบเพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์ที่นักเรียนได้รับตั้งแต่ครั้งแรก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ โดยภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางด้านที่นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยมีประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ความ เข้าใจด้วยตนเองได้เนื่องจากการทำให้นักเรียน มีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนั้น จะทำให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดี



มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลต่อการเรียนในด้านอื่นๆ ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2530, หน้า 13) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง สภาพในปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาไว้ว่า แบบฝึกทักษะที่สามารถสร้างประโยชน์และสามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีระบบ ทำให้อ่านด้วยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความสนใจใฝ่รู้ และศรัทธาต่อการเรียน นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนและระหว่างครูกับนักเรียน ความรักและศรัทธาที่ครูและนักเรียนมีต่อการเรียนที่รื่นรมย์ปราศจากความกลัวและวิตกกังวล สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ศิริ จันทิวาสัน (2547, หน้า 75) การจัดสภาพต่างๆ ด้านกายภาพ กิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ การตอบสนอง การจัดระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การศึกษาการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะทำให้ทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดของครูผู้สอน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ครูควรให้ดูแลและตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน เพื่อสามารถแก้ไขในจุดที่นักเรียนไม่เข้าใจ

1.2 การศึกษาแบบฝึกทักษะช่วยพัฒนานักเรียนกลุ่มอ่อนได้มาก และครูควรให้คำแนะนำและในการอ่านและเขียนสะกดคำ

1.3 การศึกษาการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำได้ดี

เนื่องมาจากนักเรียนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูในขณะที่ทำกิจกรรม และการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดผลดี ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญทางภาษาในการอ่านและการเขียนขั้นสูงต่อไป ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูควรฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำอย่างต่อเนื่อง

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะกับวิธีการสอนหรือสื่ออื่นๆ เช่น สื่อมัลติมีเดีย สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการแต่งประโยค ความสามารถในการจับใจความสำคัญ ความสามารถในการเขียนสรุปความ เป็นต้น

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การสอนภาษาไทยเพื่อให้นักเรียนมีทักษะนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อให้นักเรียน ได้มีโอกาสทำซ้ำ ฝึกซ้ำอยู่ เสมอจนเกิดความชำนาญ สามารถใช้ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เครื่องมือสำคัญที่ใช้ฝึกทักษะให้ได้ผลดีคือ แบบฝึก โดยแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำในครั้งนี้ช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบ





วัชรรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้ง กรุป.

วิมลรัตน์ สุนทรวโรจน์. (2549). พัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2541). การสอนโดยสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพฯ: โอเดียร์สโตร.



# Analysis of the Factors Influencing the well-being of Ethnic Minority Farmers: a Case Study of Bai Minority in the Wase Town Dali, Yunnan, P.R. China<sup>\*</sup>

Zhang Xian, Bongkochmas Ek-lem, Chalermchai Panyadee and Pradtana Yossuck

School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: mju6005501015@mju.ac.th

## Abstract

The objectives of this research are; 1) to analyze the levels of well-being and the factors affecting well-being of the Bai farmers in the Wase town, and 2) to propose suggestions to improve the Bai farmers' well-being. This paper takes the Bai farmers in Wase Town, Dali, China as an example. A quantative methodology is utilized. Questionnaire investigation and regression analysis with 395 farmers were implemented.

**The result shows that:** the Bai farmers' characteristics, living environment, economic conditions and satisfaction with public policy have a positive impact on wellbeing.

**Keywords:** Influencing factor; well-being of ethnic minority farmers; Bai minority farmers

## 1. Introduction

The pursuit of well-being is not only everyone's right, but also the driving force to realize the high quality life. Continuous improvement of the wellbeing of farmers in China not only helps to promote the harmonious and stable development of rural society, but also is one of the main

goals of the government. Therefore, it is very important to study which factors affect farmers' wellbeing and how to improve farmers' wellbeing. With the development of society, the well-being of farmers has been greatly improved. However, the Bai farmers' need for quality of life are also getting higher and higher. What factors

---

<sup>\*</sup> Received: April 7, 2023; Revised: September 15, 2023; Accepted: September 23, 2023



influence the well-being of Bai farmers, and how to improve the happiness of Bai farmers? It is an issue that is worth studying. This study takes the Bai people in Wase town, Dali, as the research sample, to study the influencing factors of Bai people's well-being, and analyze the influencing factors of Bai people's well-being, so as to improve Bai farmers' well-being.

## **2. Objectives of the Study**

1. To analyze the levels of well-being and the factors affecting well-being of the Bai farmers in the Wase town.
2. To propose suggestions to improve the Bai farmers' well-being.

## **3. Methodology**

Considering that the study is to analyze the factors that influence the Bai farmers' well-being, the research design to be applied will be both qualitative research and quantitative methods by using questionnaires. And the goal of quantitative research methods is to collect numerical data from a group of people, then generalize those results to a larger group of people to explain a phenomenon.

Questionnaire survey: Questionnaires are a research instrument that consist a set

of questions that aims to collect information from a respondent. These typically are a mix of close-ended questions and open-ended questions. The long form questions offer the ability for the respondent to elaborate on their thoughts.

On the basis of interviews, in this study, the questionnaires are used to investigate the factors that affect the well-being of Bai. The questionnaires include the 6 parts. The first part is the information about the Bai farmers. The second part is the information about the environment that the Bai farmers live in. The third part is the information about the farmers' activities. The fourth part is the information about the Bai farmers' economic. The fifth part is the information about social relationship, the sixth part is the information about the strategies that have existed in the Bai farmers' community. The last part is the information about the attitude that the Bai farmers feel about the well-being.

Population and Sample: In the Wase town, there are Wase administrative village, Haiyin administrative village, Guangyi administrative village, Kanglang administrative village, Dacheng administrative village, Gaoxing administrative village. For the Bai farmer in every village has some original



characteristic, the sample size of every village is same.

The actual total sample size of the respondents was calculated using Taro Yamane formula with 95% confidence level. Yamane (1967) provides a simplify formula to calculate sample size. And 395 farmers are selected.

Data Analysis: According to the research objective and research methods of this study, the key information will be gathered from primary data resources by using questionnaires. Some secondary data will obtain from government and the public information release. Based on the data, the influencing factors of farmers' well-being were studied by regression analysis.

Regression analysis method: In this study, for the well-being, it is select the Bai farmers' well-being as dependent variable. Bai farmers characteristics, environment, economic, public infrastructures and services, policy is independent variable. By regression analysis, it analysis the factors of Bai farmers' well-being.

## 4. Results

1. The level of Bai farmers' well-being. Well-being include subjective well-

being, psychological well-being and social well-being (Biglan et al., 2012, pp. 257-271).

The subjective well-being is mainly measured by life satisfaction, emotional experience (Calkins & Ngo, 2010, pp. 535-563). And the mean of farmers' subject well-being is 3.75. Psychological well-being is mainly measured by self-acceptance, good relationship with others, environment control, autonomy, life goals, individual growth (Lyons et al., 2016, pp. 1-10). And the mean of farmers' psychological well-being is 3.50. Social well-being is mainly measured by social integration, social coherence, social acceptance, and social actualization (Keyes, 1998, pp. 121-140) and the means of farmers' social well-being is 3.97. From the mean of subjective well-being, psychological well-being and social well-being we can know that the level of well-being is 3.71, and the level of Bai farmers' well-being is at a high level.

### 2. The factors affecting well-being

#### 2.1 The Bai farmers' characteristics

Age of Respondents. The average age of respondents are 53.35 years old. The minimum is 16 years old and the Maximum is the 81 years old. Among these, 10 people are between 1-18 years old and it accounts for 2.53%; 64 people are



between 19-37 years old and it accounts for 16.26%; 150 people are between 38-46 years old and it accounts for 37.97%, 140 people are between 47-65 years old and it accounts for 35.44%; 31 people are more than 66 years old and it accounts for 7.85%.

Through interviews, we know that local Bai farmers are mainly composed of people over the age of 47-65. It obviously shows that young farmers were reluctant to live in village and to be a farmer. Zhao Liang (2021) believe that due to the weak public infrastructure and industries, many young are unwilling to stay in the countryside.

Gender of the Respondents. There are 202 men and 193 women among the respondents, of which 51.14% are men and 48.86% are women. The proportion of men and women is similar. According to the interview, the village is mainly inhabited by the elderly, women and children. Men generally go out to work during the slack season and return to work during the busy season.

Place of residence. There are 155 people living around the road, accounting for 39.24%; There are 35 people living around the market, accounting for 8.86%. There are 142 people living around the

Erhai-lake, accounting for 35.95%. There are 25 people living around the market, accounting for 6.33%. And there still are 38 people living in elsewhere.

Education level. In China, it implements nine years of free compulsory education. Among these farmers, 52 people are under primary school, accounting for 13.16%; 64 people graduated from primary school, accounting for 16.20%; 176 people graduated from middle school, accounting for 44.56%; 88 people graduated from high school, accounting for 22.28%, and 15 people graduated from University, accounting for 3.08%. The table shows that the education level of farmers in the Wase town is mainly nine-year compulsory education. Compared with the cities, Luo Kui et al. (2020, pp. 287-290) believes that the education level in rural areas is relatively low.

Marital status. In the respondent, there are 103 people are single, accounting for 26.08%; And 292 people are married, accounting for 73.92%. Among these single, some are too young, some are too poverty, and some are widowers or widows.

Occupation. Among the Bai farmers surveyed, 152 were engaged in planting, accounting for 38.48%; there are 4 people



engaged in animal husbandry, accounting for 1.01%; 51 people are engaged in business, accounting for 12.91%; there are 44 people engaged in tourism, accounting for 11.14%. By the interview, we found that due to the impact of the epidemic, the number of people engaged in tourism and business decreased significantly. In addition, due to environmental protection, many places prohibit breeding that pollutes the environment. Therefore, fewer and fewer people are engaged in animal husbandry.

Faith. The people in the Wase town are inclusive. There are 135 people who believe in Marxism, 150 people who believe in the local Benzhu, 55 people who believe in Buddhism, 19 people who believe in Christianity and 36 people who believe in other doctrines. By the interview, we know that the younger people in the Wase town mainly believe in Marxism; the older ones are mainly the owners. For the Wase town is near to the Buddhist holy land Jizu Mountain, a large part of them believe in Buddhism.

Health. Among the respondents, most people think they are in good and very good health, 160 and 189 respectively, accounting for 40.51% and 47.85%; A small people think they are in poor health and

very poor health, 5 and 2 respectively, accounting for 1% and 2%; There are 39 people who think it is average, accounting for 13%.

The member of household. Among the respondents, there are 8 households with a member of less than 3. There are 34 households with a member of 3 and 63 households with a member of 4; 106 households with a member of 5. There are 184 households with a member of more than 5. As can be seen, in rural areas in the Wase town, the member of most families is more than 5, generally grandpa, grandma, husband and wife and two children live together.

Cognitive Characteristic. By Likert scale, this study measured the cognitive characteristics of famers from the aspects of whether they are useful to the society, whether they are integrity, whether they are honest, whether they are diligent, whether they are warm person, whether they have a sense of responsibility, whether they can handle family life well, whether they can handle neighborhood relations well, and whether they likes its own work, whether they thinks that life will be better and better. Through measurement, it is found that the mean of cognitive level of



farmers is 3.75, which is at a high level.

## 2.2 The environment

That Bai live in this study measured the farmers' satisfaction with living environment. Satisfaction with the clean and tidy is 79.5%; dissatisfaction is 5.56%, neutral is 14.94%. Satisfaction with safety is 87.59%; dissatisfaction is 2.78%; and neutral is 9.62%. Satisfaction with public cultural activities is 53.7%; dissatisfaction is 16.45%; neutral is 32.66%. Satisfaction with industry is 49.87%; dissatisfaction is 22.03%, and neutral is 30.92%. Satisfaction with ecology is 61.01%. Dissatisfaction is 15.44%. And neutral is 23.54%. The mean of satisfaction with environment is 3.85 and it is at high level.

## 2.3 Economy

The annual income of family. Among the respondents, 63 household have an annual income of less than 21000 Yuan. There are 104 households between 21001 - 40000 Yuan; there are 80 households between 40001-60000 Yuan; there are 74 households between 60001-80000 Yuan; there are 74 households with more than 80000 Yuan. It can be seen that the income of Bai farmers is mainly between 20001-40000 Yuan, which also

shows that the income of most farmers is poor.

The main source of family income. Among these respondents, there are 91 people that the main source of family income is mainly from agriculture, 41 from renting the house to tourist, 120 from going out to work, 36 from tourism and 107 from others. It can be seen that the main income of these farmers is no longer mainly from agriculture, and more people's main income comes from working outside. Due to the impact of the epidemic, tourism, one of the main sources of income in the past, has also declined rapidly.

3. The linear Regression of the factors. Table 1 reflects the results of multiple regression analysis using PSPP, a significant model emerged (F-statistics for  $R^2$ ,  $p < 0.05$ ) in which significant variables including the t and sig (p) values of the independent variables with the farmers' level of well-being (dependent variable) give a rough indication of the impact of each predictor (independent variable), that is, a big absolute value t and small value p suggests that a predictor variable is having a large impact on the criterion variable (dependent variable).



**Table 1** The factors related to well-being

| Independent Variable                                            | Non standardized coefficient |                                       | Standardized coefficient | t     | Sig.    |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------|--------------------------|-------|---------|
|                                                                 | B                            | S.E.                                  | Beta                     |       |         |
| Constant                                                        | 0.09                         | 0.27                                  | 0.00                     | 0.35  | 0.724   |
| Bai farmers 'characteristics                                    |                              |                                       |                          |       |         |
| A. Demographic characteristics                                  |                              |                                       |                          |       |         |
| (1) Age                                                         | -0.01                        | 0.03                                  | -0.01                    | -0.19 | 0.853   |
| (2) Gender                                                      | 0.04                         | 0.06                                  | 0.03                     | 0.71  | 0.477   |
| (3) The place where the Farmers live in                         | -0.01                        | 0.02                                  | -0.01                    | -0.38 | 0.706   |
| (4) Level of education                                          | -0.13                        | 0.07                                  | -0.07                    | -1.80 | 0.073   |
| (5) Marriage                                                    | 0.03                         | 0.02                                  | 0.05                     | 1.38  | 0.167   |
| Cognition Characteristics                                       | 0.30                         | 0.05                                  | 0.24                     | 5.57  | 0.000** |
| Living Environment                                              | 0.16                         | 0.05                                  | 0.24                     | 6.25  | 0.002*  |
| Social Relationship                                             | 0.05                         | 0.05                                  | 0.05                     | 1.00  | 0.317   |
| Ability to Access the Public Infrastructure & Service           | -0.08                        | 0.04                                  | -0.09                    | -1.85 | 0.650   |
| Economy conditions                                              | 0.22                         | 0.03                                  | 0.24                     | 6.25  | 0.000** |
| Satisfaction with Public Policy                                 | 0.36                         | 0.05                                  | 0.39                     | 7.29  | 0.000** |
| R 0.74 R Squared (R2)                                           | 0.55                         | Adjusted R squared (R <sup>2</sup> ): | 0.54                     |       |         |
| F:                                                              | 38.91                        | Sig.                                  | 000**                    |       |         |
| * = significant at 0.05 level<br>** = significant at 0.01 level |                              |                                       |                          |       |         |



From the regression model, it can be seen that Based on the multiple regression model, the coefficient of determination  $R^2$  and adjusted  $R^2$  which are 0.55 and 0.54 respectively, represent the predictor of the explanatory variables which account that 55 % variance in the dependent variable which indicate very strong relationship among the variables and this implies the appropriateness of the model. Because, the regression coefficient (R) value of 74 % indicates high relationship between dependent variable (farmers' level of self-reliance) and the four predictors of explanatory variables, such as Bai farmers' cognition characteristics, living environment, economic conditions and satisfaction with public policy.

It can be seen from the findings that only 4 of the independent variables such as Bai farmers' Cognition Characteristics, living environment, economic conditions and Satisfaction with public policy in the analysis have significant ( $p \leq 0.05$ ) regression coefficients while the rest are insignificantly related to dependent variable.

## 5. Discussion

There are many factors affecting villagers' well-being. For Bai farmers, we

find the following conclusions:

Bai farmers' cognition characteristics. It can be seen from table 1 that Bai farmers' cognition characteristics is significantly impacting farmers' well-being with standardized regression coefficient of 5.57 significant at  $p \leq 0.01$ . Bai farmers' cognition characteristics can influence their perception of the world. This implies that when they are optimistic and upward, and they think they are useful, their well-being will increase. In facts, the Bai people emphasize the hard work, friendship and dedication. These excellent traditional cultures have played a guiding role in Bai farmers' well-being (Chen Jing, 2022).

Living environment. Living environment is significantly impacting farmers' well-being with standardized regression coefficient of 6.25 significant at  $p \leq 0.05$ . Living environment includes natural environment and culture environment. It implies that the good natural environment and culture environment are very important for the Bai farmers' well-being. The good natural environment provides farmers with a clean and safe living place; the rich culture environment provides farmers with a rich culture of Bai and enriches their inner spirit.



Economic conditions. It can be seen from table 1 that economic conditions is significantly impacting farmers' well-being with standardized regression coefficient of 6.25 significant at  $p \leq 0.01$ . It implies that Increasing the income of family can enhance Bai farmers' well-being. With the development of society, the Bai farmers' demand for material wealth is increasing. Therefore, family income should maintain a certain proportion of growth, so as to meet the needs of Bai farmers.

Satisfaction with Public Policy. Satisfaction with Public Policy significantly impacting farmers' well-being with standardized regression coefficient of 7.29 significant at  $p \leq 0.01$ . This also implies that appropriate policies need to be formulated to enhance the well-being of Bai farmers. For the Bai farmers, these policies include economics, health care policies, education, employment, housing, land, tax, religion, and other policies.

## 6. Suggestion

From the above, my recommendations to each key actor are as follows:

For the farmers, in order to improve their well-being, first of all, they should form a positive and optimistic attitude. It

is very important to cultivate a positive and optimistic cognitive characteristic through learning and training for Bai farmers' well-being. Secondly, farmers should work with others to create a good living environment.

The good natural environment make them feel comfortable and the cultural environment can meet the demand of their culture. Secondly, farmers should work hard to improve their income. The increase in income is directly related to well-being. The income of Bai farmers is relatively low overall, and it is very important to increase income for well-being; Finally, Farmers should actively participate in the formulation of policies.

For the administrative village committee. In order to improve the Bai farmers' well-being, firstly, the administrative village committee should encourage the farmers to participate in the decision-making. In the process of participation, respect their initiative and creativity, pay attention to the fairness and justice, and meet the demand of farmers. Secondly, they should formulate the appropriate employment strategies, industrial development strategies, compulsory education strategies and public infrastructure construction strategies. The village committee should



invite experts, villagers, enterprises and other relevant personnel to work together to formulate a scientific, reasonable and feasible rural development strategy. The village committee should promote the construction of the village environment. They should not only continue to improve the natural environment, but also strengthen the construction of the cultural environment, especially the construction of the Bai culture.

For the policymakers. In order to better improve the Bai farmers' wellbeing, policymakers should formulate policies from the aspects of industry, income improvement, infrastructure, cultural construction, etc. according to local actual conditions. As the Wase town is a tourism town around the lake, it faces serious problems such as environmental protection, inheritance of Bai farming culture, and economic development. Therefore, formulating appropriate policies is a key issue for local development.

Author Contributions: Zhang Xian is responsible for the field survey, manuscript writing; Bongkochmas EK-lem is responsible

for the research methodology and research questions formulation.

Funding: This research was funded by the Yunnan Agricultural University's research foundation, the grant number is K1600037000.

## 7. Knowledge of Research

The well-being was mainly consists by subjective well-being, physical well-being, and social well-being. And the level of Bai farmers' well-being in Wase town was measured by Likert scale. According to the analysis results, Bai farmers in Wase town had a higher level of well-being.

Among the factors, Bai farmers' cognition characteristics, living environment, economic conditions and satisfaction with public policy had significant positive effects on the Bai farmers' well-being. Therefore, cultivating Bai farmers' positive cognition characteristics, improving the natural environment and culture environment around the Bai farmers, increasing the income of family and formulating the appropriate policies were very important to improve the Bai farmers' well-being.



Figure 1 Knowledge of Research

## References

- Biglan, A., et al. (2012). The critical role of nurturing environments for promoting human well-being. *American Psychologist*, 67(4), 257-271.
- Calkins, P., & Ngo, A. (2010). The impacts of farmer cooperatives on the well-being of cocoa producing villages in Côte d'Ivoire and Ghana. *Canadian Journal of Development Studies*, 30(3-4), 535-563.
- Chen, J. (2022). *Analysis of influencing factors of residents' subjective well-being*. China: Nanjing University of Posts and Telecommunications.
- Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121-140.
- Luo, K., et al. (2020). Current situation and Prospect of research on Chinese farmers' well-being. *Rural economy and technology*, 31(5), 287-290.
- Lyons, A., et al. (2016). Participation in rural community groups and links with psychological well-being and resilience: a cross-sectional community-based study. *Bmc Psychology*, 4(1), 1-10.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, an Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- Zhao, L. (2021). *Research on Farmers' well-being*. China: Hubei University of technology.



ผลของโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง  
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย  
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)\*  
The effects of self-management development program  
for senior secondary school students of the Demonstration  
School of Ramkhamhaeng University

มยุรฉัตร นพกรสุททองดี  
Mayurachat Noppakornsuktongdee  
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)  
The Demonstration School of Ramkhamhaeng University, Thailand  
E-mail: mayurachat.n@ds.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล 2) เปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง จำนวน 20 คน และกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง จำนวน 20 คน โดยโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองแบ่งกิจกรรมเป็น 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง กิจกรรมด้านการบริหารเวลา กิจกรรมด้านการจัดการอารมณ์ และกิจกรรมด้านการมีวินัยในตนเอง จัดเป็นกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน 12 ครั้ง โดยสัปดาห์ละครั้งผ่านช่องทางออนไลน์ ทั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated-measures ANOVA) และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (two-way repeated-measures ANOVA)

---

\*ได้รับบทความ: 19 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 24 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2566  
Received: April 19, 2023; Revised: September 24, 2023; Accepted: September 27, 2023



### ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลเปรียบเทียบความสามารถในการจัดในการจัดการตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมสร้างแรงจูงใจที่ดีมีความคิดเชิงบวกต่อตนเอง รู้จักบริหารเวลาอย่างสร้างสรรค์ มีกลวิธีที่ควบคุมอารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงตระหนักรู้มีวินัยในหน้าที่ตนเองสม่ำเสมอ

2. ผลเปรียบเทียบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง มีความสามารถในการจัดการตนเองภายหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างสองกลุ่มทำให้ทราบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมโดดเด่นในความสามารถในการจัดการตนเองมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

**คำสำคัญ:** นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย; ความสามารถในการจัดการตนเอง; โปรแกรมพัฒนา

### Abstract

The purpose of this research are: 1) To compare the self-management ability of students in the experimental group who entered the self-management ability development program in the pre-experiment, post-experiment and follow-up periods. 2) To compare the self-management ability between students in the experimental group and the comparison group in the pre-experiment, post-experiment and follow-up periods. It was divided into an experimental group of 20 people who entered the self-management development program and a comparison group of 20 people who did not enter the self-management ability development program. The self-management ability development program was divided into 4 activities. Including self-motivation activities time management activities Emotion management activities and self-discipline activities organized as a student development guidance activity 12 times, once a week via online channels. The data were analyzed using descriptive statistics. One-way repeated-measures ANOVA and two-way repeated-measures analysis of variance were performed repeated-measures ANOVA).

### The research results found that:

1. Comparative results of the self-management ability of students in the experimental group who entered the self-management development program. In the



pre-experiment period Period after the experiment and follow-up period higher than before the experiment statistically significant at the .05 level, it was found that students had good motivating behavior and positive thoughts towards themselves. Learn to manage your time creatively. There are strategies for controlling one's emotions in different situations. Including awareness and discipline in one's duties on a regular basis.

2. Comparative results of students in the experimental group who entered the self-management development program with self-management ability after the experiment and follow-up period higher than the comparison group that did not enter the self-management development program. Statistically significant at the .05 level, it was found that when comparing the results between the two groups, it was found that the experimental group had more outstanding behavior in their ability to manage themselves than the comparison group.

**Keywords:** senior secondary school students; self-management; development program

## 1. บทนำ

โลกปัจจุบันทุกวันนี้เต็มไปด้วยเทคโนโลยีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันมากขึ้นทุกปี สิ่งที่มีมองเห็นได้ชัดคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ในรูปแบบใหม่ที่ต้องเรียนรู้และเพิ่มทักษะการจัดการตนเองให้ทันเหตุการณ์กับบริบทเทคโนโลยีที่อยู่รอบตัวเสมอ นับเป็นช่วงสำคัญของมนุษย์ที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากพฤติกรรมแบบเดิมเป็นพฤติกรรมแบบสมัยใหม่ และผลกระทบจากการไม่ปรับตัวไม่จัดการตนเองให้ดีย่อมทำให้เกิดความเสี่ยงในชีวิต ทักษะหนึ่งในศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยให้เราสามารถเสริมสร้างตัวเองให้ดีขึ้น นั่นคือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ซึ่งได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการนำตนเอง ทักษะสังคมการเรียนรู้วัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับ

ผิดชอบ และความเป็นผู้นำรวมถึงความรับผิดชอบ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, 2556) นับเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองและปรับสภาพตนให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่าองค์ประกอบการจัดการตนเองมี 4 ด้านซึ่งเป็นองค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง ที่สำคัญได้แก่ 1) ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง 2) ด้านการมีวินัยในตนเอง 3) ด้านการจัดการอารมณ์ และ 4) ด้านการบริหารเวลา ทั้งนี้สอดคล้องเบอเกอร์ (Berger, 2003) กล่าวถึงการจัดการตนเองว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้แก่ การบริหารจัดการเวลา แรงจูงใจทางวิชาการ



การจัดการกับผลกระทบ นิสัยในการเรียน คุณค่าในตนเองรวมถึงเทคนิคที่ช่วยจัดการตนเองให้ดีขึ้น อาศัยแนวคิดพื้นฐานการควบคุมตนเอง ทั้งนี้ คาทินซ์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2562) ได้กล่าวถึงเทคนิคการควบคุมตนเองจะอยู่พื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลถูกควบคุมด้วยเงื่อนไขและผลกรรมนั้น คือถ้าเงื่อนไขเปลี่ยนแปลงหรือผลกรรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยในเงื่อนไขของการควบคุมตนเองนั้น บุคคลจะเป็นผู้จัดการเงื่อนไขและผลกรรมด้วยตนเอง แทนที่บุคคลอื่นจะเป็นผู้จัดการให้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่สำคัญของการควบคุมตนเองเพื่อนำมาจัดทำเป็นรูปแบบโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองให้กับนักเรียน โดยความสำคัญของโปรแกรม คือความคิดหรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรมนั้นๆ มีการวางแผนคิดที่เป็นตัวกำหนดกิจกรรมหรือชุดของกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน มีงบประมาณและระยะเวลา ซึ่ง อัจฉรา ประเสริฐสิน (2563, หน้า 217) ได้ให้ความหมายโปรแกรม คือขั้นตอนของงานที่จะต้องทำตามลำดับและมีระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การจัดกิจกรรม การสอน การประเมินผลและการรายงานผล ซึ่งหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม (Program development) พบว่า การพัฒนาโปรแกรม เป็นกระบวนการตัดสินใจอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยพิจารณาวิเคราะห์ความต้องการที่จะศึกษานักพัฒนาจะต้องทำความเข้าใจในองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและ

ปัญหา เพื่อจะได้จัดกิจกรรมได้ตรงกลุ่มและวัตถุประสงค์ 2) วิธีการเปลี่ยนแปลงความต้องการเพื่อปรับคุณภาพชีวิตของกลุ่ม และ 3) ความรู้ทัศนคติ และทักษะ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต่อสถานการณ์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตและสอบถามข้อมูลเบื้องต้นในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามสภาพปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนยังขาดความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ความสนใจในการจัดการตนเองน้อย ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการสร้างโปรแกรมพัฒนาเพื่อให้เกิดความสามารถในการจัดการตนเองมากยิ่งขึ้น เพื่อจะทำให้นักเรียนสามารถปรับพฤติกรรมในทางที่ดี เพิ่มศักยภาพตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างทักษะชีวิตให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคมนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เตรียมพร้อมจัดการตนเองเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาได้และกระบวนการที่ผู้วิจัยนำโปรแกรมพัฒนาครั้งนี้ จัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านทางออนไลน์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียในการทำกิจกรรมร่วมกับการอภิปราย แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ซึ่งโปรแกรมพัฒนาฯ จัดทำกิจกรรม 12 ครั้ง ทำสัปดาห์ละครั้งในช่วงเวลาคาบว่างเพื่อมาพัฒนาพฤติกรรมตนเอง ซึ่งนับได้ว่านักเรียนมีแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองแบบมีทิศทางเชิงสร้างสรรค์ได้

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้า



โปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง  
ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะ  
ติดตามผล

2. เพื่อเปรียบเทียบของความสามารถ  
ในการจัดการตนเองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง  
กับกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพัฒนา  
ความสามารถในการจัดการตนเองในระยะก่อนการ  
ทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง  
(Quasi-Experimental Research design)  
โดยนำโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการ  
ตนเองทำการทดสอบก่อนและหลังระหว่างนักเรียน  
กลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่  
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยม  
ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง  
(ฝ่ายมัธยม) ปีการศึกษา จำนวน 270 คน และกลุ่ม  
ตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6  
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม)  
จำนวน 40 คน โดยมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง  
ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ให้นักเรียนที่เป็น  
ประชากรทั้งหมด จำนวน 270 คน ทำแบบวัดความ  
สามารถในการจัดการตนเอง 2) นำคะแนนที่ได้จาก  
การทำแบบวัดความสามารถในการจัดการตนเอง  
ทั้งหมด มาเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปจนถึง  
น้อยที่สุด และคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนตั้งแต่  
เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และสมัครใจเข้าร่วมการ  
วิจัย จำนวน 40 คน และ 3) นำคะแนนของนักเรียน

จำนวน 40 คน ที่ได้เรียงลำดับคะแนนไว้แล้วมาสุ่ม  
เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยสุ่มทีละคู่ เช่น คนที่ได้  
ลำดับคะแนนมากที่สุด 2 คนแรก จะถูกสุ่มแบ่ง  
เข้ากลุ่มที่ 1 จำนวน 1 คน และอีก 1 คน จะถูกสุ่ม  
เข้ากลุ่มที่ 2 ไปจนครบถึงคู่สุดท้าย (Matching by  
equating participants) เพื่อให้ทั้ง 2 กลุ่มมี  
คะแนนความสามารถในการจัดการตนเองใกล้เคียง  
กันมากที่สุด โดย 2 กลุ่มนี้ สุ่มให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่ม  
ทดลอง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ  
ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความ  
สามารถในการจัดการตนเองมีจำนวน 20 คน และ  
กลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนา  
ความสามารถในการจัดการตนเองมีจำนวน 20 คน  
รวมทั้งหมดเป็น 40 คน (ก่อนการทดลองมีการ  
ทดสอบความเท่าเทียมกันของกลุ่มทดลองและกลุ่ม  
เปรียบเทียบ โดยใช้ t-test for independent  
Sample ในกรณีที่พบว่าไม่เท่าเทียมกันจะทำการ  
สุ่มใหม่และทดสอบความเท่าเทียมกันอีกครั้ง)  
เกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่มี  
คุณลักษณะเป็นเด็กพิเศษ จะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม  
นี้ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม  
ความสามารถในการจัดการตนเอง และโปรแกรม  
พัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่  
สร้างแล้วไปเก็บข้อมูลกับนักเรียน เครื่องมือนั้นได้  
พัฒนาจากองค์ประกอบความสามารถในการ  
จัดการตนเอง 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านการสร้าง  
แรงจูงใจในตนเอง กิจกรรมด้านการบริหารเวลา  
กิจกรรมด้านการจัดการอารมณ์ และกิจกรรมด้าน  
การมีวินัยในตนเอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลตาม



ลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือเรียนถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับนักเรียน รวมถึงจัดทำใบยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยให้นักเรียนยินยอมเข้าร่วมและรับทราบข้อตกลง 2) ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโครงการวิจัย และวิธีการเข้าร่วม โดยจัดเป็นกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน 12 ครั้ง สัปดาห์ละครั้งผ่านช่องทางออนไลน์ พร้อมบันทึกการมีส่วนร่วมของนักเรียนลงแบบสังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคลเฉพาะนักเรียนกลุ่มทดลอง ทั้งนี้จะใช้แบบสอบถามความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อวัดความสามารถในการจัดการตนเองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ ในช่วงเวลาก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาฯ และระยะติดตามผล เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าสถิติพื้นฐาน เป็นการบรรยายลักษณะทั่วไปของ

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง และ 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบของความสามารถในการจัดการตนเองภายหลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยผลของโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

**ตารางที่ 1** คะแนนความสามารถในการจัดการตนเองเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบในระยะเวลาต่างๆ ของการทดลอง

| กลุ่ม                                  | ระยะการทดลอง | $\bar{x}$ | S.D.  | n  |
|----------------------------------------|--------------|-----------|-------|----|
| กลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนา          | ก่อนการทดลอง | 142.50    | 16.43 | 20 |
|                                        | หลังการทดลอง | 155.65    | 16.84 | 20 |
|                                        | ติดตามผล     | 160.80    | 17.85 | 20 |
| กลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่เข้าโปรแกรมพัฒนา | ก่อนการทดลอง | 133.45    | 11.92 | 20 |
|                                        | หลังการทดลอง | 144.00    | 13.79 | 20 |
|                                        | ติดตามผล     | 146.30    | 13.00 | 20 |



จากตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบความสามารถในการจัดในการจัดการตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถใน

การจัดการตนเอง ในระยะก่อนการทดลองระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลองตามลำดับ

**ตารางที่ 2** เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated-measures Analysis of Variance) ของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

| แหล่งของความแปรปรวน | df     | SS      | MS      | F       |
|---------------------|--------|---------|---------|---------|
| ช่วงเวลา            | 1.203  | 3562.23 | 2962.22 | 25.415* |
| ความคลาดเคลื่อน     | 22.849 | 2663.10 | 116.55  |         |

\*  $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการจัดการตนเองของกลุ่มทดลองในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะ

ติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณโดยวิธี Bonferroni

**ตารางที่ 3** ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มทดลอง ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล เป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบแบบ Bonferroni

| ระยะ         | $\bar{x}$ | ก่อนการทดลอง | หลังการทดลอง | ติดตามผล |
|--------------|-----------|--------------|--------------|----------|
| ก่อนการทดลอง | 142.50    | -            | 13.15*       | 18.30*   |
| หลังการทดลอง | 155.65    |              | -            | 5.15*    |
| ติดตามผล     | 160.80    |              |              | -        |

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของ

นักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการจัดการตนเองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



**ตารางที่ 4** ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ ในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

| ช่วงเวลา     | กลุ่มทดลอง |       | กลุ่มเปรียบเทียบ |       | t      |
|--------------|------------|-------|------------------|-------|--------|
|              | $\bar{x}$  | S.D.  | $\bar{x}$        | S.D.  |        |
| ก่อนการทดลอง | 142.50     | 16.43 | 133.45           | 11.92 | 1.994  |
| หลังการทดลอง | 155.65     | 16.84 | 144.00           | 13.79 | 2.394* |
| ติดตามผล     | 160.80     | 17.85 | 146.30           | 13.00 | 2.936* |

จากตาราง 4-6 พบว่า ผลเปรียบเทียบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองมีความสามารถในการจัดการตนเองภายหลังการทดลอง และระยะติดตามผล สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง ในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองเมื่อได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองแล้วจะมีความสามารถในการจัดการตนเองได้ดีขึ้นตามลำดับระยะเวลา สอดคล้องกับอดุล นาคะโร (2551, หน้า 142) ได้พัฒนาตนเองโดยใช้กิจกรรมแนะแนว สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาซึ่งพบว่าองค์ประกอบสำคัญ

ที่ช่วยสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ได้แก่ ความสามารถในการรู้จักตนเอง ความสามารถในการบริหารเวลา ความสามารถในการบริหารอารมณ์ตนเอง การมีวินัยในตนเอง โดยผลการวิจัยอดุล นาคะโร (2551) พบว่า คะแนนความสามารถในการจัดการตนเองหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การศึกษาผลเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการตนเองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกับ นักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง ในระยะก่อนการทดลอง หลังจากทดลอง และระยะติดตามผล ปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองเมื่อได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองแล้ว มีความสามารถในการจัดการตนเอง สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ สอดคล้องกับฉัฐวิณ สิทธิศิริอรธ และคณะ (2562, หน้า 157-164) ได้ทำการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้แบบแผนการ



ทดสอบก่อนและหลังการทดลองแบบมีกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงบวกมีความคิดเชิงบวกสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการอภิปรายผลการวิจัย จึงกล่าวได้ว่า โปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเอง ของนักเรียนเป็นเครื่องมือส่งเสริมการจัดการตนเอง สอดคล้องแนวคิดที่สำคัญของโอคีฟและเบอร์เกอร์ (O'Keefe & Berger, 1999, pp. 11-12) ได้อธิบายถึงสิ่งที่เราจะประสบความสำเร็จในการเรียน การประกอบอาชีพ และเรื่องอื่นๆ เราจำเป็นต้องจัดการกับความรู้สึก การกระทำ และความคิดของเราให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งนักเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการตนเอง เพราะความสามารถในการจัดการตนเองจะทำให้เกิดผลดีต่อนักเรียน คือ พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถบริหารจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งสำคัญทำให้การจัดการตนเองดีขึ้นนั้น ซิมเมอร์แมน และริเซมเบิร์ก (Zimmerman and Risemerb, 1997, pp. 10-17) กล่าวถึงความสำคัญปัจจัยที่สำคัญของผู้เรียนในการจัดการตนเองหรือการควบคุมตนเอง โดยอาศัยทักษะการเรียนรู้การจัดการตนเองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ วิธีการของการเรียนรู้การใช้เวลา สภาพแวดล้อมทางกายภาพสภาพแวดล้อมทางสังคมและการตรวจสอบประสิทธิภาพ ทั้งนี้การสร้างโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของ

นักเรียนได้อาศัย วิธีการของมูนี (Mooney et al., 2005, pp. 203-221) ที่ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมการจัดการตนเอง ได้แก่ 1) การตรวจสอบตนเอง (self-monitoring) เป็นกระบวนการ 2 ขั้นตอนในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเองในขณะที่ผู้เรียนแบ่งแยกพฤติกรรมเป้าหมายทั้งที่เกิดขึ้น ที่ไม่ได้เกิดขึ้นและบันทึกพฤติกรรมบางแง่มุมลงไป 2) การออกคำสั่งตนเอง (self-instruction) เป็นกระบวนการที่บุคคลออกคำสั่ง (self-statement) ให้ตนเองทำสิ่งต่างๆ โดยการออกเสียงคุยกับตนเอง 3) การตั้งเป้าหมาย (goal setting) เป็นการให้บุคคลเป็นผู้เลือก (self-select) พฤติกรรมเป้าหมายเพื่อที่จะช่วยให้สามารถจัดระเบียบสิ่งที่ต้องทำก่อนหลัง จัดหาข้อมูลความก้าวหน้าและสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติงาน 4) การประเมินตนเอง (self-evaluation) เป็น กระบวนการที่เปรียบเทียบตนเองก่อนและหลังตามเกณฑ์ที่ตนเองและอาจารย์ตั้งไว้ไว้เบื้องต้น (ตัวอย่างเช่น การปรับปรุงตนเองตามระยะเวลา) และมีการให้แรงเสริมเมื่อบุคคลทำได้บรรลุเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ 5) การสั่งการเชิงกลยุทธ์ (strategy instruction) เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับการฝึกฝนขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาหรือบรรลุผลสำเร็จ

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจต้องการวัดความสามารถการจัดการตนเองสามารถนำแบบสอบถามความสามารถในการ



จัดการตนเอง นำมาใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูล ก่อน-หลัง เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนว่ามีความสามารถในการจัดการตนเองระดับใด

1.2 อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ สามารถนำโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองไปปรับประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้กับกลุ่มสาระวิชาต่างๆ รวมถึงนำกิจกรรมร่วมนำมาบูรณาการให้เข้ากับรายวิชานั้นๆ เพื่อดูประสิทธิผลของโปรแกรมที่มีต่อรายวิชาอื่นๆ ได้

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม ควรมีการติดตามผลเป็นระยะให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นความคงทนของพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการจัดการตนเองแยกเป็นรายด้านขององค์ประกอบความสามารถในการจัดการตนเอง เพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าความต้องการใดในพื้นฐานทางจิตวิทยาที่ควรสนับสนุนความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนได้มากที่สุด

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยได้สรุปองค์ประกอบของความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง ด้านการบริหารเวลา ด้านการจัดการอารมณ์ และด้านการมีวินัยในตนเอง โดยรูปแบบการจัดกิจกรรม ได้แก่ ผ่านสื่อออนไลน์ Google meet โปรแกรมออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต เกมในแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการตนเองของนักเรียน ทั้งนี้โปรแกรมพัฒนาส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรม การตอบสนองของผู้เรียน เมื่อได้ทำกิจกรรมโปรแกรมพัฒนาเรียบร้อยแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมสร้างแรงจูงใจที่ดีมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเอง เรียนรู้ที่จะบริหารเวลาตนเองอย่างสร้างสรรค์ มีกลวิธีที่ควบคุมอารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ที่ลดความขัดแย้งภายในใจตนเองและกับผู้อื่น รวมถึงตระหนักรู้มีวินัยในหน้าที่ตนเองที่ควรทำสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ดีกว่าก่อนการทดลอง และพบว่าเมื่อเปรียบเทียบผลระหว่างสองกลุ่มทำให้ทราบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมโดดเด่นในความสามารถในการจัดการตนเองมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งกระบวนการดังตามภาพดังนี้



## ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

### เอกสารอ้างอิง

- ฉัฐวิณั ลิขธิศิริอรธ และคณะ. (2562). ผลการใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดเชิงบวกในนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 13(1), 157-164.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอติป จิตตฤกษ์. (2556). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2562). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดุล นาคะโร. (2551). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองโดยใช้กิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัสตรา ประเสริฐสิน. (2563). เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berger, D. S. (2003). *The Effects of Learning Self-Management on Student Desire and Ability to Self-Manage, Self-Efficacy, Academic Performance, and Retention*. (Doctoral dissertation). New York: University at Albany, State University of New York.



- Mooney, P. (2005). A Review of Self-Management Interventions Targeting Academic Outcomes for Students with Emotional and Behavioral Disorders. *Journal of Behavioral Education*, 14, 203-221.
- O'Keefe, E. J., & Berger, D. S. (1999). *Self-Management for College Student*. New York: Partridge Hill Publishers.
- Zimmerman, B. J., & Risemberg, R. (1997). *Self-Regulatory Dimensions of Academic Learning and Motivation*. San Diego: Academic Press.

**แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1\***  
**Guidelines for Developing Digital Leadership for School  
Administrators under the Office of Nongbualamphu Primary  
Educational Service Area Office 1**

สมาน ประวันโต  
Saman Prawanto  
วิทยาลัยพิชญบัณฑิต  
Pitchayabandit College, Thailand  
E-mail: Saman.p2566@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 330 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน และนำไปสู่สมอย่างง่ายแบบมีสัดส่วน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

**ผลการวิจัยพบว่า**

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับสูงสุดคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านการยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

---

\*ได้รับบทความ: 17 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 7 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 22 กันยายน 2566  
Received: March 17, 2023; Revised: August 7, 2023; Accepted: September 22, 2023



2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 7 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 2) พัฒนาความรู้และทักษะการนำเทคโนโลยีมาวางแผนและบริหารงานในสถานศึกษาโดยการสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ 3) ส่งเสริมให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนและระบบการปฏิบัติงานผ่านแอปพลิเคชัน หรือระบบออนไลน์ต่างๆ 4) กำหนดสิทธิตามระดับและระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน 5) สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงาน ให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างทั่วถึง 6) ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล และ 7) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลอย่างเพียงพอ

**คำสำคัญ:** แนวทางพัฒนา; ผู้นำยุคดิจิทัล; ผู้บริหารการศึกษา

### Abstract

This study was aimed at investigating conditions and suggesting ways to develop digital leadership of school administrators under the Nong Bua Lam Phu Primary Educational Service Area Office 1. It was mixed methods research. The first step was quantitative research. The sample was 330 teachers in schools. The sample size was determined according to the Krejcie and Morgan table, and a proportional simple random sampling was conducted. The tool used was a rating scale questionnaire. Data were analyzed using statistics, including percentage, mean, and standard deviation. The second step was qualitative research by interviewing 9 key informants. The tool used was a semi-structured interview form. Data were analyzed by content analysis.

#### **The research result finds that:**

1. The overall digital leadership of school administrators was at a high level. When considering individually, the highest level was creation of digital corporate culture, followed by acceptance and understanding of the changes in digital society, technology support, information-based management, digital vision, and ethics in the use of information technology, and the lowest level was promotion the use of technology in teaching and learning.

2. Guidelines for developing digital leadership of school administrators consisted of 7 aspects, where school administrators are required to 1) establish school visions in line with the changes in the digital age, 2) develop knowledge and skills in using technology



for planning and administration in schools based on information system databases, 3) encourage teachers to use digital technology in teaching and learning management and working systems through online applications or systems, 4) set permissions according to the levels and security systems for accessing information, 5) create working culture and atmosphere to ensure a comprehensive use of digital technology, 6) drive digital transformations, and 7) allocate sufficient budgets to support information technology in the digital age.

**Keywords:** The Guidelines development; Digital leadership; School administrators

## 1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปสู่ยุคดิจิทัล และหลากหลายประเทศทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ออสเตรเลีย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย ฯลฯ ต่างแข่งขันกันพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประเทศไทยมีแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2563) ประเทศไทยมีแผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (พ.ศ. 2561-2565) ส่งเสริมธุรกิจที่มีพลวัตบนฐานของสังคมที่รู้จัก รู้เท่าทัน และกำลังคนที่สามารถปรับตัวและสร้างโอกาสจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล” ผ่าน 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ พัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล ยกกระดับภาคเศรษฐกิจเข้าสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ ขับเคลื่อนชุมชนสู่สังคมดิจิทัล และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาวหนึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการปฏิรูปคือ การศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ในการปฏิรูปสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ที่เน้นการสร้างสรรคและ

ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กำหนดเป้าหมาย 4 ประการ ได้แก่ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ก้าวทันเวทีโลก สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม พัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัล และปฏิรูปกระบวนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2560, หน้า 5-11)

ด้านการศึกษายังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของ



โลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 6-8) ผู้บริหารการศึกษาควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางการศึกษา เพราะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน สามารถช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Ratheeswari, 2018, pp. 45-47) และเทคโนโลยีในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ประเมินคุณค่าของเทคโนโลยีในการศึกษาต่ำเกินไป (Bybee & Loucks-Horsley, 2000, pp. 31-34) ดังนั้น ผู้นำยุคดิจิทัลควรปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีความรู้ทันเทคโนโลยี โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระดับต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนการสอนในสถานศึกษา (สกวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์, 2565, หน้า 1284) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาที่ต้องการประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักความทันสมัย สามารถเข้าถึงได้ง่าย ประหยัดทรัพยากรด้านการศึกษา แต่คุ้มค่าและสร้างความน่าสนใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษา (อระญา ปะภาวะเต และบุญชม ศรีสะอาด, 2564, หน้า 191-200) และคุณสมบัติที่ผู้นำยุคดิจิทัลนำไปบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ คือ การมีภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านความสามารถทางดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดิจิทัล

และด้านการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาทางดิจิทัล (ภานุเดช แสงลุน และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ, 2565, หน้า 175-184) รวมถึงการมีความรู้และทักษะดิจิทัล การจัดการดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล เครือข่ายความร่วมมือดิจิทัล การปรับตัวสู่ยุคดิจิทัล และกลยุทธ์เชิงดิจิทัล (จิราภรณ์ ปกรณ์, ทวีศิลป์ กลุณภาดล และสมบุรณ์ บุรศิริรักษ์, 2565, หน้า 396-410)

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ระบุว่า การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจในเชิงบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการภายในกระทรวง การจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัลมีความสะดวก รวดเร็ว คุ้มค่า เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ “Anywhere, Anytime, Any Device” ตลอดจนสามารถเชื่อมโยง การทำงานของหน่วยงานภายในกระทรวง ตั้งแต่ส่วนกลางไปจนถึงสถานศึกษาภายใต้ฐานข้อมูลเดียวกัน โดยการบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล ผู้บริหารและบุคลากรภายในกระทรวงสามารถเข้าถึง ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน (real time) ทำให้สามารถวางแผน และตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, หน้า 1) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 (สพป.) ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยเช่นกัน ซึ่งมีโรงเรียน



ในสังกัดจำนวน 201 โรงเรียน ได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้อย่างชัดเจน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ทุกหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและชัดเจน แต่การติดต่อประสานงานระหว่าง สพป. กับสถานศึกษาในสังกัดโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology: ICT) ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในบางพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2561, หน้า 46)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สามารถติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาในสังกัดได้โดยการผ่านผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด เพื่อนำระบบ ICT เข้าไปใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นคนในพื้นที่และในฐานะผู้สอนระดับบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยพหุบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยการศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คาดหวัง

เป็นอย่างยิ่งว่าผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods) พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลได้จากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 10 คน และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารนำมาแสดงในรูปความถี่ และเลือกคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ



ผู้บริหารสถานศึกษามี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ 3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน 4) ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 6) ด้านการยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล และ 7) ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 2,094 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 166 คน และข้าราชการครู จำนวน 1,928 คน (กลุ่มสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2565) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 26 คน และข้าราชการครู จำนวน 304 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) จากนั้นนำไปเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) แบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปข้าราชการครูในสถานศึกษา ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้ตอบแบบประเมินเป็น 3 ระดับ คือ +1 แน่ใจว่าสอดคล้อง 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และ -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 49 ข้อของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับข้าราชการครูในสถานศึกษา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 30 ชุด มาตรวจให้คะแนนแล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยหาจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient:  $\alpha$ ) ตามวิธีของคอนนาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 116-117) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนนาค (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544, หน้า 28) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และได้จัดทำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Forms ส่งทางสื่อออนไลน์ เช่น Line Facebook จนได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบ 330 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้าราชการครูในสถานศึกษา โดยใช้วิธีประมวลผล



ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจากการสังเคราะห์คุณลักษณะของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ดำเนินการดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา 7 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (2) ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ (3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน (4) ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (6) การยอมรับ

และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล และ (7) ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี 2) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 3) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 9 คน โดยจำแนกการคัดเลือกดังนี้ ผู้มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา หรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา หรือมีประสบการณ์ในการบริหารทางการศึกษาอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป มีผลงานเชิงประจักษ์เป็นที่ยอมรับ และ 4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ศักยภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ดังตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** ความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา ต่อสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ในภาพรวม

| ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของสถานศึกษา         | ระดับความคิดเห็น |      |       |        |
|-----------------------------------------|------------------|------|-------|--------|
|                                         | $\bar{x}$        | S.D. | ระดับ | อันดับ |
| 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล           | 4.19             | 0.36 | มาก   | 5      |
| 2. ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ | 4.43             | 0.51 | มาก   | 4      |



| ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของสถานศึกษา                       | ระดับความคิดเห็น |      |           |        |
|-------------------------------------------------------|------------------|------|-----------|--------|
|                                                       | $\bar{x}$        | S.D. | ระดับ     | อันดับ |
| 3. ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน | 3.97             | 0.45 | มาก       | 7      |
| 4. การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ             | 4.04             | 0.49 | มาก       | 6      |
| 5. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล                      | 4.59             | 0.37 | มากที่สุด | 1      |
| 6. การยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล    | 4.51             | 0.42 | มากที่สุด | 2      |
| 7. การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี                           | 4.50             | 0.55 | มาก       | 3      |
| รวม                                                   | 4.34             | 0.33 | มาก       |        |

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้าราชการครูในสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.34$ , S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ( $\bar{x} = 4.59$ , S.D. = 0.37) รองลงมาคือ การยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล ( $\bar{x} = 4.51$ , S.D. = 0.42), การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ( $\bar{x} = 4.50$ , S.D. = 0.55) ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.51) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ( $\bar{x} = 4.19$ , S.D. = 0.36) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ( $\bar{x} = 4.04$ , S.D. = 0.49) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ( $\bar{x} = 3.97$ , S.D. = 0.45)

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 7 ด้าน พบว่า 1)

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 2) ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้และทักษะการนำเทคโนโลยีมาวางแผนและบริหารงานในสถานศึกษา 3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาคือ ผู้บริหารต้องส่งเสริมและสนับสนุน ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน การค้นคว้าหาข้อมูล ระบบธุรการชั้นเรียน ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม 4) ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องมีการกำหนดลัทธิตามระดับและระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล แนวทางการ



พัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงาน ให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างทั่วถึง 6) ด้านการยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องมีการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล และ 7) ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลอย่างเพียงพอ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตามความเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมากที่สุดที่จะขับเคลื่อนการบริหารงานและนำพาสถานศึกษา ครู และนักเรียนให้สำเร็จ

ตามเป้าหมาย (กัญญาภัก จุฑาพลกุล และทัศนะ ศรีปิตตา, 2565, หน้า 271-284) ซึ่งสอดคล้องกับสภาวะรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์ (2565, หน้า 1288) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูงก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับฐานะ บุญรอด และวสันต์ชัย กากแก้ว (2565, หน้า 1137-1150) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลให้สถานศึกษามีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่องเพื่อการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้จักนำความรู้ไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทุกคนใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ จัดหางบประมาณมาซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีให้เพียงพอ สร้างค่านิยมในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และ



มีการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีในการสอน (ฉันทภูวนิช พรมพุ่มชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์, 2564, หน้า 50-64) ซึ่งสอดคล้องกับฐานะ บุญรอด และวสันต์ชัย กากแก้ว (2565, หน้า 1137-1150) ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาไปพร้อมกัน ท่ามกลางเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้สิ่งใหม่ การนำสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นประจำจนเกิดเป็นวัฒนธรรม

1.2 ด้านการยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรสังคมดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสังคมดิจิทัลมีความเสนอภาคทางดิจิทัล บรรยายภาคการเรียนรู้ในสถานที่ทำงาน ปัจจัยการเปิดตัว SharePoint ในฐานะเทคโนโลยีการแบ่งปันความรู้ที่ได้ การให้โอกาสในการศึกษาและการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการแบบผสมผสาน และมีอิทธิพลต่อการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Hart, 2014, pp. 152-157) ซึ่งสอดคล้องกับรัตนภรณ์ วัชรอติยาพล (2563, หน้า 1-13) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเชื่อในเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความมั่นใจว่าเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เข้าใจหรือเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี ยอมรับว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

1.3 ด้านการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการนำ

ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีมาพัฒนาและปรับแต่งสื่อการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีขึ้น ผู้สอนสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ให้การสนับสนุนและเวลามากมายผู้สอนจะสนุกกับความท้าทายในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง (Means, 1993, pp. 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับธนภุต พรหมนนก (2560, หน้า 43-53) ระบุว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมีการสนับสนุนการจัดการ และการดำเนินการ มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีในทุกด้าน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนากระบวนการข้อมูลและระบบสารสนเทศ

1.4 ด้านการบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดหลักสูตรร่วมกันผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การสอนร่วมกันและผู้สอนหลายคน และการบูรณาการความเชี่ยวชาญจากภายนอก ความร่วมมือครั้งนี้จะยกระดับการเรียนรู้และเร่งรัดการพัฒนาผู้สอนและสถาบัน คาดการณ์ว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นจากการจัดการและสถาบันการศึกษาระดับสูงโดยทั่วไปพยายามที่จะเพิ่มคุณค่าทางการศึกษาด้วยต้นทุนที่ต่ำ (Alavi, Yoo & Vogel, 1997, pp. 1310-1333) ซึ่งสอดคล้องกับฐานะ บุญรอด และวสันต์ชัย กากแก้ว (2565, หน้า 1137-1150) ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ



นำไปสู่การนำเทคโนโลยี Big Data เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่างๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูผู้สอน ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูล งบประมาณที่จำเป็นมาวิเคราะห์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เท่าทันกับการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล มีระบบการนิเทศติดตามเพื่อชี้ให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง จุดที่ควรส่งเสริมและพัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สกาวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์ (2565, หน้า 1288) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้มีการจัดการการใช้เทคโนโลยีให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของจริยธรรมสอดคล้องกับการเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และกำหนดทิศทางที่ถูกต้องสำหรับการพัฒนาสังคมมนุษย์ เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ยังคงรวมเข้ากับกระบวนการศึกษาและกำลังกลายเป็นสิ่งสำคัญของระบบการศึกษามากขึ้นเรื่อยๆ (Hamiti, Reka & Baloghová, 2014, pp. 4411-4415) ซึ่งสอดคล้องกับธนกฤต พราหมณ์น (2560, หน้า 43-53) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดนโยบายและข้อบังคับที่ชัดเจนในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิในการเข้าถึง

ข้อมูล สร้างความเท่าเทียมและเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี และเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

1.7 ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนการสอน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสอนและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการสอนด้วยเทคโนโลยี แต่การเตรียมครูให้พร้อมใช้เทคโนโลยีเป็นงานที่ซับซ้อนอย่างเหมาะสมสำหรับนักการศึกษาที่เป็นครูให้เหตุผลว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิชาชีพว่ามุ่งเน้นไปที่ประเด็นด้านแนวคิดและการสอน การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในแง่ของ การเริ่มต้นอย่างเข้มข้นความช่วยเหลือและกิจกรรมการติดตามอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังศึกษาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูมาใช้ในเอกสารที่ต้องใช้เวลาอย่างน้อยสามถึงห้าปีเพื่อให้ครูมีความสามารถและมั่นใจในการสอนด้วยเทคโนโลยี (Drier et al., 2000, pp. 66-88) ซึ่งสอดคล้องกับธนกฤต พราหมณ์น (2560, หน้า 43-53) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน มีนโยบายให้ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสอนได้ส่งเสริมและสนับสนุนครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับรัตนารักษ์ วัชรอติยาพล (2563, หน้า 1-13) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีการ



ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสอนออนไลน์ และการเรียนการสอนออนไลน์เสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู (2566, หน้า 73-86) ที่ระบุว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารต้องกำหนดวิสัยทัศน์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล กำหนดกลยุทธ์และแผนงานอย่างชัดเจนเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

2.2 การบริหารงานโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ คือ ผู้บริหารต้องพัฒนาความรู้และทักษะการนำเทคโนโลยีมาวางแผนและบริหารงานในสถานศึกษาโดยการสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ เพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้าถึงได้ง่ายและมีความหลากหลายน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับภคพร เลิกนอก (2563, หน้า 151-166) ที่ระบุว่า แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนางานบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัลมีการสร้างฐานข้อมูลระบบสารสนเทศในงานธุรการเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและชุมชนเครือข่ายออนไลน์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรเครือข่ายเพื่อให้ทุก

ภาคส่วนเข้าถึงข้อมูลในโรงเรียน กิจกรรมกระบวนการจัดการศึกษา

2.3 การส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน คือ ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอน และระบบการปฏิบัติงานที่ช่วยลดเวลา และค่าใช้จ่าย เพื่อความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ มีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในสถานศึกษาผ่านแอปพลิเคชัน หรือระบบออนไลน์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล (2565, หน้า 103-116) ที่ระบุว่า แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดนโยบายและกระตุ้นให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน

2.4 การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ผู้บริหารต้องมีการกำหนดสิทธิตามระดับและระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน และปลูกฝังให้ครูและนักเรียนได้เห็นถึงประโยชน์และโทษในการใช้เทคโนโลยีที่ผิดกฎหมายและจริยธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล (2565, หน้า 103-116) ที่ระบุว่า แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสร้างความตระหนักให้ครูและนักเรียนได้เห็นถึงประโยชน์และโทษของการใช้เทคโนโลยีที่ผิดกฎหมายและจริยธรรม

2.5 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล คือ ผู้บริหารต้องสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการทำงาน ให้มีการใช้เทคโนโลยี



ดิจิทัลอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู (2566, หน้า 73-86) ที่ระบุว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในมหาวิทยาลัย

2.6 การยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลคือ ผู้บริหารต้องขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล โดยการยอมรับเทคโนโลยี เข้าใจการเปลี่ยนแปลงสังคมดิจิทัล และส่งเสริมให้ครูนำความรู้ด้านเทคโนโลยีไปบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2558, หน้า 216-224) ที่ระบุว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 นี้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีเหล่านี้เข้าไปสู่ห้องเรียน และโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับบุคคลของผู้บริหารและครู จากนั้นก็ส่งเสริมให้ครูบูรณาการความรู้ในศาสตร์การสอน เนื้อหา และเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการนำเทคโนโลยีสู่การจัดการโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี

2.7 การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีคือ ผู้บริหารต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับภูวนิชา พรพทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์ (2564,

หน้า 50-64) ที่ระบุว่า ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทุกคนใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ จัดหางบประมาณมาซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีให้เพียงพอ สร้างค่านิยมในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และมีการประเมินประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีในการสอน

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยส่งเสริมครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดกระบวนการเรียนการสอน เรียนผ่านระบบออนไลน์ จัดทำสื่อการเรียนรู้และบทเรียนในรูปแบบออนไลน์ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำระบบธุรการชั้นเรียน ประมวลผลการเรียนและจัดการเรียนสอนรูปแบบดิจิทัล

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยกำหนดนโยบายเพื่อสร้างความตระหนักถึงประเด็นทางสังคม จริยธรรม และกฎหมายในยุคดิจิทัล เข้าใจข้อมูลดิจิทัลต่างๆ นำไปใช้ในทางที่ถูกต้องเคารพสิทธิทางปัญญา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ปัจจุบัน สร้างความชัดเจนให้กับค่านิยมดิจิทัล มีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลสู่ผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัดสินใจในการ



กำหนดทิศทางและกำหนดพันธกิจด้านดิจิทัล

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

### 2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนา

ผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยศึกษาจากผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์

### 2.2 ควรศึกษาการพัฒนาปัจจัยที่

ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

### 2.3 ควรศึกษาประสิทธิภาพของ

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

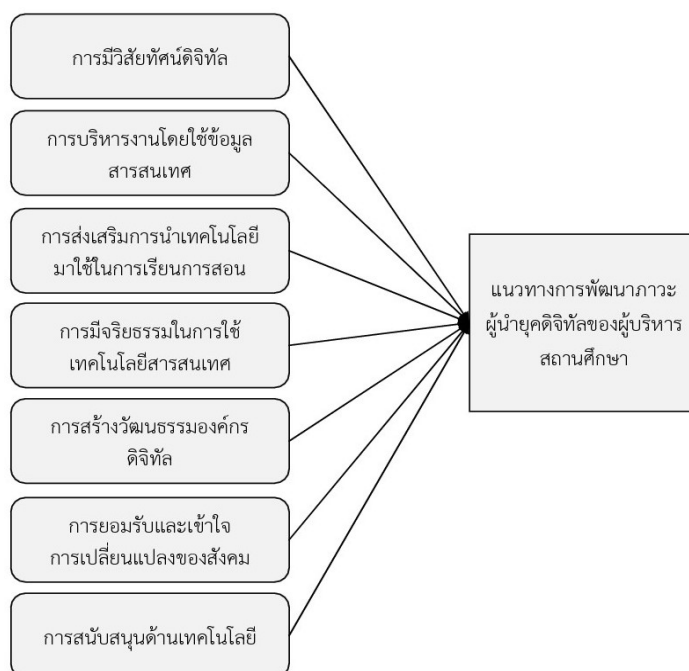
### 2.4 ควรศึกษารูปแบบพัฒนาภาวะ

ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ต่อไป

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยการใช้ระเบียบวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากข้าราชการครูในสถานศึกษา และวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา พบว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถสร้างเป็นโมเดลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา รายละเอียดดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 โมเดลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา



## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2565). ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/nb1.go.th/aocnb1/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81?authuser=1>
- กัญญาภัก จุฑพลกุล และทัศนะ ศรีปัดตา. (2565). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 7(10), 271-284.
- จิราภรณ์ ปกรณ์, ทวีศิลป์ กุลนาค และสมบุรณ์ บุรศิริรักษ์. (2565). รูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 396-410.
- ฐานะ บุญรอด และวสันต์ชัย กากแก้ว. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 1137-1150.
- ณัฐธินา พรพทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพินซัง. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- ณัฐวิภา อุดมุนาริ และอมรทิพย์ เจริญผล. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(2), 103-116.
- ธนกฤต พรหมนันท. (2560). การศึกษาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 17(1), 43-53.
- ธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 73-86.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุริยาสาสน.
- ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(2), 151-166.



- ภานุเดช แสงลุน และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 11(41), 175-184.
- รัตนารณ วัชรอติยาพล. (2563). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 5(1), 1-13.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สการวัฒน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 Graduate School Conference 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล*, 31 สิงหาคม 2565, (หน้า 1283-1289). สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาวิทยาเขตสมุทรสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2561). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565)*. หนองบัวลำภู: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2560). *แผนแม่บทการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561-2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.
- \_\_\_\_\_. (2563). *Thailand Digital Government 2021 (DG2021)*. เข้าถึงได้จาก <https://www.dga.or.th/document-sharing/dg2021/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟิก.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. *Journal of Education Naresuan University*, 17(4), 216-224.
- ออรญา ปะภาวะเต และบุญชม ศรีสะอาด. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วารสารพัฒนาการเรียนรู้ยุคใหม่*, 6(4), 191-200.
- Alavi, M., Yoo, Y. & Vogel, D. R. (1997). Using information technology to add value to management education. *Academy of management Journal*, 40(6), 1310-1333.
- Bybee, R. W. and Loucks-Horsley, S. (2000). Advancing technology education: The role of professional development. *The Technology Teacher*, 60(2), 31-34.



- Drier, H. S., et al. (2000). Promoting appropriate uses of technology in mathematics teacher preparation. *Contemporary issues in technology and teacher education*, 1(1), 66-88.
- Hamiti, M., Reka, B. & Baloghová, A. (2014). Ethical use of information technology in high education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 4411-4415.
- Hart, J. A. (2014). *How digital equity and workplace learning influence acceptance of a knowledge sharing technology in the higher education workplace*. U.S.A.: University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Means, B. (1993). *Using technology to support education reform*. U.S.A.: U.S. Government Printing office.
- Ratheeswari, K. (2018). Information communication technology in education. *Journal of Applied and Advanced research*, 3(1), 45-47.



การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม  
หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอน  
ในระบบ Virtual School เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย\*

Study of Academic Achievement and Opinions of Students  
in Mathayom Suksa 5, Thammasat Klongluang Wittayakom  
School After Organizing Learning using Multimedia Technology  
together with Teaching in the Virtual School System,  
Lilit Taleng Phai

สุภัชฌา ศรีเอี่ยม และนวนอนงค์ ทองเสริม

Supatcha Sri-iam and Nuananong Thongserm

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: supatcha@vru.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 45 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 4 แผน เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

---

\*ได้รับบทความ: 15 ตุลาคม 2565; แก้ไขบทความ: 21 กันยายน 2566; ตอบรับตีพิมพ์: 26 กันยายน 2566

Received: October 15, 2022; Revised: September 21, 2023; Accepted: September 26, 2023



### ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความพึงพอใจต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ด้านครูผู้สอน และด้านเนื้อหา ตามลำดับ

**คำสำคัญ:** เทคโนโลยีสื่อประสม; ระบบ Virtual School; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

### Abstract

The purposes of this research were; 1) Comparing the academic performance of Thai language before and after incorporating multimedia technology in virtual school system, 2) Studying satisfaction with the teaching outcomes using multimedia technology in virtual school system. The population were grade 5. The sample group consists of students from class 5/1, totaling 45 people, selected through simple random sampling. The research instrument were 1) Learning management plan Study Unit , 4 Lesson plans on Lilit Taleng Pai 2) Thai Language Achievement Test 30 items 3) Satisfaction questionnaire 15 items. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and T-Test (t-test for dependent).

#### The research result finds that:

1. The academic performance in Thai language before and after learning has shown that the students' performance after learning is significantly higher than before learning at a statistically significant level of .01.
2. The satisfaction with teaching outcomes using multimedia technology in the Virtual School system among 5th-grade students at Thammasat Khlong Luang Wittayakom School is generally high. When considering different aspects individually, the highest level of satisfaction is found in the area of learning activities. It is followed by teacher instruction and content, respectively.

**Keywords:** Multimedia; Virtual School; Achievement



## 1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายๆ ด้าน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรม มีการพัฒนา เทคโนโลยีในด้านต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการเพิ่ม ผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิม ทำให้ทั้งภาค รัฐและเอกชนต้องมีการปรับตัวหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้นเพื่อ พัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ สร้างความได้เปรียบ ทางการแข่งขันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นตัวขับเคลื่อน เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้มีการพัฒนามากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาในประเทศหลายๆ แห่งพยายามที่จะพัฒนาระบบการเรียนออนไลน์ โดยนำเทคโนโลยีไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีระบบ มีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาและคิดอย่างอิสระ สนับสนุน การสื่อสารและการร่วมมือของผู้เรียนเป็นอย่างดี

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 119) ได้ระบุไว้ใน ข้อ 4.2 ของยุทธศาสตร์ที่ 4: การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีข้อความดังนี้ “การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและ

ผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษา ทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพ เป็นต้น” นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 75) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ข้อ 5.2.1 ยังจัดให้มีโครงการ Free Wi-Fi เพื่อการศึกษา ทั่วประเทศอีกด้วย การศึกษาในยุคดิจิทัล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเป็นช่องทางการนำความรู้สู่ผู้เรียนตามหลักปรัชญาการศึกษาที่ว่าอยู่ที่ใดก็เรียนได้ มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกลมีหลัก การเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนที่มุ่งให้โอกาสแก่ผู้เรียนที่ ไม่มีโอกาสหรือไม่ต้องการเข้าเรียนในระบบชั้นเรียนปกติได้ โดยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อหลากหลายชนิด

ระบบ Virtual School Online เป็นนวัตกรรมใหม่ของวงการศึกษา เป็นโรงเรียนเสมือนจริงในยุคดิจิทัล ที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยระบบ Artificial Intelligence หรือ AI ระบบนี้จะเป็นเครื่องมือสำหรับโรงเรียน ครู และผู้ปกครองที่จะช่วยเพิ่มคะแนน O-NET, GAT, PAT และ 9 วิชาสามัญของนักเรียนให้สูงขึ้น เป็นระบบการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ที่สามารถเรียนคู่ขนานไปกับการเรียนปกติได้ โดยนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดก็สามารถเรียนได้เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการของนักเรียน และนักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนซ้ำ



ก็ครั้งก็ได้ อีกทั้งเนื้อหาในบทเรียนยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 เป็นระบบที่ผู้เรียนจะต้องเรียนและทำแบบทดสอบให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละวิชา และสามารถออกไปประกาศนียบัตรรับรองความรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยระบบ AI โดยผู้ปกครอง ครูผู้สอน สามารถติดตามผลการเรียนแบบ Real Time ได้จาก Application และระบบนี้รองรับการใช้งานทุกอุปกรณ์และทุกระบบปฏิบัติการ เช่น Computer, Smart Phone และ Tablet ด้วยการเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต นับว่าสะดวกและเหมาะสำหรับการใช้ชีวิตและการศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นอย่างยิ่ง (บริษัท บางกอกซอฟแวร์ จำกัด, 2560)

นอกจากนี้ เทคโนโลยีสื่อประสมเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังที่ วัลลภ ใหญ่เลิศ (2556, หน้า 32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อประสมไว้ว่า ช่วยดึงดูดผู้เรียนไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและประหยัดเวลาในการสอน หากครูผู้สอนได้มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้น ดังที่ ธีรรัตน์ คล้ายอักษร และธนัชศ จำปาหวาย (2562, หน้า 11-19) ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม โดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้สื่อประสม ซึ่งประกอบไปด้วยสื่อประเภทเทคโนโลยี

สื่อประเภทวัสดุ เกม สื่อประเภทเทคนิค ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นและผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ตามที่กำหนดไว้ จึงเห็นได้ว่า การนำสื่อประสมมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้นในการสอนวิชาภาษาไทยอาจเกิดปัญหาได้หากผู้สอนเน้นการบรรยาย ไม่มีสื่อหรือกิจกรรมที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ซึ่งมีการใช้คำศัพท์และเนื้อหาที่ลึกซึ้งทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายและให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทยนั้นน้อยลงไป เนื่องจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ขาดความท้าทาย หากการเรียนภาษาไทยมีเนื้อหาที่ซ้ำซากหรือไม่ท้าทายเพียงพอ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายเนื่องจากขาดความท้าทายในการเรียนรู้และไม่มีความกระตือรือร้นในการต่อสู้กับความท้าทายในการเรียนภาษาไทย การใช้วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจ วิธีการสอนที่เน้นการฝึกฝนความจำเพียงอย่างเดียวหรือมีการใช้วิธีการสอนที่ซ้ำแบบเดิมทุกครั้ง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่มีความท้าทาย จึงจำเป็นที่ครูผู้สอนควรใช้กลวิธีในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เห็นความสำคัญของเนื้อหาในบทเรียน และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ซึ่งกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดีก็คือการใช้ระบบ Virtual School Online และเทคโนโลยีสื่อประสมเข้ามาใช้ร่วมกันเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น



จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School วิชาภาษาไทย เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย ก่อนและหลังการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 4 รหัสรายวิชา ท32102 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School จำนวน 4 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

หลักการ และแผนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสื่อประสมและระบบ Virtual School เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและสร้างเครื่องมือวิจัย 2) ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 3) กำหนดโครงสร้างในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 4) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและข้อเสนอแนะในด้านครูผู้สอน เนื้อหา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผน โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนเป็นแบบปรนัย ประเภท 4 ตัวเลือก ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู และหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ 2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 35 ข้อ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3)



นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อพิจารณาให้สอดคล้อง โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้เป็นไปตามเกณฑ์ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559) 4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) โดยมีความยากง่ายตั้งแต่ 0.43-0.76 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.46-0.80 โดยมีคะแนนเต็มคะแนน 30 คะแนน จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (KR-20) เท่ากับ 0.73 5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม 6) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 45 คน

### 3. แบบสอบถามความพึงพอใจของ

นักเรียนที่มีต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่ายของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม 1) สร้างแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5-Point Rating Scale) ของลิเคิร์ท จำนวน 20 ข้อ 2) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้การประเมินที่ถูกต้อง และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ IOC (Index of Item Objectives Congruence) ได้เท่ากับ 0.67-1.00 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้เป็นไปตามเกณฑ์ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2559) 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปสอบถามนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวมทั้งสิ้น 45 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยรูปแบบที่เรียกว่า One Group Pretest Posttest Design เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 1



**ตารางที่ 1** แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design

| กลุ่ม      | Pretest | Treatment | Posttest |
|------------|---------|-----------|----------|
| กลุ่มทดลอง | $T_1$   | X         | $T_2$    |

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

$T_1$  แทนการทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)

X แทนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School (Treatment)

$T_2$  แทนการทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest) (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยวัฒน์, 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นสถิติ ค่าร้อยละที่ได้จากการบันทึกผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ลีลิตตะเลงพ่าย และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบที (t-test for dependent)

#### 4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลีลิตตะเลงพ่ายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลีลิตตะเลงพ่ายก่อนและหลังการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม ปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

**ตารางที่ 2** แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลีลิตตะเลงพ่าย (คะแนนเต็ม เท่ากับ 30 คะแนน)

| รายการ              | N  | ค่าเฉลี่ย | S.D. | df | t     | Sig.  |
|---------------------|----|-----------|------|----|-------|-------|
| คะแนนทดสอบก่อนเรียน | 45 | 3.91      | 3.20 | 44 | 7.806 | 0.00* |
| คะแนนทดสอบหลังเรียน | 45 | 7.67      | 1.41 |    |       |       |

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01



จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อ่อนเรียนได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ( $\bar{x} = 3.91$ , S.D. = 3.20) และหลังเรียนได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.67 ( $\bar{x} = 7.67$ , S.D. = 1.41) พบว่า

ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม ต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย ปรากฏดังตาราง 3 ดังนี้

**ตารางที่ 3** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School เป็นรายข้อ

| ความพึงพอใจ                                                                                 | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับ     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------|-----------|
| 1. ด้านครูผู้สอน                                                                            |           |      |           |
| 1. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจได้ชัดเจน                                    | 4.11      | 0.83 | มาก       |
| 2. ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้                                         | 4.18      | 0.86 | มาก       |
| 3. ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง                               | 4.20      | 0.89 | มาก       |
| 4. ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้                                    | 4.13      | 1.01 | มาก       |
| 5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม                                  | 4.24      | 0.96 | มากที่สุด |
| รวม                                                                                         | 4.17      | 0.85 | มาก       |
| 2. ด้านเนื้อหา                                                                              |           |      |           |
| 1. ความง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน                                        | 4.07      | 0.89 | มาก       |
| 2. เนื้อหาและภาษาที่ใช้ประกอบการสอนทำให้นักเรียนเข้าใจง่าย                                  | 4.09      | 0.85 | มาก       |
| 3. เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก                                                         | 4.24      | 0.86 | มากที่สุด |
| 4. ความรู้ที่ได้รับจากบทเรียน เรื่อง ลิขิตตะเลงพ่าย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน | 4.11      | 1.01 | มาก       |
| รวม                                                                                         | 4.13      | 0.78 | มาก       |



| ความพึงพอใจ                                                       | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับ     |
|-------------------------------------------------------------------|-----------|------|-----------|
| 3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน                                      |           |      |           |
| 1. นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนการสอน                         | 4.20      | 0.84 | มาก       |
| 2. สื่อ/เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม        | 4.33      | 0.90 | มากที่สุด |
| 3. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะด้านการคิด                 | 4.20      | 0.97 | มาก       |
| 4. รูปแบบกิจกรรมตอบสนองความต้องการของนักเรียน                     | 4.24      | 0.91 | มากที่สุด |
| 5. การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน และมีความเข้าใจด้วยตนเอง | 4.18      | 0.86 | มาก       |
| 6. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ                               | 4.24      | 0.86 | มากที่สุด |
| รวม                                                               | 4.23      | 0.83 | มากที่สุด |

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ( $\bar{x} = 4.23$ , S.D. = 0.83) รองลงมา ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ( $\bar{x} = 4.17$ , S.D. = 0.85) และด้านเนื้อหา ( $\bar{x} = 4.17$ , S.D. = 0.85) ตามลำดับ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นศึกษาผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School วิชาภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่านสื่อประสมก่อน และในขณะจัดการเรียนการสอน มีการใช้ภาพ คลิปวิดีโอ ประกอบการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น นอกจากนี้เมื่อเสร็จสิ้นคาบเรียนแล้ว ยังมีเอกสารประกอบความรู้เพิ่มเติม และมีแบบฝึกหัดที่ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาและทำเพื่อทบทวนความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนศ อินเมฆ และต้องตา สมใจเพ็ง (2560, หน้า 121-128) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้สื่อประสม เรื่อง การบวกและการลบจำนวนเต็ม พบว่า การเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการนำสื่อหลากหลายประเภท เช่น สื่อวัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรม หรือสื่อการเรียนรู้จาก



เทคโนโลยีต่างๆ มาใช้จัดการเรียนรู้ร่วมกันสามารถช่วยอธิบายความคิดรวบยอดของบทเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น และช่วยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ประเมิน หรือ ทบทวนความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้สื่อประสมนี้ช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความสามารถในการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น สามารถศึกษาสาระการเรียนรู้ของบทเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง คงทน นอกจากนี้สื่อประสมยังช่วยสร้างความสนใจให้กับนักเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ คล้ายอักษร และธนชัยศ จำปาหวาย (2562, หน้า 11-19) ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพื้นที่ผิวของปริซึม โดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึม โดยการใช้สื่อประสม ซึ่งประกอบไปด้วย สื่อประเภทเทคโนโลยี โดยใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad สื่อประเภทวัสดุ โดยใช้รูปเรขาคณิตสามมิติ รูปคลี่ และเกม สื่อประเภทเทคนิค โดยใช้กลวิธีการวาดภาพ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 คน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ตามที่กำหนดไว้

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวง

วิทยาคม ต่อผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มียกระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา ได้แก่ ด้านครูผู้สอน และด้านเนื้อหา ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการสอนด้วยเทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School นั้นมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้งานออกมาได้สมบูรณ์และดีที่สุด ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้น ให้ความร่วมมือและตั้งใจทำกิจกรรมตามที่กำหนดด้วยความเต็มใจ จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วและเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School สามารถช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น รวมไปถึงผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้นด้วยเช่นกันสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ พรเจริญ (2558, หน้า 142-150) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดสื่อประสมสำหรับการสอนการสื่อสารทางแสง เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา ตามกรอบมาตรฐาน



คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ผลวิจัยพบว่า การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนที่ใช้ชุดสื่อประสมนี้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการใช้ชุดสื่อประสมสำหรับการสอนเป็นอย่างดี ดังนั้นสื่อประสมเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ผู้ใช้สามารถใช้ได้อย่างง่าย ไม่ว่าจะเป็นด้านซอฟต์แวร์ (software) และฮาร์ดแวร์ (hardware) โดยราคาของสื่อประสมมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ประสิทธิภาพในด้านภาพ เสียง และวิดีโอทัศน์จะพัฒนาขึ้นจนมีคุณภาพสูง รวมถึงการเพิ่มศักยภาพของคอมพิวเตอร์ด้านสื่อประสมก็กระทำได้ง่าย (Dastbaz, 2002, p. 17) ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการนำสื่อประสมมาใช้รวมกับการสอนในระบบ Virtual School เป็นสิ่งที่เพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 งานวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เท่านั้น สามารถนำไปปรับใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอื่นๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ระบบ Virtual School

1.2 ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในด้านเนื้อหาผู้เรียนมีความพึงพอใจใน

ระดับมาก และได้ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน ( $\bar{x} = 4.13$ ) ดังนั้นจึงควรมีการอบรมการใช้ระบบ Virtual School ให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจแนวทางการทบทวนเนื้อหาจากระบบและข้อมูลการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ข้อมูลผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย โดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั้นแสดงให้เห็นว่าผลการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School ในการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนได้ และนักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อการใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School อยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาเชิงลึกในรูปแบบงานวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อประสม และระบบ Virtual School เพื่อนำไปใช้สอนนักเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของตัวนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

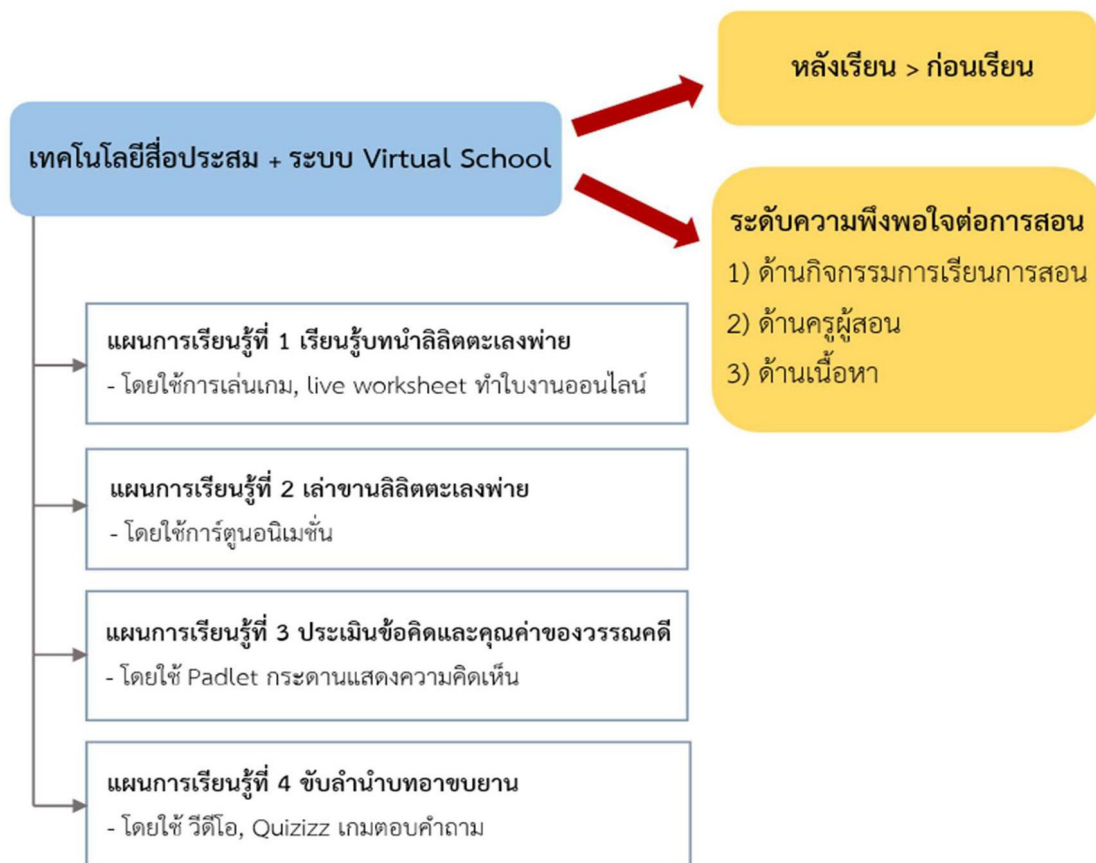
2.2 การศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป อาจศึกษาในระดับที่ใหญ่ขึ้น เช่น ศึกษาในทุกระดับชั้น ศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ หรือ



หลากหลายกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงเปรียบเทียบ อีกทั้งยังสามารถศึกษาด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การสอนโดยใช้เทคโนโลยีสื่อประสมร่วมกับการสอนในระบบ Virtual School เรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เรียนรู้บทนำลิลิตตะเลงพ่าย 2) เล่าขานลิลิตตะเลงพ่าย 3) ประเมินข้อคิดและคุณค่าของวรรณคดี 4) ขับลำนำบทอาขยาน ด้วยการใช้สื่อประสมร่วมกับระบบ Virtual School



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. (2551). *แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์: แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ อินเมฆ และต๋องตา สมใจเพ็ง. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม เรื่อง การบวกและการลบจำนวนเต็ม. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(2), 121-128.
- ธิดารัตน์ คล้ายอักษร และธนชัยศ จำปาหวาย. (2562). การแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ผิวของปริซึมโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 3(2), 11-19.
- บริษัท บางกอกซอฟต์แวร์ จำกัด. (2560). *Virtual School Education Platform*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bkk-software.co.th/virtualschool.html>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2552). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เอ็นส ออฟ เคอร์มีส์.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2559). *เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งอรุณ พรเจริญ. (2558). การพัฒนาชุดสื่อประสมสำหรับการสอนการสื่อสารทางแสงเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 9(2), 142-150.
- วัลลภ ไชยเลิศ. (2556). *การพัฒนาสื่อประสมทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษ โดยการเรียนรู้แบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Dastbaz, M. (2002). *Designing interactive multimedia systems*. London: printed text.



# แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี\*

## The Guidelines for Promoting Healthy Large Size School under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office

ณรงค์ธรรม ทองสุกสงเจริญ และวัลลภา เฉลิมวงศ์วณิช  
Narongghamm Thongsuksaengcharoen and Wallapa Chalermvongsavej  
มหาวิทยาลัยรังสิต  
Rangsit University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: narongdhamm@satrion.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะ และ 2) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้สนับสนุนการศึกษา จำนวน 210 ท่าน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 32 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้านของโรงเรียนสุขภาวะคือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>)

### ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ของโรงเรียนสุขภาวะในภาพรวมเท่ากับ 3.29 และ 4.90 ส่วนความต้องการจำเป็นที่มากที่สุดในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีอยู่ในด้านชุมชนเป็นสุข (PNI<sub>modified</sub> = 0.597) รองลงมาคือ ด้านครอบครัวเป็นสุข ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข และสภาพแวดล้อมเป็นสุข เท่ากับ 0.497, 0.492, 0.483 และ 0.388 ตามลำดับ

\*ได้รับบทความ: 7 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 22 กันยายน 2566  
Received: June 7, 2023; Revised: September 22, 2023; Accepted: September 22, 2023



2. แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ท่าน คือ ด้านผู้เรียนเป็นสุขมี 5 แนวทาง ด้านโรงเรียนเป็นสุขมี 6 แนวทาง ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุขมี 6 แนวทาง ด้านครอบครัวเป็นสุขมี 5 แนวทาง และด้านชุมชนเป็นสุขมี 7 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 29 แนวทาง

**คำสำคัญ:** ความต้องการจำเป็น; แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ; โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

### Abstract

The research aimed to study 1) the actual conditions, desirable conditions, of the healthy school needs assessment and 2) the guidelines for promoting of healthy Large Size School under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office. This study was a mixed method. The population was 210 teachers and educational staffs, using total sampling. The research instrument was 5 rating scale questionnaires include happy student, happy school, happy environment, happy family and happy society. Furthermore, the research information was analyzed using percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index ( $PNI_{modified}$ ).

#### The results of the study showed that:

1. The average of actual conditions and desirable conditions were 3.29 and 4.90 respectively. The highest of  $PNI_{modified}$  was happy society ( $PNI_{modified} = 0.597$ ) followed by happy family, happy student, happy school and happy environment with 0.497, 0.492, 0.483 and 0.388 respectively.

2. The guidelines for promoting healthy school was 28 guidelines consist of happy student (5 guidelines), happy school (6 guidelines), happy environment (6 guidelines), happy family (5 guidelines) and happy society (7 guidelines).

**Keywords:** Need Assessment; the Guidelines for Promoting Healthy School; Nonthaburi's Large Secondary School

### 1. บทนำ

การส่งเสริมให้เกิดโรงเรียนสุขภาวะเป็นแนวคิดของการบูรณาการการบริหารงานทุกองค์ประกอบทั้งนักเรียน โรงเรียน สภาพแวดล้อม

ครอบครัว และชุมชน มีความจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกของบุคลากรในองค์กร เนื่องจากมนุษย์ที่มีสุขภาพดี มีสติปัญญามีคุณธรรม และมีทักษะที่พร้อมต่อการรับมือต่อความท้าทาย



และเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560) การให้ความสำคัญในสุขภาวะของบุคลากรทางการศึกษาและส่งเสริมสุขภาวะของนักเรียน จะเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงาน และสร้างสมดุลของชีวิต ก่อให้เกิดบุคคลที่มีสุขภาพดี มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ โรงเรียนจึงมีหน้าที่สำคัญที่ต้องเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต การพัฒนาให้เกิดโรงเรียนที่มีคุณภาพที่แท้จริง โดยเริ่มจากโรงเรียนโดยการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Development and Management: SBM) ส่งมอบถึงชุมชน และกระจายสู่สังคม โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ หรือความเป็นเจ้าของร่วมกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีความรู้ คู่คุณธรรมเพื่อให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม มีความพร้อมทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม มุ่งเน้นให้เยาวชนที่เป็นอนาคตของประเทศไทยมีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ และมีสมรรถนะทางร่างกายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะเพื่อการยกระดับการศึกษาอย่างรอบด้านก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเชิงบวก และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นสุขภาวะ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ คือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2010) ที่กล่าวว่า องค์การสุขภาวะมี 4 ด้านคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตสังคม สุขภาวะในสถานที่ทำงาน และ ชุมชน ในสองแนวคิดนี้ทำให้โรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องสร้างเสริมศักยภาพ และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรทางการศึกษาที่สามารถบริหารจัดการและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพจัดโครงสร้างทางกายภาพ สภาพแวดล้อม และชุมชนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560)

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขนาดบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีบุคลากรทางการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้สนับสนุนการศึกษารวม 210 ท่าน มีเป้าหมายเป็นองค์กรการเรียนรู้ชั้นในระดับสากล การพัฒนาโรงเรียนให้เกิดคุณภาพรอบด้านทั้ง ผู้เรียน ครู และชุมชนรอบข้าง การสนับสนุนให้เกิดโรงเรียนสุขภาวะจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน การเสาะหาแนวทางโรงเรียนสุขภาวะจึงเหมาะสมต่อการพัฒนาการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้



ส่งเสริมสุขภาวะทั้ง ด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการพัฒนา

ผู้วิจัยเห็นคุณค่าของการส่งเสริมถึงสุขภาวะในโรงเรียน ที่สอดคล้องกับหลักของโรงเรียนสุขภาวะ 5 ด้าน (สสส.) คือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ซึ่งประเมินจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนสุขภาวะโดยมุ่งหวังที่จะศึกษาสุขภาวะในโรงเรียน และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดนนทบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

มีกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้สนับสนุนการศึกษา จำนวน 210 ท่าน เลือกโดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 ท่าน โดยต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่า และอยู่ในตำแหน่งหัวหน้างานไม่ต่ำกว่า 2 ปี ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 ท่าน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 ท่าน และหัวหน้ากลุ่มงานในสถานศึกษา 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ลักษณะคำถามปลายปิด 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มากกว่า 0.5 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient:  $\alpha$ ) ด้วยการทดลองใช้กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย 30 ชุด (Try out) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.884



การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถามข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของโรงเรียนสุขภาวะโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแปลข้อมูลในรูปของ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ( $\bar{x}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความถี่ (PNI<sub>modified</sub>) ในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี เพื่อประปรยยุค และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน โดยการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ท่าน โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และกำหนดประเด็นคำถามในเครื่องมือจากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านของโรงเรียนสุขภาวะ

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติขั้นพื้นฐานจากแบบสอบถามข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ของโรงเรียนสุขภาวะ ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI<sub>modified</sub>) โดยการจัดลำดับความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรกเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลข้อมูลหลัก 5 ท่าน เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะที่

วิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อตีความข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Thematic analysis) แล้วจึงนำเสนอแนวทางทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี โดยวิธี Modified Priority Index (PNI<sub>modified</sub>) ภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 3.29$ , S.D. = 0.18) และสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.90$ , S.D. = 0.01) ส่วนความต้องการจำเป็นสูงสุดในด้านชุมชนเป็นสุข ที่ 0.597 รองลงมาคือ ด้านครอบครัวเป็นสุข ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข และสภาพแวดล้อมเป็นสุข เท่ากับ 0.497, 0.492, 0.483 และ 0.388 ตามลำดับ



**ตารางที่ 1** การวิเคราะห์ผลสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี (N = 210)

| องค์ประกอบของ<br>โรงเรียนสุขภาวะ | สภาพปัจจุบัน |             |                | สภาพที่พึงประสงค์ |             |                  | ค่า PNI <sub>modified</sub> | ลำดับ<br>ที่ |
|----------------------------------|--------------|-------------|----------------|-------------------|-------------|------------------|-----------------------------|--------------|
|                                  | $\bar{x}$    | S.D.        | แปลผล          | $\bar{x}$         | S.D.        | แปลผล            |                             |              |
| ผู้เรียนเป็นสุข                  | 3.26         | 0.21        | ปานกลาง        | 4.87              | 0.11        | มากที่สุด        | 0.492                       | 3            |
| โรงเรียนเป็นสุข                  | 3.31         | 0.17        | ปานกลาง        | 4.99              | 0.02        | มากที่สุด        | 0.483                       | 4            |
| สภาพแวดล้อมเป็นสุข               | 3.55         | 0.35        | มาก            | 4.88              | 0.06        | มากที่สุด        | 0.388                       | 5            |
| ครอบครัวเป็นสุข                  | 3.27         | 0.16        | ปานกลาง        | 4.88              | 0.09        | มากที่สุด        | 0.497                       | 2            |
| ชุมชนเป็นสุข                     | 3.04         | 0.16        | ปานกลาง        | 4.84              | 0.06        | มากที่สุด        | 0.597                       | 1            |
| <b>รวม</b>                       | <b>3.29</b>  | <b>0.18</b> | <b>ปานกลาง</b> | <b>4.90</b>       | <b>0.01</b> | <b>มากที่สุด</b> | -                           | -            |

จากการตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุขมีสภาพปัจจุบันสูงสุดที่ 3.55 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการพิจารณาระดับของสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่า 4.80 ขึ้นไปทุกด้าน และมีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับความคิดเห็นของสภาพปัจจุบันทุกด้าน

การพิจารณาระดับความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัศึกษานนทบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คนมีค่า PIN<sub>modified</sub> อยู่ระหว่าง 0.388-0.597 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือชุมชนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข และสภาพแวดล้อมเป็นสุข ตามลำดับ

ผลการสำรวจจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรีตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คนพบว่า ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นรายด้านสูงสุดที่หัวข้อ ชุมชนเป็นสุขที่ 0.597 และความต้องการจำเป็นรายด้านต่ำสุดคือ สภาพแวดล้อม



เป็นสุข ที่ 0.388

ด้านผู้เรียนเป็นสุข ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อสูงสุด 3 หัวข้อคือ นักเรียนปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน นักเรียนรู้จักปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมการเอาตัวรอดจากอันตราย ตามลำดับ

ด้านโรงเรียนเป็นสุข ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อสูงสุด 3 หัวข้อคือ โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนเพื่อยกระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนมีวัดและประเมินผล การส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ใจสังคม และปัญญาอย่างเป็นระบบ และ โรงเรียนมีแผนดำเนินงานในการส่งเสริมให้เกิดเป็นโรงเรียนสุขภาวะ ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อสูงสุด 3 หัวข้อคือ โรงเรียนมีการคัดสรรอาหารและเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียนมีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อนักเรียน และโรงเรียนมีความเข้มงวดในการควบคุมสิ่งเสพติดทุกชนิด ตามลำดับ

ด้านครอบครัวเป็นสุข ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง

และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อสูงสุด 3 หัวข้อคือ ครอบครัวและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านสุขภาพเพื่อร่วมพัฒนาสุขภาพของนักเรียน โรงเรียนมีกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และโรงเรียนและครอบครัวร่วมกันสะท้อนผลการเรียนของนักเรียน ตามลำดับ

ด้านชุมชนเป็นสุข ในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยของสภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายข้อสูงสุด 3 หัวข้อคือ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสุขภาวะของชุมชน โรงเรียนและชุมชนมีการบูรณาการความรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีของนักเรียน และโรงเรียนเปิดโอกาสในผู้นำชุมชน ปรมาจารย์ชาวบ้าน หรือผู้มีความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีจากการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ท่าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านผู้เรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมจัดอบรมหรือหลักสูตรระยะสั้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อรู้สิทธิ์ หน้าที่ และบทบาทของตนเอง ให้สังคม 2) การจัดอบรมเสริมสมรรถนะการเอาตัวรอดจากภัยอันตราย ภัยพิบัติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด 3) การส่งเสริมทักษะการสื่อสารด้วยข้อเท็จจริงและมีเหตุผล 4) การเชิญผู้ที่มีส่วนได้ส่วน



ร่วมปรึกษาและออกกฎหรือข้อบังคับของนักเรียน  
5) การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่เลือกปฏิบัติ

ด้านโรงเรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 1) การจัดทำ SWOT สร้างพันธกิจ และวิสัยทัศน์เพื่อส่งเสริมให้เป็นโรงเรียนสุขภาวะเต็มรูปแบบ นำไปสู่การจัดทำโครงการสุขภาวะอย่างรอบด้าน 2) การใช้ PLC เป็นฐานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู และรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา 3) การออกแบบการวัดประเมินผลด้วย Scoring Rubric ตามจุดประสงค์ของโรงเรียน สุขภาวะตามมาตรฐานของ สสส. 4) การปลูกฝังหลักธรรมาภิบาล 6 ข้อ และสร้างความเป็นครอบครัวเพื่อให้คุณครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งและเป็นเจ้าของโรงเรียน 5) แต่งตั้งหน่วยงานในโรงเรียนเป็นเจ้าภาพการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะ 6) จัดอบรมพัฒนาครูให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนการสอนให้ทันยุค ทันสมัย

ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 1) การเปิดการประมูลร้านค้า สหกรณ์ ร้านอาหาร และสร้างข้อตกลงในการจำหน่ายอาหารที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพของอาหาร และน้ำดื่มอย่างต่อเนื่อง 2) การเพิ่มจำนวนห้องน้ำเพื่อให้ความเพียงพอต่อนักเรียน และรณรงค์ให้รักษาสิ่งของของส่วนรวม 3) ปลูกจิตสำนึกในการรักษานอมของใช้ส่วนรวม รักษาความสะอาด 4) บูรณาการความรู้ด้านโภชนาการอาหารสู่บทเรียนในรายวิชา วิทยาศาสตร์และสุขศึกษา 5) การเพิ่มแหล่งเรียนรู้

ของนักเรียน สร้างนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการศึกษา เป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน 6) การส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยทั้งกาย ใจ สังคม

ด้านครอบครัวเป็นสุข ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 1) โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์อย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม และไม่ปิดบังข่าวสาร เพื่อเป็นการส่งข่าวสารจากโรงเรียนถึงผู้ปกครอง 2) การจัดประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมกีฬา กิจกรรมการกุศล กิจกรรมนันทนาการ หรือกิจกรรมทางศาสนา 3) การจัดกิจกรรมครูที่ปรึกษา พบผู้ปกครองเพื่อรายงานผลการเรียน พฤติกรรม และแนวทางการศึกษาของนักเรียน 4) ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นสื่อกลางในการส่งเสริมสถาบันครอบครัว 5) การร่วมสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนและครอบครัวเพื่อให้เกิดความรักในโรงเรียน

ด้านชุมชนเป็นสุข ประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้ 1) การส่งเสริมโรงเรียนให้เป็นแหล่งส่งเสริมอาชีพร่วมกับชุมชน ผ่านกิจกรรมเสริมอาชีพ และความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด 2) การจัดตั้งกลุ่มงานสัมพันธ์ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในเทศกาลสำคัญแต่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นลำดับที่แรก 3) การส่งเสริมการเรียนการสอนรายวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์ หรือกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง (IS) ในอิมการพัฒนาชุมชน 4) การขอความร่วมมือจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้วยภาคีเครือข่ายรอบโรงเรียน 5) การเชิญผู้นำชุมชน หรือผู้มีความรู้ใน



ชุมชนร่วมพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร 6) การจัดกิจกรรม E-sport เป็นกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ชุมชน 7) การจัดนักเรียนจิตอาสาบริการชุมชนในรู้แบบของการทำความสะอาด บริการตามงานเทศกาล และการสอนหนังสือในระดับชั้นที่ต่ำกว่า

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุขมีสภาพปัจจุบันสูงที่สุดเนื่องจากโรงเรียนมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีอาคารและห้องเรียนที่พร้อมและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนด้านชุมชนเป็นสุขมีสภาพพึงประสงค์สูงสุดเนื่องจากโรงเรียนและชุมชนขาดการบูรณาการองค์ความรู้ หรือภูมิปัญญาต่อการจัดการเรียนรู้หรือการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้ความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ด้านแรกในการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีคือ ด้านชุมชนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และ โรงเรียนเป็นสุข ตามลำดับ โดยหัวข้อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสุขภาวะของชุมชน เนื่องจากโรงเรียนขาดการส่งเสริมกลุ่มงานสัมพันธ์ชุมชน กิจกรรมนันทนาการชุมชน หรือ กิจกรรมบริการวิชาการซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา

ของชุดิมา ทองวชิระ และคณะ (2561, หน้า 51-61) ที่ศึกษาชุมชนสุขภาวะบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษาชุมชนท่าเสาดี อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องสร้างภาคีเครือข่ายรวมระดมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมระยะสั้นเพื่อให้เป็นกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน รวมถึงความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรม และศาสนา พบว่า การสร้างแกนนำโดยนำเสนอตัวแทนครูและชุมชน โดยการอบรมให้ความรู้และการลงมือปฏิบัติจริง ได้แกนนำ 3 กลุ่ม ได้แก่ แกนนำการออกกำลังกายแบบยืดเหยียดกล้ามเนื้อ แกนนำด้านอาหารสุขภาพ และแกนนำด้านการดูแลรักษาตนเอง

2. แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะสอดคล้องกันหลายแนวทางเช่น การส่งเสริมงานสัมพันธ์ชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนและสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากกลุ่มงานสัมพันธ์ชุมชนที่เข้มแข็งจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนข้างเคียงกับโรงเรียน และโรงเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชนรอบด้านด้วยบุคลากรของโรงเรียน รวมถึงภาคีเครือข่ายทางการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนาวัน แกละสมุท (2562) ที่ศึกษาการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่



บ้านป่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนมี 4 แนวทาง คือ การให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทเพื่อช่วยความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียน โรงเรียนควรเป็นส่วนหนึ่งในงานสำคัญของชุมชน โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับชุมชน และโรงเรียนควรเปิดสถานที่ให้ชุมชนมาใช้และอำนวยความสะดวกไม่ว่าจะเป็นสถานที่กีฬาหรือห้องประชุม รวมถึงการสร้างแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการบริหารอย่างมีธรรมาภิบาล ผู้บริหารควรมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร และคณะครูควรมีวิสัยทัศน์ร่วมกันในการดำเนินงานหรือกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยการดำเนินงานในโรงเรียนนี้ควรเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมนั้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความรัก และห่วงแหนโรงเรียนให้โรงเรียนเหมือนกับบ้านของตนเอง

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข ควรศึกษาความเป็นไปได้ในให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาตั้งกฎ ข้อบังคับในโรงเรียน

1.2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ควรศึกษาข้อมูลสำหรับการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะ และนำข้อมูลนั้นไปปรับใช้จริงด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และการปลูกฝังหลักธรรมาภิบาลสำหรับคุณครู

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข

ควรศึกษาปัจจัยสภาพพึงประสงค์ในการส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนสุภาพะโดยสมบูรณ์โดยคำนึงจากปัจจัย 4 ห่วงน้ำที่มีสุขอนามัย และความปลอดภัยทั้งร่างกาย และจิตใจ

1.4 ด้านครอบครัวเป็นสุข ควรศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการประสานงานระหว่างโรงเรียนและครอบครัวของนักเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจร่วมกัน

1.5 ด้านชุมชนเป็นสุข ควรศึกษาและพัฒนากิจกรรมสร้างความมีส่วนร่วมในชุมชนด้วยกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชน ให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วม หรือการส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชนด้วยกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ (E-Sport)

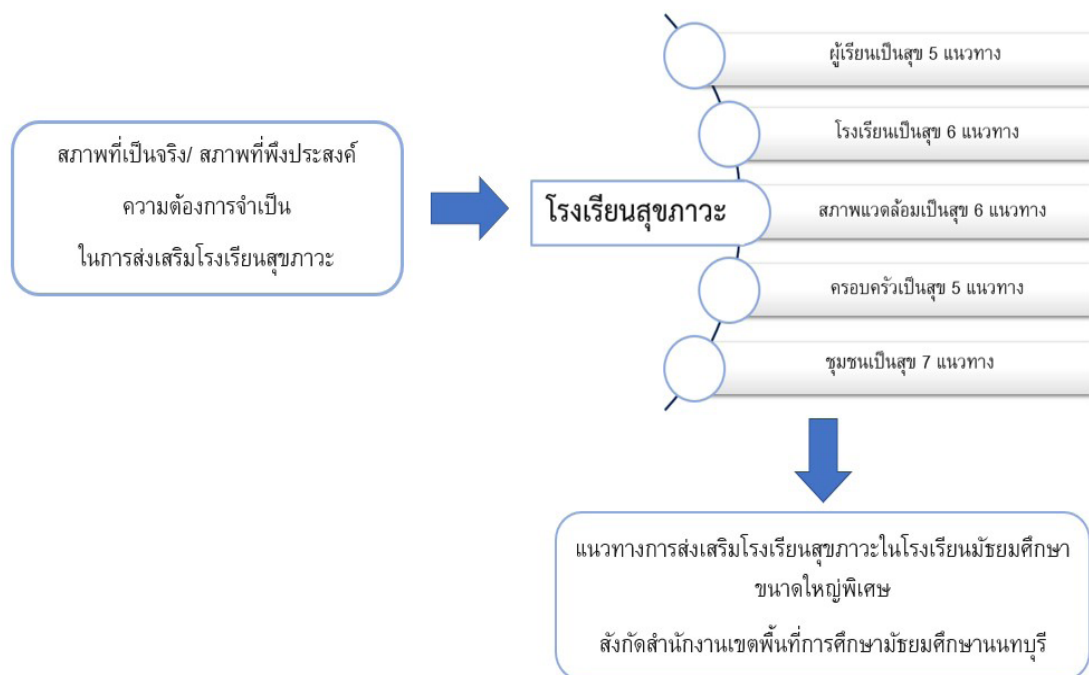
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนากิจกรรมบริหารโรงเรียนสุภาพะ จากหัวข้อที่มีความจำเป็นสูงสุดและดำเนินการได้จริง

2.2 ควรศึกษาเกณฑ์การวัดประเมินโรงเรียนสุภาพะอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมและหลากหลายเพื่อประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์หลักในการประเมินโรงเรียนสุภาพะได้ทุกบริบท

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยได้สรุปองค์ประกอบของแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตบึงกาฬ ทั้งหมด 5 ด้าน รวมทั้งสิ้น 29 แนวทาง ดังนี้



ภาพที่ 1 ภาพแสดงองค์ความรู้แนวทางการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ

## เอกสารอ้างอิง

- ชุติมา ทองวชิระ และคณะ. (2561) ชุมชนสุขภาวะบนพื้นฐานศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย: กรณีศึกษา ชุมชนท่าเสา จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(ฉบับพิเศษ), 51-61.
- นาวัน แกละสมุทร. (2562). *การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2560). *การบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ires.or.th/?p=796>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2561). *โรงเรียนสุขภาวะ: การศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.



สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdc.go.th>

World Health Organization. (2021). *WHO guideline on school health services*. Geneva, Switzerland: World Health Organization.

**ประสิทธิผลของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ต่อระดับน้ำตาล  
ในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 รพ.สต.ดอนบม  
ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น\***

**The Effectiveness of Meditation after Praying Practice on  
Blood Sugar Levels of Patients with Type 2 Diabetes Mellitus,  
Don Bom Sub district Health Prompting Hospital, Muang  
Kao Sub district, Muang District, Khon Kaen Province**

ปิฐุพส โพธิ์ศรีวังชัย

Pitiporn Phosriwangchai

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

College of Asian Scholars, Thailand

E-mail: ornyon1966@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ต่อระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 2) เปรียบเทียบระดับน้ำตาลสะสมในเลือดของผู้ป่วยที่เจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์กับผู้ที่ไม่มีการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลตัวเองที่เหมาะสมหลังจากปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบ 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 22 คนดำเนินการโดยให้ความรู้พร้อมฝึกปฏิบัติเรื่องสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ในกลุ่มทดลองและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 12 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบภายในกลุ่มด้วยสถิติ Paired sample t-test และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มด้วยสถิติ Independent Sample t-test กำหนดนัยสำคัญสถิติที่ 0.05 ค่าความเชื่อมั่นที่ 95 % CI

**ผลการวิจัยพบว่า** ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุมดีกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value 0.05) โดยระดับน้ำตาลสะสมในเลือดเฉลี่ยกลุ่มทดลองลดลงจาก 8.67 % เป็น 7.47 % และตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการ

\*ได้รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 24 กันยายน 2566

Received: February 6, 2023; Revised: September 20, 2023; Accepted: September 24, 2023



ดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ )

**คำสำคัญ:** สมาธิภาวนาหลังสวดมนต์; ระดับน้ำตาลในเลือด; โรคเบาหวานประเภทที่ 2

## Abstract

The purpose of this research are to study the effectiveness of meditation after prayer on blood sugar levels in patients with type 2 diabetes mellitus, to compare the accumulated sugar levels in the blood of patients who meditate after prayer and those who do not meditate after prayer and to compare appropriate self-care behaviors after regular meditation practice after prayer. This is quasi-experimental research with divided into 22 patients as an experimental group. The activities consisted of a review educating and practicing meditation after prayer to the experimental group, with a duration of 12 weeks, and The comparative analysis of the mean scores within the groups by the paired sample t-test, compared with the mean scores between the groups by the independent sample t-test, with a statistical significance of 0.05 and 95% CI.

**The research result finds that:** Purpose 2) the experimental HbA1C among the were statistically better and better than the comparison group ( $p\text{-value} < 0.05$ ) and the experimental Hb A1C tended to decrease drop 8.67 % to 7.47. Purpose 3) The experimental group's mean scores on self-management knowledge and holistic healthcare practices of patients were higher than before and statistically significantly higher than the comparison group ( $p\text{-value} < 0.001$ ).

**Keywords:** Meditation after Playing; Blood sugar levels; Diabetes Type 2

## 1. บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ไม่สามารถรักษาหายได้ มีกลไกการเกิดโรคเป็นแบบซ้ำๆ เป็นโรคที่เกิดได้ทุกฤดูกาลพบในทุกกลุ่มคนทั้งรวยและจนพบในทุกอาชีพแม้แต่ในวิชาการที่เก่งระดับเชี่ยวชาญ หรือผู้บริหารระดับสูงผู้ซึ่งสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติที่สำคัญได้ สาเหตุที่พบ

ส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากต่อการควบคุมเมื่อเกิดขึ้นแล้วมักเป็นต้นเหตุของการเกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ ซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตในลำดับต่อมา (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) โรคเบาหวานมีแนวโน้มการเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามจำนวนประชากร ทั้งระดับโลกและระดับชาติ จากข้อมูล



สมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (The International Diabetes Federation, 2017) จากรายงานสถานการณ์ผู้ป่วยเบาหวานทั่วโลกในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวน 425 ล้านคน และประมาณการว่าจะมีจำนวนเพิ่มมากกว่า 629 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2588 ส่วนประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วยเบาหวานสูงถึง 4.8 ล้านคน คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 5.3 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2583 โดยมีคนไข้โรคเบาหวานเสียชีวิตมากถึง 200 รายต่อวัน (กรุงเทพมหานคร, 2565)

ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ในส่วนด้านสาธารณสุขของโรคเบาหวานนั้นจากรายงานระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ งบประมาณปี 2563 ในกลุ่มผู้ป่วยนอกทั้งประเทศมีผู้ป่วยโรคเบาหวานเข้ารับบริการสูงถึง 10,785,775 ครั้ง สูงเป็นอันดับ 2 ของการรับบริการ ในปีงบประมาณ 2565 นี้ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับบริการควบคุม ป้องกัน และรักษาโรคเรื้อรังทั้งโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง จำนวน 1,154.78 ล้านบาท (ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2564)

โรคเบาหวานมี 4 ประเภทแต่ที่พบบมากที่สุดคือผู้ป่วยโรคเบาหวานประเภทที่ 2 มากถึงร้อยละ 90 ซึ่งผู้ป่วยสามารถใช้ชีวิตเหมือนคนที่ไม่ป่วยได้ การดูแลผู้ป่วยจึงมีเป้าหมายเพื่อประคับประคองเพื่อให้ใช้ชีวิตได้ตามปกติไม่เกิดโรคแทรกซ้อน ต้องอาศัยการดูแลตนเองของผู้ป่วยร่วมกับการบำบัดรักษาทางยา องค์การอนามัยโลกได้มีแผนที่จะพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ป่วยให้ได้ผลดีมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในประเทศไทยได้นำหลักการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ด้านการแพทย์ทางเลือก วิธี

ไทยเชิงพุทธซึ่งรวมถึงการสมาธิและสวดมนต์มาใช้ควบคู่กับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน (นฤมล สีนุพรรณ, 2561) การทำสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์เป็นการปฏิบัติที่ทำได้กับทุกคนทุกสถานที่ และประหยัด (วิริยงค์ สิริธโร, 2540)

จากการศึกษาพบว่าผลของสมาธิส่งผลต่อการทำงานของสมองและต่อมไร้ท่อในร่างกายมนุษย์กระตุ้นให้มีการหลั่งฮอร์โมนเอนโดรฟินที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน ลดการหลั่งของฮอร์โมนคอร์ติซอลในผู้ป่วยเบาหวานจะส่งผลให้ร่างกายมีการหลั่งของฮอร์โมนอินซูลินได้ตามปกติ ไม่เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดสูงได้ (Benson, 1967) ผู้วิจัยสนใจเรื่องการทำสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ควบคู่กับการรักษาทางยาโดยการให้ความรู้เรื่องสมาธิพร้อมฝึกปฏิบัติแก่กลุ่มทดลองเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง 12 สัปดาห์ แล้วติดตามผลระดับน้ำตาลในเลือด และกำหนดกลุ่มควบคุมที่ไม่สอนความรู้เรื่องสมาธิภาวนาให้ มาเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

ในเขตตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น เป็นชุมชนที่มีความหลากหลาย ทางด้านอาชีพ ความรู้และเศรษฐกิจอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมประเพณีเดียวกัน มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานได้เช่นเดียวกัน จากสถิติปี 2564 ผู้ป่วยเบาหวาน มีจำนวน 1,993 ราย ในเขตรับผิดชอบ รพ.สต.ดอนบม 942 ราย จึงเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา มุ่งศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น



เนื่องจากผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีความเสี่ยงในการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตได้ ผู้วิจัยต้องการทดลองว่าการนำเอาวิธีปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์เข้ามาเพิ่มในกิจวัตรประจำวัน จะช่วยลดความเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้หรือไม่

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการทำสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ ต่อระดับน้ำตาลสะสมในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานประเภทที่ 2

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการตรวจระดับน้ำตาลสะสมในเลือดในผู้ป่วยโรคเบาหวานประเภทที่ 2 ที่ดูแลตัวเองตามแนวการรักษาของแพทย์เพียงอย่างเดียวและดูแลตัวเองตามแนวการรักษาของแพทย์ควบคู่กับการปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์สม่ำเสมอ

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ที่ดูแลตัวเองตามแนวการรักษาของแพทย์ควบคู่กับการปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์สม่ำเสมอ 12 สัปดาห์ เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการ

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบมีกลุ่มควบคุม และมีการทดสอบก่อน (Pre Test) และหลังการทดลอง (Post Test) โดยกำหนดให้

ประชากรเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานประเภทที่ 2 ที่ได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์แผนปัจจุบันและขึ้นทะเบียนการรักษาที่คลินิกเบาหวาน รพ.สต.ดอนบม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สามารถช่วยเหลือตัวเองทำกิจวัตรประจำวันได้ ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติด ไม่จำกัดเพศ เพศหญิงไม่อยู่ในภาวะตั้งครรภ์ อายุ 50-70 ปี ไม่เป็นโรคติดต่อเรื้อรัง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมมติใจ (Convenient or Volunteer sampling) กลุ่มทดลอง คือ คัดเลือกจากประชากร 2 หมู่บ้านที่อยู่ติดกันและใกล้ รพ.สต. มีความสนใจการปฏิบัติธรรมภาวนา จากประชากรจำนวน 109 คน สมมติใจร่วมกิจกรรม 22 คน กลุ่มควบคุม คือ ประชากรที่มีคุณสมบัติด้านสังคมใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง เลือกจาก 2 หมู่บ้านจำนวน 115 คน สมมติใจ 22 คน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (2) แบบบันทึกระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (3) แบบทดสอบความรู้เรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการตัวเองของ Ryan & Swin (2009, pp. 217-225) (4) แบบทดสอบความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้น ประยุกต์ใช้จากหลักสูตรครูสมาธิสถาบันพลังจิตตานุภาพ (5) แบบประเมินพฤติกรรมดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ประยุกต์ใช้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (6) แบบสอบถามความพึงพอใจหลังร่วมกิจกรรม และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย (1) โปรแกรมการให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง (2) เอกสารความรู้



เทคนิคการฝึกสมาธิ โดยใช้เทคนิคเดียวกับที่ใช้ในการสอนครูสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพ ใช้บทสวดมนต์เดียวกัน เจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ในเวลาก่อนนอน ทุกคน (3) เอกสารคู่มือบทสวดมนต์ คำอธิษฐานก่อนทำสมาธิ และบทแผ่เมตตา ประยุกต์จากสำนักพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย (4) สื่อประกอบการสอน ได้แก่ Power point และวิดีโอ สาธิตการปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์ และวิดีโอ การออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2. การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบพิจารณา 3 ประการ คือ ทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ตรงตามเกณฑ์ (Criterion Validity) และตรงตามแนวคิด (Construct Validity) ได้  $IOC = 0.94$  2) ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) หาค่า KR 20 ได้ผล = 0.72 ประเมินพฤติกรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการดำเนินการพบว่ามีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.75

3. การดำเนินการทดลองศึกษา เดือน พฤษภาคม-ธันวาคม 2565 รวม 7 เดือน สัปดาห์ที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล 1) จากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) ผลการตรวจระดับน้ำตาลสะสมในเลือดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ผลการตรวจครั้งสุดท้ายก่อนที่ดำเนินการทดลองเป็นผลเลือดก่อนทดลอง 3) ทดสอบความรู้เรื่องโรคผู้ป่วยเบาหวาน 4) ประเมินพฤติกรรมดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ 5) ให้

ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน โดยกิจกรรม 5 กิจกรรมนี้ ทำทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้นพร้อมฝึกปฏิบัติ ทำการทดสอบความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้นก่อนการอบรม โดยคณะวิทยากรจากสถาบันพลังจิตตานุภาพ ติดตามเยี่ยม และทบทวนการฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์สัปดาห์ที่ 2 ติดตามเยี่ยม ตอบข้อสงสัย ให้กำลังใจ ประเมินผล ช่วยแก้ปัญหา สัปดาห์ที่ 4, 7 และ 11

กลุ่มควบคุม หลังจากทดสอบความรู้เรื่องโรคเบาหวาน ประเมินพฤติกรรมการดูแลตัวเองและให้ความรู้เรื่องโรคเบาหวานแล้ว ไม่มีกิจกรรมเพิ่มเติม ให้ผู้ป่วยใช้ชีวิตตามปกติ

สัปดาห์ที่ 12 รวบรวมข้อมูล ช่วยกิจกรรมการตรวจหาระดับน้ำตาลสะสมในเลือดรอบเดือนพฤศจิกายน 65 ทดสอบความรู้เรื่องโรคเบาหวานและประเมินพฤติกรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 4 ด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทั้ง 2 กลุ่ม และทดสอบความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้น ประเมินความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมและสรุปกิจกรรม เฉพาะกลุ่มทดลอง

สัปดาห์ที่ 13 ติดตามผลระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA1C) ที่ รพ.สต.ดอนบม พร้อมนำผลเลือด มาวิเคราะห์ข้อมูล ในทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างยึดหลักเคารพในตัวบุคคล คุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการทดสอบทาง



สถิติ ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% CI ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการยอมรับสมมติฐานทางการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติอย่างง่าย (Descriptive statistic) วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ด้วยสถิติทดสอบ ทีแบบอิสระจากกัน (Independent t-test) เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองทั้งสองกลุ่ม ด้วยสถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระจากกัน (Paired t-test) วิเคราะห์ผลการทดสอบความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้น ในกลุ่มทดลอง เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เปรียบเทียบภายในกลุ่ม โดยใช้สถิติทดสอบ paired t-test วิเคราะห์ความพึงพอใจหลังการร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลองด้วยสถิติเชิงพรรณนา

#### 4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ที่ไม่มีโรคแทรกซ้อนรุนแรง

จำนวน 44 คน กลุ่มทดลอง 22 คน ส่วนใหญ่เพศหญิง 17 คน ร้อยละ 77.27 อายุเฉลี่ย 62.68 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ประถมศึกษา 16 คน ร้อยละ 72.73 อาชีพส่วนใหญ่เกษตรกร 16 คน ร้อยละ 72.73 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท 16 คน ร้อยละ 72.73 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ คู่ 18 คน ร้อยละ 81.82 ประวัติครอบครัวส่วนใหญ่มีคนในครอบครัวเป็นเบาหวาน 20 คน ร้อยละ 90.90

กลุ่มทดลอง ก่อนทดลอง มีค่าเฉลี่ย Hb A1C = 8.67 (S.D. = 1.21) หลังทดลองมีค่าเฉลี่ย Hb A1C = 7.48 (S.D. = 0.86) เปรียบเทียบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value 0.05 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมก่อนทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 44.59 (S.D. = 3.53) หลังทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย 55.41 (S.D. = 1.33) เปรียบเทียบพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value < 0.001 ส่วนความรู้เรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานหลังการทดลองสูงขึ้นเท่ากันคือ 9.50 (S.D. = .60)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง (n = 22)

| รายละเอียด                                 | ก่อนทดลอง |      | หลังทดลอง |      | เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง |           |         |            |
|--------------------------------------------|-----------|------|-----------|------|--------------------------------|-----------|---------|------------|
|                                            | $\bar{x}$ | S.D. | $\bar{x}$ | S.D. | $\bar{x}$ diff                 | s.d. diff | p-value | 95% CI     |
| ค่าเฉลี่ย (HbA1C)                          | 8.67      | 1.21 | 7.48      | 0.86 | 1.20                           | 1.05      | 0.05    | .73-1.66   |
| พฤติกรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม            | 44.59     | 3.53 | 55.41     | 1.33 | 10.82                          | 3.7       | 0.001   | 9.18-12.45 |
| ความรู้เรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน | 7.32      | 1.70 | 9.5       | 0.6  | 2.18                           | 1.74      | 0.001   | 1.41-2.95  |



| รายละเอียด                  | ก่อนทดลอง |      | หลังทดลอง |      | เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง |           |         |           |
|-----------------------------|-----------|------|-----------|------|--------------------------------|-----------|---------|-----------|
|                             | $\bar{x}$ | S.D. | $\bar{x}$ | S.D. | $\bar{x}$ diff                 | s.d. diff | p-value | 95% CI    |
| ความรู้เรื่องสมาธิเบื้องต้น | 3.41      | 0.91 | 4.95      | 0.21 | 1.55                           | 0.91      | 0.000   | 1.14-1.95 |

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพของการเจริญสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอต่อระดับน้ำตาลสะสมในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 พบว่ากลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง มีระดับ HbA1C เฉลี่ย 8.67 (S.D. = 1.21) หลังการทดลอง มีระดับ HbA1C เฉลี่ยลดลงเป็น 7.48 (S.D. = 0.86) เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value 0.05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มควบคุมพบว่าการทดลอง ระดับ HbA1C เฉลี่ย 8.10 (S.D. = 1.22) หลังการทดลองสูงขึ้นเป็น 8.24 (S.D. = 1.00) และตามสมมติฐานในการวิจัย ข้อ 1 ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA1C) ของกลุ่มตัวอย่างไม่สูงขึ้นหลังจากปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์อย่างสม่ำเสมอและพบว่าผลการตรวจระดับ HbA1C ไม่สูงขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับวรรณกรรม โนจิ (2562) ที่ศึกษาผลของการปฏิบัติสมาธิบำบัดเพื่อการเยียวยาแบบ SKT ต่อระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของการปฏิบัติสมาธิบำบัดแบบ SKT เทคนิค 1 และ 3 ต่อระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน กลุ่มทดลองปฏิบัติสมาธิบำบัดแบบ SKT เทคนิค 1 และ

3 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่าค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองหลังการปฏิบัติสมาธิบำบัด SKT (mean = 96.76, S.D. = 6.51) ต่ำกว่าก่อนการทดลอง (mean = 112.10, S.D. = 8.26) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลอง (mean = 96.76, S.D. = 6.51) มีค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดต่ำกว่ากลุ่มควบคุม (mean = 107.90, S.D. = 9.97) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่เหมาะสมมากขึ้นหลังจากมีการปฏิบัติสมาธิภาวนาหลังสวดมนต์สม่ำเสมอ พบว่าก่อนทดลองมี ค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 44.59 (S.D. = 3.53) หลังทดลองเท่ากับ 55.41 (S.D. = 1.33) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p-value 0.001 สอดคล้องกับกมลพร สิริคุตจตุพร, วิราพรณ วิโรจน์รัตน์ และ นารัตน์ จิตรมนตรี (2560, หน้า 81-93) ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมจัดการตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 5.59, S.D. = 0.87) ความรู้



เรื่องโรคเบาหวาน การรับรู้สมรรถนะแห่งตน การกำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองได้ร้อยละ 81.2 ( $R^2 = .812$ ,  $F = 142.59$ ,  $p < .01$ ) และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสามารถทำนายพฤติกรรมการจัดการตนเองได้สูงสุด ( $\beta = .597$ ,  $p < .01$ )

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 ผลของการเจริญสมาธิภาวนา นอกจากช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ยังช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย มีความเมตตาและความสุขทางใจช่วยให้สังคมสงบสุขได้

1.2 การเจริญสมาธิภาวนาสามารถนำไปใช้ได้กับผู้ป่วยกลุ่มอื่น และประชาชนทั่วไปที่ไม่ป่วยนำไปปฏิบัติเพื่อดูแลตัวเองให้สุขภาพแข็งแรงได้อีกด้วย

### 2. ข้อเสนอแนะที่ใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

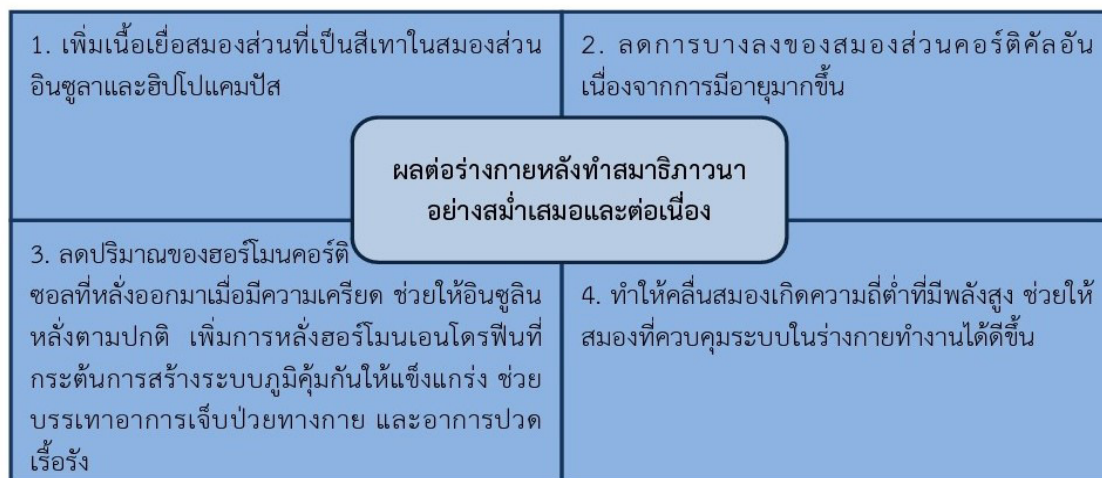
2.1 การวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้เวลานานกว่า 12 สัปดาห์เพื่อให้ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงหรือภาวะแทรกซ้อนที่ชัดเจนขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อจะได้อธิบายผลที่ชัดเจนและมีคุณค่า

2.3 ควรมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนมากกว่าเดิม มีความหลากหลายด้านระดับการศึกษาและอาชีพ เพื่อประเมินว่าผลการปฏิบัติสมาธิภาวนาสามารถใช้ได้กับทุกอาชีพและทุกระดับการศึกษาและเพิ่มกลุ่มเปรียบเทียบเป็น 3 กลุ่ม โดยเพิ่มกลุ่มที่ไม่ต้องทำกิจกรรมใดๆ มาเปรียบเทียบ

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

หลังทำสมาธิภาวนาสมาธิอย่างต่อเนือง จะส่งผลต่อร่างกายดังนี้ 1) เพิ่มเนื้อเยื่อสมองส่วนที่เป็นสีเทาในสมองส่วนอินซูลาและฮิปโปแคมปัส 2) ลดการบางลงของสมองส่วนคอร์ติคัลอันเนื่องจากการมีอายุมากขึ้น 3) ลดปริมาณของฮอร์โมนคอร์ติซอลที่หลั่งออกมาเมื่อมีความเครียด ช่วยให้อินซูลินหลั่งตามปกติเพิ่มการหลั่งฮอร์โมนเอนโดรฟินที่กระตุ้นการสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้แข็งแรง ช่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วยทางกาย และอาการปวดเรื้อรัง 4) ทำให้กลิ่นสมองเกิดความถี่ต่ำที่มีพลังสูงช่วยให้สมองที่ควบคุมระบบในร่างกายทำงานได้ดีขึ้น ตามแผนภาพที่ 1



## ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

### เอกสารอ้างอิง

- กมลพร สิริคุตจตุพร, วิราพรรณ วิโรจน์รัตน์ และนาริรัตน์ จิตรมนตรี. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรม  
การจัดการตนเองของผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารสภาการพยาบาล*, 32(1), 81-93.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือการดูแลตัวเองเบื้องต้นเรื่องเบาหวาน*. กรุงเทพฯ:  
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *สถานการณ์เบาหวานยังคงต้องจับตา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/916378>
- นฤมล สีนุพรรณ. (2561). *การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมวิถีไทยเชิงพุทธ*. เอกสารเสริมการสอนนักศึกษา  
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการจัดการสุขภาพ. ขอนแก่น:  
วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย.
- ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินงานและการบริหารจัดการ  
กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสำหรับผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ  
พ.ศ. 2565 และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขของหน่วย  
บริการ พ.ศ. 2564
- วรัญญากรณ โนใจ. (2561). *ผลของการปฏิบัติสมาธิบำบัดเพื่อการเยียวยาแบบ SKT ต่อระดับน้ำตาลใน  
เลือดของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน*. พะเยา: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะเยา.



วริยงค์ สิริธโร. (2540). *หลักสูตรครูสมาธิ เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: พันทนาบรรจุพันธ์.

Benson, H. (1967). *The Relaxation Response*. Retrieved from <http://202.44.33.100/sam-athi/branch/7/branch.php>

Ryan, P. & Sawin, K. J. (2009). The individual and family self-management Theory: background and perspectives on context, process, and outcomes. *Nursing Outlook*, 57(4), 217-225.

The International Diabetes Federation. (2017). *About diabetes What is diabetes*. Retrieved from <https://idf.org/events/idf-congress/>

# ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลย เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี\*

## Factors Affecting the Development of Community Organization Council Leaders in Loei Province to Create a Sense of Good Citizenship

วิชญ์ มะลิตัน

Wich Maliton

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail:hrwish@windowslive.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) ประชากร จำนวน 2,211 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan จากประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน แล้วหาค่าสัดส่วนตามพื้นที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 5 ระดับความถูกต้องด้านเนื้อหา (Content Validity) จากค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.66-1.00 ความเชื่อถือได้ (Reliability) มีค่า Alpha = 0.833 ใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural equation model: SEM) โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL)

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลมีความคลาดเคลื่อนในการทำสูง และปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล ความผูกพันของคนในองค์กร และปัจจัยสนับสนุน สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มได้สูงถึงร้อยละ 100 ( $R^2 = 1.00$ )

**คำสำคัญ:** รูปแบบการพัฒนาผู้นำ; การพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล; สภาองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลย

---

\*ได้รับบทความ: 2 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: June 2, 2023; Revised: September 28, 2023; Accepted: September 29, 2023



## Abstract

The objective of this research was to study factors affecting the development of community organization council leaders in Loei province to create good citizenship awareness. This study was carried out by means of a quantitative research approach. The population included 2,211 people, 311 of those were selected as the sample by using by Krejcie & Morgan's table. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with content validity from IOC values ranged 0.66-1.00, reliability alpha = 0.833. The obtained data were interpreted by using structural equation model (SEM) using LISREL.

**The results of the research showed that:** the structural relationship model of factors influencing the development of sub-district community organization council leaders in Loei province to create good citizenship consciousness is consistent with empirical data and the model has high discrepancies. The potential factors of sub-district community organization council leaders, organizational engagement and supporting factors can describe group member participation process variability up to 100% ( $R^2 = 1.00$ ).

**Keywords:** Leadership Development Model; Development of Sub-district Community Organization Council; Loei Sub district Community Organization Council

## 1. บทนำ

ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์การพัฒนาระดับประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมากมายได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ เกิดการสังคมนิยมและส่งผลต่อรุ่นต่อรุ่น เกิดปัญหาสังคม จนกระทั่งการพัฒนาได้หันกลับไปค้นหารากเหง้าของชุมชน อาศัยทุนชุมชน วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดจากภายในชุมชนแล้วจึงเกิดผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด แนวพัฒนา

เศรษฐกิจสังคมแบบองค์รวมอย่างเป็นแก่นสารจึงได้ให้ความสำคัญกับการสร้างฐานชุมชนสมัยใหม่ที่มีความหลากหลาย พึ่งตนเองได้ภายใต้ศักยภาพของชุมชนและเครือข่ายชุมชนเป็นฐานการพัฒนาที่มั่นคงของสังคมต่อไป (เดช พุ่มคชา, 2559)

การพัฒนาในระดับท้องถิ่นที่มีฐานการขับเคลื่อนจากชุมชนต่างๆ อันเป็นทิศทางที่สำคัญในการพัฒนาที่จะยกระดับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เติบโตและองกวมเพื่อให้ประชาชน “กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้ลด” (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2560) สอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน (2559, หน้า 164) กระทรวงพัฒนา



สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553, หน้า 18) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2557, หน้า 9-11) ที่กล่าวไว้ว่า การรวมตัวกันของชุมชนให้เข้มแข็ง มีความไว้วางใจเชื่อใจกัน เกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน จะส่งผลให้ชุมชนนั้นสามารถปรับตัว แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและกลับคืนสู่การดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนได้รวมถึงการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่แต่มารวมกันบนฐานปัญหาร่วมกัน ก่อเกิดการค้นหาคำคิดค้นวิธีการในการแก้ไขและจัดการ โดยในการรวมตัวกันนั้นต้องมีกระบวนการจัดการให้ผู้คนหรือสมาชิกนั้นๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วม เกิดความตระหนักร่วมยึดเหนี่ยวร่วมและรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ดำเนินไปได้ อย่างลุล่วง

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนทั่วประเทศ โดยผลักดันให้องค์กรชุมชนดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีวิสัยทัศน์คือ “เป็นองค์กรของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานรากด้วยพลังองค์กรชุมชนและประชาสังคม ต่อมาในปี 2551 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนโดยมีสาเหตุมาจากการที่ชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแตกต่างหลากหลายตามภูมิเวศ การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ

และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2557, หน้า 74-75) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนไว้ทั้งในเรื่องของการสร้างผู้นำให้เข้มแข็งเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในการพัฒนาทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ สอดคล้องกับสมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2566, หน้า 450) ที่เน้นว่าศักยภาพของชุมชนเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขสำคัญคือการนำเชิงกลุ่ม (Collective leadership) ที่ผู้นำต้องมีความสัมพันธ์กันในแนวราบ (Horizontal relationship) ที่นำจุดเด่นของแต่ละคนมาช่วยหนุนเสริมกันและกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนรูปแบบต่างๆ ในชุมชน สอดคล้องกับณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง (2554, หน้า 244-246) ที่กล่าวว่า การพัฒนาผู้นำเพื่อเป็นเป้าหมายที่ดีของการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะหากมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เห็นคุณค่าของคนและรู้จักใช้ความสามารถของตนเองนำองค์กรให้เติบโตทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน ดำเนินกระบวนการพัฒนาไปอย่างมีสติ สมเหตุสมผล โดยรักษาคำที่ดีศรีและความเป็นชุมชนที่มีรากเหง้าของตนเองอย่างชัดเจน ในขณะที่ Larry



Keeley ที่กล่าวถึงความสำคัญของนวัตกรรมที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร ซึ่งแม้แต่ผู้บริหารที่เชี่ยวชาญในศาสตร์แห่งการบริหารองค์กรทุกแห่งยังต้องหันกลับมาให้ความสนใจ การพัฒนาองค์กรเพื่อรอดพ้นจากสงครามเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ชุมชน องค์กรทุกแห่งจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวและพัฒนาเพื่อนำองค์กรให้อยู่รอดต่อไป

Shuller (1996) ได้กล่าวถึงชุมชนรูปแบบใหม่ว่าเป็นสายใย (Web) ของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเป็นเอกภาพ มีพลังความยึดโยง (Cohesive) มีการสนับสนุนเกื้อกูลกันและกัน ประกอบด้วย 1) จิตสำนึกร่วมกันของบุคคล (Consciousness) 2) หลักการ (Principle) และ 3) จุดมุ่งหมาย (Purpose) ซึ่งข้อดีของชุมชนรูปแบบใหม่ก็คือ การใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น ทำให้สมาชิกชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับแนวคิดของจิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2548) พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน) (2548) และ สายันต์ ไพรัชญาจิตร (2547) ที่กล่าวว่าในความหมายของชุมชนที่เป็นขอบเขตของพื้นที่ทางกายภาพ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในพื้นที่หรือหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง แต่ในความเป็นจริงแล้วชุมชนยังรวมถึงการรวมตัวของจิตสำนึกและความมุ่งมั่น ความเป็นสายใยร่วมสัมพันธ์ทางสังคม ที่มีพลังยึดโยง สนับสนุน เกื้อกูลกันและกัน รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อให้ทุก

อย่างสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการทดลอง การแสวงหาคำตอบ การฝึกปฏิบัติจนเกิดความเข้าใจและสร้างระบบคิดของชุมชนขึ้นมา เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ต่อเนื่องไปอย่างไม่มีจบสิ้นและยั่งยืน

ทิพย์พพร ตันติสุนทร (2554 หน้า 8-20) กล่าวถึงสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของสังคมไทยไม่อาจแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับวิกฤติใหญ่ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 วิกฤติการเมืองความแตกแยกแบ่งสีตั้งแต่ปลายปี 2549 และวิกฤตมหาอุทกภัย 2554 สิ่งที่น่าพิจารณาคือ หลังการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี 2475 จวบจนปัจจุบัน ทั้งกลไกการเมืองระดับบนสุดและกลไกบริหารด้านต่างๆ ของรัฐมิได้มีความแข็งแกร่งหรือความสามารถในการจัดการเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ที่รุนแรง ดังกล่าวมาแล้วได้แม้ว่าเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายหลังปี 2475 คือการขยายมิติการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง โดยการนำเอาระบบประชาธิปไตยเข้ามาแทนที่ระบอบเดิมแต่ก็ปรากฏว่ามิตินี้ยังไม่สามารถผนึกกำลังเป็นปึกแผ่นแน่นหนาได้ไม่ว่าจะเป็นด้านอุดมการณ์ค่านิยมและด้านสถาบันทางการเมือง ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ สอดคล้องกับถวิลดี บุรีกุล และรัชติ แสงมะหะหมัด (2555) ที่พบว่าคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานแบบสุจริต การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเติมใจที่จะเสีย



ภาษี และการปฏิบัติตามกฎหมาย ในขณะที่คนไทย มีคุณสมบัติการเป็นพลเมืองใน 5 อันดับแรก คือ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การทำงาน แบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจที่จะ เสียภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมาย สิ่งที่แตกต่างกัน ระหว่างคุณสมบัติความเป็นพลเมืองที่พึง ประสงค์คือ การสามารถวิเคราะห์และแสดง ความ คิดเห็นทางการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับการเมือง การปกครอง

สถาบันพระปกเกล้า (2552, หน้า 1-3) กล่าวถึง “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยว่า สามารถสรุปคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของ ระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่สิทธิ เสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเทียมกันมอง คนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่ กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย และ 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วน หนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและ ร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มต้นที่ตนเอง โดยมี ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือยุทธศาสตร์ที่ 2 การศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่ครอบครัว และ ชุมชนโดย 1) หน่วยงานจากการศึกษาทั้งในและ นอกกระบบ ต้องสร้างหลักสูตร"การศึกษาเพื่อความ

เป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่"โดยมีทั้งหลักสูตรการ ศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและการศึกษาเรื่อง การเมืองในหัวข้อหรือวิชาต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญ นิติรัฐ สิทธิเสรีภาพของประชาชน การเมืองภาค พลเมืองและระบบการเลือกตั้ง ให้ประชาชน สามารถเลือกเรียนได้ 2) เสริมการศึกษาทั้งในและ นอกกระบบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร เอกชน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและการอบรม "พลเมืองและประชาธิปไตยในชุมชน"ให้กับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนเพื่อฝึกฝนการ เป็นพลเมืองที่เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และการ ร่วมกันวิเคราะห์ แก้ปัญหาของท้องถิ่นและชุมชน ด้วยการลงมือทำ และ3) จัดทำคู่มือการเลี้ยงลูกให้ เป็นพลเมืองเพื่อเผยแพร่ความรู้และวิธีการในการ เลี้ยงลูกให้เป็นพลเมือง และการสร้างประชาธิปไตย ในครอบครัว

กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดเลย (2565) ได้รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาในปี 2564-2565 ว่าได้รับงบประมาณ โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมี ส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กร ชุมชน ปี 2565 เพียงจังหวัดเดียวของกลุ่มจังหวัด สบายดี (อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู บึงกาฬ และเลย) และผลการประเมินความรู้ความเข้าใจ หลักธรรมาภิบาลพบว่าผู้นำที่เข้าร่วมโครงการมี ความรู้ ความเข้าใจในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 35.24 รวมไปถึงในปี 2566 จังหวัดเลยก็ยังคงได้ รับงบประมาณสนับสนุนโครงการดังกล่าวต่อเนื่อง เป็นปีที่สองเพียงจังหวัดเดียวเพื่อให้เป็นจังหวัด แห่งความโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่หน่วยงานที่



สนับสนุนเงินงบประมาณโครงการยังไม่มี การติดตามถึงมูลเหตุแห่งการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการหากมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนา กลุ่มองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมรองรับการพัฒนาของรัฐที่จะเกิดขึ้นต่อไป ให้เป็นการใช้เงินงบประมาณอย่างคุ้มค่า โปร่งใส นอกจากนั้นการพัฒนา กลุ่มสภาองค์กรชุมชนจะก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างไปสู่ชุมชนได้หากผู้นำสภาองค์กรชุมชนเป็นผู้นำและแบบอย่างของความเป็นพลเมืองดี เป็นตัวแบบในการเสริมสร้างความร่วมมือ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เกิดความรักสามัคคีต่อไปในอนาคต

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดี

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Approach) กับผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยจำนวน 96 กลุ่ม หากกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนกรรมการดำเนินงานทั้งหมด 2,211 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan

(บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) และกำหนดความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายจากคณะกรรมการที่เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนของสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับอำเภอให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คน แล้วหาค่าสัดส่วนตามพื้นที่เพื่อให้เกิดการกระจายที่เหมาะสม

## 4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยพบว่ารูปแบบสมมุติฐานก่อนปรับรูปแบบมีค่าสถิติไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า รูปแบบสมมุติฐานยังไม่กลมกลืน จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับรูปแบบสมมุติฐานโดยยึดการทดสอบเพื่อพัฒนาตัวแบบ โดยมีการปรับตัวแบบ (Model modification) ซึ่งอาศัยค่าดัชนีตัวแปรตัวแบบ (Model modification indices) และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎี จากนั้นปรับที่ละพารามิเตอร์ โดยยินยอมให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้และหยุดปรับรูปแบบ เมื่อสถิติได้ตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบ จนได้รูปแบบสุดท้ายซึ่งได้ค่าสถิติ คือ  $X^2 = 41.25$ ,  $df = 29$ ,  $P\text{-value} = 0.06547$ ,  $GFI = 0.984$ ,  $AGFI = 0.951$ ,  $RMSEA = 0.0325$ ,  $RMR = 0.00993$ ,  $CN = 473.683$  แสดงว่า รูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทางอ้อมและโดยรวมรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล



ในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีเมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ศักยภาพขององค์กรชุมชนท่าลี่ (COM) และความผูกพันขององค์กร (OCO) มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .67 และ -.57 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ละปัจจัย คือ ความผูกพันขององค์กร (OCO) มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก (OPA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -2.47 แสดงว่า เมื่อความผูกพันขององค์กร (OCO) มีเพิ่มขึ้น จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มลดลง -2.47 ส่วนอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ ศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล (COM) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.64 แสดงว่า เมื่อศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการสูงขึ้น 1.64 หน่วยโดยต้องผ่านความผูกพันขององค์กร (OCO) และปัจจัยสนับสนุนขององค์กร (SUP) รองลงมาได้แก่ ความผูกพันขององค์กร (OCO) มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.91 แสดงว่า ความผูกพันขององค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการเพิ่มขึ้น 1.91 หน่วย

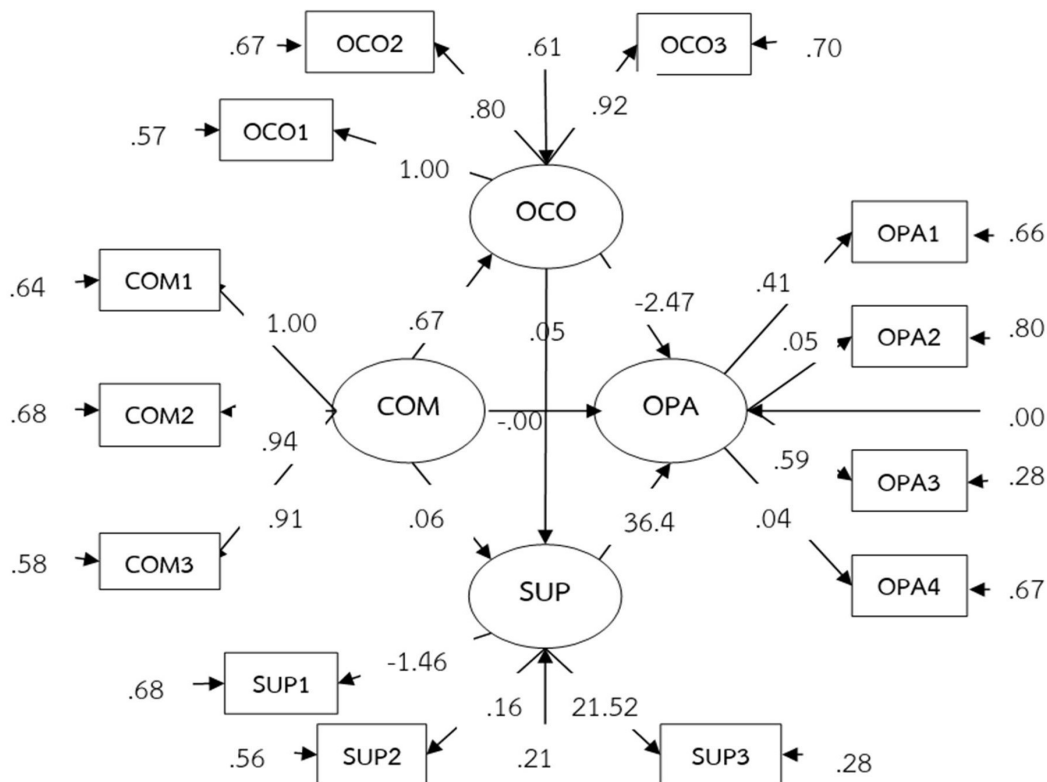
โดยผ่านปัจจัยสนับสนุนขององค์กร (SUP)

เมื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีความผูกพันขององค์กร และปัจจัยสนับสนุนองค์กรที่มีต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวัสดิการ โดยพิจารณาค่าไค-สแควร์ ( $X^2$ ) เท่ากับ 41.25 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 29 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.06547 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.0325 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.984 สูงกว่า 0.90 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.951 สูงกว่า 0.90 ค่ารากที่สองของเศษเหลือที่ทำให้เป็นค่ามาตรฐาน (RMR) เท่ากับ 0.00993 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 และค่าตัวอย่างวิกฤต (CN) เท่ากับ 473.683 ซึ่งมากกว่า 200 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (ผลการของค่าไค-สแควร์ด้วยค่าองศาอิสระ) ได้เท่ากับ 1.422 จึงถือว่ารูปแบบสมมุติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลแสดงให้เห็นว่าโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และโมเดลมีความคาดเคลื่อนในการทำสูง และปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล



ความผูกพันของคนในองค์กร และปัจจัยสนับสนุน สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้สูงถึง ร้อยละ 100 ( $R^2 = 1.00$ ) ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างหลังปรับปรุงแบบ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าองค์ประกอบสำคัญ ที่ทดสอบด้วยค่าดัชนีความเหมาะสมสอดคล้องของ โมเดลกับข้อมูลแสดงให้เห็นว่าโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ สร้างนวัตกรรมการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชน ตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็น พลเมืองที่ดีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

และโมเดลมีความคาดเคลื่อนในการทำสูง และ ปัจจัยศักยภาพของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบล ความผูกพันขององค์กร และปัจจัยสนับสนุน สามารถอธิบายความแปรปรวนการสร้าง กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ได้สูงถึง ร้อยละ 100 ( $R^2 = 1.00$ ) สอดคล้องกับสิทธิชัย ธรรมชน และคณะ (2566, หน้า 17-30) ศึกษาการ เสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากร



ชุมชนของสภาองค์กรชุมชนพบว่า การเสริมสร้างความร่วมมือประกอบด้วย ความร่วมมือภายในและ ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ที่มีมุมมอง ประกอบด้วย 1) การมีแนวคิด อุดมการณ์ร่วมของการเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การออกแบบพื้นที่กลางให้มีพื้นที่ทำงานร่วมกัน 3) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 4) การมองเห็นคุณค่าร่วม 5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านการปฏิบัติงานร่วมกัน 6) การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนบนฐานการทำงานร่วม 7) การสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรชุมชนร่วมกัน และ 8) การทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ สอริฐ มาบุญ (2552) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาองค์กรชุมชนเป็นงานยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนและองค์กรชุมชน ให้สามารถจัดการดูแลตนเองบนหลักของการพึ่งตนเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับวัฒนธรรม การคิด การทำงานขององค์กรชุมชนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากราชการ ท้องถิ่นที่มีแนวคิด การทำงานในรูปแบบของการรวมอำนาจ และอาสาทำงานให้ประชาชน ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แม้จะเป็นที่ประจักษ์ว่าระบบดังกล่าวขาดคุณภาพมีประสิทธิภาพ สภาองค์กรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำเสนอรูปแบบระบบและวิธีการจัดการงานพัฒนาที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พุทธศักราช 2551 ได้ เนื่องจากใน พรบ. ฉบับดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และสมาชิกสภาองค์กรชุมชนยังขาดความเข้าใจ และยึดติดกับกระบวนการพัฒนาตามแบบที่

เคยดำเนินการมา จึงมีความจำเป็นที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และองค์การพัฒนาเอกชน จะต้องผนึกกำลังในการสร้างสรรค์สภาองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังหลักในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึก ความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นส่วนประสมทางสังคมที่มีแนวโน้มในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี

ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่า จิตสำนึก ความเป็นพลเมืองที่ดีนั้นข้อค้นพบได้ชัดเจนคือผู้นำสภาองค์กรชุมชนนั้นทำงานบนฐานจิตสาธารณะเป็นหลัก (Public consciousness) สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีประโยชน์ในแง่ของการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกำหนดบทบาทการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ตามหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีศักยภาพในการบริหารสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความผูกพันของคนภายในองค์กรลดลง ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนตำบลต้องพัฒนาให้ผู้นำองค์กรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1.1 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ควรนำปัจจัยสนับสนุนองค์การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกไปใช้



1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลควรนำปัจจัยการพัฒนากการทำงานเป็นทีมไปใช้สร้างความสัมพันธ์กันในแนวราบ (Horizontal relationship)

1.3 ส่วนราชการในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง ต้องสนับสนุนและส่งเสริมผู้นำองค์กรชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมและพัฒนาตนเองให้มากขึ้น

1.4 ขบวนการองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลยควรพัฒนาให้ผู้นำองค์กรต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น และกระจายบทบาทหน้าที่ให้มีความเป็นระบบที่มากขึ้นกว่าการพึ่งพิงกับตัวบุคคล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของขบวนการองค์กรชุมชนตำบลจังหวัดเลยในการหนุนเสริมงานพัฒนา

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน

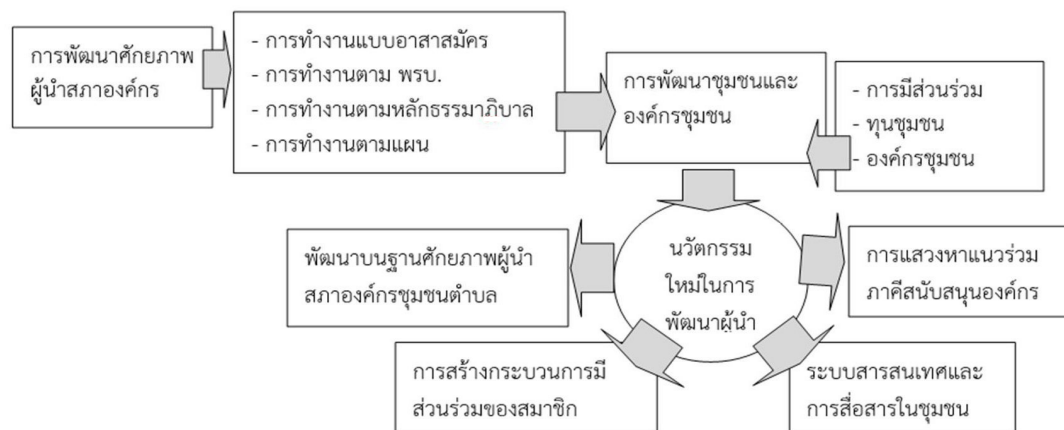
2.3 ศึกษากระบวนการหนุนเสริมของภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาชุมชน

2.4 ศึกษาการเสริมพลังสภาองค์กรชุมชนตำบลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.5 ศึกษาการพัฒนาความผูกพันของคนในสภาองค์กรชุมชนตำบล

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตจังหวัดเลยเพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีได้แก่ ความผูกพันขององค์กร แต่เป็นทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งหมายถึงเมื่อผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลมีศักยภาพในการบริหารสภาองค์กรชุมชนตำบลเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ความผูกพันของคนภายในองค์กรลดลง โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สภาองค์กรชุมชนควรพัฒนาให้ผู้นำองค์กรต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น และกระจายบทบาทหน้าที่ให้มีความเป็นระบบที่มากขึ้นกว่าการพึ่งพิงกับตัวบุคคล โดยมีกระบวนการดังนี้ ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

## เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย. (2565). *สรุปข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐานประจำปี 2565 ภาพรวมจังหวัดเลย*. เลย: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *รายงานการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2553 เอกสารวิชาการ สมพ.1 ลำดับที่ 82 เล่มที่ 6/2554*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- จิตติมงคล ชัยอรัญญา. (2540). *การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา*. (เอกสารประกอบการเรียนภาควิชาการพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรัชชอร์ (ณัฐนรี) ศรีทอง. (2554). *การบริหารงานพัฒนาชุมชนเชิงยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เดช พุ่มคชา. (2559). *อุดมการณ์เพื่อสังคม*. เข้าถึงได้จาก [http://www.thaicivilsociety.com/?p=content&id\\_content=45](http://www.thaicivilsociety.com/?p=content&id_content=45)
- ถวิลดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมเหหมัด. (2555). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand)*. เข้าถึงได้จาก [https://www.kpi.ac.th/media\\_kpiacth/pdf/M10\\_452.pdf](https://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_452.pdf)
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.



- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเวศ วะสี. (2557). *Triangle that moves the mountain and health systems reform movement in Thailand*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2548). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ (อบอู่). (2548). *นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2552). *คู่มือพลเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิคดีไซน์.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2557). *การจัดตั้งประโยชน์ของสภาองค์กรชุมชน*. เข้าถึงได้จาก <https://web.codi.or.th/>
- \_\_\_\_\_. (2560). *รายงานประจำปี 2560*. เข้าถึงได้จาก [https://web.codi.or.th/printing\\_media/20180620-4669/](https://web.codi.or.th/printing_media/20180620-4669/)
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2566). *การเสริมพลังชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สอริฐ มากบุญ. (2552). *รายงานผลการวิจัยเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สายนต์ ไพธัญจิตร. (2547). *การฟื้นฟูพลังชุมชนด้วยการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน: แนวคิด วิธีการ และประสบการณ์จากจังหวัดน่าน*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- สิทธิชัย ธรรมขัน และคณะ. (2566). *การเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน*. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 23(1), 17-30.
- Schuler, D. (1996). *New community networks: Wired for change*. New York: ACM Press.

ผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมหินปูน  
เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน  
อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี\*

Impact of the Mining and Limestone Quarrying Project for  
the Construction Industry: A Case Study of Tambon Chorakhe  
Samphan, Amphoe U Thong, Suphan Buri Province

สื่อบงศ์ สุขสม

Suebpong Suksom

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: suebphong.suk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของโครงการอุตสาหกรรมเหมืองหินและหินปูนสำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 3) ประเมินผลการดำเนินงานโครงการเหมืองหินและอุตสาหกรรมหินปูนที่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและประกาศของรัฐบาล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร หรือผู้แทนของหน่วยงานส่วนกลาง 5 หน่วยงาน 5 ท่าน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหาร หรือผู้แทนโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง 5 หน่วยงาน 5 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง จำนวน 5 กลุ่ม จำนวน 15 ท่าน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 25 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความและอ้างอิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า

1. โครงการนี้มีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจ สร้างรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่น ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อมลพิษทางอากาศ และแรงงาน

\*ได้รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 23 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2566

Received: February 9, 2023; Revised: September 23, 2023; Accepted: September 23,



สะท้อนต่ออาคารและโบราณสถานสำคัญของเมืองโบราณอุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เนื่องจากโรงโม่หินอยู่ใกล้กับวนอุทยานพุม่วง อำเภ่อุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีผลต่อการท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมธรรมชาติ ประกอบกับการดำเนินการโครงการนี้ส่งผลต่อทรัพยากรดิน ทำให้ไม่เหมาะแก่การทำการเกษตร และส่งผลกระทบต่อปศุสัตว์ของเกษตรกรในพื้นที่ต้องกินหญ้าที่ปนเปื้อนฝุ่นเป็นอาหาร รวมทั้งการดำรงชีวิตของชุมชน

3. การดำเนินโครงการนี้ไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ EIA หรือจัดทำแต่เพียงรูปแบบเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด และประกาศของทางราชการเท่านั้น

**คำสำคัญ:** โครงการเหมืองแร่หิน; อุตสาหกรรมชนิดหินปูน; อุตสาหกรรมก่อสร้าง

### Abstract

The objectives of this research were: 1) Study the impact of the mining and limestone quarrying project for the construction industry on the economic, social, and environmental aspects in Tambon Chorakhe Samphan, Amphoe U Thong, Suphan Buri Province. 2) Investigate the factors affecting natural resources and the environment. 3) Evaluate the project's compliance with the laws and government regulations. This qualitative research utilized in-depth interviews with key informants from three groups: Group 1, consisting of executives or representatives from central government agencies (5 organizations, 5 individuals); Group 2, consisting of executives or representatives from the mining and limestone quarrying project for the construction industry (5 organizations, 5 individuals); and Group 3, comprising stakeholders of the project (5 groups, 15 individuals), totaling 25 key informants.

#### **The research findings are as follows:**

1. This project is economically significant, generating income and promoting economic growth within the country. It also provides local employment opportunities. However, it has environmental consequences, causing air pollution and vibrations affecting historical sites in U Thong, Suphan Buri.

2. The project has adverse impacts on natural resources and the environment, particularly due to the proximity of the stone mill to Phumuenang Wildlife Sanctuary in U Thong, Suphan Buri. This affects tourism and the suitability of land for agriculture. It also impacts the livestock of local farmers who feed on grass contaminated with dust.



3. The project does not adhere to Environmental Impact Assessment (EIA) standards but is structured to meet only the legal requirements and government announcements.

**Keywords:** Quarry Mining Project; limestone industry; construction industry

## 1. บทนำ

ความต้องการแร่โลหะ เช่น หินปูน ใช้ในประเทศมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันการผลิตแร่หินปูนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ ทำให้โครงสร้างการผลิตแร่เปลี่ยนจากการผลิตแร่โลหะมาเป็นแร่โลหะหรือแร่หินอุตสาหกรรม โดยมีสัดส่วนของการผลิตแร่อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 80 ในปี พ.ศ. 2560 การผลิตหินปูนเพื่อการก่อสร้างในประเทศ การทำเหมืองแร่หินปูนเพื่อการก่อสร้างมีแหล่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เกือบทั่วประเทศ แหล่งหินอุตสาหกรรมในประเทศไทยมีหินหลายชนิด ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วไป (ปริญญารัตน์ เสี่ยงเจริญ, 2559)

หินส่วนใหญ่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อใช้เป็นหินอุตสาหกรรมก่อสร้าง แต่หินปูนได้รับความนิยมใช้เป็นหินก่อสร้างมากที่สุด เนื่องจากหาได้ง่ายและใช้กับงานก่อสร้างทุกชนิด หินปูนเพื่อการก่อสร้างมีการผลิตเพื่อใช้ในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 1) การใช้ผสมปูนซีเมนต์ในงานคอนกรีตต่างๆ ทั้งในการก่อสร้างอาคาร ถนนคอนกรีต และโครงการสาธารณูปโภคต่างๆ ปริมาณหินก่อสร้างในส่วนนี้เป็นสัดส่วนโดยตรงต่อปริมาณการใช้ปูนซีเมนต์ 2) การใช้ก่อสร้างถนนเพื่อเป็นชั้นรองพื้นถนนทั้ง

โครงการสร้างถนนใหม่และงานซ่อมบำรุงเส้นทางต่างๆ รวมทั้งใช้ในรูปของผสมยางมะตอย 3) การใช้ในรูปอื่น ได้แก่ หินก้อนขนาดใหญ่ในการสร้างเขื่อน หรือการสร้างท่าเรือ ใช้การก่อสร้างทางรถไฟ หินเกรดใช้ในการประดับตกแต่ง ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐมีการดำเนินมาตรการการลดผลกระทบจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเยียวยาผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนเพิ่มมากขึ้น แต่ข้อร้องเรียนจากประชาชนก็ยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่อง (Stern, 2003) ส่วนกิจการใดๆ ที่เป็นการทำลายทรัพยากรย่อมส่งผลให้เกษตรกรมีอำนาจในการผลิตลดลงย่อมส่งผลกระทบต่ออาชีพและประโยชน์ต่อการยังชีพของสังคมมนุษย์ ซึ่งการเลี้ยงสัตว์มีความสำคัญ 4 ประการคือให้เนื้อ ให้นม เป็นปุ๋ย และเป็นแรงงานในการเพาะปลูกประโยชน์ข้อแรกที่ชัดเจนที่สุด สัตว์ที่มนุษย์นำมาเลี้ยงกลายเป็นแหล่งโปรตีนจากสัตว์ที่สำคัญของมนุษย์ (Klaus, 2018)

จากกรณีที่ บริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้ยื่นคำขอประทานบัตรที่ 1/2559 และ 1/2560 ในการดำเนินกิจการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง พื้นที่โครงการตั้งอยู่ที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โครงการมีพื้นที่ 283-1-62 และ 239-2-29 ไร่ นั้น ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง



แวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการหรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดยกำหนดให้การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ประเภทโครงการเหมืองแร่ที่มีการใช้วัตถุระเบิด จำเป็นต้องศึกษาและจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) ด้านเหมืองแร่ โดยกำหนดขอบเขตศึกษาในพื้นที่รัศมี 3 กิโลเมตร (กม.) การยื่นคำขอประทานบัตรต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ครั้งนี้เป็นการขอยื่นทับประทานบัตรเดิมเต็มทั้งแปลง ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่โครงการเป็นที่ราบตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (โซน E) และพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 และ 4 และพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติเขาตะปดทองและป่าเขาเพชรน้อย มีพื้นที่บางส่วนได้ผ่านการทำเหมืองไปแล้ว (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564)

การที่บริษัทเอกชนสองแห่งนี้ได้รับสัมปทานประกอบกิจการเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่อการก่อสร้าง ซึ่งได้ดำเนินการมาและขอต่ออายุสัญญาสัมปทานและขอขยายพื้นที่ดำเนินการให้มีพื้นที่ขยายวงกว้างออกไปจากเดิมนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะเดียวกันความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรแร่หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่อการก่อสร้างก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การวิจัยเรื่องนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งในภาคเศรษฐกิจภาคสังคม และสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่อมนุษย์ในพื้นที่บริเวณโครงการเหมืองแร่หิน และอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างจากการดำเนินการโครงการทั้งในทางตรงและทางอ้อม

3. ประเมินผลการดำเนินงานโครงการเหมืองหิน และอุตสาหกรรมหินปูนที่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและประกาศของรัฐบาล

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษา



ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการทำเหมืองแร่หินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งการทำเหมืองแร่นี้ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมที่กระทบต่อประชาชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ดำเนินการระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าถึงประเด็นประชากรวิจัย เป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด เป็นคำถามสุดท้าย

2. การสัมภาษณ์ ออกหนังสือของความอนุเคราะห์เพื่อสัมภาษณ์ กำหนด วัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้แทน ของหน่วยงาน ส่วนกลาง 5 หน่วยงาน 5 ท่าน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้แทนโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง 5 หน่วยงาน 5 ท่าน และกลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยการสนทนากลุ่มด้วยวิธีไต่ถามกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม จำนวน 15 ท่าน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 25 ท่าน เพื่อให้ข้อมูลในด้านต่างๆ มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการให้ความสำคัญในการใช้แนวคิดทฤษฎีใน

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (Interpretation) ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้จากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลและจากการเข้าไปสังเกต การมีส่วนร่วมเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูล (Data check) มาแล้ว 3 ด้าน คือ 1) การตรวจสอบด้านข้อมูลเป็นการพิจารณาแหล่งสถานที่ กลุ่มบุคคล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) การตรวจสอบด้านผู้ทำวิจัย พิจารณาตัวผู้สังเกต หรือสัมภาษณ์ และ 3) ตรวจสอบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ (อภินิรันดร์ จันตะนี, 2565)

วิเคราะห์ข้อมูลแต่จะให้ความสำคัญในการใช้แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมี 2 วิธี คือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความที่ได้จากการสังเกต และสัมภาษณ์ที่มีการจดบันทึกจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น ซึ่งผู้วิจัยจะได้พบเห็นหลายๆเหตุการณ์และการตรวจสอบข้อมูลแบบผสมการตรวจสอบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย inductive เขียนเป็นประโยคหรือข้อความตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเพื่อตอบปัญหา การวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา Content analysis จากการค้นคว้าเอกสารซึ่งจากการวิเคราะห์เอกสารผู้ทำวิจัยจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือบริบท context เกี่ยวกับข้อมูลจากเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ว่ามีข้อมูลอะไรเปลี่ยนแปลง

ความแม่นยำของผลการทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญ IOC 3 คน เท่ากับ 0.934 ผู้วิจัยเชื่อว่าความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญและทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ กล่าวคือ ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อค้นพบ คำอธิบาย



ข้อสรุป การตีความ หรือทฤษฎี ต้องถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงจึงจะเป็นประโยชน์ เมื่อนักวิจัยอ้างว่าบางสิ่งถูกต้องและเกี่ยวข้องก็หมายความว่าสิ่งนั้นเชื่อถือได้หรือเลื่อนลอย อย่างน้อยก็สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลที่ดี หรือมันเป็นความจริงเชิงตรรกะ? มีความถูกต้องและเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของปรากฏการณ์หรือปัญหาที่กำลังสอบสวน เขาสามารถนำเสนอภาพที่สมบูรณ์ของบางสิ่งที่ไม่ไกลจากความจริง การพิจารณาข้อสรุปและข้อเสนอที่เกิดจากผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์หรือประชากรอื่นที่ยังไม่ได้ศึกษา ความแม่นยำที่ต้องการแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความแม่นยำที่ต้องการโดยอิงจากความถูกต้องของข้อความเกี่ยวกับปรากฏการณ์ 2) ความแม่นยำที่ต้องการในการตีความข้อมูล 3) ความแม่นยำที่ต้องการในแง่ทฤษฎี และ 4) ความแม่นยำในแง่ทฤษฎี ความสามารถในการนำผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้ในสถานที่และเวลาอื่น ยากแต่ระบุทุกสิ่งที่คุกคามความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ที่กำหนด อย่างไรก็ตาม นักวิจัยสามารถระบุได้เพียงเบื้องต้นเท่านั้น ถึงสิ่งที่อาจกระทบหรือขัดขวางความถูกต้องของมาตรานี้ แม่นยำในเรื่องต่างๆ ตามคำอธิบาย (ชาย โพธิ์สิตา, 2550)

#### 4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลการวิจัยเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งในภาคเศรษฐกิจ ภาคสังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า โครงการเหมือง แร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างมีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ เป็นวัตถุดิบที่จำเป็นต่อการก่อสร้างในการพัฒนาประเทศ มีการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเป็นการกระจายรายได้เพิ่มขึ้น แต่การประกอบกิจการเหมืองแร่ส่งผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบในการสร้างมลภาวะทางอากาศเกิดฝุ่นละออง และแรงสั่นสะเทือนซึ่งส่งผลต่อสร้างปลูกสร้าง แหล่งท่องเที่ยว และโบราณสถานเมืองโบราณอู่ทอง ตลอดจนผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารของสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์ สัตว์ และพืชในระยะยาว ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงมักใช้วิธีการศึกษาหรือแนวทางที่กว้างขึ้นในวิทยาศาสตร์และสังคม เป็นการบ่งบอกถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า “แนวโน้มของอุตสาหกรรมหินก่อสร้างมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจมาโดยตลอด อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องที่เพิ่มมูลค่าให้กับประเทศ หินอุตสาหกรรม



เพื่อการก่อสร้างเป็นวัตถุดิบที่สำคัญและจำเป็นสำหรับโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ เป็นการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคของประเทศเพื่อส่งเสริมการมีงานทำการคมนาคมสะดวกรวดเร็วขึ้นรวมทั้งสร้างรายได้ให้กับองค์กรส่วนท้องถิ่นซึ่งหลังจากภาวะเศรษฐกิจเข้าสู่ช่วงฟื้นตัว” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1, การสัมภาษณ์, 2564)

ดังนั้น รัฐบาลควรออกมาตรการต่อเนื่องและมาตรการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจ รวมถึงมาตรการเฉพาะเพื่อรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ดำเนินต่อไป เช่น มาตรการส่งเสริมการฟื้นตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ มาตรการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ตลอดจนโครงการต่อเนื่องต่างๆ ภายในประเทศ เพื่อเพิ่มกำลังซื้อในประเทศ มาตรการดังกล่าวจะสนับสนุนอุปสงค์ในประเทศสำหรับหินอุตสาหกรรมสำหรับ การก่อสร้าง แนวโน้มอุตสาหกรรมหินก่อสร้างคาดว่าจะยังคงสดใส หากยังมีปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐที่เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

2. ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่อมนุษย์ในพื้นที่บริเวณโครงการเหมืองแร่หิน และอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างจากการดำเนินการโครงการทั้งในทางตรงและทางอ้อม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตจำพวกสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงในพื้นที่และ

แหล่งท่องเที่ยว คือ ฝุ่นที่เกิดจากโรงโม่หินที่เป็นอุปสรรคต่อการทำมาหาเลี้ยงชีพของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง แรงสั่นสะเทือนของการระเบิดหินจะส่งผลกระทบต่อบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ อาจเกิดความเสียหายได้เมื่อมีการระเบิดหิน ความไม่ปลอดภัยในเส้นทางจราจรเนื่องจากรถบรรทุกวิ่งขนส่งหินจากเหมืองเป็นถนนสาธารณะเป็นเส้นทางสัญจรของประชาชนโดยทั่วไป ประกอบกับมลพิษหมายถึง ภาวะที่สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือปนเปื้อนด้วยมลพิษที่ทำให้คุณภาพของสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า “การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ระยะห่าง 3 ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานราชการให้ทำงานร่วมกันอย่างสันติ เปิดรับความคิดเห็นเพื่อลดความขัดแย้ง สร้างฉันทามติ มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ปลูกจิตสำนึก และพัฒนาจิตใจ อบรมให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สร้างความรักความสามัคคีในชุมชนและสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจกิจการเหมืองหินปูนต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน มีการพึ่งพาอาศัยกัน การจ้างงาน การบริจาค การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการต่างๆ แหล่งฟื้นฟูเพื่อให้เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิต” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2, การสัมภาษณ์, 2564)



ดังนั้น เปิดกว้างการเรียนรู้และความก้าวหน้าในสายอาชีพทุกระดับ โดยเปิดดูงาน ฝึกอบรม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เน้นการฝึกอบรมโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พันฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับกิจกรรมฟื้นฟูธรรมชาติควบคู่ไปกับการพัฒนาคน ชุมชน สังคม ดูแล ป้องกัน สร้างระบบป้องกัน จัดการ พันฟูสิ่งแวดล้อม เช่น ลดมลพิษทางน้ำ ลดมลพิษทางอากาศ ลดมลพิษทางดินอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสังคม โดยเน้นบ้าน วัด โรงเรียนและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้ให้การสนับสนุนและจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ประเมินผลการดำเนินงานโครงการเหมืองหิน และอุตสาหกรรมหินปูนที่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและประกาศของรัฐบาลพบว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อม ความสมดุลของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนและความอุดมสมบูรณ์ของมนุษยชาติต่อไป การประเมินผลดำเนินโครงการเหมืองแร่หิน และอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อกฎหมาย และประกาศของทางราชการอย่างครบถ้วน กล่าวคือ การกำหนดเวลาระเบิดหิน การบำรุงรักษาสภาพเส้นทางการจราจรขนส่งหินออกนอกพื้นที่ มีฝุ่นละอองเป็นจำนวนมากผู้ประกอบการไม่ได้ปฏิบัติตามข้อบัญญัติกฎหมาย เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์หลายครั้งเนื่องจากรถบรรทุกหินทำหินหล่นบนเส้นทางสาธารณะและคนขับรถ

บรรทุกขีปนาวุธด้วยความเร็วเกินอัตราที่กำหนดไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของการได้รับใบอนุญาตอย่างครบถ้วน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า “ผลกระทบหลักของกิจกรรมเหมืองหินคือฝุ่นละอองจากกระบวนการทำเหมืองและการขนส่ง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยทำให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจและโรคผิวหนัง จากแบบรายงานผู้ป่วยนอกตาม 21 กลุ่มโรค (ร.504) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจรเข้มสามพัน อำเภออุทุมพร จัหวัดสุพรรณบุรี 10 อันดับแรก ปี พ.ศ. 2559-2561 พบว่า โรกระบบทางเดินหายใจเป็นสาเหตุการเจ็บป่วยอันดับหนึ่งในหมู่ ผู้ป่วยนอกที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจรเข้มสามพัน อำเภออุทุมพร จัหวัดสุพรรณบุรี โรกระบบทางเดินหายใจเป็นโรคที่ควรเฝ้าระวังเมื่อดำเนินโครงการเหมืองแร่ ในพื้นที่มีกลุ่มเปราะบางที่อ่อนไหวต่อผลกระทบ ทั้งผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ และมีสถานพยาบาลอยู่ไม่ไกลจากพื้นที่โครงการ ทำให้การทำเหมืองหินมีความเสี่ยงส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจของประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างมาก” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 และ 3, การสัมภาษณ์, 2563)

ดังนั้น มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ค่ามาตรฐานสำหรับคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง และสถานะอื่นๆ ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ



สิ่งแวดล้อม ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุจากเหมือง มีความเสี่ยงจากกระบวนการระเบิด การขุดเจาะ และการขนส่ง เนื่องจากพื้นที่โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าที่ใกล้กับพื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในพื้นที่ โครงสร้างบริการสุขภาพตำบลจระเข้มาก อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น มีโรงพยาบาลสาธารณสุขเพียง 1 แห่ง ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ตำบลอื่นด้วยและมีบุคลากรสาธารณสุขจำกัดอยู่แล้ว การทำเหมืองหินในพื้นที่ที่จะสร้างภาระในการดูแลประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างมาก

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งในภาคเศรษฐกิจ ภาคสังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้คนที่ตามมาสำหรับเกษตรกรชาวไร่ไถและมันสำปะหลังยังคงนำกังวล ผิวดินปกคลุมไปด้วยฝุ่นหินซึ่งขัดขวางการไหลเวียนของอากาศในดิน ไม่เหมาะกับการปลูกพืช ในเรื่องป่าไม้ และพืชผลทางการเกษตร ฝุ่นหินเกาะติดใบ ทำให้เติบโตไม่สมบูรณ์ ความสามารถในการสังเคราะห์แสงมีจำกัด และสัตว์ต่างๆ ได้รับความเสี่ยงโดยเกษตรกรในท้องถิ่น ผู้ที่กินหญ้าเป็นอาหารจะมีปัญหาเรื่องคุณภาพอาหารของสัตว์ เช่น ฟาร์มโค และฟาร์มไก่ ฟาร์มสุกร และผลกระทบของฝุ่นหินที่ทำให้ร้านค้าและร้านอาหารเปิดได้ตามปกติต่อวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชินพรรณ ธนพงษ์วัฒน์ (2563, หน้า 49-58) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่

พ.ศ. 2560 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ หลักการ และวิธีการดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการปิดเหมือง และขอบเขตความรับผิดชอบของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการแร่ต่อความเสียหายหรือเหตุเดือดร้อนรำคาญที่เกิดขึ้นนอกเขตพื้นที่อนุญาต ผู้วิจัยได้ศึกษาแร่ พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 และพบว่า มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการแร่ประจำจังหวัด แต่มาจากภาคประชาชนเพียงสัดส่วนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสัดส่วนของทั้งระบบ คณะกรรมการแร่ประจำจังหวัด ส่งผลให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่เท่าที่ควร อีกทั้งไม่กำหนดขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการปิดเหมือง จึงไม่มีบทบัญญัติกฎหมายระบุขั้นตอน วิธีการ และระยะเวลาการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการปิดเหมืองไว้อย่างชัดเจน อาจทำให้เกิดผลกระทบจากมลพิษตกค้างในพื้นที่

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่อมนุษย์ในพื้นที่บริเวณโครงการเหมืองแร่หิน และอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างจากการดำเนินการโครงการทั้งในทางตรงและทางอ้อม พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่อผู้คน สัตว์ป่า และสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ และสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ฝุ่นโรงโม่หิน ซึ่งทำให้ชีวิตของผู้คนในพื้นที่ใกล้เคียงลำบาก แรงสั่นสะเทือนจากการระเบิดหินจะทำให้



เกิดความเสียหายต่ออาคารและสิ่งปลูกสร้างขาดความปลอดภัยทางถนนเนื่องจากรถบรรทุกขนส่งหินจากเหมืองไปยังถนนสาธารณะถือเป็นเส้นทางขนส่งสาธารณะ พัฒนาคุณภาพชีวิต พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจควบคู่กับกิจกรรมฟื้นฟูธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาคน ชุมชน และสังคม การดูแลคุ้มครอง การสร้างระบบการอนุรักษ์ การจัดการ การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาสังคม เน้นบ้าน วัด โรงเรียน และการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม ทรงสนับสนุนและจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนากรณ์ เพ็ชรประพันธ์, วันดี ไช่มุกด์ และฐิติพร ชูสง (2558, หน้า 12-25) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประเมินระดับเสียงและสมรรถภาพ การได้ยินของพนักงานโรงงานไม้หินแห่งหนึ่ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภายในโรงไม้หิน ด้านเหมือง ด้านเครื่องจักร ระบบบำรุงรักษาเครื่องจักร และมาตรการควบคุมเสียง ผ่านมาตรฐานประกาศกรมอุตสาหกรรมปัจจัยพื้นฐานและการชุด ระบบป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติโรงงาน เสียงของคนงานโรงไม้หิน โดยเฉพาะพนักงานที่เผชิญกับความถี่เสียงและเสียงกระทบที่เกินมาตรฐาน และการดำเนินโครงการอนุรักษ์การได้ยินในโรงไม้หินอย่างต่อเนื่อง

จากการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการเหมืองหิน และอุตสาหกรรมหินปูนที่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและประกาศของรัฐบาล พบว่า ระยะเวลาการระเบิดหิน การซ่อม

บำรุงเส้นทางจราจรเพื่อขนย้ายหินออกจากพื้นที่มีฝุ่นละอองมาก ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด มีอุบัติเหตุทางรถยนต์หลายครั้งที่รถบรรทุกหินทำหินหล่นบนถนนสาธารณะและคนขับรถบรรทุกขับเร็วเกินกำหนด ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการออกใบอนุญาตทั้งหมด ผลกระทบหลักของกิจกรรมเหมืองหินคือฝุ่นจากกระบวนการทำเหมืองและการขนส่ง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจและผิวหนัง จากแบบรายงานผู้ป่วยนอกตาม 21 กลุ่มโรค โครงสร้างบริการสุขภาพตำบลจรเข้สามพัน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีโรงพยาบาลสาธารณสุขเพียงแห่งเดียวที่รับผิดชอบตำบลอื่นด้วยและมีบุคลากรสาธารณสุขจำกัดอยู่แล้ว การทำเหมืองหินในพื้นที่ที่จะสร้างภาระในการดูแลประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนากรณ์, คัมภีรานนท์, สรินธา สุภาภรณ์ และนิดาพร สุขเกษม (2554, หน้า 39-49) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ ของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่การทำเหมืองแร่หินอุตสาหกรรมตำบลห้วยกะปิ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า การทำเหมืองหินเพื่ออุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ประชาชนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและกายภาพโดยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ส่วนผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวมและสุขภาพของประชาชนได้รับผลกระทบ ผู้ที่อาศัยอยู่ห่างจากเหมืองระยะทางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1



กิโลเมตร และที่อยู่อาศัยอยู่ห่างจากเหมืองมากกว่า 1 กิโลเมตร จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และผลกระทบต่อภาวะสุขภาพด้านสาธารณสุข ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองหินส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพผู้ที่เป็นโรคมะเร็งทางเดินหายใจและโรคซิลิโคสิส ควรกำหนดแนวทางการรักษาที่รับผิดชอบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

## 6. ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบัน มาตรา 97 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 131 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 กำหนดกำหนดไว้ในประทานบัตรหรือผลพลอยได้จากแร่อื่น ๆ จากการทำเหมือง ก่อนการซื้อ ขาย ครอบครอง เก็บรักษา หรือขนส่ง ประกอบกับประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่ การกำหนดราคาตลาดแร่ประกาศการชำระค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. 2560 ออกตามความในมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ข้อ 16, 17 และ 18 ได้กำหนดวิธีการประเมินการชำระค่าภาคหลวงแร่ไว้หลายวิธี โดยใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีรวมกัน โดยเฉพาะการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมสำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ต้องผ่านกระบวนการโม่บด และย่อยหิน ประเมินการจากค่าไฟฟ้าของโรงโม่หินที่ผู้รับสัมปทานนำแร่มาโม่ บด หรือบดหิน โดยตรวจสอบสำเนาใบชำระค่าไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเป็นหลักฐาน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐาน

และการเหมืองแร่อาจกำหนดให้เอกชนรับจ้างทำภาพถ่ายทางอากาศด้วยอากาศยานไร้คนขับในงานเหมืองแร่เป็นการจ้างเหมาเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติช่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535 โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโดยละเอียด โดยมีระบบที่ดีอยู่แล้วแต่หากเพิ่มเป็นกองทุนเพื่อช่วยฟื้นฟูเหมืองและแก้ปัญหาด้วยการป้องกันผลผลิตทางการเกษตรไม่ให้ลดลง และมีผลกระทบ ตลอดจนป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชาวบ้านก็จะสร้างคุณประโยชน์ให้กับประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกันมากขึ้นด้วย

### 1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมอุตสาหกรรมควรรอออกประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง การรังวัดโดยภาพถ่ายด้วยอากาศยานไร้คนขับสำหรับช่างรังวัดเอกชน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 123 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการช่างรังวัดเอกชนในสังกัดกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กำหนดให้ช่างรังวัดเอกชนต้องมีคุณสมบัติ คุณสมบัติ และความรู้ของช่างรังวัดเอกชน กำหนดให้ทำการรังวัดได้ทั่วประเทศ

1.2 ทบพทบกำหนดโทษความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลกระทบที่ประชาชนได้รับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะ บทลงโทษความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้ง บังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเข้มงวดยิ่งขึ้น

1.3 การรายงานให้ส่งเอกสารต้นฉบับพิมพ์เอกสารข้อมูลแผนที่และสินค้าทุกชนิดที่ได้



จากการทำแผนที่ให้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อจัดส่งให้ส่วนราชการ และรายงานจะต้องมีเอกสารแนบมาด้วย เช่น ภาพถ่ายที่ถ่ายขณะบิน แผนที่รูปร่าง ข้อมูลการเลื่อนปริมาตร ข้อมูลพิกัด GNSS รายงานจุดบังคับภาพถ่าย

## 2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งและทำให้มีความเกี่ยวข้องมากขึ้นโดยการเพิ่มจำนวนสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการแร่ตามมาตรา 28(2) ในอดีตมีบุคคลจากองค์กรทางสังคมไม่เกินสองคน ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของบทบาทของคณะกรรมการแร่จังหวัดในการบรรเทาผลกระทบจากมลพิษต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ควรเพิ่มจำนวนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรชุมชนเป็นไม่เกินห้าคน ด้วยการปรับปรุงนี้ คณะกรรมการจะได้รับมอบหมายให้ดำเนินการแก้ไขผลกระทบของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการพิจารณาการเป็นตัวแทนขององค์กรทางสังคมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเต็มที่ งานวิจัยนี้สามารถเสริมและทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มจำนวนผู้อำนวยความสะดวกด้านแร่ธาตุที่มีความสามารถในตำแหน่งนี้ (ก่อนหน้านี้มีตัวแทนขององค์กรทางสังคมไม่เกินสองคน) แต่สอดคล้องกับความสำคัญของคณะกรรมการแร่จังหวัดในการบรรเทาผลกระทบจากมลพิษต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงการเพิ่มจำนวนกรรมการที่มีความรู้และทักษะจากองค์กรชุมชนเป็นไม่เกินห้าคน การปรับปรุงนี้จะช่วยให้คณะกรรมการสามารถจัดการกับผลกระทบของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

และรับประกันการเป็นตัวแทนขององค์กรชุมชนในกระบวนการตัดสินใจมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้จะเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับคณะกรรมการและความสามารถในการดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการบรรเทาผลกระทบของโครงการนี้ และในการเสนอแนะและตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

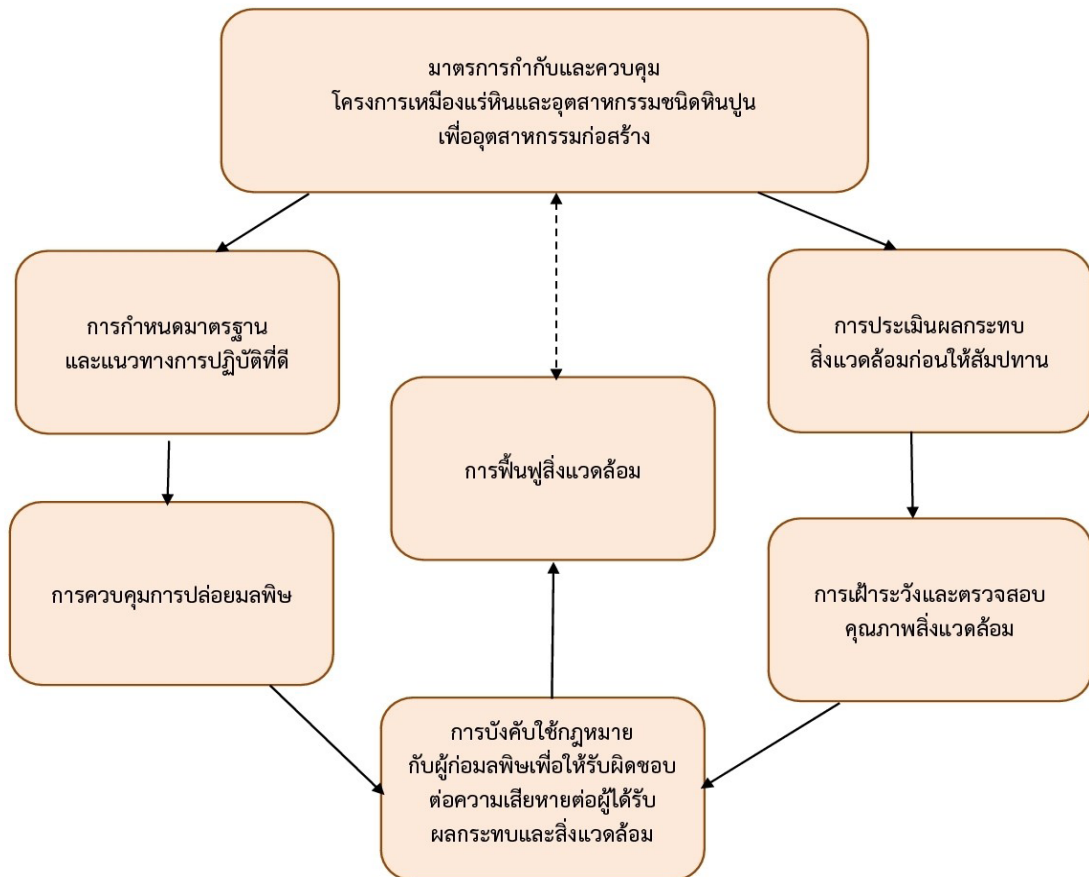
## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นพบผลกระทบจากโครงการเหมืองแร่หินและอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลจรูญสามพัน อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรัฐบาลจะใช้มาตรการเหล่านี้ แต่ข้อร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำเหมืองไม่ได้ลดลง สะท้อนว่าการดำเนินงานที่ผ่านมายังมีปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ อุปสรรคที่ทำให้มาตรการของภาครัฐทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ได้แก่ การขาดการเก็บข้อมูลและการศึกษาสาเหตุและที่มาของมลพิษ ทำให้ไม่สามารถระบุแหล่งที่มาของมลพิษได้ การแบ่งพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบไม่ชัดเจน ไม่ทราบขนาดของปัญหาและจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบ ส่วนราชการที่เข้ามาแก้ปัญหาที่ทำหน้าที่ที่รับผิดชอบเท่านั้น ไม่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความมั่นใจในการติดตามข้อมูลผลกระทบ เนื่องจากไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วม สิ่งนี้ทำให้เกิดช่องว่างในการกำกับดูแลและความขัดแย้งระหว่างเจ้าของธุรกิจและผู้ได้รับผลกระทบ การแบ่งแยกระหว่างผู้ได้กำไรและผู้เสีย



ประโยชน์ และการขาดกลไกทางการเงินและการคลังที่ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากเงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบมีจำนวนน้อยและไม่สอดคล้องกัน และการเพิ่มอัตราการจัดเก็บเข้ากองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งจ่ายตามประเภทของแร่ เทคโนโลยี และจำนวนประชากรในพื้นที่ และการปรับโครงสร้างเงินเพื่อดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงในระยะยาวและการ

พัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ และการยอมรับของคนในท้องถิ่นอีกด้วย การพัฒนาเศรษฐกิจด้านอื่นๆ ในพื้นที่อาจถือเป็นการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม โดยกำหนดมาตรการกำกับและควบคุม ตามภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



### เอกสารอ้างอิง

- ชาย โปธิสิตา. (2550). *ศาสตร์ และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชินพรรณ ธนพงษ์วัฒน์. (2563). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 49-58.
- ปริญญารัตน์ เลียงเจริญ. (2559). เหมืองแร่กับการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ. เข้าถึงได้จาก <https://prachatai.com/journal/2016/06/66239>
- รัตนา คัมภีรานนท์, สรินธา สุภาภรณ์ และนิดาพร ศุขเชชม. (2554). การรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่การทำเหมืองแร่หินอุตสาหกรรม ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 41(3), 39-49.
- รัตนภรณ์ เพ็ชรประพันธ์, วันดี ไช้มุกด์ และฐิติวร ชูสง. (2558). การประเมินระดับเสียงและสมรรถภาพการได้ยินของพนักงานโรงงานไม้หินแห่งหนึ่ง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 8(27), 12-25.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). *แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565*. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER38/DRAW-ER027/GENERAL/DATA0001/00001415.PDF>
- อภิรักษ์ จันตะนี. (2565). *ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- Klaus, S. (2018). *The Fourth Industrial Revolution Kanwariya Me Phaiboon, translated.* (3rd ed). Bangkok: Amarin How to Amarin Printing and Publishing.
- Stern, D. I. (2003). *Environmental Kuznets curve*. Retrieved From <http://www.sterndavidi.com/Publications/EKC.pdf>

# การวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของ ฌอง ปอล ซาร์ตร์\*

## An Analysis of Freedom in Theravada Buddhism and the Philosophy of Jean-Paul Sartre

พระสมุห์บสจ พญญาวุธ (คำแหงพลา), จักรพรรดิ วงศ์พวงวัน และสุวิน ทองปั้น  
Phra Samubanjong Panyawutho (Kamhangpon), Chakkapan Wongpornpavan  
and Suwin Thongpan  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: suwin.tho@mcu.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาท 2) ศึกษาเสรีภาพในปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ และ 3) วิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

### ผลการวิจัยพบว่า

- เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาท คือ มนุษย์สามารถขัดขืนธรรมชาติทั้งภายนอกและภายในที่ไม่ดีแล้วถือเอาส่วนที่ดีไปปฏิบัติได้ เพราะมนุษย์ทุกคนมีอิสรภาพและเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่สามารถพัฒนาตนเองจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ โดยการตระหนักถึงความรับผิดชอบแห่งตนที่มีต่อบุคคลอื่น และมีจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงาม
- เสรีภาพในปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ คือ มนุษย์สามารถกำหนดชะตาชีวิตหรือเลือกเส้นทางในการเดินของตนเองได้ เพราะมนุษย์มีเสรีภาพและการแสดงออกของเสรีภาพจะต้องสัมพันธ์อยู่กับความรับผิดชอบเสมอ โดยให้มนุษย์พึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมเรียนรู้ที่จะใช้เสรีภาพอย่างถูกต้อง



3. เสรีภาพตามทัศนะทั้งสองนั้น มุ่งให้มนุษยชาติดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพ ไม่หวังพึ่งพาเทพเจ้า หรือสิ่งเหนือธรรมชาติใดๆ มนุษย์ต้องพึ่งการกระทำที่ตนเองตัดสินใจเลือกและลงมือกระทำ แม้ทั้งสองจะมีวิธีในการเข้าถึงเสรีภาพที่ต่างกัน แต่ทั้งสองต่างก็มุ่งให้ผู้ปฏิบัติบรรลุเป้าหมายทางเสรีภาพ คือ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำอย่างเต็มที่ เพราะโลกและสังคมจะมีความสุข หรือมีความสุขยิ่งขึ้นอยู่กับการใช้เสรีภาพของมนุษย์ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

**คำสำคัญ:** เสรีภาพ; พุทธปรัชญาเถรวาท; ฌอง ปอล ซาร์ตร์

### Abstract

The objectives of this research were: 1) to study freedom in Theravada Buddhist philosophy; 2) to study freedom in Jean-Paul Sartre's philosophy; 3) to analyze freedom in Theravada Buddhist philosophy and Jean-Paul Sartre's philosophy. This study was carried out by means of documentary research conducted through the study of Tripitaka, academic papers, and related research. The obtained data were interpreted by descriptive analysis based on the inductive principle.

#### The research results were as follows:

1. According to the freedom in Theravada Buddhism is that human can defy nature both externally and internally, which is not good and take the good part into practice because all human beings are free and born with the potential to develop themselves from ordinary people to noble one by being aware of their responsibilities towards others and having a good conscience.

2. According to the freedom in Jean-Paul Sartre's philosophy is that human can decide their destiny or choose their path because human beings are free and the expression of freedom must always be associated with responsibility by allowing humans to rely on themselves, helping themselves, being responsible both to oneself and to society and learning to use freedom properly.

3. Freedom from both perspectives aims for humanity to lead a free life and not rely on gods or any supernatural beings; humans must rely on their actions to decide and act. Although the two have different ways of accessing freedom, both aims for the practitioners to achieve the goal of freedom that is, taking with full responsibility for what



they do because the world and society will be happy or suffering depending on the exercise of human freedom which will bring real benefits.

**Keywords:** Freedom; Theravada Buddhism; Jean-Paul Sartre

## 1. บทนำ

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ศิลปะ วัฒนธรรม และการเมือง เป็นต้น ทำให้คนในสังคมจำเป็นต้องตระหนักถึงสถานการณ์ การใช้ชีวิตให้อยู่รอดในสังคม และการใช้เสรีภาพในด้านต่างๆ ที่ตนเองพึงมี ซึ่งเสรีภาพที่สำคัญที่ควรได้รับคือ เสรีภาพในการที่จะมีชีวิตอยู่ การเลือกกระทำ และการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสงบสุข มนุษย์ทุกคนสามารถมีเสรีภาพที่จะไม่ถูกบังคับ จำกัด การกำหนดด้วยเงื่อนไข ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ (ชมขวัญ มาปาเดิต, 2561, หน้า 1-2) นักปรัชญาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้พยายามตอบปัญหานี้ และเชื่อว่าชีวิตที่มีความหมายคือชีวิตที่เป็นเสรีภาพ ปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพจึงเป็นปัญหาหนึ่งที่นักปรัชญาถกเถียงกันมาจริงๆ แล้วมนุษย์มีเสรีภาพในการเลือกจริงหรือไม่ที่เป็นปัญหาขึ้นก็เพราะว่าในบางครั้ง มนุษย์มีความรู้สึกว่ามีอำนาจที่จะเลือกทำอะไรก็ได้ที่ต้องการ นี่เป็นความรู้สึกส่วนตัวในชีวิตประจำวัน เช่น เลือกอาหารที่จะกินตัดสินใจเองว่าจะแต่งตัวแบบไหนดี เลือกอาชีพของตนเอง เป็นต้น กรณีต่างๆ เหล่านี้ทำให้มนุษย์เชื่อว่า มีเสรีภาพในการเลือกและตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม บางครั้งมนุษย์ก็รู้สึกว่า ต้องอยู่ใต้อำนาจของสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจเป็นอดีตของตัวเอง

หรือสังคมที่อยู่ก็ได้ (พินิจ รัตนกุล, 2516, หน้า 1-4) จากปัญหาดังกล่าวนั้น นักศาสนาหรือนักปรัชญาน่าจะมีแนวทางในการหาทางออกให้แก่มนุษย์ที่เรียกร้องเสรีภาพได้ว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีเสรีภาพหรือไม่ ถ้ามีความชอบเขตแค่นั้นมีอย่างไร

ตามมโนทัศน์พุทธ สรรพสิ่งล้วนเป็นไปตามกฎธรรมชาติ พระพุทธเจ้าไม่ได้สร้างกฎธรรมชาติ ไม่ได้เป็นผู้สร้างมนุษย์ และไม่ได้เป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของสรรพสิ่ง เพราะ มนุษย์ไม่ได้ถูกจำกัดสิทธิโดยผู้ใดทั้งสิ้น แต่มนุษย์จะเป็นไปตามกรรมของตนเอง ดังจะเห็นได้จากหลักคำสอนที่มุ่งปลูกจิตสำนึกของบุคคลด้านการเลือก คือ “การทำความดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” (ส. ส. (ไทย) 15/903/274) และหลักคำสอนที่ย้ำถึงการประพฤติปฏิบัติอันเป็นหัวใจสำคัญ คือ “การงดเว้นความชั่ว สร้างความดี และชำระจิตใจให้สะอาด” (ที. มหา. (ไทย) 10/50/54) เป็นต้น จึงถือได้ว่าเป็นการเปิดเผยแนวคิดที่เป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ โดยมนุษย์และเพื่อมนุษย์ เสรีภาพเกี่ยวข้องกับปัจเจกชนมากพอๆ กับสังคมและสถาบัน เพราะเสรีภาพภายในจิตใจของปัจเจกชนเป็นรากฐานให้กับเสรีภาพในสังคมได้ เริ่มจากทัศนะที่ว่า มนุษย์เกิดมาเป็นมนุษย์เพราะสิ่งที่มนุษย์เองเลือกทำ (กรรม) เมื่อเกิดมาแล้วจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับกรรมทำของมนุษย์ที่ได้ตัดสินใจเลือกกระทำ ดังนั้น พุทธปรัชญาเถรวาท จึงมุ่งสนับสนุนความสามารถของ



มนุษย์ในเชิงปรัชญา คือให้มนุษย์ใช้สติปัญญาและสามารถพัฒนาตนเองด้วยการเลือกทำตามเสรีภาพของตนเอง

ส่วนฌอง ปอล ซาร์ตร์ (Jean Paul Sartre) เป็นนักปรัชญาอัตถิภาวนิยม ที่เน้นว่ามนุษย์คือเสรีภาพ สิ่งที่ทำให้ชีวิตมนุษย์มีคุณค่าความหมาย ก็คือการที่มนุษย์แต่ละคนสามารถให้ความหมายของสรรพสิ่งและตนเอง ความเป็นสังคมและทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้เสรีภาพของมนุษย์ (Sartre, 1975, p. 22) การใช้เสรีภาพถือว่าเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้อย่างมีอิสระและเป็นธรรมชาติของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์กับเสรีภาพเป็นของคู่กัน ไม่มีสิ่งใดสามารถแยกมนุษย์และเสรีภาพออกจากกันได้ตราบเท่าที่ยังมีมนุษย์อยู่บนโลกใบนี้ มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกกระทำ และเป็นการเลือกของตนเอง (พินิจ รัตนกุล, 2534, หน้า 79-80) เสรีภาพไม่ได้หมายถึง สมฤทธิ์ผลของการตัดสินใจว่า เราเลือกทำอะไรแล้วต้องทำสำเร็จ แต่เสรีภาพอยู่ที่ความสามารถในการตัดสินใจเลือก (พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2536, หน้า 20) มนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ มนุษย์ย่อมสามารถเลือกได้เสมอ ซาร์ตร์ยังได้เน้นถึงความรับผิดชอบว่าเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับเสรีภาพเมื่อมนุษย์คือเสรีภาพ มนุษย์ก็คือความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน ความรับผิดชอบจะเป็นเครื่องยืนยันว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ให้สังคมดีขึ้น (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2521, หน้า 11) ปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซาร์ตร์จึงได้ให้เสรีภาพทั้งในด้านความคิด การเลือก การตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เลือกอย่างเต็มที่

เพื่อตอบสนองแนวคิดที่ว่ามนุษย์ก็คือเสรีภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ เพราะเห็นว่าทัศนะเรื่องเสรีภาพทั้งสองฝ่าย เป็นการเสนอแนวทางที่เป็นรูปแบบคำสอน ส่งเสริมปัจเจกภาพของบุคคล และเน้นที่ปัจเจกชนเป็นหลัก อันเป็นต้นแบบของเสรีภาพที่มองเห็นความสามารถของมนุษย์ นับว่ามีประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมโดยรวมเป็นอย่างมาก แล้วนำมาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของทั้งสองทัศนะเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมและเพื่อการพัฒนาเสรีภาพของมนุษย์ให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างแท้จริงต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาเสรีภาพในปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์
3. เพื่อวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช



วิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และหนังสือ Existentialism and Humanism, Being and Nothingness เป็นต้น

2. ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจาก เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ คัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ตำราวิชาการ พร้อมทั้ง หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารต่างๆ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และตอบปัญหาที่ต้องทราบ

4. สังเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหา ของแต่ละบทฯ ให้สอดคล้องกัน

5. สรุปผลการศึกษาโดยวิเคราะห์ใน รูปแบบพรรณนา (Description) นำเสนอผลการ ศึกษาและข้อเสนอแนะ

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เสรีภาพในพุทธ ปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของมอง ปอล ชาร์ตร์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยปราศจากสิ่ง กีดกัน การกระทำที่ทำโดยไม่มีอุปสรรค มีสิทธิที่จะ คิดจะพูดจะทำโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและมีความ รับผิดชอบต่อตนเองไม่ต้องขึ้นต่อสิ่งใดๆ อีก อย่างหนึ่ง พุทธปรัชญายังมีเสรีภาพ ที่เป็นความสุข หรือความสงบที่จิตหลุดพ้นจากกิเลสตัณหาเข้าสู่ ภาวะนิพพาน ที่เรียกว่า วิมุตติ ความหลุดพ้นที่ไม่มี อำนาจกิเลสตัณหาใดๆ มาครอบงำ จะพูดหรือทำ

สิ่งใดก็ได้อิสระ เป็นความสงบสุขทั้งจากทางกาย วาจา และใจที่หลุดพ้นจากเครื่องพันธนาการทั้ง ปวง อันเป็นผลจากการปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่นอย่าง จริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งเสรีภาพดังกล่าว พุทธ ปรัชญารับรองว่าเป็นความสุขหรือความสงบใน อุดมคติสูงสุดที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วย ตนเอง พุทธปรัชญาเถรวาทจะให้ความสำคัญต่อ ความเป็นมนุษย์และเน้นด้านปัจเจก เนื่องจาก มนุษย์มีธรรมชาติอย่างหนึ่งที่แตกต่างจากสัตว์อื่น คือมีสติปัญญา เสรีภาพของมนุษย์จึงอยู่ที่ความ สามารถฝึกฝนตนเองได้ มนุษย์สามารถประพฤติ ปฏิบัติด้วยการหักห้ามใจมิให้เป็นไปตามแรง ปราปรณาหรือความต้องการเพียงฝ่ายเดียว ถ้ามอง ตามธรรมชาติของกิเลส คนอาจจะทำให้รู้สึกได้ว่าไม่ ได้รับเสรีภาพ แต่เป้าหมายก็เพื่อเสริมสร้างเสรีภาพ ให้มีในจิตใจ ป้องกันไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของ กิเลสตัณหา มนุษย์เมื่อทำกรรมอะไรลงไปต้องได้ รับกรรมที่ตนเองทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การ ได้รับความสุขหรือความทุกข์จากการกระทำของตนนั้น คือเป็นความเสมอภาพทางพุทธปรัชญาที่แสดงให้เห็นถึงเหตุและผลในการพิจารณาด้วยปัญญาของ ตนเองว่าจะเลือกผลของการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ตาม มา ถ้าพูดถึงเสรีภาพทางพุทธปรัชญาคือความเป็น อิสระจากกิเลสตัณหาหรือความทุกข์โดยความ เป็นทาสของกิเลสตัณหาตนเอง

พุทธปรัชญาเถรวาท ถือว่าการได้เกิดมา เป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสูงสุด โดยธรรมชาติ ถือเป็น ความโชคดีอย่างยิ่งเพราะชีวิตมนุษย์สามารถ กระทำความดีที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไปได้ เพราะมนุษย์มี ธรรมชาติที่พิเศษที่สามารถพัฒนาชีวิตของตนเอง



ได้แต่ถ้าปล่อยให้อกิเลสตัณหาควบคุมหรือบงการชีวิต ชีวิตย่อมขาดอิสรภาพ แต่ถ้าใช้ปัญญาจำกัดกิเลสตัณหาให้หมดไป ย่อมได้อิสรภาพทางใจ และกลายเป็นผู้ประเสริฐที่สุด การพัฒนาในทัศนะพุทธปรัชญาต้องพัฒนาที่จิตและส่งเสริมการกระทำที่สอดคล้องกับความเป็นปัจจุบัน อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาปัจเจกภาพของบุคคล และสามารถส่งผลให้เกิดการประทุติที่สูงๆ ขึ้นไปตามลำดับพุทธปรัชญาเถรวาทนอกจากจะมุ่งเน้นส่งเสริมเสรีภาพภายในของบุคคลแล้ว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าละทิ้งเสรีภาพในการกระทำด้านอื่นๆ การมีเสรีภาพเป็นการใช้เสรีภาพในเชิงสร้างสรรค์อันประกอบด้วยปัญญา เพราะเสรีภาพไม่ได้หมายถึงการกระทำอะไรก็ได้ตามความชอบใจปราศจากขอบเขต และขอบเขตก็ไม่ใช่สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพแต่อย่างใด เมื่อบุคคลใช้เสรีภาพที่ไม่ก้าวล่วงผู้อื่น นั่นก็หมายความว่าบุคคลมีเสรีภาพจริงและเป็นเสรีภาพที่มีขอบเขตอยู่ในตัวเอง ดังนั้น มนุษย์จึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองตามที่ตนเองกระทำลงไป ซึ่งตามหลักพุทธปรัชญาเรียกว่าใครทำกรรมใดย่อมได้รับกรรมนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2. เสรีภาพในปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตต์ คือมนุษย์ทุกคนมีอิสระในการเลือก มีความสามารถที่จะเลือกทำอะไรได้ตามเจตจำนงของตนเอง เป็นผู้ที่มีอิสระและสามารถตัดสินใจเลือกได้ตลอดกาล การมีอิสระไม่ได้หมายความว่าทำตามสิ่งที่ตนปรารถนาแล้วต้องสำเร็จทุกครั้ง แต่เป็นการที่มนุษย์สามารถเลือกทำอะไรสิ่งหนึ่งตามเจตจำนงของตนเอง เพราะมนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในการ

เลือกกระทำในแต่ละสิ่ง มนุษย์สามารถเลือกที่จะไม่กระทำเท่าๆ กับการเลือกที่จะกระทำในสิ่งที่สำคัญ มนุษย์มีเสรีภาพที่สมบูรณ์ตลอดกาล เพราะมนุษย์ถูกسابิให้มีเสรีภาพ ซึ่งหมายความว่า มนุษย์สามารถกำหนดเลือกสร้างคุณค่าความหมายของชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ และในการใช้เสรีภาพของตัวเราต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น มนุษย์สามารถเลือกที่จะคิด เลือกที่จะเป็น และเลือกที่จะทำได้ด้วยตัวของตัวเอง ซาร์ตต์ให้ความสำคัญต่อภาวะความเป็นมนุษย์ โดยเน้นเข้ามาที่ตัวตนของมนุษย์อย่างเป็นปัจเจก และให้ปัจเจกบุคคลตระหนักถึงเสรีภาพว่าเป็นคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ เสรีภาพทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นๆ สิ่งที่ยืนยันเสรีภาพของมนุษย์ได้ก็คือสถานการณ์ มนุษย์ที่มีเสรีภาพจะไม่ปล่อยให้สถานการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นกับตัวเองผ่านไปเฉยๆ โดยไม่ทำอะไรเลย การเลือกของมนุษย์เป็นการพยายามที่จะสร้างความหมายบางอย่างในชีวิตให้เกิดขึ้นเป็นการแสดงถึงศักยภาพของความเป็นมนุษย์

มนุษย์มีศักยภาพที่จะสร้างความหมายให้กับชีวิตตนเองได้ ด้วยการมีเสรีภาพที่ติดตัวมาแต่เกิด และรับผิดชอบต่อการสร้างคุณค่าความหมายนั้นด้วยตนเอง ซาร์ตต์จึงกล่าวว่า “การเป็นมนุษย์มีความหมายในการเข้าถึงภาวะความเป็นพระเจ้า หรืออาจจะกล่าวได้ว่า แก่นหลักของมนุษย์คือความปรารถนาที่จะเป็นพระเจ้า” (Sartre, 1966, p. 724) นี่เป็นการสะท้อนทัศนะเรื่องความเป็นเสรีภาพในภาวะความเป็นมนุษย์ ที่จะต้องเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตด้วยตนเองและสร้างสัจจะชีวิตให้เกิดขึ้นด้วยตัวเองอย่างมีอาจปฏิเสศความรับผิดชอบ



ชอบนี้ได้ เสรีภาพในการเลือกของชาร์ตเตอร์เป็นคุณค่าความหมายในลักษณะที่สามารถสร้างสารัตถะบางอย่างในชีวิตให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง เสรีภาพเป็นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ที่สามารถทำให้มนุษย์สูงส่งหรือต่ำต้อยก็ได้ เพราะเสรีภาพมีลักษณะทั้งสร้างสรรค์และทำลาย วิธีการเข้าถึงเสรีภาพของชาร์ตเตอร์จึงเป็นวิธีที่ต้องเริ่มต้นที่ตนเองก่อน ด้วยการคิด การตัดสินใจ การเลือก และการลงมือกระทำตามลำดับ จนบรรลุสภาวะผู้มีเสรีภาพคือบุคคลที่เป็นมนุษย์ที่แท้จริง เป็นคนที่มีอิสรภาพเรียกว่าเป็นคนที่มีแก่นแท้ เพราะเสรีภาพคืออำนาจที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่ง โดยทุกการกระทำจะต้องมีความรับผิดชอบเสมอ มนุษย์จึงเป็นอิสระจากอำนาจทั้งปวง โดยเป็นไปตามการเลือกอย่างเสรีในปัจจุบันเพื่อสร้างการกระทำขึ้นตามการตัดสินใจของตนเอง สภาวะของเสรีภาพเปรียบเหมือนดวงวิญญาณของตน ซึ่งเสรีภาพเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสติ คนที่มีสติก็คือคนมีเสรีภาพ มนุษย์จึงต้องมีสติทุกการกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อให้เกิดการสร้างสรรค์เลือกเฟ้นสิ่งดีงามแก่ตนและสังคม

3. วิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาทร์ที่มีแนวคิดที่คล้ายกันว่า มนุษย์ทุกคนมีอิสรภาพในการเลือกสร้างคุณค่าชีวิตของตนเอง สามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้ เพราะมนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในตัวเอง ชาร์ตเตอร์เห็นว่า มนุษย์เป็นอิสระจากอิทธิพลแห่งอำนาจทั้งปวง โดยเป็นไปตามการเลือกอย่างอิสระเพื่อสร้างการกระทำขึ้นตามเจตจำนงของตน การกระทำแต่ละครั้งของมนุษย์เป็นอิสระในแง่ที่ว่า มันตัดขาดจากสิ่งที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้ว มนุษย์เป็นอยู่

โดยการเลือกด้วยตนเอง ไม่มีสิ่งใดมาบีบบังคับ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มาจากภายนอกหรือภายในตัวมนุษย์ มนุษย์มีสิทธิเต็มที่จะปฏิเสธหรือยอมรับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ ในขณะที่พุทธปรัชญามองว่า มนุษย์มีเสรีภาพในขอบเขตของเหตุปัจจัย โดยเหตุปัจจัยที่กล่าวนี้อาจเป็นเหตุปัจจัยในอดีตหรือในปัจจุบัน แต่มนุษย์ก็สามารถพัฒนากายพัฒนาจิตตนเองได้ในระดับหนึ่งอาจจะไม่มีเสรีภาพแต่เมื่อได้รับการฝึกฝนตนเอง พัฒนาตนเองในที่สุดก็มีเสรีภาพได้ เสรีภาพของมนุษย์จึงอยู่ที่การมีความสามารถหรือศักยภาพที่จะฝึกฝนได้ พุทธปรัชญาเถรวาทจึงให้ความสำคัญกับมนุษย์ และการกระทำในปัจจุบันของมนุษย์เป็นสำคัญ ซึ่งเป็นส่วนที่จะส่งผลต่อการบรรลุถึงเสรีภาพมากกว่าสอนให้ติดอยู่กับอดีต หรือหมกมุ่นอยู่กับเรื่องที่ยังมาไม่ถึง ซึ่งตรงนี้ ชาร์ตเตอร์เองก็มีหลักให้มนุษย์พึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง กำหนดชะตากรรมของตนเองและสร้างสังคมด้วยตนเอง ตัวมนุษย์เป็นผู้กำหนดความสุขหรือความทุกข์ มนุษย์เป็นผู้ตั้งเป้าหมายหรือจุดสูงสุดในการดำเนินชีวิตอย่างมีเสรีภาพ สำหรับเสรีภาพของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปและมีความละเอียดประณีตแตกต่างกันตามทีแต่ละคนกำหนด

ตามทัศนะทั้งสองของพุทธปรัชญาเถรวาทกับชาร์ตเตอร์ ทำให้พอมองเห็นว่า พุทธปรัชญาเถรวาทมองชีวิตในแง่ความสุขของการมีชีวิตที่เป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของกิเลสตัณหา โดยการปฏิบัติตามหลักการที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในลักษณะสร้างเงื่อนไขให้เป็นไปตามกระบวนการธรรมคือไตรสิกขา เมื่อถึงภาวะที่เป็นไปตามเงื่อนไขเสรีภาพที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้นเอง ซึ่งถือว่าเป็นการ



ดำรงชีวิตที่บริสุทธิ์บนหลักการแห่งศีลธรรมและจิตวิญญาณ แม้ชาร์ตเองถึงแม้จะไม่เชื่อในเรื่องชีวิตหลังความตายหรือผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นในโลกหน้า แต่ก็ให้ความสำคัญแก่การใช้ชีวิตในกาลปัจจุบัน ชาร์ตมองว่ามนุษย์ทำอะไรต้องอยู่ในความเหมาะสม เสรีภาพก็จะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในสถานการณ์จริง และการกระทำแต่ละครั้งจะทำให้มนุษย์เข้าใจโลกได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดทั้งทางปรัชญาของชาร์ตและพุทธปรัชญามีความเห็นคล้ายกันว่าระบบทางสังคมที่ดีต้องไม่ลดทอนเสรีภาพของบุคคล แต่ควรจะเป็นการส่งเสริมเสรีภาพมากกว่า ส่วนระบบของสังคมที่ปิดกั้นเสรีภาพไม่สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้ การเน้นให้มนุษย์มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคมย่อมทำให้แนวความคิดเรื่องเสรีภาพมีคุณค่าที่สำคัญต่อสังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้น เพราะสังคมจะกลายเป็นสังคมที่สงบสุข บุคคลในสังคมจะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีเสรีภาพและเรียนรู้ที่จะใช้เสรีภาพอย่างถูกต้อง นอกจากเสรีภาพแล้วความรับผิดชอบต่อสังคมก็เป็นหลักจริยธรรมที่สำคัญที่บ่งบอกถึงความมีเสรีชนที่แท้จริงมากกว่าจะทำตัวเป็นกลุ่มอันธพาล จริงอยู่แม้ไม่มีส่วนใดที่จะบ่งชี้ว่าปรัชญาในเรื่องเสรีภาพสามารถนำไปแก้ไขปัญหาและส่งเสริมสังคมให้เกิดสันติภาพได้ แต่ถ้าสมาชิกทุกคนในสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เสรีภาพ และเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว แน่แน่นอนว่ามนุษย์และสังคมโลกย่อมจะมีแต่ความสงบสุขอย่างแท้จริง

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาทร์ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจจึงได้นำประเด็นเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

1. เสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทส่งเสริมให้มีความสำคัญต่อมนุษย์มาก สอนให้มนุษย์ชาติมีเสรีภาพและให้รู้จักใช้เสรีภาพในทางที่พอเหมาะพอดี ไม่ใช่เสรีภาพเกินขอบเขตที่เรียกว่าการใช้เสรีภาพแบบสุดโต่งหรือเกินขอบเขตจนไปกระทบเสรีภาพของบุคคลอื่น และพุทธปรัชญาสอนให้มนุษย์เป็นอิสระไม่ตกเป็นทาสของกิเลสโดยการฝึกฝนตนเอง มนุษย์เมื่อได้พัฒนาตนเองให้สมบูรณ์แล้ว มนุษย์ก็กลายเป็นผู้ประเสริฐที่มีอิสรเสรีภาพได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระมหาวิพจน์ สุภาจารี (วันคำ) (2543, หน้า 11) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เสรีภาพในทัศนะของพุทธปรัชญามุ่งตรงที่จะส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ถือเป็นหลักคำสอนที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของชีวิตและการแก้ไขปัญหาของชีวิตบนพื้นฐานของหลักมัชฌิมาปฏิปทา การกระทำที่สอดคล้องกันระหว่างกาย วาจาและใจ ดังนั้น แนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้ เป็นการสื่อแสดงให้เห็นถึงหลักคำสอนที่สนับสนุนเสรีภาพของบุคคลเพื่อสื่อแสดงให้เท่าทันต่อโลกในสมัยนิยมได้อย่างมีความหมาย เพราะหลักธรรมต่างๆ นับได้ว่าเป็นคำสอนที่ควรค่าแก่การนำมาพิสูจน์ในแง่ของการประพฤติปฏิบัติ



โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหลักคำสอนที่มุ่งส่งเสริม เสรีภาพและการใช้เสรีภาพของบุคคล และการ พัฒนาปัจเจกภาพของบุคคลบนมาตรฐานแห่งทาง สายกลาง

2. เสรีภาพในปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ เน้นความสำคัญที่มนุษย์ในฐานะเป็น ปัจเจกบุคคล และได้ยกย่องความสามารถของ มนุษย์ว่าเป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิตของมนุษย์ มนุษย์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ ก็สามารถถลบนตาลความทุกข์และประสบความสำเร็จแก่มนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดชะตา ชีวิตของตนเอง ในชีวิตของมนุษย์มีเสรีภาพเสมอ ไม่ว่าจะเลือกที่จะทำอะไร มนุษย์ก็สามารถกระทำ ได้ แต่ต้องมีความรับผิดชอบ มนุษย์แต่ละคนจึง เลือกในสิ่งที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับตนเอง ซึ่งก็เท่ากับ ต้องรับผิดชอบต่อมนุษย์ทุกคนด้วย ซึ่งมีความ สอดคล้องกับชัยวัฒน์ อัทธพันธ์ (2544, หน้า 260-261) ได้กล่าวถึงปรัชญาของซาร์ตร์เรื่องเสรีภาพใน หนังสือ ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย สรุปได้ว่า ปรัชญาของซาร์ตร์ เป็นการอธิบายความคิดขั้น มูลฐานของมนุษย์ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในชีวิต ประจำวันของมนุษย์ ซาร์ตร์ได้ยกย่องความ สามารถของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิตของ มนุษย์ มนุษย์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ใดๆ ที่สามารถถลบนตาลความทุกข์และประสบความสำเร็จแก่มนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนด ชะตาชีวิตของตนเองและโลกที่อยู่อาศัย ไม่มีความ ดี ความชั่ว หรือธรรมชาติของมนุษย์ติดตัวมาแต่ กำเนิด มนุษย์และเสรีภาพเป็นสิ่งแยกกันไม่ออก เสรีภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดไม่ได้หมายถึง การกระทำ

อะไรตามใจตัว แต่หมายถึงการรับผิดชอบอันใหญ่ หลวมมนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ผู้อื่น และโลกที่อยู่อาศัย

3. แนวคิดเสรีภาพในพุทธปรัชญา เถรวาทและปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตร์ ทั้งสอง ทศนะต่างให้ความสำคัญแก่การกระทำของมนุษย์ ในการใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อผลของ การกระทำ สำหรับแก่นแท้ของมนุษย์คือเสรีภาพ การกระทำทุกอย่างจึงเป็นไปเพื่อการเลือกอย่างมีอิสระ เสรีภาพ การกระทำที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกจะ ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อเสมอ ในทางพุทธ ปรัชญาเถรวาทเรียกว่า วิบากกรรม (ในภาษาบาลี คือ “กมมวิปาโก”) ส่วนซาร์ตร์เรียกว่า การรับผิด ชอบต่อผลของการกระทำ ซึ่งเสรีภาพกับความรับ ผิดชอบนี้เองที่ทำให้มนุษย์รู้สึกหวาดกลัวต่อผล การกระทำของตนเอง จึงมีการหลีกเลี่ยง เพื่อจะได้ ไม่ต้องรับผิดชอบ การดำเนินชีวิตที่จะต้องมีความ เกี่ยวเนื่องกันกับผู้อื่นอยู่ การกระทำสิ่งใดลงไปย่อม ไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลการกระทำของตนไปได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระมหาพงศ์ศักดิ์ สิริคุตโต (พรมงค์) (2553, หน้า 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเจตนาของพุทธ ปรัชญาเถรวาทกับเจตน์จำนงเสรีของฌอง-ปอล ซาร์ตร์ พบว่า เจตนาของพุทธปรัชญาเถรวาท เป็น ตัวเริ่มต้นของกระบวนการกฎแห่งกรรม มนุษย์มี ความตั้งใจ มีความจงใจที่จะเลือกคิด เลือกพูดและ ทำอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเสรี นั่นก็แสดงว่า มนุษย์ มีเจตน์จำนงเสรี ส่วนเจตน์จำนงเสรีซาร์ตร์ได้นำ เสนอขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้มนุษย์รู้ว่า มนุษย์มีสิ่งนี้ อยู่แต่การที่มนุษย์มีอยู่และเป็นอยู่นั้น ทำให้มนุษย์



จำเป็นต้องใช้เจตน์จำนงเสรีในการเลือกที่จะมี ที่จะ เป็นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ พุทธปรัชญาเถรวาทกับชาร์ ตร์ต่างก็กล่าวถึงการที่มนุษย์มีเจตนาและเจตน์ จำนงเสรีเหมือนกัน ต่างแต่พุทธปรัชญาเถรวาทได้ กล่าวถึงเจตนาที่เป็นไปทางกายกรรม วาจากรรม และ มโนกรรม แต่ชาร์ตร์มิได้แยกเจตน์จำนงเสรีออก เป็นกระบวนการต่างๆ เพียงแต่ได้ให้ทัศนะว่า มนุษย์มีเจตน์จำนงเสรีมาตั้งแต่เกิด ส่วนความ สัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับเจตน์จำนงเสรีกับการ กระทำ ทั้งพุทธปรัชญาเถรวาทและชาร์ตร์ต่าง กล่าวถึง การดำเนินชีวิตที่จะต้องมีความเกี่ยวเนื่อง กับผู้อื่น ในเมื่อมนุษย์มีเจตนาและเจตน์จำนงเสรีอยู่ เมื่อมนุษย์ได้กระทำบางสิ่งบางอย่างลงไปจึงเป็นสิ่งที่ ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงผลการกระทำของตนไป ได้ โดยพุทธปรัชญาเถรวาทเรียกว่า วิบากกรรม และชาร์ตร์เรียกว่า การรับผิดชอบต่อผลของการ กระทำของตนเอง

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพทาง ธรรมชาติที่จะแสดงออกทั้งการคิด พูด ทำด้วย ความรับผิดชอบ นโยบายที่สังคมและรัฐควรมี คือ การสนับสนุนอย่างเป็นระบบด้านการแสดงออก เกี่ยวกับ เสรีภาพและความประพฤติของคนใน สังคม ให้อยู่ในกรอบและขอบเขตของตนเองอย่าง เหมาะสม ไม่ล่วงล้ำสิทธิของกันและกัน

1.2 ในปัจจุบันมนุษย์กำลังสูญเสีย เสรีภาพ สูญเสียความเป็นตัวของมนุษย์ ซึ่งประเด็น นี้ เป็นเรื่องที่เราควรพิจารณาตามว่า มนุษย์ใน

ปัจจุบันตามทัศนะของชาร์ตร์มีสภาพเป็นอย่างที่ กล่าวอ้างจริงหรือไม่ หากเป็นจริง เราควรปรับปรุง แก้ไขวิถีชีวิตของเราได้อย่างไร ซึ่งตรงนี้เราควรหัน กลับไปยังหลักคำสอนทางพุทธปรัชญาเถรวาทมา เป็นเครื่องมือในการนี้ โดยเฉพาะและโดยเร่งด่วน

1.3 คณะบริหารบ้านเมืองควรนำ หลักเสรีภาพที่ถือว่า มนุษย์เป็นศูนย์กลาง เน้น ความสำคัญของมนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคล มนุษย์มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ ไม่ว่าด้าน ความเป็นอยู่ และด้านปัญญานำมาเป็นแนวทางใน การจัดการศึกษาของประชาชนให้ได้ เพราะผลที่ เกิดจากหลักเสรีภาพทางพุทธปรัชญานั้นมีครบ สมบูรณ์ต่อความต้องการและความจำเป็นของ มนุษย์ทุกคนในสถานการณ์ปัจจุบัน

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์เรื่องกฎ แห่งกรรม (การเลือกและการรับผิดชอบ) ในพุทธ ปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ต

2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ความรักในพุทธปรัชญาเถรวาทกับทัศนะของฌอง ปอล ซาร์ต

2.3 ควรศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดเรื่องสัมมาทิฏฐิกับมิจฉาทิฏฐิใน ปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ตและพุทธปรัชญา เถรวาท

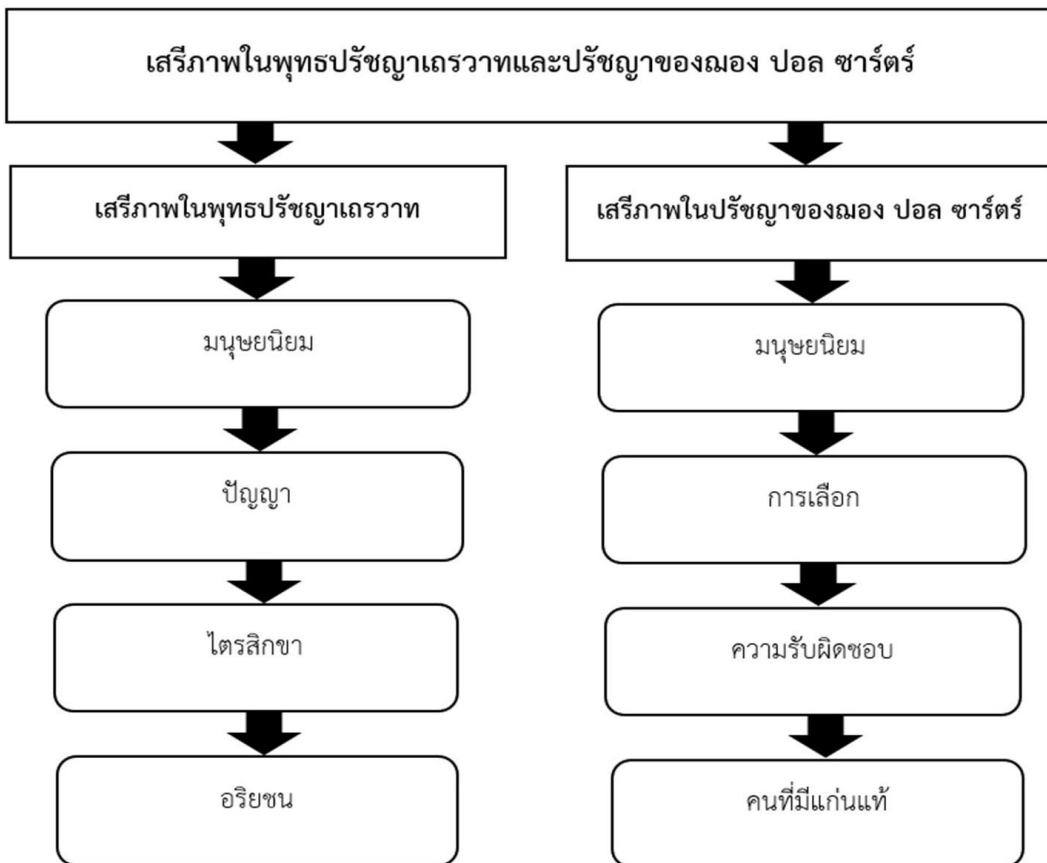
## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวคิดเสรีภาพในพุทธ ปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของฌอง ปอล ซาร์ต ทำให้ได้รับองค์ความรู้คือ เสรีภาพตามทัศนะของ



ทั้งสอง ต่างมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับมนุษย์หรือปัจเจกบุคคลโดยตรง ให้พึ่งพาตนเอง ไม่หวังการดลบันดาลจากพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่อย่างใด ส่งเสริมให้มนุษย์ใช้เสรีภาพในการเลือกหรือตัดสินใจเป็นคู่มือสำหรับการดำเนินชีวิต เพื่อให้มนุษย์สามารถเลือกอย่างชาญฉลาดในการสร้างคุณค่าความหมายให้กับชีวิตตนเองและสังคมด้วยความ

รับผิดชอบ มนุษย์จึงต้องเลือกด้วยสำนึกที่จะรับผิดชอบต่อทางเลือกนั้นๆ เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่จะช่วยแต่งแต้มโลกให้งดงาม ซึ่งความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงเสรีภาพที่มีอยู่จึงพยายามปฏิบัติพัฒนาตนเองให้เข้าถึงการบรรลุสถานะที่ทำให้จิตวิญญาณมีเสรีภาพที่แท้จริง สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



### เอกสารอ้างอิง

- ชมขวัญ มาปาเดิด. (2561). *เสรีภาพในปรัชญาของฌอง-ปอล ซาร์ตร์: กรณีศึกษาของสื่อสังคมออนไลน์ในสังคมไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ อุตพัฒน์. (2544). *ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พินิจ รัตนกุล. (2534). *ปรัชญาชีวิตของฌอง ปอล ซาร์ตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามัญชน.
- \_\_\_\_\_. (2516). *ปรัชญา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2536). *เปรียบเทียบแนวคิดพุทธทาสกับชาตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- พระมหาวิพจน์ สุภจรี (วันคำ). (2543). *การศึกษาแนวความคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาพงศ์ดี สิริคุตฺโต (พรมวงค์). (2553). *การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเจตนาของพุทธปรัชญาเถรวาทกับเจตน์จำนงเสรีของฌอง-ปอล ซาร์ตร์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2521). *วิวัฒนาการความคิดเรื่องเสรีภาพและความรับผิดชอบในปรัชญาของซาร์ตร์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Sartre, J. P. (1975). *Existentialism and Humanism*. London: Eyre Mothuen Ltd.
- \_\_\_\_\_. (1966). *Being and Nothingness: a Phenomenological essay on Ontology* (Hazel E. Barnes, Translated). New York: Pocket Books.

# การพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดหว่านบุญ\*

## The Development of Teacher Tool Kits Teaching Package using the ASSURE Model for Enhancing Reading and Writing Skills Grade 1 Students in Wat Wanboon School

มนทา วิริยางกูร, ประกาศิต ประกอบพล, ประพาส พละชีวะ และยุภาพร นอกเมือง  
Montha Wiriyangkul, Prakasit Prakobpol, Prapat Palacheewa and Yupaporn Nokmuang  
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์  
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: montha.wi@vru.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model 2) เสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบด้วยหลักการ ASSURE Model (2) แบบประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 17 คน สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ชุดการสอน Teacher Tool Kits และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ t-test

### ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบด้วยหลักการ ASSURE Model ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผนการสอน สื่อทำมือ ใบความรู้ และแบบฝึกหัด เกมกระดาน Bingo สะกดคำ เกมออนไลน์ Wordwall แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และคู่มือการใช้งานชุดการสอน Teacher Tool Kits

---

\*ได้รับบทความ: 28 กันยายน 2565; แก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2566  
Received: September 28, 2022; Revised: September 20, 2023; Accepted: September 23, 2023



2. ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบด้วยหลักการ ASSURE Model มีคะแนนทักษะการอ่านและการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**คำสำคัญ:** ชุดการสอน Teacher Tool Kits; แอชัวร์โมเดล; ทักษะการอ่านและการเขียน

### Abstract

This research aimed 1) to develop Teacher Tool Kits with ASSURE Model and 2) to improved reading and writing skills of Wat Wanboon's This research is an experimental research. Students the sample used was 17 Grade 1 Wat Wanboon's School by simple Random sampling. The research tools were (1) Teacher Tool Kits and (2) reading and writing skills test. The statistics used to the analyze data were percentage (%), mean ( $\bar{x}$ ), standard deviation (S.D.) and t-test.

#### The research results finds that:

1. Teacher Tool Kits designed with ASSURE Model principles consisted of 5 Lesson Plans, Hand-on Materials, Worksheets and Exercises, Bingo Spelling Board Game, Word wall, reading and writing skills test and the Teacher Tool Kits instruction manual.
2. The students who studied with the Teacher Tool Kits designed with ASSURE Model principles had higher scores of reading and writing after using the steps with the significantly different at the statistical level of .05.

**Keywords:** Teacher Tool Kits; ASSURE Model; Reading and writing skills

### 1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษากับกระบวนการอ่าน และกระบวนการเรียนรู้ไว้ในมาตรา 24(3) โดยระบุว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักการอ่าน และเกิดความใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อการเรียนการสอนเพื่อ

อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้เต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ประยงค์ ชูรักษ์ (2562, หน้า 1095-1108) ได้นำเสนอสาเหตุปัญหา นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พบว่า เกิดจากสาเหตุ คือ 1) ความพร้อมที่แตกต่างของเด็กปฐมวัย 2) เด็กเสี่ยงที่จะเป็นเด็กพิเศษเรียนรวม 3) นักเรียนขาดเรียนบ่อย 4) ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก และ 5) นักเรียนมีปัญหาทางด้านครอบครัว และมีแนวทางแก้ไขที่น่าสนใจคือ



ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ร่วมแก้ไขปัญหานักเรียนขาดเรียนบ่อยและนักเรียนมีปัญหาทางด้านครอบครัว และสนับสนุนงานวิจัยในชั้นเรียนประเภทถอดบทเรียนจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินงานตามนโยบายนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ฯลฯ

ASSURE Model เป็นรูปแบบของการวางแผนหรือออกแบบการสอนโดยเน้นการใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์คุณลักษณะผู้เรียนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ทราบถึงทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน 2) การระบุวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อคาดหวังความสำเร็จจากการเรียนการสอน 3) การเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับรายวิชา และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 4) การใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการใช้ประกอบการเรียน การสอนของผู้สอนเป็นอย่างมาก 5) การให้ผู้เรียนมีปฏิริยาตอบสนองควรมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเสมอ และ 6) การประเมินผลเป็นกระบวนการสุดท้ายของการเรียนการสอนที่จะสามารถวัดประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนได้ (วิไลวรรณ หมายดี, 2565, หน้า 226-238)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2547 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการ

ศึกษาในการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบ คือ พื้นที่จังหวัดปทุมธานี จึงเป็นภารกิจที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญมาโดยตลอด สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนจึงได้ดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดสระแก้ว ซึ่งโรงเรียนวัดหว่านบุญเป็นโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และในปีงบประมาณ 2565 ทางมหาวิทยาลัยยังคงจัดทีมคณาจารย์เข้าไปร่วมพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อเนื่องเป็นปีที่สาม ซึ่งทางโรงเรียนยังต้องการความช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนต่อไป

โรงเรียนวัดหว่านบุญ ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี คณาจารย์ผู้ดำเนินโครงการจึงได้ลงพื้นที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ ขอบข่าย ช่วงเวลาในการดำเนินการ และมีการอภิปรายกลุ่มร่วมกับคณะผู้บริหารและตัวแทนคณะครูโรงเรียนวัดหว่านบุญเพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นในการขอรับการช่วยเหลือดูแลแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลังการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งผลจากการอภิปรายพบว่า เดิมทีปัญหาเรื่องทักษะการอ่านและการเขียนได้รับการแก้ปัญหามาก่อนแล้ว แต่ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงสองปีที่ผ่านมาพบว่า มีนักเรียนที่มีปัญหาทักษะการอ่านและการเขียนถดถอยลง เพราะนักเรียนไม่สามารถมาเรียนในชั้นเรียนปกติได้ ดังนั้นปัญหาทักษะการอ่านและการเขียนจึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องเร่ง



ดำเนินการพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยใช้ ASSURE Model ซึ่งเป็นแนวคิดในการออกแบบชุดการสอน เนื่องจาก ASSURE Model จะเน้นเรื่องการวางแผนการออกแบบและใช้สื่ออย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้สอนสามารถนำรูปแบบจำลองนี้ มาใช้วางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพของห้องเรียนจริง (มนตรี ชันยา, 2563) และสามารถเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนให้แก่ นักเรียนวัดห่วนบุญต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดห่วนบุญ

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดห่วนบุญก่อนและหลังการใช้ชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบด้วยหลักการ ASSURE Model ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดห่วนบุญ ซึ่งมีคำอธิบายตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ชุดการสอน Teacher Tool Kits หมายถึง สื่อการสอนสำเร็จรูปที่ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย

หลายเครื่องมือในการวัดและประเมินผล และคู่มือการใช้งาน 2) ASSURE Model หมายถึง กระบวนการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) A ย่อมาจากคำว่า Analyze Learner Characteristics หมายถึง การวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน (2) S ย่อมาจากคำว่า State Objectives หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ (3) S ย่อมาจากคำว่า Select, Modify, of Design Materials หมายถึง การเลือก ดัดแปลง หรือออกแบบสื่อใหม่ (4) U ย่อมาจากคำว่า Utilize Materials หมายถึง การใช้สื่อ (5) R ย่อมาจากคำว่า Require Learner Response หมายถึง การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน (6) E ย่อมาจากคำว่า Evaluation หมายถึง การประเมิน และ 3) ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดห่วนบุญ หมายถึง ความสามารถในการอ่านและการเขียนคำที่ประสมสระต่างๆ ในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห่วนบุญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห่วนบุญจำนวน 64 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดห่วนบุญจำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) ชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบด้วยหลักการ ASSURE Model ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลา 10 คาบ ดังนี้ (1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พยัญชนะในภาษาไทย (2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สนุกกับสระ (3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 มาตราตัวสะกด (4) หน่วยการเรียนรู้ที่



4 วรรณยุกต์ธรรมชาติ (5) หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 อ่านเขียนเรียนไทย การจัดการเรียนการสอนทั้ง 10 คาบที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียน โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Team-Games-Tournaments: TGT) 2) สื่อทำมือ ประกอบด้วย ชุดเกมบอร์ดพยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน 3) ใบความรู้ และแบบฝึกหัดเรื่องมหัศจรรย์สระภาษาไทย 4) เกมกระดาน Bingo สะกดคำ เป็นเกมที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนเกี่ยวกับการสะกดคำตามมาตราตัวสะกดต่างๆ ร่วมกันในระดับชั้นเรียน 5) เกมออนไลน์ Word wall เป็นเกมที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทบทวนเกี่ยวกับการสะกดคำตามมาตราตัวสะกดต่างๆ สามารถเล่นร่วมกันในชั้นเรียนหรือเล่นคนเดียวเพื่อฝึกทบทวนความรู้ 6) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนานจำนวน 10 ข้อ 7) คู่มือการใช้งานชุดการสอน Teacher Tool Kits สำหรับให้ครูใช้เป็นแนวทางในการนำชุดการสอน Teacher Tool Kits ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2) แบบประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญเป็นแบบประเมินในรูปแบบข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ ใช้ทดสอบผู้เรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญขั้นตอนในการสร้างและหา

คุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ลงพื้นที่เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกับคณะครูโรงเรียนวัดหว่านบุญ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ และครูที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและนักเรียน ผลจากการสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปว่า เนื่องจากในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงสองปีที่ผ่านมา พบว่านักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ถดถอยในด้านทักษะการอ่านและการเขียน ทำให้มีความจำเป็นต้องพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่เพื่อตอบสนองกับปัญหาด้านทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียน

2. ดำเนินการพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits โดยใช้หลักการ ASSURE Model ในการออกแบบและพัฒนา มีกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Analyze Learner Characteristics การวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน 2) State Objectives การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) Select, Modify, of Design Materials การเลือก ดัดแปลง หรือออกแบบสื่อใหม่ 4) Utilize Materials การใช้สื่อ 5) Require Learner Response การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน 6) Evaluation การประเมิน

3. นำชุดการสอน Teacher Tool Kits ที่ออกแบบไปทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) ร่วมกับคณะครูโรงเรียนวัดหว่านบุญซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ และครูที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของชุดการสอน Teacher Tool Kits ซึ่งผลการสนทนากลุ่มคือให้มีการอบรมการใช้



ชุดการสอนเบื้องต้น และการสร้างสื่อออนไลน์ Wordwall เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์โจทย์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาต่างๆ ได้ด้วยตัวของครูเอง จากนั้นจึงได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากการสนทนากลุ่มโดยจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการใช้สื่อทำมือต่างๆ การใช้งานบอร์ดเกม และการสร้างสื่อออนไลน์ Wordwall และจัดทำคู่มือให้แก่ครู

4. การพัฒนาแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยร่วมสร้างและพัฒนาแบบทดสอบก่อนเรียน (pre test) จำนวน 10 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน (post test) จำนวน 10 ข้อ ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้การอ่านและการเขียน อีกทั้งเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน โดยสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังในรูปแบบข้อสอบคู่ขนาน จากนั้นมีการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียน

5. ดำเนินการพัฒนาชุด Teacher Tool Kits ซึ่งประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน เรื่องสนุกกับสระระยะเวลา 2 คาบที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียน โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Team-Games-Tournaments: TGT) 2) สื่อทำมือ ประกอบด้วย ชุดเกมบอร์ดพยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย, สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน 3) ใบความรู้ และแบบฝึกหัดเรื่องมหัศจรรย์สระภาษาไทย 4) เกมกระดาน Bingo สะกดคำ 5) สื่อออนไลน์ ได้แก่ เกมออนไลน์

Wordwall 6) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลัง

7) คู่มือการใช้งานชุดการสอน Teacher Tool Kits

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ 1) ประชุมร่วมกับคณะครูโรงเรียนวัดหว่านบุญเพื่อกำหนดวันเวลาในการเก็บข้อมูล 2) แนะนำวิธีการใช้งานชุดการสอน Teacher Tool Kits แก่ครูที่จะใช้ชุดการสอน Teacher Tool Kits ฝึกปฏิบัติการใช้สื่อการเรียนรู้ต่างๆ ในชุดการสอนและให้ศึกษาคู่มือครูการใช้ชุดการสอน Teacher Tool Kits อย่างละเอียด 3) ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน 4) ใช้ชุดการสอน Teacher Tool Kits กับผู้เรียนโดยให้ผู้สอนดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ 5) หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ Independent t-test

ขั้นตอนการพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model มีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้การพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญในครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวางแผนการออกแบบและใช้สื่ออย่างเป็นระบบด้วย ASSURE Model ซึ่งมีขั้นตอนตามตารางที่ 1



# ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวางแผนการออกแบบและใช้สื่ออย่างเป็นระบบด้วย ASSURE Model

| ขั้นตอน ASSURE Model                                          | ประเด็นในการวิเคราะห์                                                   | ผลลัพธ์                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|---------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Analyze Learner Characteristics<br>การวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน | ปัญหาของผู้เรียน<br><br>จุดเด่นของผู้เรียน (ลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะ) | ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและการเขียนในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19<br><br>- ผู้เรียนมีทักษะการอ่านเขียนที่ดีก่อนเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ต้องมีการทบทวนและเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียน<br>- ผู้เรียนชอบเล่นเกม และชอบการแข่งขัน                                                                                                                         |
| State Objectives<br>การกำหนดวัตถุประสงค์                      | พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียน                                 | กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่<br>1. นักเรียนสามารถจดจำสระในภาษาไทยได้อย่างแม่นยำ<br>2. นักเรียนสามารถอ่านและสะกดคำที่มีสระต่างๆ โดยจดจำการวางตำแหน่งของสระในคำศัพท์ได้ถูกต้อง                                                                                                                                                                                             |
| Select, Modify, of Design                                     | การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อ                                    | ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนการเรียนรู้ เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Team-Games-Tournaments: TGT)                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Materials การเลือก ดัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่                  | เรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของผู้เรียน                 | สื่อทำมือ ประกอบด้วย ชุดเกมบอร์ดพยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย, สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกจดจำพยัญชนะ และฝึกอ่านประสมคำที่มีสระต่างๆ โดยใช้สื่อที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และใช้เทคนิคเกม ให้ผู้เรียนได้แข่งขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในเวลาเรียนอีกทั้งมีการใช้สื่อบอร์ดเกมบิงโกและเกมออนไลน์ Wordwall เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และอ่านคำที่มีสระ |



| ขั้นตอน ASSURE Model         | ประเด็นในการวิเคราะห์                                | ผลลัพธ์                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                                      | ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Utilize Materials การใช้สื่อ | ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และใช้สื่อการเรียนรู้ | <p>ตัวอย่างการใช้สื่อชุดเกมบอร์ดพยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย</p> <p>1. ครูแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม จากนั้นครูถามผู้เรียนพยัญชนะมีทั้งหมดกี่ตัว ใครสามารถบอกครูได้บ้างว่าบัตรพยัญชนะที่ครูหยิบขึ้นมาคือตัวอะไร (พยัญชนะ ก) จากนั้นครูนำพยัญชนะ ก ไปติดบนบอร์ดพยัญชนะไทย</p> <p>2. ให้หัวหน้ากลุ่มที่ 1 และ 2 เป่ายี่งอ ผู้ชนะจะได้เริ่มเล่นเกมก่อน จากนั้นตัวแทนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มผลัดกันสุ่มหยิบบัตรพยัญชนะจากกล่องสุ่มพยัญชนะไทย แล้วนำไปติดบนบอร์ดพยัญชนะ ขณะเล่นนักเรียนห้ามบอกคำตอบเพื่อน จับเวลาในการเล่น 5 นาที กลุ่มไหนติดบัตรพยัญชนะได้ถูกต้องและมีจำนวนบัตรพยัญชนะมากที่สุดเป็นผู้ชนะ</p> <p>3. จากนั้นครูเลือกนักเรียน 2-3 คนมาช่วยกันติดบัตรพยัญชนะบนบอร์ดพยัญชนะไทยจนครบถ้วน จากนั้นนักเรียนช่วยกันอ่านออกเสียงพยัญชนะไทยจนครบถ้วน จากนั้นนักเรียนช่วยกันอ่านออกเสียงพยัญชนะไทย</p> <p>ตัวอย่างการใช้สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน</p> <p>1. สุ่มเลือกผู้เรียนออกมาหน้าชั้นเรียนทีละ 3 คน โดยใช้วิธีสุ่มเลือกผู้เรียนจากโปรแกรม wheel of name</p> |



| ขั้นตอน ASSURE Model                                      | ประเด็นในการวิเคราะห์                         | ผลลัพธ์                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           |                                               | <p>2. ให้ตัวแทนนักเรียนทั้ง 3 คนช่วยกันอ่านออกเสียงคำศัพท์ที่มีสระต่างๆ จากสื่อนำใบรบทัดสอนอ่าน จากนั้นนักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ</p> <p>ตัวอย่างการใช้สื่อบอร์ดเกมบิงโก</p> <p>1. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์คำศัพท์ว่าประสมด้วยสระอะไร โดยเล่นเกม “บิงโกสระหรรษา”</p> <p>2. นักเรียนได้รับแผ่นเกมบิงโกสระหรรษา คนละ 1 แผ่น เมื่อคุณครูอ่านศัพท์ใดให้นักเรียนช่วยกันบอกว่าคำศัพท์นั้นๆ ประสมด้วยสระอะไร เช่น คำว่า ทะเล ประกอบด้วยสระอะและสระเอ เป็นต้น นักเรียนที่มีคำว่า ทะเล ในแผ่นบิงโกสระหรรษาให้นำเหรียญวางที่คำศัพท์คำว่า ทะเล</p> <p>3. นักเรียนที่สามารถวางเหรียญจนครบทั้งแถวแนวตั้ง / แนวนอน / แนวทแยงมุมจะเป็นผู้ชนะของเกม</p> <p>ตัวอย่างการใช้เกมออนไลน์ Wordwall</p> <p>นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนผ่านการเล่นเกมสระในภาษาไทยจากโปรแกรม wordwall</p> <p><a href="https://wordwall.net/resource/19875623">https://wordwall.net/resource/19875623</a></p> |
| Require Learner Response<br>การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน | การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้ | ให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเล่นบอร์ดเกมบิงโกสระหรรษาและเกม Wordwall                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |



| ขั้นตอน ASSURE Model  | ประเด็นในการวิเคราะห์                                            | ผลลัพธ์                                                                                        |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Evaluation การประเมิน | การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางด้านการทักษะการอ่านและการเขียน | ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางด้านการทักษะการอ่านและการเขียนด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน |

จากตารางที่ 1 ขั้นตอนแรกของการออกแบบชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญเริ่มจากการลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ลักษณะเฉพาะและลักษณะทั่วไปของผู้เรียน โดยค้นพบปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและการเขียน และจุดเด่นของผู้เรียนที่มีความชื่นชอบในการเล่นเกมนและการแข่งขัน จึงได้แนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Team-Games-Tournaments: TGT) สื่อทำมือ ได้แก่ชุดเกมบอร์ด พยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน อีกทั้งมีการใช้บอร์ดเกมบิงโกและเกมออนไลน์

#### 4. สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ ชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ระยะเวลา 10 คาบ ที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการอ่านและการ

เขียน โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ เกมจับคู่พยัญชนะไทย เกม wordwall สระในภาษาไทย 2) สื่อทำมือ ได้แก่ ชุดเกมบอร์ด พยัญชนะไทยและบัตรพยัญชนะไทย สื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน 3) แบบฝึกหัด และใบความรู้ เรื่อง มหัตศรรย์สระภาษาไทย 4) เกมกระดาน Bingo สะกดคำ เป็นเกมที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ฝึกสะกดคำ และได้แข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน 5) สื่อออนไลน์ คือ เกมออนไลน์ Wordwall เป็นเกมที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ฝึกสะกดคำและทบทวนความรู้ 6) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านและการเขียน เป็นแบบทดสอบปรนัยจำนวน 10 ข้อ มุ่งวัดทักษะด้านการอ่านและการเขียน โดยสร้างเป็นข้อสอบคู่ขนาน 7) คู่มือการใช้งานชุดการสอน Teacher Tool Kits สำหรับผู้สอนได้ศึกษารายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ในชุดการสอน Teacher Tool Kits และ 8) เสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญก่อนและหลังการใช้ชุดการสอน Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model ผลการทำแบบทดสอบ



ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียน  
วัดหว่านบุญก่อนและหลังการใช้ชุดการสอน

Teacher Tool Kits ด้วย ASSURE Model ก่อน  
เรียนและหลังเรียนดังตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (Dependent t-test)  
คะแนนจากแบบทดสอบทักษะการอ่านเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ

| จำนวนนักเรียน (n = 17) | คะแนนเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) | ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | t     | Sig. |
|------------------------|---------------------------|-----------------------------|-------|------|
| ก่อนเรียน (n = 17)     | 3.71                      | 1.36                        | -3.62 | .05  |
| หลังเรียน (n = 17)     | 8.41                      | 1.06                        |       |      |

$p \leq 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วย  
ชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริมสร้าง  
ทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียน  
วัดหว่านบุญ มีคะแนนก่อนเรียนจากแบบทดสอบ  
ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) เท่ากับ 3.71 ส่วนเบี่ยงเบน  
มาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.36 และมีคะแนนหลัง  
การเรียนจากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ )  
เท่ากับ 8.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)  
เท่ากับ 1.06 และนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอน  
Teacher Tool Kits (TTK) เพื่อเสริมสร้างทักษะ  
การอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัด  
หว่านบุญมีคะแนนทักษะการอ่านและการเขียน  
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ  
ที่ระดับ .05

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดการสอน Teacher  
Tool Kits ด้วย ASSURE Model การพัฒนาการ  
พัฒนาชุดการสอน Teacher Tool Kits เพื่อเสริม  
สร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียน

โรงเรียนวัดหว่านบุญด้วย ASSURE Model ช่วย  
ให้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการ  
เรียนรู้เป็นไปลำดับและขั้นตอนโดยเริ่มจากการ  
วิเคราะห์ปัญหา จุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนาของผู้เรียน  
และนำมาสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้  
การเลือกใช้สื่อ และการวัดและประเมินผล  
ซึ่งสอดคล้องกับรักชนก อินจันทร์, ชญานิน วังตาล  
และกฤษณกัณฑ์ภาโพธิรัตน์ (2564) ที่ใช้แนวทาง  
การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model  
วิชาการงานอาชีพ ของครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย  
ผลการวิจัยพบว่าในปีการศึกษา 2563-2564 ที่เกิด  
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส  
โคโรนา 2019 ผู้สอนที่ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้  
โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model มีการปรับเปลี่ยน  
การเรียนการสอนจากเดิม โดยผู้สอนมีการใช้สื่อ  
การสอนที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในรูปแบบ  
ออนไลน์และออฟไลน์ ผู้สอนต้องมีความชำนาญใน  
การใช้สื่อการสอนแต่ละประเภท เพื่อประยุกต์สื่อ  
การสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรม ช่วยสร้างแรงจูงใจ  
ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับกรกฎ



นักคัม และปวีณา อ่อนใจเอื้อ (2564, หน้า 1-10) ที่ศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ ASSURE Model เพื่อวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการแนะแนวของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งพบว่าการนำ ASSURE Model มาใช้ในการวางแผน และการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับเนื้อหาของรายวิชา ช่วยให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้เพื่อการแนะแนวโดยใช้ ASSURE Model และช่วยให้นิสิตมีแนวทางในการออกแบบหรือเลือกประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสุนทรียศิลป์ สุขสบาย (ม.ป.ป., หน้า 1-28) ที่กล่าวไว้ว่า ASSURE Model เป็นทางเลือกของผู้สอนที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนที่ชัดเจน และ Nichole (2019) ได้กล่าวไว้ว่า ASSURE Model จะช่วยครูในการผสมผสานเทคโนโลยีโดยมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของนักเรียนทุกคน โดยให้เทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม Kurt (2015) ได้กล่าวไว้ว่า ASSURE Model นั้น ไม่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างรวดเร็วแต่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนของ

ตนเองและนำมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอโดยอาจใช้เวลาหลายปีจนกว่าจะประสบความสำเร็จ

2. การเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนโรงเรียนวัดหว่านบุญ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน (10 คาบเรียน) ที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนที่ออกแบบจากกระบวนการ ASSURE Model นี้ จะใช้เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (Team-Games-Tournaments: TGT) โดยจะมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เล่นเกมจับคู่ภาพกับบัตรพยัญชนะในภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนสามารถจดจำพยัญชนะไทยได้ครบทั้ง 44 ตัว อีกทั้งมีการสุ่มเลือกให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมาอ่านออกเสียงคำที่มีสระต่างๆ จากสื่อไม้บรรทัดสอนอ่าน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแข่งขันตอบคำถามกันเป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้นใส่ใจผู้อื่นมากขึ้นเห็นคุณค่าของความแตกต่างและความหลากหลายการประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่มช่วยให้ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีขึ้นมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นนอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่างๆ (ทิตินา แหมมณี, 2561, หน้า 101) รวมถึงการใช้บอร์ดเกมบิงโกและเกม Wordwall ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนเนื้อหาผ่านการเล่นเกม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน



เฟลิดเฟลิน สอดคล้องกับณัฐรา ผิวนา (2564, หน้า 1-15) ที่กล่าวไว้ว่า เกมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยสร้างทักษะด้านความรู้meให้ผู้เรียนมีสมาธิกับกิจกรรมตรงหน้า สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในห้องเรียนเนื้อหาสาระในการเรียนมากขึ้น เกมสามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสนุกสนานสร้างอารมณ์เชิงบวกให้กับผู้เรียนและสอดคล้องกับภานรินทร์ ไทยจันทร์ รัชช, ภัทรินธร บุญทวี และวงจันทร์ พูลเพิ่ม (2564, หน้า 163-184) ที่ได้ศึกษาการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการเขียนคำศัพท์ที่ดีขึ้น เพราะการใช้เกมเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสอดคล้องกับอุทุมพร มาโยม และกาญจนา วิชาญปรกรณ์ (2566, หน้า 919-930) ที่กล่าวว่าได้นำเทคนิคการสอน TGT (TEAMS-GAMES-TOURNAMENT) มาใช้ร่วมกับชุดการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาจะต้องอาศัยการฝึก ย้ำซ้ำ ทวน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความแม่นยำและชำนาญแล้ว ซึ่งช่วงวัยของนักเรียนยังมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในระยะเวลาจำกัด การทบทวนความรู้ของผู้เรียนนั้นจึงจัดเป็นสิ่งสำคัญ หากผู้เรียนได้รับการทบทวนความรู้ด้วยวิธีการอธิบายหรือทำแบบฝึกหัด นักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้ผลตามที่คาดหวังไว้

ชุดการสอนจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ เนื่องจากชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ที่น่าสนใจ มีความดึงดูดผู้เรียนและที่สำคัญชุดการสอนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตลอดเวลา ส่งผลให้ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการใช้เทคนิค TGT ร่วมกับชุดการสอนทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน มีความพึงพอใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนสะกดคำอย่างมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Panjaitan (2020, pp. 49-58) ได้กล่าวว่า การใช้เทคนิคการสอนแบบ TGT ช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ซึ่งเทคนิคการสอนแบบ TGT ช่วยให้นักเรียนระดับชั้น Grade 8 สามารถอ่านจับใจความจากเรื่องเล่าได้ดีมากขึ้น

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่ว่าจะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดก็ตาม ควรเริ่มต้นจากการค้นหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง และใช้จุดเด่นของผู้เรียนเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการและเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปควรจะได้มีการขยายผลไปสู่ นักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ ที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและการเขียน



2.2 การออกแบบบอร์ดเกมบิงโก และเกมออนไลน์ Wordwall ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนข้อความ และรูปแบบการเล่นเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาต่างๆ ตามความเหมาะสมของเนื้อหาหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ตามแนวทาง ASSURE Model อาจแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) Input ประกอบด้วยขั้นตอน Analyze Learner Characteristics (การวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน) และ State Objectives การกำหนดวัตถุประสงค์

2) Process ประกอบด้วยขั้นตอน Select, Modify, of Design Materials การเลือก ดัดแปลง หรือออกแบบสื่อใหม่ Utilize Materials การใช้สื่อ และ Require Learner Response การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน และ 3) Output ประกอบด้วย Evaluation การประเมินโดยทั้ง 3 ขั้นตอนหลักมุ่งเน้นให้ผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยนำผลลัพธ์ไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบในครั้งต่อไป รายละเอียดดังแผนภาพ

| ขั้นตอนหลัก | ขั้นตอน ASSURE Model                                                                                                                                                         | ประเด็นการวิเคราะห์                                                                                                                                                                                                              |
|-------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Input       | Analyze Learner Characteristics<br>การวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน<br><br>State Objectives<br>การกำหนดวัตถุประสงค์                                                                | ปัญหาของผู้เรียน<br>จุดเด่นและจุดด้อยของผู้เรียน<br>(ลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะ)<br>กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาตัวชี้วัด                                                                                      |
| Process     | Select, Modify, of Design Materials<br>การเลือก ดัดแปลง หรือออกแบบสื่อใหม่<br><br>Utilize Materials การใช้สื่อ<br><br>Require Learner Response การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน | การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน<br>ออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้เรียน<br>การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้เป็นระยะ (Formative Evaluation) |
| output      | Evaluation การประเมิน                                                                                                                                                        | ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้                                                                                                                                                  |

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- กรกฏา นักคัม และปวีณา อ่อนใจเอื้อ. (2564). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ ASSURE Model เพื่อวางแผนการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการแนะแนวของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 20(3), 1-10.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. เข้าถึงได้จาก [https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor.\\_2542pdf.pdf](https://www.bic.moe.go.th/images/stories/5Porobor._2542pdf.pdf)
- ณัฏฐา ผิวมา. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานด้วยบูรณาการเทคโนโลยีเกมคอมพิวเตอร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, ฉบับพิเศษ*, 1-15.
- ทีศนา แหมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ ชูรักษ์. (2562). ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 6(3), 1095-1108.
- ภาณรินทร์ ไทยจันทร์รักษ์, ภัทรินธร บุญทวี และวงจันทร์ พูลเพิ่ม. (2564). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วารสารวิจิตรวรรณสาร*, 5(1), 163-184.
- มนตรี ชันยา. (2563). *การวางแผนใช้สื่ออย่างเป็นระบบ The Assure Model*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/675389>
- รักชนก อินจันทร์, ชญานิน วังตาล และกฤษณกัณฑ์ ภาโพธิรัตน์. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ASSURE Model วิชาการงานอาชีพของครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13, 23 กันยายน 2564*, (หน้า 1662-1675). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิไลวรรณ หมายดี. (2565). การใช้สื่อการสอนตามแนวคิด ASSURE MODEL สอนอย่างไรให้โดนใจเด็กวัยเรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่*, 8 (1), 226-238.
- สุทธิศิลป์ สุขสบาย. (ม.ป.ป.). *แนวทางการบูรณาการสื่อและเทคโนโลยีสำหรับครูภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 1-28.
- อุทุมพร มาโยม และกาญจนา วิชญูปกรณ์ (2566). การพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับชุดการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารการบริหารนิติบุคคล*, 9(8), 919-930.



- Kurt, S. (2015). *ASSURE: Instructional Design Model*. Retrieved from <https://educational-technology.net/assure-instructional-design-model/>
- Nichole, R. (2019). *A Tool to Help Teachers Effectively Implement Technology In to the Classroom*. Retrieved from <https://medium.com/@rainanichole/the-assure-instructional-design-model-98db2eab9513>
- Panjaitan, N. J. (2020). The Effect of Team Games Tournament (TGT) Teaching Method to the students' comprehension in Reading Narrative Text at Grade Eight at SMP Swasta GKPS 3 Pematangsiantar. *IOSR Journal of Humanities and Social Science (IOSR-JHSS)*, 25(7), 49-58.

การศึกษาองค์ประกอบของระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้าง  
คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา  
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน\*

A Study of Components of a Teacher Development System  
to Strengthen Morality and Ethics of Secondary School Students  
under the Office of the Basic Education Commission

พุทธิพงษ์ สงวนนาม และกาญจน์ เรืองมนตรี

Puttipong Sanguannam and Karn Ruangmontri

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sanguannam.putti@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดองค์ประกอบในการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างตัวบ่งชี้หรือตัวแปรย่อยขององค์ประกอบระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละด้าน แล้วกำหนดค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบ ในรูปแบบสออบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และ 3) ตรวจสอบยืนยัน (Confirmatory) ความเหมาะสมขององค์ประกอบในผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน โดยกำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของระบบพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 1) องค์ประกอบหลัก ด้านปัจจัยนำเข้า

\*ได้รับบทความ: 10 มกราคม 2566; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 25 กันยายน 2566

Received: January 10, 2023; Revised: September 25, 2023; Accepted: September 25,



(Input) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ 2) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ 3) ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ 4) ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 1 องค์ประกอบ 5) ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ

**คำสำคัญ:** องค์ประกอบของระบบการบริหารสถานศึกษา; คุณธรรม; จริยธรรม; นักเรียนมัธยมศึกษา

### Abstract

The purpose of this research was to study the components and indicators of the school administration system to strengthen morality high school student ethics the process was carried out in three steps: 1) analyzing, synthesizing, documents and relevant research to determine the components in a Study of Elements and Indicators of Teacher Development System o strengthen morality and ethics of secondary school students under the office of the Basic Education Commission. 2) Create an indicator or subvariable of teacher development system system elements to strengthen morality and ethics of secondary school students under the Office of the Basic Education Commission in each area then set the appropriateness of the element in the form of questionnaire estimation (rating scale) 5 levels and 3) verification (Confirmatory) the suitability of the composition of the 7 experts by determining the components of the school administration system to strengthen morality high school student ethics.

**The results showed that:** components of the teacher development system to strengthen morality and ethics of secondary school students under the Office of the Basic Education Commission, there are 1. Main components Input side consists of 4 sub-components 2. Process side consists of 7 sub-elements 3. Output side consists of 5 sub-elements 4. Outcome side consists of 1 sub-element the results showed that components of the teacher development system to strengthen morality and ethics of secondary school students under the Office of the Basic Education Commission, there are 1. Main components Input side consists of 4 sub-components 2. Process side consists of 7 sub-elements 3. Output side consists of 5 sub-elements 4. Outcome side consists of 1 sub-element the feedback side consists of 2 sub-components.

**Keywords:** components of school administration system; morality; ethics; secondary school students



## 1. บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไร้พรมแดน ซึ่งได้ก่อให้เกิดการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งส่งผลทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยในด้านต่างๆ ทั้งด้านค่านิยม พฤติกรรมและระบบคุณค่าของคนในสังคม ความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงไป โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะอย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรม นิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ และไปให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตนมากกว่าส่วนรวมนโยบายของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาที่สะท้อนถึงวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของคนในชาติโดยได้เน้นย้ำให้น้อมนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะสืบสาน รักษา และต่อยอดแนวพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร หลักคำสอนของศาสนา วัฒนธรรม และความเป็นไทย มาสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สร้างค่านิยม จิตสำนึกที่ดีให้แก่ประชาชน ให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่สังคมแห่งคุณธรรมตาม

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและโมเดลประเทศไทย 4.0 โดยให้สังคมเกิดความเข้มแข็งจากภายในและกระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบ “ระเบิดจากข้างใน” รวมทั้งจัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, หน้า 1)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในแง่ของการพัฒนาเจตคติ การสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยตระหนักว่า “การศึกษาเป็นกระบวนการการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ สร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” การสร้างความเชื่อถือศรัทธาสรางเยาวชนที่ดีของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มเป็นผู้นำและเป็นผู้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยเหตุและผล ซึ่งยุทธศาสตร์และเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งคนดีและมีความสุขเป็นผู้ที่มีความสามารถคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นก้าวไกลสู่สากลมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ผ่านกระบวนการคิดซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกน



กลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้กระทำความดีแก่ส่วนรวม ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละและความมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลายเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วทำให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลง เบี่ยงเบนไปจากหลักศีลธรรม จริยธรรมที่สั่งตามหลักธรรมของพุทธศาสนา กลับขึ้นชมวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นการบริโภควัตถุต่างๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจจึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ยังส่งผลไปยังปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อาทิ เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด และปัญหาหย่าร้าง ปัญหา นักเรียนตีกัน ปัญหา การรักร่วมเพศ การหลงมัวเมาในอบายมุข การปล่อยตัวปล่อยใจ ขาดระเบียบวินัย ไร้ทิศทางของชีวิตฟุ้งเฟ้อ และอื่นๆ อีกมากมาย หากปล่อยไว้จะเป็น ผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ด้วย ผลจากการพัฒนาประเทศในระยะผ่านมา

โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง มีความก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ทำให้เกิดปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม การขาดคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย หากปล่อยไว้จะเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและธรรมภิบาลในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ และเพื่อได้ระบบพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้สูงขึ้น คือนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และจิตพิสัยในการเรียนเพิ่มมากขึ้นต่อไป



## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการดำเนินการการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) กับองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากงานวิจัย เอกสาร ตำรา และหนังสือที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ นำมาสรุปหาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานในการวิจัยและผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ แล้วสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบการ

พัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา

3. สังเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน จากผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารการศึกษาใน และผู้มีความรู้ความสามารถด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม

## 4. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาระบบการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1. องค์ประกอบในระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบหลัก คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ดังปรากฏผลในตารางที่ 1



**ตารางที่ 1** ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานองค์ประกอบหลักของระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

| องค์ประกอบหลัก       | องค์ประกอบย่อย                                             | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับความเหมาะสม |
|----------------------|------------------------------------------------------------|-----------|------|------------------|
| ปัจจัยนำเข้า (Input) | ผู้บริหารสถานศึกษา                                         | 4.60      | 0.36 | มากที่สุด        |
|                      | คณะครู                                                     | 4.66      | 0.40 | มากที่สุด        |
|                      | พันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน                            | 4.55      | 0.37 | มากที่สุด        |
|                      | ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา                        | 4.63      | 0.38 | มากที่สุด        |
| กระบวนการ (Process)  | กำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน                  | 4.70      | 0.54 | มากที่สุด        |
|                      | ส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรงการทำงาน                       | 4.64      | 0.38 | มากที่สุด        |
|                      | สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน รวมถึงชุมชน และครอบครัว | 4.68      | 0.37 | มากที่สุด        |
|                      | การแลกเปลี่ยนเรียนรู้                                      | 4.60      | 0.40 | มากที่สุด        |
|                      | นิเทศติดตามสะท้อนผล                                        | 4.50      | 0.33 | มากที่สุด        |
|                      | ประเมินผล                                                  | 4.67      | 0.39 | มากที่สุด        |
|                      | ประชาสัมพันธ์                                              | 4.63      | 0.38 | มากที่สุด        |
|                      | สภาพแวดล้อมในโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้     | 4.50      | 0.54 | มากที่สุด        |
|                      | เกิดนวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมที่นำไปใช้จริง                  | 4.60      | 0.55 | มากที่สุด        |
|                      | ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมากขึ้น                  | 4.55      | 0.36 | มากที่สุด        |



| องค์ประกอบหลัก            | องค์ประกอบย่อย                                                           | $\bar{x}$ | S.D. | ระดับความเหมาะสม |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----------|------|------------------|
| ผลผลิต (Output)           | นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น               | 4.80      | 0.44 | มากที่สุด        |
|                           | ตระหนักในคุณค่าของตนเอง ชุมชนมากขึ้น                                     | 4.80      | 0.45 | มากที่สุด        |
| ผลลัพธ์ (Outcome)         | โรงเรียนได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาและความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนมากขึ้น | 4.68      | 0.39 | มากที่สุด        |
| ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) | การรายงานผล/การสะท้อนผล                                                  | 4.64      | 0.38 | มากที่สุด        |
|                           | การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา                                               | 4.80      | 0.44 | มากที่สุด        |

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักของระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ การดำเนินการศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย 19 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) คณะครู 3) พันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 4) ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา

2. ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย และแผนการปฏิบัติงาน

ของโรงเรียน 2) ส่งเสริม สนับสนุน และเสริมแรงการทำงาน 3) สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน รวมถึงชุมชน และครอบครัว 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) นิเทศติดตาม สะท้อนผล 6) การประเมินผล และ 7) การประชาสัมพันธ์

3. ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) เกิดนวัตกรรมการพัฒนา คุณธรรมที่นำไปใช้จริง 3) ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมากขึ้น 4) นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น และ 5) นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเองชุมชนมากขึ้น

4. ด้านผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 1 องค์ประกอบคือโรงเรียนได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาและความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนมากขึ้น



5. ด้านข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรายงานผล/การสะท้อนผล และ 2) การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของระบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของระบบการบริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ผลจากการศึกษาองค์ประกอบของระบบที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นสังคมระบบเปิด (Open System) ดังที่ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) อธิบายว่าแต่ละสิ่งที่อยู่ในจักรวาล ไม่ว่าสิ่งเล็กหรือสิ่งใหญ่เพียงใดล้วนเป็นหนึ่งหน่วยระบบ มีคุณสมบัติความเป็นระบบ คือ เป็นหน่วยทำงาน มีผลผลิต มีกระบวนการ มีสิ่งป้อน มีขอบเขตเป็นส่วนย่อยของอภีระบบประกอบด้วยอนุระบบ ผลผลิตรวมของหน่วยระบบเกิดจากการทำงานประสานกันของอนุระบบ และแต่ละสิ่งมีความเป็นหน่วยระบบตามมิติต่างๆ กันในเวลาเดียวกัน (เฉลียว บุรีภักดี, 2544, หน้า 135-145) จะได้รับอิทธิพลอย่างมากจากสิ่งแวดล้อม ระบบจะต้องอาศัยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล องค์การหรือหน่วยงานอื่นๆ ในลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีความสมดุลกัน ระบบเปิดเป็นระบบที่มีชีวิตเป็นองค์รวมของส่วนประกอบต่างๆ คุณสมบัติของ

ระบบนั้นที่แสดงคุณภาพหรือคุณลักษณะรวมไม่สามารถจะย่อหรือลดส่วนไปสู่ชิ้นส่วนหรือองค์ประกอบแต่ละชิ้นได้ ระบบต่างๆ จะซ้อนกันเป็นลำดับจากระบบใหญ่มาเป็นระบบย่อยจากระบบย่อยมาสู่ระบบจิ๋ว (Subsystem) เรื่อยๆ ไปเป็นขั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Bertalanffy (1993) ที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หรือตัวรับเข้า (Receptors) หมายถึง สิ่งที่ต้องใช้ในการดำเนินงานของระบบที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หรือตัวรับเข้า (Receptors) หมายถึง สิ่งที่ต้องใช้ในการดำเนินงานของระบบซึ่งในทางทฤษฎีสื่อสารเราอาจจะเปรียบได้กับอวัยวะหรืออินทรีย์ที่ใช้ในการรับรู้ 2) กระบวนการ (Process) หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีดำเนินการเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าไปสู่ผลผลิตที่ต้องการ สำหรับในทางทฤษฎีสื่อสารอาจจะเปรียบได้กับกระบวนการทางสมองที่ทำหน้าที่ควบคุมการรับรู้ข่าวสาร (Control Apparatus) 3) ผลผลิต (Output) หรือตัวแสดงผล (Effectors) หมายถึง ผลที่ได้รับจากกระบวนการดำเนินงานของระบบ ซึ่งในทางทฤษฎีสื่อสารอาจจะเปรียบได้กับข่าวสาร (Message) ที่ได้รับจากกระบวนการควบคุมการรับรู้ข่าวสาร และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การนำผลที่ได้รับจากระบบเป็นข้อมูลย้อนกลับไปสู่ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในลักษณะการป้องกันและควบคุมตนเอง เพื่อรักษาสภาพสมดุลของระบบ สอดคล้องกับนิรัชกร ทองน้อย (2556, หน้า 254-258) ที่



ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ระบบการบริหาร งานวิชาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการด้านผลผลิต และด้านข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับสุภาวดี อุตมามัตย์ (2554) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับทิฆัมพร บุญมาก (2558, หน้า 380-385) พบว่า การพัฒนาระบบพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับนริศ ภูอาราม (2560) พบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านข้อมูลป้อนกลับ

ดังนั้น ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาเมืองค้ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ด้านผลลัพธ์(Outcome) 5) ผลป้อนกลับ (Feedback) แต่ละองค์ประกอบมีคุณลักษณะดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง สิ่งที่ป้อนเข้าไปในหน่วยระบบเพื่อเข้าสู่กระบวนการและแปลงรูปเป็นผลผลิตของหน่วยระบบ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู พันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง วิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนดนโยบาย และแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน ขั้นส่งเสริม สนับสนุน และเสริมแรงการทำงาน การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน รวมถึงชุมชนและครอบครัว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นิเทศติดตามสะท้อนผล การประเมินผล และการประชาสัมพันธ์

3. ผลผลิต หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นดำเนินงานในการพัฒนาระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม ในโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการเรียนรู้เกิดนวัตกรรมการพัฒนา คุณธรรมที่นำไปใช้จริง ครูและนักเรียนมี ปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมากขึ้นนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเองชุมชนมากขึ้น

4. ผลลัพธ์ (Outcome) หมายถึง ผลที่เกิดจากการพัฒนาระบบการพัฒนาคู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาแล้วส่งผลไปสู่สังคม และชุมชนภายนอกต่อภาพลักษณ์ของครู นักเรียนและโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนได้รับความเชื่อถือศรัทธาและความร่วมมือจาก



ผู้ปกครอง ชุมชนมากขึ้น

5. ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาระบบการ พัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมัธยมศึกษา และการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในครั้งต่อไป

## 6. ข้อเสนอแนะ

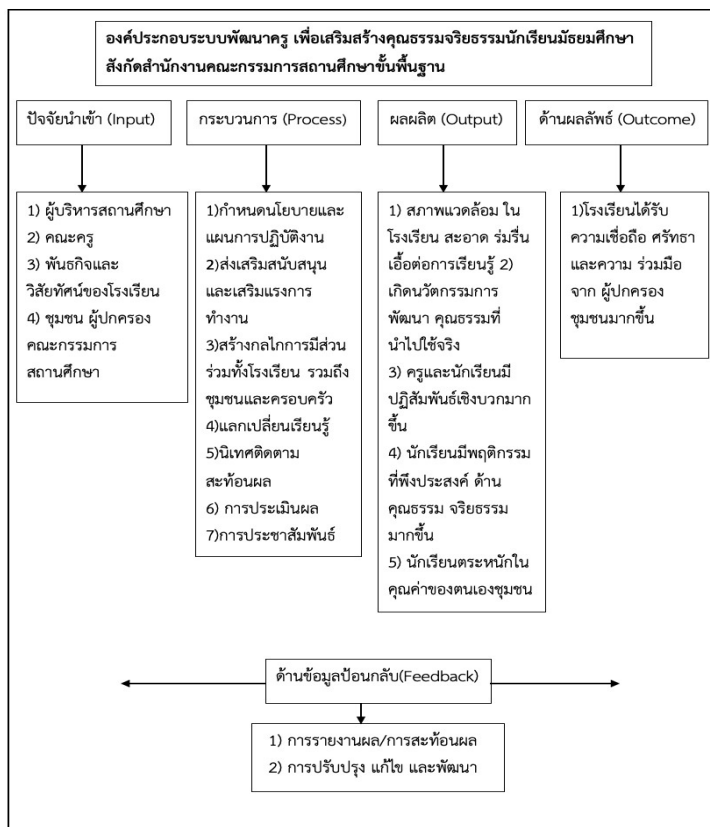
1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้บริหารควรศึกษาและทำความเข้าใจ ในองค์ประกอบของระบบการพัฒนาครู เพื่อเสริม สร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาให้ เข้าใจ และชัดเจนในวิธีการใช้และประยุกต์ใช้ระบบ

ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรได้ทำการวิจัยเชิงบูรณาการ คือ ศึกษาทั้งสถานศึกษาที่เป็นมัธยมศึกษา สถานศึกษา ประถมศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัย และการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนทั่วไป

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเรื่ององค์ประกอบการพัฒนา ระบบพัฒนาครู เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบและ 19 องค์ประกอบย่อย ดังแผนภาพที่แสดงไว้ ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- \_\_\_\_\_. (2561). ศูนย์ปฏิบัติการการต่อต้านทุจริต แผนปฏิบัติงานส่งเสริมคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เฉลียว บุรีภักดิ์. (2544). การวิจัยเชิงระบบ. วารสารพัฒนศึกษาศาสตร์ ศาสตร์แห่งการเรียนรู้และถ่ายทอดพัฒนา, 2(1), 135-145.
- ทิมมพร บุญมาก. (2558). การพัฒนาระบบพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นริศ ภูอาราม. (2560). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรัชกร ทองน้อย. (2556). การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุภาวดี อุดรมาตย์. (2554). การพัฒนาระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bertalanffy, L. V. (1993). *An Outline of General Systems Theory*. New York: Holt, Rinehart and Winston.



# **Organizational Competency Development for Farmer Professional Cooperatives: A Case Study of Bajie Town, Yunnan, P.R. China<sup>\*</sup>**

Li Jiao, Bongkochmas Ek-Iem, Somkid Kaewtip and Chalermchai Panyadee

School of Administrative studies, Maejo University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: mju6005501009@mju.ac.th

## **Abstract**

This paper aims to study the situation of these cooperatives and the factors affecting their OC, in order to improve their OC and increase farmers' income. Organizational competency (OC) for Farmer Professional Cooperatives (FPC) is crucial to the standardized operation and high-quality development of cooperatives. Roses are traditionally eaten and processed in Bajie Town, Anning City, Yunnan, P.R. China, so farmers spontaneously organized and established rose cooperatives to develop rose industry. The target of this study was the cooperatives in the town. Respondents were persons in charge of FPCs and members in FPCs, in which 26 persons and 152 members were selected through simple random sampling technology. Data were collected using an interview form consisting of a structured questionnaire and an unstructured questionnaire as the primary research material to determine the current basic profile and organizational competency levels of the farmer. Regression analysis was used to analyse the factors influencing the competency of farmer professional cooperatives, including internal factors such as income distribution and organizational structure and external factors such as the location of the cooperative and the number of cooperatives.

### **Research findings:**

1. The level of OC for FPC was mainly determined by cooperative skills and performance.

---

<sup>\*</sup> Received: April 7, 2023; Revised: September 15, 2023; Accepted: September 21, 2023



2. The factors affecting OC were divided into internal factors and external factors, and internal factors were the main factors. Among the internal factors, reasonable income distribution of members, complete organizational structure, multiple ways to raise funds, and self-owned trademarks were significant and positive factors. For among the external factors, the distance between FPC and markets and external competition were main factors affecting the level of OC for FPC.

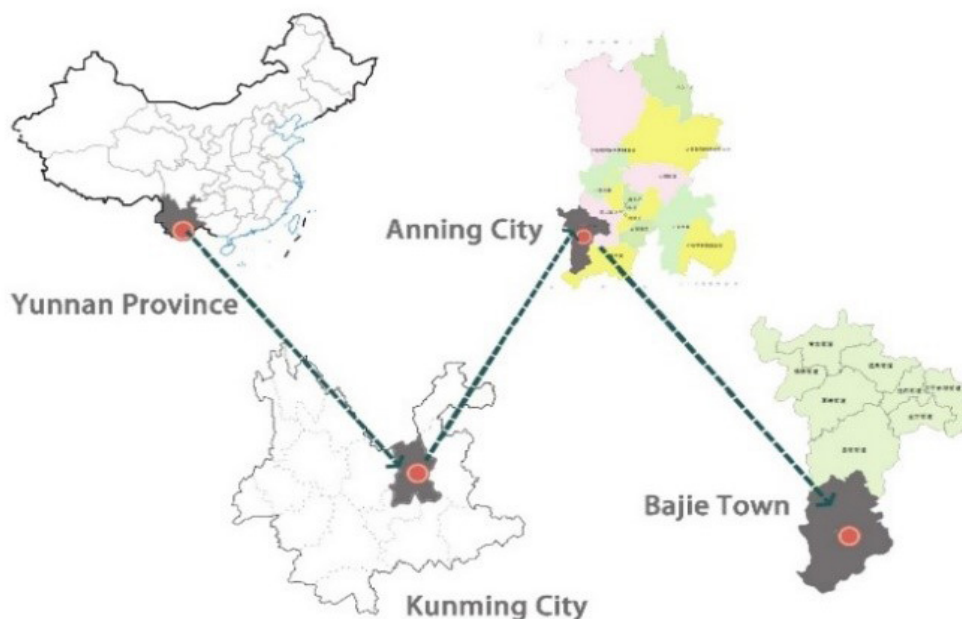
**Keywords:** Farmer Professional Cooperatives; Competency; Influencing factors

## 1. Introduction

Developing and expanding Farmer Professional Cooperatives (FPC) plays an important role in rural economic growth, so improving Organizational competency (OC) is crucial to standardization of operation of FPC. Capacity and relationships affected the governance structure of FPC in the eastern coastal areas in China were analyzed (Zhuhui et al., 2006, pp. 60-66). The benign operation of FPC improves the market competitiveness of agricultural products, guarantees the quality of agricultural products and improves the economic benefits of agricultural products, and helps farmers to obtain national support policies directly and effectively (Lin, & Liuyangming,

2020, pp. 233-240). The development of FPC is of great significance to the implementation of the national rural revitalization strategy (Hainan, Xiaoshan & Aizhao, 2018, pp. 20-25).

A famous tourist attraction Rose Valley was located in Bajie Town, and rose cultural festivals and other activities based on edible roses were held, because of suitable conditions and vast land for rose planting. As of March 2022, there were 130 FPCs in Bajie Town, accounting for 60% of FPCs in Anning City; there were 51 FPCs planting rose at Bajie Town, accounting for 39% of FPCs at the town. Forty-six FPCs planting rose were in operation, in which 17 had registered capital of 1 million yuan or more.



**Figure 1** Location of Bajie Town, Anning City, Yunnan Province, P.R. China

Though many FPCs were established in the town, there was a lack of evaluation on the internal management, work performance and organizational competency of FPC. Therefore, it is very important for Bajie Town Government to evaluate the level of OC for FPC and to analyze the influencing factors. Many scholars tried to explain the influence of various influencing factors, such as basic personal information, product sales skills, product cost control, income distribution of members, integrity of organizations, self-owned trademarks and ways of raising funds, on the development of FPC (Feng,

Shiguo & Qi, 2016, pp. 79-87; Zongdong, Rong, & Fei, 2019, pp. 295-304; Xiaofeng & Chengju, 2016, pp. 23-29; Hengshan, Zhigang and Ruiyao, 2016, pp. 72-83), but factors influencing OC for FPC had not been studied. The purpose of this study was to identify the factors that affecting OC for FPC, so as to improve social efficiency and performance of FPC, and ultimately increase farmers' incomes. The research project designed indicators of farmer professional cooperative competence by using Organizational Competency Theory in terms of four dimensions: information, performance, skills and culture.



## 2. Objectives of the Study

1. To study the level of farmer professional cooperatives competency
2. To study the factors effecting farmer professional cooperatives competency.

## 3. Methodology

Location of the Study. Bajie Town is located in the south of Anning City, adjacent to Erjie Township of Jinning County in the east, Shuanghe Township and Xiyang Township of Jinning County in the south, Longquan Town of Yimen County in the west, and Xianjie Town in the north, 35 kilometers from Anning City, 67 kilometers from Kunming City, with a total area of 340.29 square kilometers. It is located in the low latitude and high altitude area of the central subtropical zone, with an average annual temperature of 14.9 °C and an average annual precipitation of about 1000 mm. Bajie Town has a large agricultural population, with 21 villagers' committees and 1 community residents' committee, and 23 ethnic minorities including Yi, Miao, Bai and Tibetan (Work Report at Bajie Town, 2020).

Data collection. In 2020 and 2021, a questionnaire survey on 26 FPCs planting rose in 21 village committees in the town

and 152 members in those FPCs was conducted with the random sampling method.

Research tool. Questionnaires consisted of four parts was used as research tools. The first part of the questionnaires involved the basic information survey of the interviewees, mainly including personal and family survey. The second part was about the survey of the respondents' views, mainly about understanding the internal and external environment and OC of FPC; The internal and external environment mainly consisted of four parts: geographical location, operation mechanism, overall situation and internal management; OC mainly consisted of basic information, performance, skills and culture. The third part was interview with the respondents, which is mainly used to understand the respondents' attitudes and views on the current situation and future development opportunities of FPC. In the second part, the Likert scale with a five-point scale (1 for strongly disagree, 2 for relatively disagree, 3 for average, 4 for relatively agree, and 5 for strongly agree) was used to determine the respondents' attitudes and opinions, and the reliability and validity of the questionnaire data from the Likert



scale were analyzed.

The reliability and validity of the questionnaire data were firstly analyzed with SPSS 26 analysis software. Then the correlation between the variables and determines was analyzed to determine whether the variables are suitable for regression analysis. Finally, based on the results of the correlation analysis, the comprehensive scores of the four dimensions were used as the dependent variable for multiple linear regression to determine their influencing factors with State 17 measurement software (Xiaoyan, Yinjun & Yan, 2020, pp. 187-195).

#### 4. Results

Organizations Competency Level for FPC at Bajie Town

The weight scores of 4 dimensions (basic information, cooperative performance, cooperative skills, and cooperative culture) graded by 152 members from 26 FPCs were calculated with the entropy weight method (EWM), then the level of OC for FPC were measured (Tab.1). The mean value of the level of OC was 0.8094, which indicated that the whole level was relatively satisfactory. The three cooperatives with higher ranking were YJN Cooperative, HR Cooperative and HPX Cooperative. The three cooperatives with lower rankings were QL Cooperative, ZYNY Cooperative and ZYMG Cooperative, and the mean value of these cooperative was 0.5715. There was a polarization of the level of OC, so research on the improvement of the level of OC for FPC was imperative.

**Table 1** Measurement results of the level of OC for FPC

| Sequence | FPC              | Weight Score | Ranking |
|----------|------------------|--------------|---------|
| 1        | GH cooperative   | 0.6040       | 23      |
| 2        | MY cooperative   | 0.8731       | 10      |
| 3        | XH cooperative   | 0.6770       | 21      |
| 4        | LGTY cooperative | 0.8163       | 14      |
| 5        | LY cooperative   | 0.8880       | 9       |
| 6        | MPCY cooperative | 0.8283       | 12      |
| 7        | NSY cooperative  | 0.6060       | 22      |
| 8        | YJNY cooperative | 0.9999       | 1       |



| Sequence | FPC              | Weight Score | Ranking |
|----------|------------------|--------------|---------|
| 9        | RJH cooperative  | 0.8233       | 13      |
| 10       | RJGS cooperative | 0.9244       | 7       |
| 11       | JH cooperative   | 0.9917       | 4       |
| 12       | AWS cooperative  | 0.7831       | 16      |
| 13       | SYL cooperative  | 0.8392       | 11      |
| 14       | JQ cooperative   | 0.7386       | 20      |
| 15       | ZYMG cooperative | 0.5852       | 25      |
| 16       | HS cooperative   | 0.9862       | 5       |
| 17       | ZYNY cooperative | 0.5857       | 24      |
| 18       | HR cooperative   | 0.9352       | 6       |
| 19       | JSTH cooperative | 0.9999       | 1       |
| 20       | YH cooperative   | 0.8003       | 15      |
| 21       | FXSF cooperative | 0.7704       | 19      |
| 22       | XR cooperative   | 0.7735       | 18      |
| 23       | HX cooperative   | 0.8982       | 8       |
| 24       | QL cooperative   | 0.5437       | 26      |
| 25       | HPX cooperative  | 0.9999       | 1       |
| 26       | YXNM cooperative | 0.7739       | 17      |

Analysis on the Factors Affecting OC for FPC at Bajie Town

According to the correlation test, X1 (education level) and X2 (time spent in agricultural production) were not significantly correlated with the dependent variable, so they were not studied in the

next empirical study. The internal factors and external factors were regressed separately (Yan, S. & Pingping, 2016, pp. 107-118; Jiong, 2022, pp. 51-58), and then they were regressed together. Results: (1) The regression of internal factors showed that the reasonable distribution of members' income, complete



structure of FPC, various ways of raising funds and self-owned trademark had a significant positive effect on the improvement of OC for FPC; (2) The regression of external factors showed that economic development, natural resources, distance between location of FPC and markets and external competition were important

factors affecting the level of OC for FPC; (3) Comprehensive regression of internal factors and external factors showed that except for the three factors X4, X8 and X9 were not significant, the remaining factors were not much different from the results of regression of internal factors or external factors.

**Table 2** Results of multiple regression analysis

| Explained variables                              | organizational competency (Y) |                      |                       |
|--------------------------------------------------|-------------------------------|----------------------|-----------------------|
| VARIABLES                                        | Result 1                      | Result 2             | Result 3              |
| X3 reasonable distribution of members' income    | 0.278***<br>(0.0640)          |                      | 0.221***<br>(0.0641)  |
| X4 Standardized internal management              | 0.0833<br>(0.0917)            |                      | 0.0762<br>(0.0919)    |
| X5 Complete structure of FPC                     | 0.178**<br>(0.0765)           |                      | 0.170**<br>(0.0726)   |
| X6 various ways of raising funds                 | 0.134***<br>(0.0362)          |                      | 0.103***<br>(0.0365)  |
| X7 self-owned trademark                          | 0.133***<br>(0.0432)          |                      | 0.0811*<br>(0.0427)   |
| X8 economic development                          |                               | 0.153***<br>(0.0516) | 0.000948<br>(0.0474)  |
| X9 Abundant in natural resources                 |                               | 0.135**<br>(0.0635)  | 0.0332<br>(0.0533)    |
| X10 distance between location of FPC and markets |                               | 0.0910**<br>(0.0397) | 0.0976***<br>(0.0342) |



| Explained variables | organizational competency (Y) |                       |                       |
|---------------------|-------------------------------|-----------------------|-----------------------|
| VARIABLES           | Result 1                      | Result 2              | Result 3              |
| X11Number of FPC    |                               | 0.391 <sup>***</sup>  | 0.156 <sup>***</sup>  |
|                     |                               | (0.0578)              | (0.0560)              |
| Constant            | -1.598 <sup>***</sup>         | -1.377 <sup>***</sup> | -1.598 <sup>***</sup> |
|                     | (0.0988)                      | (0.114)               | (0.0988)              |
| Observations        | 152                           | 152                   | 152                   |
| R <sup>2</sup>      | 0.569                         | 0.410                 | 0.623                 |
| F                   | 38.54                         | 25.54                 | 26.10                 |
|                     | (0.000)                       | (0.000)               | (0.000)               |

Note: Result 1, result 2 and result 3 were from regression of internal factors, regression of external factors and comprehensive regression of the two kinds of factors, respectively. Standard errors in parentheses, <sup>\*\*\*</sup> p<0.01, <sup>\*\*</sup> p<0.05.

## 5. Discussion

There was significant difference in the level of OC of 26 FPC at Bajie Town, Anning City, which was the result of interaction of different influencing factors. Based on a comprehensive multiple regression model analysis of internal and external influencing factors, it was found that out of the 9 variables that passed the correlation test, 6 variables were significantly correlated with OC, while the other three influencing factors—internal management norms, economic development and abundant natural resources failed the significance

test. These factors are specifically discussed as follows:

Income distribution—Income distribution had a significant positive effect on the level of OC. The variable of increasing farmers' income is the most important goal of cooperatives (Yajie and Chuang, 2022, p. 714). Reasonable income distribution can directly improve the enthusiasm of members and encourage them to work harder in agricultural production (XvXvchu, 2018, p. 1). Farmers at Bajie Town hoped to increase their income by joining FPC, bring a sense of honor and belonging, and get more



opportunities to receive education and often travel.

**Organization**—Organization had a significant positive effect on the level of OC. The sound development of FPC requires standardization of registration, organization and financial management (Yuying & Qianqian, 2022, pp. 56-65). Most rose FPC at Bajie Town had complete bylaws, standardized establishment procedures and regular member meetings. Villagers were willing to participate these FPC, and the government gave a lot of policy support to them, so they had a fast growth in operating income.

**Raise funds**—Raise funds had a significant positive effect on the level of OC. There is some problems in the development of FPC, such as lack of talents and difficulty in raising funds, and broadening the channels of raising funds accelerates the development of FPC (Wan, 2014, pp. 63-66). Some rose FPC at Bajie Town were underfunded in planting and selling, which required financial support from the government. On the other hand, FPC should think of more ways to raise funds through multiple channels for themselves.

**Own trademark**—Own trademark had a significant positive effect on the

level of OC. The FPC's own trademark has an impact on the level of development of FPC (Guoxing and Chen, 2017, pp. 41-43). Trademarks are the main sign of distinguishing agricultural products among FPC. Trademarks with high recognition bring benefits to FPC and enhance the influence of FPC. According to this investigation, it was found that the president of a rose cooperative in Bajie Town registered his name and his daughter's name as the trademark of the cooperative.

**Location of FPC**—Location of FPC had a significant positive effect on the level of OC. In the continuous development of FPC, FPC should give full play to our own advantages (Jun, 2022, pp. 83-85). Bajie Town is located in the south of Anning City, 35 kilometers away from the downtown of Anning and 67 kilometers away from the downtown of Kunming (the capital city of Yunnan Province). Its transportation infrastructure and facilities are good. FPC near the transportation highway should make full use of the location advantage to reduce the cost of rose products; while FPC far away from the highway use logistics, cold chain and other facilities to improve the market competitiveness of cooperatives.



Number of cooperatives—Number of cooperatives had a significant positive effect on the level of OC. Most of FPCs in Anning City were established from 2013 to 2018. By 2022, the proportion of FPCs engaging in the cultivation, processing and sale of roses at Bajie Town was about 60% of FPCs in the city (Government Work Report, 2022). On the one hand, the government vigorously supported the development of cooperatives because of the large number of rose FPC. On the other hand, the market was well-informed, which was conducive to sales and large-scale production of rose FPC. It should also be noted that there is fierce competition among FPC (Junhe, 2022, pp. 39-40; Zhijun, Haiyan & Xiuying, 2022, pp. 65-75).

Internal management norms—Internal management norms did not have positive effect on the level of OC. According to the survey data, the mean value of options of internal management norms of FPC was 3.96, indicating that the current internal management of FPC was at a reasonable standard level.

Economic development and abundant natural resources—Effects of economic development and abundant natural resources on the level of OC were not

significant. In summary, these two factors were external factors. The regression analysis of these two factors combined with internal factors revealed that the positive effect of these two factors on the level of OC was not significant, as both were external factors, and compared to external factors, internal factors were the main factor affecting the level of OC.

In summary, the level of OC of 26 FPC at Bajie Town, Anning City, was greatly affected by internal factors, which was also in line with the past research result (Zuhui, Xuchu & Guansheng, 2002, pp. 13-21) and our expectations. There were certain limitations in the determination and selection of specific influencing factor index and sample survey research, so there may be some deviations when using relevant data for analysis. In order to better study the level of OC of FPC and its influencing factors of cooperative organizations in a certain region, it is necessary to organize and obtain systematic, complete, and high-quality data, and attempt to use the mean index for statistical analysis.

## 6. Suggestion

In order to improve the OC of FPC at Bajie Town, the following suggestions are



made to the government and FPC:

1. Attention should be paid to internal factors affecting the competence of FPC. It is necessary to establish a sound organizational structure and a reasonable income distribution system for FPC at Bajie Town. First of all, the head of FPC should optimize the income distribution of the members according to the actual situation, so that the members get more income after joining FPC. Secondly, in the development of FPCs, in order to solve the problem of shortage of funds, FPCs should broaden financing channels and strengthen their ability to absorb funds, so as to ensure sufficient development funds. FPCs, for example, take advantage of government support policies to obtain loans. Finally, FPC should have their own trademarks. Cooperatives without registered trademarks should design and apply for trademark registration according to the characteristics of rose cake, rose vinegar, rose wine and other products so as to form their own marketing model and brand.

2. Attention should be paid to external factors affecting the competence of FPC. The government of Anning City and Bajie Town should improve the agricultural logistics system. For example, by building

fast rural roads, establishing trading centers for rose products in locations where FPC are concentrated, and establishing cold chain centers in conjunction with logistics companies, unnecessary links in the circulation process can be reduced. Rose FPC should cooperate with rural logistics outlets and urban logistics outlets to expand the marketing channels for rose products. For example, FPCs should develop rose product series to extend the industrial chain. They should also sell products online besides offline, and take into account the common development of offline and online.

3. Based on the combination of internal and external development conditions and the full use of policies, emphasis should be placed on skills training especially in online marketing of agricultural products for members in FPC. This study revealed that OC of FPC at Bajie Town cannot be separated from the improvement of the professional skills of the members, so it is important to train members. And the necessary network marketing training should also be carried out besides of the training of agricultural production skills and marketing methods, because FPC should use Internet means to create online



promotion models in various aspects such as e-commerce sales platforms, official accounts and online short videos.

## 7. Knowledge Assets

The level of OC for FPC at Bajie Town was mainly reflected in the skills and performance. Among the internal factors, reasonable income distribution of members, complete organizational structure, multiple ways to raise funds, and self-owned trademarks had significant positive effects on the level of OC for FPC. While among the external factors, the distance between location of FPC and markets, and external

competition were important factors improving the level of OC. Therefore, these FPCs should promote the reasonable distribution of members' income, improve the organizational structure, flexibly raise cooperative funds, and create their own trademarks. While paying attention to internal factors, these FPCs also consider external factors such as the distance between location of FPC and markets and the mutual competition between cooperatives. Solving these problems well will be conducive to the development of these FPCs and increase farmers' income.



Figure 2 Knowledge assets for FPCs and increase farmers' income



## Reference

- Feng, L., Shiguo, C. & Qi, F. (2016). Farmers' professional co-operatives performance evaluation and performance factors. *Journal of Beijing University of Technology (Social Science Edition)*, 18(2), 79-87.
- Government Work Report. (2022). *2022 Government work report*. Retrieved from <https://english.www.gov.cn/2022special/govtworkreport2022>
- Guoxing, L. & Chen, L. (2017). Cognition and behavior analysis of intellectual property rights of farmers' cooperatives. *China Farmers Cooperative*, 100(9), 41-43.
- Hainan, W., Xiaoshan, D. & Aizhao, N. (2018). Farmers' professional co-operatives development and rural revitalization strategy research. *Rural Finance Research*, 455(2), 20-25.
- Hengshan, D., Zhigang, X. and Ruiyao, Y. (2016). Why the real farmers' professional co-operatives is hard to find in China? - a framework to explain and empirical facts. *China Rural Observation*, 130(4), 72-83.
- Jiong, L. (2022). Forecast and Analysis of Logistics Demand Based on Multiple Linear Regression -- Taking Anhui Province as an Example. *Journal of Sichuan University of Arts and Sciences*, 32(2), 51-58.
- Jun, S. (2022). Research on the current development situation and countermeasures of farmers' professional cooperatives in Yunnan Province. *Guangdong sericulture*, 56(10), 83-85.
- Junhe, T. (2022). Standardized planting and branding sales - Anping County Yuanlong Agricultural Products Planting Professional Cooperative promotes development with “green” leadership. *Hebei Agriculture*, 327(6), 39-40.
- Lin, L. & Liuyangming. (2020). Research context and evolution of Chinese farmer professional cooperatives-Visualization research based on CNKI core journals and CSSCI data from 1999 to 2019. *Journal of Southwest University for Nationalities (Humanities and Social Sciences Edition)*, 41(3), 233-240.
- Wan, W. (2014). Practical problems and countermeasures for the development of farmers' professional cooperatives. *Economic review*, 348(11), 63-66.



- Xiaofeng, Z. & Chengju, X. (2016). The coordinated development of farmer cooperatives and precise poverty alleviation mechanism construction: theoretical logic and practical path. *Agricultural economic issues*, 37(4), 23-29.
- Xiaoyan, Y., Yinjun, C. & Yan, X. (2020). County rural revitalization of the index system construction and evaluation. *Agricultural Resources and Regionalization in China*, 41(8), 187-195.
- XvXvchu. (2018). Cooperative profit distribution in the ideal and reality. *China Farmers Cooperative*, 6, 1.
- Yajie, H. and Chuang, W. (2022). Our country current situation of the development of farmers' professional co-operatives and continuous management ability to ascend. *Hans Journal of Agricultural Sciences*, 12, 714.
- Yan, S. & Pingping, T. (2016). Stakeholders under the perspective of corporate social responsibility and earnings management. *Journal of Yantai University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, 29(5), 107-118.
- Yuying, L. & Qianqian, G. (2022). Research on the standardization of farmers' cooperatives and its impact on financial performance. *Xinjiang agricultural reclamation economy*, 351(5), 56-65.
- Zhijun, H., Haiyan, H. & Xiuying, W. (2022). Empirical analysis of market risk, cooperative socialized services and farmers' choice of agricultural product sales channels. *Forestry economy*, 44(1), 65-75.
- Zhuhui, H. & XvXvchu. (2006). Cooperative governance based on capacity and relationship -- An explanation of the governance structure of fFPC in Zhejiang Province. *Zhejiang Social Sciences*, 1, 60-66.
- Zongdong, Y., Rong, F. & Fei, Y. (2019). Supply side structural reform under the background of the performance evaluation of tobacco farmers cooperatives and policy orientation, shaanxi tobacco farmer cooperatives, for example. *Manage comments*, 31(4), 295-304.
- Zuhui, H., Xuchu, X. & Guansheng, F. (2002). Analysis on the Influencing Factors of the Development of Farmers' Professional Cooperative Organizations: Discussion on the Development Status of Farmers' Professional cooperative Organizations in Zhejiang Province. *Chinese Rural Economy*, 3, 13-21.

# คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาทฤษฎีฐานราก\*

## The Characteristics of a Successful Teacher in Primary School: Case Study Grounded Theory

จุฬารณ จันชารี, ประพศิพย์ คุณานกรพิทักษ์ และสมคิด สร้อยน้ำ  
Juraporn Jancharee, Praporntip Kunagornpitak and Somkid Sroinam  
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี  
Udon Thani Rajabhat University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: 63300601106@udru.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อสรุปในเชิงทฤษฎีคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก โดยศึกษาลักษณะกระบวนการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และผลที่ตามมา เลือกพื้นที่ทำการศึกษาโดยวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี เป็นโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตและจดบันทึกข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ภาควิชาเครือข่าย ผู้ปกครอง และชุมชน จำนวน 49 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงและแบบลูกโซ่ การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้การแปลความและตีความหมาย และสร้างมโนทัศน์ โดยใช้โปรแกรม NVivo. 10

### ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติงาน
2. เงื่อนไขการเกิด ได้แก่ เงื่อนไขภายในโรงเรียนที่เกิดจากผู้บริหาร เกิดจากครู และเกิดจากนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา และเงื่อนไขจากภายนอกโรงเรียน คือ ความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน
3. กระบวนการเกิด ได้แก่ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู

---

\*ได้รับบทความ: 23 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 28 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2566  
Received: July 23, 2023; Revised: August 28, 2023; Accepted: September 23, 2023



4. การดำรงอยู่ ได้แก่ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู การให้กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

5. ผลที่ตามมาจากคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ผลที่เกิดต่อผู้เรียน ผลที่เกิดต่อครู ผลที่เกิดต่อโรงเรียน และผลที่เกิดต่อชุมชน ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนดรูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

**คำสำคัญ:** ทฤษฎีฐานราก; คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ; โรงเรียนประถมศึกษา

### Abstract

This study aims to draw theoretical conclusions of the characteristics of successful teachers by employing grounded theory to examine the features, developmental process, and factors that play roles on these characteristics. Purposive and snowball sampling were utilized to recruit 49 participants. A field study site was selected based on theoretical methods and the data were collected from documentary analysis, in-depth interviews, observations, and field notes. All data were transcribed, interpreted, and analyzed using NVivo.10. This study discovered three characteristics of successful teachers: knowledge, behavior, and teacher performance.

#### The findings reveal that:

1. The characteristics of successful teachers occur under certain conditions, both in- and out-of-institutional context.

2. In an in-institutional context, the conditions arise from personal, administrative, and political levels, whilst under the out-of-institutional context, the parents' expectations were reported to be the condition that enriches the teachers' characteristics.

3. The results also depict that the developmental process of successful teachers' characteristics happens under the roles of effective management by the administrators and the teachers' own professional performance.

4. Furthermore, the findings signify that the factors that play a role on the existence and disappearance of the characteristics are dependent on the administration style of the school directors, teacher self-performance, moral support from significant others, and participations from communities.



5. This research sheds light upon the positive consequences of successful teachers' characteristics, and the findings could enhance learners' academic development, teacher performance, and school recognition.

**Keywords:** A Grounded Theory; The Characteristic of a Successful Teacher; Primary school

## 1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลก ซึ่งเต็มไปด้วยกระแสแห่งการพลวัตอย่างสูงและรวดเร็วทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งไม่เคยเป็นมาก่อน และมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น เช่น โรคระบาดที่มีความผันผวน ภาวะแล้งจัด น้ำท่วมรุนแรง และโรคอุบัติใหม่ เช่น Covid 19 ที่ระบาดรุนแรงไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของประเทศในทุกมิติ (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, หน้า 10-11) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดทิศทางและวางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 30)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด ในการนำหลักการและนโยบายของการจัดการศึกษาไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรม และมีคุณภาพ และสิ่งสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย คือ ครู ซึ่งเป็นอาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้นักเรียน

เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูจึงเป็นกัลยาณมิตรที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ให้มีความรัก ความเอาใจใส่ เปรียบเสมือนบิดาและมารดาคนที่สองของศิษย์ จนได้รับการเปรียบเทียบกับ “พระคุณที่ 3” (พินิจาภา ยินยาว, 2562, หน้า 1) อีกทั้งครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการชี้นำ ดำเนินการ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษาในทุกระดับอย่างกล้าหาญ และชาญฉลาด เพื่อสร้างคนดี คนเก่งไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563, หน้า 27) โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในศตวรรษที่ 21 ต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ใช้เทคโนโลยีเป็นแรงกระตุ้น มีทักษะในการสอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (ธมล เกลียวกมลทัต, 2562, หน้า 5)

โรงเรียนบ้านสุขสันต์ เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ร้อยละ 89.55 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National



Educational Test: O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 9 ปีต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนเข้ามาศึกษาดูงานทั้งในและนอกสังกัด เป็นโรงเรียนต้นแบบในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การสอนคณิตศาสตร์ดีเด่น ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวครูคุณถอยหลัง มีนักเรียนสอบ O-NET ได้คะแนนรายวิชาคณิตศาสตร์เต็ม 100 คะแนน นอกจากนี้ ครูในโรงเรียนบ้านสุขสันต์ เป็นผู้มีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้ความสามารถ ทำให้ได้รับรางวัลการประกาศเกียรติคุณในระดับกระทรวงศึกษาการได้รับวิทยฐานะตามระยะเวลาที่กำหนด มีการพัฒนาวิชาชีพและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนทำให้ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมวิชาชีพ หน่วยงานต้นสังกัด และสังคมภายนอก ซึ่งคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จจากที่กล่าวมานี้ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสรณะที่สำคัญและมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารทั้งระดับโรงเรียนและระดับสังกัด สามารถนำองค์ความรู้จากคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จจากมุมมองของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์ เจื้อนไขกระบวนการเกิด การดำรงอยู่และผลที่ตามมาของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ที่ใช้การศึกษาทฤษฎีฐานราก

(Grounded Theory Study) จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในเชิงทฤษฎี ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานของโรงเรียนเพื่อให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในมุมมองของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์
2. เพื่อศึกษาเจื้อนไขการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อศึกษากระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ
4. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ
5. เพื่อศึกษาผลที่ตามมาจากคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน 1) การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาและมีบทบาทเกี่ยวข้องกับโรงเรียน จำนวน 49 คน ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน



ครู จำนวน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา  
ขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ผู้ปกครอง จำนวน 10  
คน นักเรียน จำนวน 10 คน และภาคีเครือข่าย  
จำนวน 10 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1)  
ผู้วิจัย ซึ่งต้องมีความไวทางทฤษฎี (Theoretical  
Sensitivity) 2) เครื่องบันทึกเสียง 3) เครื่องบันทึก  
ภาพ 4) สมุดบันทึกและปากกา

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม โดยเก็บ  
ข้อมูลจากมุมมองของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์  
ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ถึง ภาคเรียน  
ที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1)  
การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา 2) เครื่องมือวิจัย คือ แบบ  
สังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) การเก็บ  
รวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้าง  
มโนทัศน์ ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ และใช้  
โปรแกรม NVivo. 10 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ  
โดยใช้รูปแบบเชิงระบบของสเตรทซ์ และคอร์บิน  
(Strauss & Corbin, 2015, pp. 97-102) ดังนี้ 1)  
การเปิดรหัส (Open Coding) 2) การหาแก่นของ  
รหัส (Axial Coding) 3) การเลือกรหัส (Selective  
Coding) และ 4) การสร้างทฤษฎี (Theory) ได้ร่าง  
ข้อสรุปชั่วคราว นำไปสู่การสร้างและยืนยันข้อสรุป  
เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา จากนั้นเก็บ  
รวบรวมข้อมูลควบคู่กับการตรวจสอบข้อมูล

ระยะที่ 3 การสรุปผลการศึกษาภาคสนาม  
เพื่อหาข้อสรุปการสร้างทฤษฎีจากการศึกษาปรากฏ  
การณ์ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ  
เชื่อมโยงกลุ่มมโนทัศน์ คุณลักษณะของครู เงื่อนไข  
กระบวนการเกิดของคุณลักษณะของครูที่ประสบ  
ความสำเร็จ การดำรงอยู่และผลที่ตามมา

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูที่  
ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณี  
ศึกษาทฤษฎีฐานราก สามารถสรุปผลการวิจัย  
ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ  
คือ 1) คุณลักษณะด้านความรู้ ได้แก่  
ความรู้ทางวิชาการ และความรู้ด้านเทคโนโลยี 2)  
คุณลักษณะด้านการปฏิบัติตน ได้แก่ การแสดงออก  
ของครูทั้งกาย วาจา และใจ และ 3) คุณลักษณะ  
ด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ สามารถจัดกระบวนการ  
เรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร

2. เงื่อนไขการเกิดเป็นคุณลักษณะของ  
ครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย เงื่อนไข  
ภายในโรงเรียน 1) เงื่อนไขที่เกิดจากผู้บริหาร ได้แก่  
การมอบหมายงาน การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม  
การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนานตนเอง 2) เงื่อนไข  
ที่เกิดจากครู ได้แก่ ครูมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่  
และมีความสามัคคี และ 3) เงื่อนไขจากนโยบาย  
และกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ได้แก่ ครูปฏิบัติ  
หน้าที่ตามนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา  
และการประกันคุณภาพการศึกษา และเงื่อนไขจาก  
ภายนอกโรงเรียน คือ ความคาดหวังของผู้ปกครอง  
และชุมชน

3. กระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของ  
ครูที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การบริหารงาน  
ของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย มีการ  
กำกับติดตามการทำงานของครู ผู้บริหารมีภาวะ  
ผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี  
ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ และ 2) การ



ปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย ครูจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของต้นสังกัด ครูปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร และครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4. การดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ เป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายสู่ความสำเร็จร่วมกันอย่างชัดเจน การสร้างขวัญและกำลังใจอย่างหลากหลาย 2) การปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ความเต็มใจและทุ่มเทในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ และมีการทำงานเป็นทีม 3) การให้กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว และ 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

5. ผลที่ตามมาจากการคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผลที่เกิดต่อผู้เรียน คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นต่อเนื่อง 2) ผลที่เกิดต่อครู คือ ครูมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในงาน ครูได้รับรางวัลการประกาศเกียรติคุณ ครูได้รับวิทยฐานะตามระยะเวลาที่กำหนด และ 3) ผลที่เกิดต่อโรงเรียน คือ ชุมชนมีความศรัทธาต่อโรงเรียน โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน ภาครัฐหรือช่วยให้การสนับสนุนทุนการศึกษางบประมาณและด้านอื่นๆ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ: การศึกษาทฤษฎีฐานราก สามารถนำเสนอข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical Generating) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ แบ่งออกเป็น ความรู้ด้านวิชาการ และความรู้ด้านเทคโนโลยี 2) ด้านการปฏิบัติตน และ 3) ด้านการปฏิบัติงาน คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ศึกษาในภาพรวมมีลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ คุณลักษณะของครูที่ดีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่มีบางส่วนที่อาจมีบริบทและรายละเอียดที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนในพื้นที่ศึกษามีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้ไม่ต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไปที่มีครูและผู้บริหารย้ายเข้า ย้ายออกอยู่ตลอด อีกทั้งการปฏิบัติงานของครูสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 2013, pp. 41-42) กล่าวว่า ครูที่ดีหรือครูที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ทางวิชาการ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นมากคือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชา มีความรู้เรื่องหลักสูตร มีความรู้ในวิธีสอนตามเนื้อหา มีความรู้ในเป้าหมายการศึกษา ใช้ความรู้



ในการปฏิบัติงานอย่างได้ผล และเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาที่สอน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของลิซ่า (Lisa, 2010, p. 15), จาเนล (Janelle, 2019, pp. 1-2) ที่ได้เสนอแนะว่า ครูที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนนั้น ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรนนท์ บุญเพ็ง (2564, หน้า 54-57) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ ครูจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน และต้องมีการใช้เทคโนโลยี รวมถึงเทคโนโลยีและการสื่อสารด้วย

2. เจื่อนไขการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย เจื่อนไขจากภายในโรงเรียน และเจื่อนไขจากภายนอกโรงเรียนดังนี้

2.1 เจื่อนไขที่เกิดจากภายในโรงเรียน ดังนี้ 1) เจื่อนไขที่เกิดจากผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารใช้หลักการมอบหมายงาน หลักการมีส่วนร่วม หลักการทำงานเป็นทีม หลักการสร้างแรงจูงใจหลักการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ศึกษานำระบบควบคุมคุณภาพ ที่มีความหลากหลายมาปรับใช้จนเป็นเจื่อนไขของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทิศา โพธิสาร (2563, หน้า 413) กล่าวถึง

ผู้บริหารใช้หลักการมอบหมายงาน หลักการมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมในการบริหารงาน มีการบริหารจัดการตามโครงสร้างของสถานศึกษามอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและความถนัด ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ สร้างแรงจูงใจให้กับครู ยกย่องชมเชยผลสำเร็จของงานเพื่อให้ครูเห็นคุณค่าและภูมิใจในตนเอง แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้หลักการพัฒนาตนเองว่าผู้บริหารต้องเข้ารับการอบรม สัมมนา เพื่อให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาผู้เรียน และพัฒนาองค์กร และ 2) เจื่อนไขที่เกิดจากครู ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ครูมีความสามัคคี และปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน ยกย่องชมเชยเมื่องานสำเร็จลุล่วงว่าทุกคนมีส่วนทำให้งานสำเร็จ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของปรียาภรณ์ ตั้งคุณนันต์ (2563, หน้า 29) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของครู แบ่งเป็น บทบาทหน้าที่ของครูตามกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ของครูตามทัศนะของบุคคลหรือความคาดหวังของสังคม อีกทั้งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของจาเซป วินเทอร์ (Winter, 2011) กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสามัคคี มีการ



เตรียมความพร้อมในการสอนเป็นอย่างดีมีความกระตือรือร้นในการสอน มีความมั่นใจในตนเอง

2.2 เจื่อนไขที่เกิดจากภายนอกโรงเรียน พบว่า เจื่อนไขจากภายนอกโรงเรียนที่ทำให้เกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองชุมชน ได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของมาร์ควอร์ท และเรย์โนลด์ส (Marquardt & Reynolds, 1994, pp. 51-77), อาหมัด และมานาฟ (Ahmad & Manaf, 1997, pp. 183-205) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า ผู้สอนเป็นบุคลากรมืออาชีพด้านการศึกษา (Professional Teachers) ในการจัดการเรียนการสอนมีความเชื่อถือได้เป็นความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปกครอง

3. กระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ พบว่า กระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู ดังนี้

3.1 การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารมีการกำกับ ติดตามการทำงาน of ครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีความมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และต้นสังกัดมีนโยบายให้โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ เป็นรายไตรมาส

ส่งผลให้มีการกำกับติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสราวุธ นิมนวล (2565, หน้า 145) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการนิเทศกำกับติดตามงานของครู เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่างๆ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสตาดท์ (Stadt, 2003, pp. 45-53) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารที่ดี พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่ดี จะต้องมีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น มีความสามารถในการสื่อสาร

3.2 การปฏิบัติงานของครู พบว่า กระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ครูจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ปฏิบัติตามข้อกำหนดของต้นสังกัด ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ใช้สื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงครูมีการอบรมพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของคลาร์ค (Clark, 1995, pp. 4-6), ฮาร์กรีฟ (Hargreave, 2003, pp. 203) ที่ได้เสนอหน้าที่ความรับผิดชอบและความสามารถของครู ประกอบด้วย มีความรอบคอบในการจัดการเรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล



มีความตั้งใจในการสอนและการประเมินความสอดคล้องกับหลักสูตร นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทิศา โพธิสาร (2562, หน้า 405) ได้กล่าวถึงครูผู้สอนที่มีความเป็นเลิศ คือ 1) ครูผู้สอนมีการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ 2) มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 3) มีการกำหนดเนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ศักยภาพของผู้เรียน

4. ผลการศึกษาการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียน การปฏิบัติงานของครู กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

4.1 การบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนที่นำมาซึ่งการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ เป็น 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ 3) ผู้บริหารเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน 4) ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายสู่ความสำเร็จร่วมกันอย่างชัดเจน 5) ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจอย่างหลากหลาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีการทำงานร่วมกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในงานแต่ละงาน มีการวางแผนเป้าหมายในแต่ละงานร่วมกันอย่างชัดเจน ผลการวิจัยสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2556, หน้า 3) ได้ออกประกาศเกี่ยวกับมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐาน

วิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของทวน เทียงเจริญ (2563, หน้า 386), สราวุธ นิมนวล (2565, หน้า 145) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีการบริหารจัดการ มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย มาตรฐาน แนวทางปฏิบัติด้านการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียน สนับสนุนให้มีเครือข่ายหรือทีมมาช่วยในการพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน และมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง

4.2 การปฏิบัติงานของครู พบว่าการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ 2) ครูมีความเต็มใจและทุ่มเทในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย 3) ครูน่าองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ 4) ครูมีการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานในโรงเรียนมีการวางแผนอย่างชัดเจน ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทิศา โพธิสาร (2562, หน้า 430) กล่าวว่า ครูที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่ จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ เต็มใจและทุ่มเททำงานอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของจาเซป วินเทอร์ (Winter, 2011) ได้เสนอว่า ครูจะต้องมีการพัฒนาด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และหาองค์ความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียน มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพในทุกด้านและทำอย่างต่อเนื่อง พัฒนาตนเองให้ทันการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว



4.3 กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัว พบว่า กำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและครอบครัวเป็นอีกประการที่ส่งผลให้เกิดการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการประเมินสมรรถนะสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตาม โดยมีตัวบ่งชี้ของการทำงานเป็นทีม คือ การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของยอนต์ ชุมจิต (2553, หน้า 128-130) ได้กล่าวว่า ในการปฏิบัติงานร่วมกัน การเสริมสร้างกำลังใจจากเพื่อนร่วมงานและจากผู้บังคับบัญชามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานด้วยความสุข

4.4 ผู้ปกครองและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขที่กระตุ้นให้เกิดการดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนรวมถึงโรงเรียนก็เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบกับโรงเรียนบ้านสุขสันต์มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จของโรงเรียนหลายช่องทาง จึงได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555, หน้า

69-82) ที่กล่าวว่า โรงเรียนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างได้ผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงาน โดยการมีเข้ามามีส่วนร่วมอย่าง ส่งผลให้ชุมชนมีความผูกพันกับโรงเรียน ศรัทธาต่อโรงเรียน

5. ผลการศึกษาผลที่ตามมาจากคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผลที่เกิดต่อผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ส่งผลให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 2) ผลที่เกิดต่อครู ส่งผลให้ครูเป็นผู้มีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในงานที่ทำ สามารถสร้างสรรค์ผลงานและมีนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน มีความเชื่อมั่นในตนเอง ครูมีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ และแสดงความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมวิชาชีพหน่วยงานต้นสังกัด และสังคมภายนอก 3) ผลที่เกิดต่อโรงเรียน เป็นโรงเรียนต้นแบบในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุมชนมีความเชื่อถือและศรัทธาในตัวครูและโรงเรียนมากขึ้น เพราะสามารถวางใจได้ว่าสามารถนำบุตรหลานของตนให้ครูดูแลอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ภาควิชาให้ การสนับสนุนทุนการศึกษางบประมาณและด้านอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวิธต์ ศรีดำรง (2556, หน้า 175-177) กล่าวว่า



การบริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างในการบริหารสถานศึกษา ได้รับการรับรองจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครองให้การยอมรับและมั่นใจ อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเผด็จ อมรศักดิ์ (2558, หน้า 175-177) พบว่า ผลที่ตามมาจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลให้ผู้สอนได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถ มีเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของตนเอง เป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) มีผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งจากภายในและภายนอก มีความก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ ทำให้มีขวัญกำลังใจที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงาน

ผลการอภิปรายรายข้อสรุปเชิงทฤษฎีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านความรู้ของครู ด้านการปฏิบัติตนและด้านการปฏิบัติงาน รวมถึงการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นเงื่อนไข กระบวนการเกิด การดำรงอยู่และผลที่ตามมาของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ด้วยคุณภาพของครูและผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าว จึงได้รับการยอมรับจากสังคม และสามารถเป็นต้นแบบของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนประถมศึกษา

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้ความสำคัญรวมถึงผลักดันเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง ชัดเจน โดยนำผลการวิจัยจากข้อสรุปในเชิงทฤษฎีเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และถือเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้ผู้บริหารและครูมีความตระหนักและเห็นความสำคัญและนำกระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ เพื่อตอบสนองจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.2 จากข้อค้นพบเกี่ยวกับข้อสรุปเชิงทฤษฎี เงื่อนไขและกระบวนการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร การพัฒนาสมรรถนะครู สามารถจัดหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารและครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งและดำรงอยู่ในตำแหน่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ที่มีผลงานโดดเด่นในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละภาค ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากโดยนำข้อสรุปในเชิงทฤษฎีจากการศึกษาปรากฏการณ์ของจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง เพื่อค้นหาข้อค้นพบใหม่ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.2 ควรวิจัยและพัฒนา (R & D) ในการนำคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จไปใช้ใน



สถานศึกษาของตนเอง

2.3 ควรนำไปศึกษาต่อด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำข้อสรุปในเชิงทฤษฎีจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง เพื่อให้ทราบความแตกต่างของเงื่อนไขสำคัญของการเกิดเป็นคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จว่ามีความสามารถในการทำนายอย่างไรหรือเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. คุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความรู้ แบ่งเป็น ความรู้ด้านวิชาการ และความรู้ด้านเทคโนโลยี คุณลักษณะด้านการปฏิบัติตน และคุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของครูในทุกด้าน เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อสร้างเป็นครูต้นแบบหรือครูมืออาชีพต่อไป

2. เงื่อนไขภายในโรงเรียน ได้แก่ เงื่อนไขที่เกิดจากผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้บริหารใช้หลักการมอบหมายงาน หลักการทำงานเป็นทีม หลักการมีส่วนร่วม หลักการสร้างแรงจูงใจ หลักการพัฒนาตนเอง เงื่อนไขที่เกิดจากครู คือ ครูมีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ครูมีความสามัคคี เงื่อนไขที่เกิดจากครูปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา เงื่อนไขที่เกิดจากภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ความคาดหวังของผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาจะต้อง

ทำความเข้าใจในเงื่อนไขดังกล่าวและร่วมกันปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ มุ่งสู่ความสำเร็จทั้งระบบ และเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรในที่สุด

3. กระบวนการเกิดคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารกำกับติดตามการทำงานของครู ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ กระบวนการเกิดจากการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ครูจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของต้นสังกัด ครูปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้บริหารและครูจะต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานและร่วมกันปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยั่งยืน

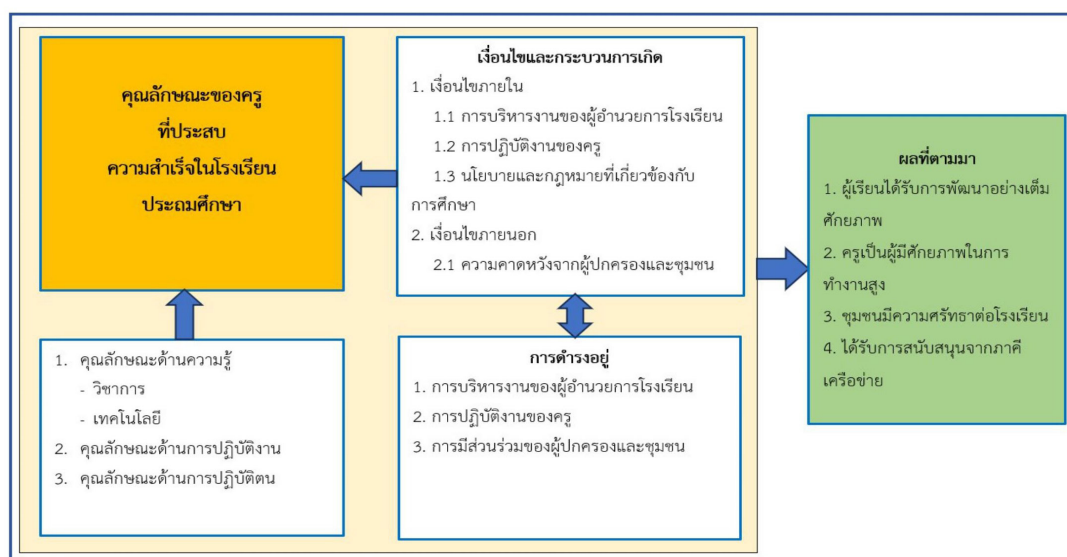
4. การดำรงอยู่ของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ ผู้บริหารเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายสู่ความสำเร็จร่วมกันอย่างชัดเจน และผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจอย่างหลากหลาย 2) การปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ครูมีความเต็มใจและทุ่มเทในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ครูนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ และครูมีการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ผู้บริหารและครูจะต้องรักษา



มาตรฐานดังกล่าวให้ดำรงอยู่ต่อไป และนำผลการวิจัยดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ

5. ผลที่ตามมาของคุณลักษณะของครูที่ประสบความสำเร็จ คือ 1) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นต่อเนื่อง 2) ครูเป็นผู้มีศักยภาพในการทำงานสูง มีความรู้

ความสามารถและความชำนาญในงาน 3) ชุมชนมีความศรัทธาต่อโรงเรียน โรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลือ และได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และนักเรียนจะต้องแสดงให้เห็นว่าทุกคนเป็นบุคลากรคุณภาพ มีผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่นๆ ต่อไป



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จิรนนท์ บุญเพ็ง. (2564). แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. (การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทวน เทียงเจริญ. (2563). การพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.



- ทิวัดธ์ ศรีดำรง. (2556). *การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ: การสร้างทฤษฎีฐานราก*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ธมล เกลียวกลมทัต. (2562). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *ความเป็นครูมืออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 9(16), 69-82.
- เผด็จ อมรศักดิ์. (2558). *การพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในธุรกิจอุตสาหกรรมที่เป็นเลิศ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พิชญาภา ยืนยาว. (2562). *ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21*. โครงการตำรามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040*. กรุงเทพฯ: อีเลฟเล่น สตาร์ อินเตอร์เเทรด.
- วันทิศา โพธิสาร. (2563). *การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: การสร้างทฤษฎีฐานราก*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สรารุณ นิมนวล. (2565). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี*. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Ahmad, R. H., & Manaf, Z. A. (1997). Characteristics of effective and less effective schools in rural and urban setting: A case study from Malaysia. *Journal of Educational Research*, 25(6), 183-205.
- Clark, O. M. (1995). *Thoughtful Teaching*. London: Cassell.
- Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society*. New York: Teachers College Press.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory research and practice*. (9th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Janelle, C. (2019). *Characteristics of a 21st -Century Teacher*. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/characteristics-of-a-21st-century-teacher-2081448>



- Lisa, V. (2010). *Is this a promising time for teacher leadership?*. London: Cassell.
- Marquardt, M. J. and Reynolds, A. (1994). *The Global Learning Organization*. New York: IRWIN.
- Stadt, R. W. (2003). *Managing career education programs Englewood Cliffs*. New York: Prentice-Hall.
- Strauss, A. L. & Corbin, J. M. (2015). *Basic of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Winter, J. (2011). *Effective Teacher Behaviors Evident in Successful Teacher of Students with Emotional and Behavioral Disorders*. New York: Manhattanville College Purchase.



**การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล  
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา  
ในจังหวัดสกลนคร\***

**A Study of New Normal Administration Components  
according to Good Governance of Schools under the  
Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office in  
Sakon Nakhon Province**

พลชัย ชุมปัญญา, วาโร เฟิงสวัสดิ์ และวันเพ็ญ นันทะศรี

Ponchai Chumpunya, Waro Phengsawat and Wanphen Nanthasri

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: r.ponchai@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**ผลการวิจัยพบว่า** องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีจำนวน 8 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการบริหารวิถีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านวิธีการทำงานวิถีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิถีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิถีใหม่ มี 7 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านการบริหารทรัพยากรวิถีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิถีใหม่มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 8) ด้านความปลอดภัย มี 5 ตัวบ่งชี้

**คำสำคัญ:** การศึกษาองค์ประกอบ; การบริหารจัดการวิถีใหม่; หลักธรรมาภิบาล

\*ได้รับบทความ: 23 ธันวาคม 2565; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2566

Received: December 23, 2022; Revised: September 22, 2023; Accepted: September 27, 2023



## Abstract

This research article aimed to study of New Normal Administration Components according to Good Governance of Schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area office in Sakon Nakhon Province. The informant group was academics, education executives, and school administrators, 10 people. Research tools were interview forms and questionnaires. Data were analyzed by content analysis, mean, and standard deviation.

**The results of the research:** revealed that the administration components of the new according to the principles of good governance of schools under the Office of Primary Educational Service Area in Sakon Nakhon Province, there are 8 components and 43 indicators namely 1) New normal Management Planning, there were 5 indicators, 2) New normal Working Methods, there were 5 indicators, 3) New normal Learning Curriculum Administration There were 5 indicators, 4) New normal Learning Management There were 5 indicators, 5) New normal Learning Evaluation Assessment, there were 7 indicators, 6) New normal Resource Management, there were 5 indicators, 7) New normal Cooperation, there were 6 indicators, and 8) Security, there were 5 indicators.

**Keywords:** Components Studies; New Normal Management; Good Governance

### 1. บทนำ

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์การต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความต้องการของผู้บริโภค เทคโนโลยี โดยเฉพาะสถานการณ์โควิด-19 และวิกฤตการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้องค์การที่ปรับตัวไม่ทันจะอยู่ต่อไปไม่ได้ในที่สุด ในปัจจุบันถือได้ว่ามนุษย์เราทั้งหมดกำลังอยู่ในโลกของ VUCA World คือ ในอนาคตเราอาจไม่สามารถล่วงรู้ได้อีกแล้วว่าอะไรจะเกิดขึ้นบ้าง เพราะความเปลี่ยนแปลงนับจากนี้ไปนั้นล้วนเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ความผันผวน

และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (VUCA ได้แก่ V-Volatility ความผันผวน ยากจะคาดเดา เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ทันตั้งตัว, U-Uncertainty มีความไม่แน่นอนสูง ไม่ชัดเจน ยากจะอธิบาย, C-Complexity มีความซับซ้อนสูง มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ, A-Ambiguity มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ยากจะคาดเดาผลลัพธ์ได้

การเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดการศึกษาของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โดยมีการหยุดการเรียนการสอนทั้งใน



ลักษณะที่หยุดทั่วประเทศและหยุดเฉพาะบางพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายการจัดการเรียนการสอนช่วงโควิด-19 โดยการวางแผนทางการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ในทุกระดับชั้นและทุกประเภท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) คือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบออนไลน์ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้หลักผ่านทางออนไลน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบออนไลน์ 2) ลดการประเมินและงดกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่จำเป็นโดยเน้นเรียนเฉพาะวิชากลุ่มสาระหลัก 3) การเตรียมพร้อมในด้านระบบการเรียนรู้ทางไกลและระบบออนไลน์ โดยเริ่มทดสอบตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป 4) กระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนการเรียนการสอนทางไกลในสัดส่วนร้อยละ 80 อีกร้อยละ 20 หรือมากกว่า ให้โรงเรียนและครูผู้สอนในแต่ละพื้นที่พิจารณาออกแบบตามความเหมาะสม 5) การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้สื่อโทรทัศน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่มีมาตรฐานในทุกระบบเป็นหลัก โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และจัดการเรียนการสอนแบบโต้ตอบออนไลน์เป็นสื่อเสริม ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งได้ถือปฏิบัติ รวมทั้งการบริหารจัดการด้านต่างๆ ก็มีการปรับเปลี่ยนวิธีการ เช่น การประชุมรูปแบบออนไลน์ การสลับวันทำงาน การทำงานที่บ้าน (Work from home) การติดต่อ

ประสานงานออนไลน์ การป้องกันและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของเชื้อโรคอย่างเคร่งครัดในองค์กร เป็นต้น

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการดังที่กล่าวมาข้างต้น เกิดเป็นการบริหารจัดการวิธีใหม่ หากไม่คำนึงในเรื่องระเบียบกฎหมาย ความถูกต้องชอบธรรม ความรับผิดชอบ อาจเสียหายต่อองค์กร มีปัญหาในองค์กรได้ จึงควรต้องมีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาประกอบในการบริหารจัดการในวิธีใหม่ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร เพื่อจะได้นำไปสู่แนวทางการบริหารจัดการด้วยวิธีใหม่ภายในสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร



### 3. วิธิดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ

มีคุณสมบัติดังนี้ เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์การสอนในสาขาวิชาบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน และ 4) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553) โดยร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน และนำร่างแบบสัมภาษณ์ให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของการใช้ภาษา และความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ดังนี้ 1) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือมีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์การสอนในสาขาวิชาบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก และมี



ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และ 2) ดำเนินการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2553) ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยร่างแบบสอบถาม และนำร่างแบบสอบถามให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของการใช้ภาษา และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระครูสมุห์ไพฑูรย์ พนมสวยา (2562, หน้า 119-131), พิชราภรณ์ ดวงชื่น (2563, หน้า 783-795), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2563), รังสรรค์ พรหมมา (2563), ปริญญารักษ์ จรเอ็กกา (2564, หน้า 181-200), พชรินทร์ ศิริสุข และเสวียน เจนเขว้า (2564, หน้า 340-353), อัจฉรา นิยมภา (2564, หน้า 178-195), พระครูวิโรตศาสน์ประดิษฐ์ (2565, หน้า 298-306), นพดล เจนอักษร, มัทนา วังถนอมศักดิ์ และนุชนรา รัตนศิริประภา (2564, หน้า 62-65) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2565) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่มีจำนวน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนการบริหารวิถีใหม่ (2) ด้านวิธีการทำงานวิถีใหม่ (3) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิถีใหม่ (4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ (5) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิถีใหม่ (6) ด้านการบริหารทรัพยากรวิถีใหม่ (7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิถีใหม่ และ (8) ด้านความปลอดภัย

1.2 ผลการศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียน ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541, หน้า 1-65), UCLG ASPAC Secretariat (2021), Asian Development Bank (1995)



ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) และวาระ แห่งกสิการ (2560) พบว่า มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียนจำนวน 7 หลัก ได้แก่ (1) หลักคุณธรรม (2) หลักนิติธรรม (3) หลักความรับผิดชอบ (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักความโปร่งใส (6) หลักความเสมอภาค และ (7) หลักความคุ้มค่า

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่ใช้สำหรับการบริหารจัดการวิถีใหม่ของโรงเรียนแต่ละองค์ประกอบพบว่า (1) ด้านการวางแผนการบริหารวิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า (2) ด้านวิธีการทำงานวิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า (3) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส (4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความ

คุ้มค่า และหลักความโปร่งใส (5) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความเสมอภาค (6) ด้านการบริหารทรัพยากรวิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า (7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิถีใหม่ มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความเสมอภาค และ (8) ด้านความปลอดภัย มีหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า

จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้นำมารวบรวมสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยจะแสดงให้เห็นผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ที่แสดงนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ในตารางที่ 1 ดังนี้



**ตารางที่ 1** การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                                           | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. ด้านการวางแผนการบริหารวิถีใหม่ | หลักคุณธรรม<br>หลักนิติธรรม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า | โรงเรียนมีการนำหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่ามาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการล่วงหน้าเพื่อบ่งชี้เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการกำหนดเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง | 1. โรงเรียนมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการวางแผนการบริหารงานของโรงเรียน<br>2. โรงเรียนมีการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการและเป้าหมายล่วงหน้าที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน<br>3. โรงเรียนมีแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์<br>4. โรงเรียนมีแผนการดำเนินการที่สามารถปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การปฏิบัติ<br>5. โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศหรือหลักฐานอ้างอิงเกี่ยวกับการบริหารงานเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนปฏิบัติงาน |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่           | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                                           | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. ด้านวิธีการทำงานวิถีใหม่                 | หลักคุณธรรม<br>หลักนิติธรรม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า | โรงเรียนสามารถนำหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรมหลักนิติธรรมหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมหลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า มาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการ รูปแบบการทำงาน ได้ทั้งในสภาวะการณ์ที่ปกติและไม่ปกติ โดยมีวิธีการและรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ทำงานได้ทั้งในและนอกสถานที่ | 1. โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการ รูปแบบการทำงาน ได้ทั้งสภาวะการณ์ที่ปกติและไม่ปกติ<br>2. โรงเรียนมีวิธีการและรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ทำงานได้ทั้งในและนอกสถานที่<br>3. โรงเรียนใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี รวมถึงดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นเครื่องมือในการทำงาน<br>4. โรงเรียนมีการพัฒนาวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล<br>5. โรงเรียนมีบรรยากาศของการทำงาน ที่ปลอดภัยต่อผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกด้าน |
| 3. ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิถีใหม่ | หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า<br>หลักความโปร่งใส                                | โรงเรียนยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่พัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพเน้นหลักสูตรฐาน                                                                                   | 1. โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา<br>2. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา ที่พัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ<br>3. โรงเรียนมีหลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมความ                                                                                                                                                                                                                                         |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                            | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   |                                                                                                 | สมรรถนะส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบและ วิธีการเรียน การสอนที่หลากหลายทั้งแบบ ปกติ ออฟไลน์และออนไลน์ ที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการ ได้ในทุกสถานการณ์ มีการวัด และ ประเมินผล การ ใช้ และ ปรับปรุง หลัก สุต ร ให้มีคุณภาพประสิทธิภาพอยู่ เสมอ ให้ ท้น ต่ อ ก า ร เปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และโลกปัจจุบัน | ความรู้ ทักษะ และคุณ ลักษณะ ของ ผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21<br>4. โรงเรียนมีวิธีการเรียน การ สอนที่หลากหลายทั้งแบบ ปกติ ออฟไลน์ และออนไลน์ ที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการ ได้ ในทุกสถานการณ์<br>5. โรงเรียนมีการประเมินผล หลักสูตรพร้อมทั้งนำผลมา ปรับปรุงหลักสูตรให้มี ประสิทธิภาพอยู่เสมอ                    |
| 4. ด้านการจัดการเรียนรู้วิธีใหม่  | หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า<br>หลักความโปร่งใส | โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาล ที่ประกอบด้วย หลัก ความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความคุ้มค่าและหลัก ความโปร่งใส บูรณาการ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ มีความหลากหลาย ทั้งแบบปกติ แบบผสมผสาน ออนไลน์และออฟไลน์ เรียนได้ทั้งที่โรงเรียน และที่บ้าน ตามสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงใช้เทคโนโลยี | 1. ครูมีการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลร่วมกับการจัดการเรียนรู้<br>2. ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทั้งแบบปกติ แบบผสมผสาน ออนไลน์และออฟไลน์ สามารถเรียนรู้ได้ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน<br>3. ครูใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ช่วยในการจัดการเรียน การสอน<br>4. ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่         | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                        | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           |                                                                                                             | ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โรงเรียน ครู และผู้ปกครองร่วมมือกันเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | บริบทของผู้เรียน<br>5. โรงเรียน ครู และผู้ปกครองร่วมมือกันเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 5. ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิถีใหม่ | หลักคุณธรรม<br>หลักนิติธรรม<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความเสมอภาค | โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความเสมอภาค มาใช้ในการดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ที่เน้นการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญ และสัมพันธ์กับการเรียนการสอนเน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็น ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่นๆ มีการบูรณาการวิธีการวัดและประเมินผล และการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย พร้อมทั้งการ | 1. โรงเรียนนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน<br>2. โรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งระหว่างเรียนและสิ้นสุดการเรียน<br>3. โรงเรียนเน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอนโดยเน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน<br>4. ครูมีการบูรณาการวิธีการวัดผลและประเมินผล<br>5. ครูดำเนินการวัดผลและ |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                            | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   |                                                                                                                 | นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน                                                                                                                                                                                                                                                                                     | ประเมินผลทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่นๆ<br>6. ครุณาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการวัดผลและประเมินผล<br>7. โรงเรียนและครุณาผลของการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน                                                                                                                                                               |
| 6. ด้านการบริหารทรัพยากรวิธีใหม่  | หลักนิติธรรม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า | โรงเรียนมีการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ ที่จำเป็น โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล ที่ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักความคุ้มค่า<br>การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกๆ ด้าน ให้มีความพร้อมใช้ในทุกสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียน ผู้สอน มีโอกาสเข้าถึงเข้าใช้ | 1. โรงเรียนมีการบริหารทรัพยากร สื่อ และเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล<br>2. โรงเรียนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการอย่างเพียงพอ โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล<br>3. โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ และแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกๆ |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่       | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                        | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         |                                                                                                             | ได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ด้าน<br>4. โรงเรียนมีวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีพร้อมใช้ในทุกสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง<br>5. ผู้เรียน ผู้สอน มีโอกาสเข้าถึง เข้าใช้ สื่อ เทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม                                                                                                                                                                                                                                                |
| 7. ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิถีใหม่ | หลักคุณธรรม<br>หลักนิติธรรม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค | โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ทั้งภายใน และ ภายนอกโรงเรียน โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความเสมอภาค มีการดำเนินการเพื่อรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน สำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้รับบริการเสมอ และมีการสื่อสาร ที่ชัดเจนของโรงเรียนต่อชุมชน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา | 1. โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักธรรมาภิบาล<br>2. โรงเรียนประสานและได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน<br>3. มีการรับฟังเสียงสะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน<br>4. มีการสื่อสารที่ชัดเจนของโรงเรียนต่อชุมชน<br>5. มีการสำรวจความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้รับบริการ<br>6. มีเครือข่ายเพื่อรับการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา |



| องค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ | หลักธรรมาภิบาลที่ใช้                                                                                                           | นิยามเชิงปฏิบัติการ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ตัวบ่งชี้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 8. ด้านความปลอดภัย                | หลักคุณธรรม<br>หลักนิติธรรม<br>หลักความโปร่งใส<br>หลักความรับผิดชอบ<br>หลักการมีส่วนร่วม<br>หลักความเสมอภาค<br>หลักความคุ้มค่า | โรงเรียนยึดหลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วยหลักคุณธรรมหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบหลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาคและหลักความคุ้มค่าเพื่อดำเนินการให้โรงเรียนมีความสะอาดตามหลักสุขอนามัย มีความปลอดภัย มีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ มีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ มีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ มีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ มีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ | 1. โรงเรียนมีความสะอาดตามหลักสุขอนามัย ผู้เรียนความปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ<br>2. โรงเรียนมีมาตรการในการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อต่างๆ<br>3. โรงเรียนมีมาตรการเสริมสร้างความปลอดภัยในบริเวณโรงเรียน<br>4. ผู้ปกครอง ชุมชน เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการเสริมสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน<br>5. มีเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ รวมทั้งเสริมสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน |

ผลการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน มีจำนวน 8 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผนการ

บริหารวิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว องค์ประกอบที่ 2 ด้านวิธีการทำงานวิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการเรียนรู้วิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว องค์ประกอบที่ 5 ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิธีใหม่



มีตัวบ่งชี้ 7 ตัว องค์ประกอบที่ 6 ด้านการบริหาร ทรัพยากรวิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว องค์ประกอบที่ 7 ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิธีใหม่ มีตัวบ่งชี้ 6 ตัว องค์ประกอบที่ 8 ด้านความปลอดภัย มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว

2. ผลการประเมินความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบการบริหารจัดการ วิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดสกลนคร แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

**ตารางที่ 2** ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

| องค์ประกอบ                              | ความเหมาะสม (N = 5) |      |           | ความเป็นไปได้ (N = 5) |      |           |
|-----------------------------------------|---------------------|------|-----------|-----------------------|------|-----------|
|                                         | $\bar{x}$           | S.D. | แปลผล     | $\bar{x}$             | S.D. | แปลผล     |
| 1. การวางแผนการบริหารวิธีใหม่           | 4.4                 | 0.55 | มาก       | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| 2. วิธีการทำงานวิธีใหม่                 | 4.4                 | 0.89 | มาก       | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| 3. การบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิธีใหม่ | 4.6                 | 0.55 | มากที่สุด | 4.2                   | 0.45 | มาก       |
| 4. การจัดการเรียนรู้วิธีใหม่            | 4.8                 | 0.45 | มากที่สุด | 4.8                   | 0.45 | มากที่สุด |
| 5. การวัดประเมินผลการเรียนรู้วิธีใหม่   | 4.6                 | 0.55 | มากที่สุด | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| 6. การบริหารทรัพยากรวิธีใหม่            | 4.4                 | 0.89 | มาก       | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| 7. การเสริมสร้างความร่วมมือวิธีใหม่     | 4.6                 | 0.55 | มากที่สุด | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| 8. ความปลอดภัย                          | 4.8                 | 0.45 | มากที่สุด | 4.4                   | 0.55 | มาก       |
| รวม                                     | 4.58                | 0.59 | มากที่สุด | 4.43                  | 0.50 | มาก       |

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบ การบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนครโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในภาพรวมพบว่าด้านความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.58$ , S.D. = 0.59) ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.43$ , S.D. = 0.50)

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบ การบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนคร สามารถอภิปรายผลการ วิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาองค์ประกอบ การบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของ



โรงเรียน ที่พบว่า มี 8 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการบริหารวิธีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านวิธีการทำงานวิธีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิธีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้วิธีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิธีใหม่ มี 7 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านการบริหารทรัพยากรวิธีใหม่ มี 5 ตัวบ่งชี้ 7) ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิธีใหม่มี 6 ตัวบ่งชี้ และ 8) ด้านความปลอดภัย มี 5 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิธีใหม่ หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมทั้งได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัยของอัจฉรานิยามา (2564, หน้า 178-195) ที่ได้ออกแบบการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิธีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยวิเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารการศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งผลการวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียน

2. จากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในภาพรวม พบว่าด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเลือกวิธีการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้ที่จะนำองค์ประกอบการบริหารจัดการวิธีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนไปใช้เกิดความมั่นใจได้ว่า องค์ประกอบที่ศึกษามีความน่าเชื่อถือ สามารถทำนายและขยายผลของการทำนายได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะนำไปสู่แนวคิดใหม่ๆ สอดคล้องกับ Eisner (1976) ที่ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบรูปแบบในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ คือการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความเชื่อว่า การรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัยเนื่องจากการเป็นาวัดคุณค่าที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง

## 6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนได้



1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูล สร้างความตระหนัก ร่วมกับครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการต่อไป

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบของการบริหารงานในส่วนอื่นๆ ของโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล เช่น งานบริหารบุคคล งานการเงิน พัสดุ

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ที่มีประสิทธิผลต่อการบริหารขอบข่ายงานต่างๆ

ของโรงเรียน

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน พบว่าประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนการบริหารวิถีใหม่ ด้านวิธีการทำงานวิถีใหม่ มีด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนรู้วิถีใหม่ ด้านการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิถีใหม่ ด้านการบริหารทรัพยากรวิถีใหม่ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือวิถีใหม่และด้านความปลอดภัย



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการก่อนเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563*. เข้าถึงได้จาก <https://moe360.blog/2020/05/08/การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการก่อนเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563>
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). ธรรมนูญภาคเมือง: บทบาทภาคีเมือง. *รัฐสภาสาร*, 46(4), 1-65.
- นพดล เจนอักษร, มัทนา วังถนอมศักดิ์ และนุชนรา รัตนศิริระประภา. (2564). กระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาในยุคพลิกผัน. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(2), 62-65.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญารักษ์ จรเอ็กกา. (2564). แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. *วารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 6(1), 181-200.
- พระครูวิโรตศาสนประดิษฐ์. (2565). การบริหารจัดการองค์กรในยุค New Normal. *วารสาร มจร ปัญญาปริทรรศน์*, 7(1), 298-306.
- พระครูสมุห์ไพฑูรย์ พนมสว. (2562). การบริหารสมัยใหม่กับการบริหารเชิงพุทธศาสตร์. *วารสาร มจร ทรัพยากรปริทรรศน์*, 3(2), 119-131.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับมือความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 783-795.
- พัชรินทร์ ศิริสุข และเสวียน เจนเข้ว่า. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษาเสาหลักสู่ความสำเร็จของโรงเรียนในสถานการณ์ฐานชีวิตใหม่. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 13(2), 340-353.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2563). *การเสวนา The New Normal School ครั้งที่ 2 “การเรียนการสอน เครื่องมือเทคโนโลยี การสื่อสารและการแผ่กระจายสุขภาพ ” 15 พฤษภาคม 2563*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- รังสรรค์ พรหมมา. (2563). *แนวทางการบริหารสำหรับการจัดการศึกษาในวิถีการเรียนรู้ใหม่ (New Normal) ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3*. เข้าถึงได้จาก <http://edu.crru.ac.th>articles>
- วีระ แฉ่งกลีการ. (2560). *รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2565). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติราชการที่รองรับชีวิตและการทำงานวิถีใหม่*. เข้าถึงได้จาก <https://www.ocsc.go.th>newnormal>



- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. เข้าถึงได้จาก [https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/article/7.1\\_hlakthrrmaaphibaalkhngkaarbrihaarkicchkaarbaanemuengthiidi.pdf](https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/article/7.1_hlakthrrmaaphibaalkhngkaarbrihaarkicchkaarbaanemuengthiidi.pdf)
- อัจฉรา นิยมภา. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการวิถีนวัตกรรมสู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 14(2), 178-195.
- Asian Development Bank. (1995). *Governance Sound: Development Management*. Manila: Philippines.
- Eisner, E. (1976). Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 135-150.
- UCLG ASPAC Secretariat. (2021). *Good Governance: Definition and Characteristics*. Retrieved from <https://uclg-aspac.org/good-governance-definition-and-characteristics/>

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการ  
และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม<sup>\*</sup>  
Needs for Developing Services of the Office of Academic  
Resources and Information Technology of Rajabhat  
Maha Sarakham University Students

ปัทมนัฐ อาปะโม  
Phannathonnat Arpamo  
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม  
Rajabhat Mahasarakham University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: phannathonnat@gmail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้วยวิธี Modified Priority Need Index (PNI<sub>modified</sub>)

### ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.09$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับสภาพปัจจุบันมากที่สุด คือ ด้านบุคลากร ( $\bar{x} = 4.35$ )

---

<sup>\*</sup>ได้รับบทความ: 6 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 8 สิงหาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 21 กันยายน 2566  
Received: June 6, 2023; Revised: August 8, 2023; Accepted: September 21, 2023



รองลงมาคือ ด้านการบริการ ( $\bar{x} = 4.17$ ) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ( $\bar{x} = 4.11$ ) ส่วนด้านที่มีระดับสภาพปัจจุบันต่ำสุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ( $\bar{x} = 3.84$ ) สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.88$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ( $\bar{x} = 4.98$ ) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ( $\bar{x} = 4.97$ ) ด้านการประชาสัมพันธ์ ( $\bar{x} = 4.91$ ) ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือด้านบุคลากร ( $\bar{x} = 4.74$ )

2. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ( $PNI_{\text{modified}} = 0.30$ ) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ( $PNI_{\text{modified}} = 0.24$ ) ด้านการประชาสัมพันธ์ ( $PNI_{\text{modified}} = 0.22$ ) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ( $PNI_{\text{modified}} = 0.18$ ) ด้านการบริการ ( $PNI_{\text{modified}} = 0.15$ ) ตามลำดับ ส่วนด้านบุคลากร ( $PNI_{\text{modified}} = 0.09$ ) เป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

**คำสำคัญ:** ความต้องการจำเป็น; การพัฒนาการบริการ; นักศึกษา

## Abstract

This research aimed to 1) study the current state and the desired state in developing the services of the Office of Academic Resources and Information Technology of Rajabhat Maha Sarakham University students, and 2) study needs for developing the services of the Office of Academic Resources and Information Technology of Rajabhat Maha Sarakham University students. The research was quantitative. The sample consisted of 370 students of Rajabhat Maha Sarakham University in the academic year 2022. The research tool was a 5-point rating scale questionnaire. The analysis of data employed frequency, percentage, mean, standard deviation and the need index using Modified Priority Need Index ( $PNI_{\text{modified}}$ ).

**The results were as follows:**

1. Regarding the current state and the desired state in developing the services of the Office of Academic Resources and Information Technology of Rajabhat Maha Sarakham University students, it was found that the current state, on the whole, was at the high level ( $\bar{x} = 4.09$ ). When each aspect was considered, the aspect with the highest current state was the personnel aspect ( $\bar{x} = 4.35$ ), followed by the service aspect ( $\bar{x} = 4.17$ ), the information resource aspect ( $\bar{x} = 4.11$ ), and the aspect with the lowest current state was



the facilities and security ( $\bar{x} = 3.84$ ). The desired state, on the whole, was at the highest level ( $\bar{x} = 4.88$ ). When each aspect was considered, the aspect with the highest desired state was the facilities and security aspect ( $\bar{x} = 4.98$ ), followed by the physical surroundings aspect and the public relations aspect ( $\bar{x} = 4.91$ ), and the personnel aspect had the lowest desired state ( $\bar{x} = 4.74$ ).

2. The result of prioritizing the needs for developing the services of the Office of Academic Resources and Information Technology of Rajabhat Maha Sarakham University students revealed that the aspect with the highest need index was the facilities and security ( $PNI_{\text{modified}} = 0.30$ ), followed by the physical surroundings aspect ( $PNI_{\text{modified}} = 0.24$ ), the public relations aspect ( $PNI_{\text{modified}} = 0.22$ ), the information resource aspect ( $PNI_{\text{modified}} = 0.18$ ), and the service aspect ( $PNI_{\text{modified}} = 0.15$ ), respectively, while the personnel aspect had the lowest need index ( $PNI_{\text{modified}} = 0.09$ ).

**Keywords:** needs; service development; student

## 1. บทนำ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าวิจัย จัดหา รวบรวม สารสนเทศทุกรูปแบบให้เพียงพอสอดคล้องกับหลักสูตร นโยบายและโปรแกรมวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษา อาจารย์ประชาชนในท้องถิ่นให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้บริการอย่างกว้างขวาง สะดวกและรวดเร็ว ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยและเป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อชุมชนเป็นแหล่งเชื่อมโยงองค์ความรู้ท้องถิ่นและองค์ความรู้สากลโดยผ่านเครือข่ายสารสนเทศในระดับมหาวิทยาลัย ท้องถิ่นและสากล เครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสู่ชุมชนและท้องถิ่น

(สนทยา สาลี, 2562, หน้า 3)

จึงกล่าวได้ว่าห้องสมุดเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษาในมหาวิทยาลัย คุณภาพของห้องสมุดจะเป็นเครื่องกำหนดคุณภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย (วลัยลักษณ์ ฌานิชชัย, 2542) งานบริการของห้องสมุดจึงเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้รับจากห้องสมุดและเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรสารสนเทศและบริการที่มีให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาวิธีบริการให้ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อก้าวทันโลกยุคข่าวสารข้อมูล สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ และจัดเก็บเป็นระบบถูกต้อง รวมทั้งมีการส่งเสริมการใช้เวลา



วางให้เป็นประโยชน์ด้วยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทบันเทิงคดีสนับสนุนให้ผู้ใช้เป็นบุคคลทันสมัย ก้าวทันโลกด้วยการบริการข่าวสารประจำวันทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมผู้ใช้บริการและนักอ่านด้วยบริการข้อมูลหลากหลายที่เป็นปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ (วณิ ฐาปนวงศ์สานติ, 2543)

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (2565, หน้า 3) เป็นหน่วยงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าวิจัยสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์มีสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตพัฒนาการให้บริการเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการวิจัยด้วยการพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มคุณภาพทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย ในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการผู้ใช้บริการและหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีความคล่องตัวและรวดเร็ว โดยยึดหลักธรรมาภิบาลภายใต้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

การพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) จึงเป็นอีกกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริง กับสภาพที่ควรจะเป็น นำผลที่

ได้มาวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างการประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ดังนั้น การที่จะพัฒนาการให้บริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ให้สามารถดำเนินการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องพิจารณาโดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้จากความประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความต้องการให้ผู้รับบริการได้ประโยชน์สูงสุดจากการเข้าใช้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศตลอดจนเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารในการพิจารณาส่งเสริมวางแผนพัฒนาการดำเนินงานบริการให้สามารถอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัย



ราชภัฏมหาสารคาม

2. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อให้ทราบกำหนดแนวทางในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการจำเป็นของพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 10,617 คน (กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2566) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จำนวน 370 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ได้แก่ เพศ ชั้นปี และคณะ ตอนที่ 2

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5-Level Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.42-0.94 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI<sup>modified</sup> โดยศึกษาการพัฒนาบริการทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริการ 2) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และ 6) ด้านการประชาสัมพันธ์

### 4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 370 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 66.76 เพศชาย จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 33.24 เมื่อพิจารณาตาม



ชั้นปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 37.56 รองลงมา คือชั้นปีที่ 2 จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 31.89 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 26.21 และ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 16 คิดเป็นร้อยละ 4.32 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามคณะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาที่คณะคณะครุศาสตร์ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 37.57 รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.27 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม

20.27 คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.97 คณะเทคโนโลยี การเกษตร จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.43 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.14 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 18 คิดเป็นร้อยละ 4.86 คณะวิทยาการ จัดการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.78 และ ลำดับสุดท้ายคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.97 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

| ข้อมูลทั่วไป |                                 | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------|---------------------------------|-------|--------|
| 1. เพศ       | ชาย                             | 123   | 33.24  |
|              | หญิง                            | 247   | 66.76  |
| รวม          |                                 | 370   | 100    |
| 2. ชั้นปี    | ชั้นปี 1                        | 139   | 37.56  |
|              | ชั้นปี 2                        | 118   | 31.89  |
|              | ชั้นปี 3                        | 97    | 26.21  |
|              | ชั้นปี 4                        | 16    | 4.32   |
| รวม          |                                 | 370   | 100    |
| 3. คณะ       | คณะครุศาสตร์                    | 139   | 37.57  |
|              | คณะเทคโนโลยีการเกษตร            | 46    | 12.43  |
|              | คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ            | 18    | 4.86   |
|              | คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์    | 75    | 20.27  |
|              | คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ | 48    | 12.97  |
|              | คณะวิทยาการจัดการ               | 14    | 3.78   |
|              | คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี      | 19    | 5.14   |
|              | คณะวิศวกรรมศาสตร์               | 11    | 2.97   |
| รวม          |                                 | 370   | 100    |



**ตารางที่ 2** สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นการพัฒนาศักยภาพบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

| การพัฒนาศักยภาพบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ | สภาพปัจจุบัน |      |       |       | สภาพที่พึงประสงค์ |      |           |       |
|-------------------------------------------|--------------|------|-------|-------|-------------------|------|-----------|-------|
|                                           | $\bar{x}$    | S.D. | แปลผล | ลำดับ | $\bar{x}$         | S.D. | แปลผล     | ลำดับ |
| 1. ด้านการบริการ                          | 4.17         | 0.76 | มาก   | 2     | 4.81              | 0.45 | มากที่สุด | 5     |
| 2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ                   | 4.11         | 0.65 | มาก   | 3     | 4.84              | 0.40 | มากที่สุด | 4     |
| 3. ด้านบุคลากร                            | 4.35         | 0.61 | มาก   | 1     | 4.74              | 0.59 | มากที่สุด | 6     |
| 4. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ               | 4.02         | 0.64 | มาก   | 5     | 4.97              | 0.18 | มากที่สุด | 2     |
| 5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย   | 3.84         | 0.63 | มาก   | 6     | 4.98              | 0.14 | มากที่สุด | 1     |
| 6. ด้านการประชาสัมพันธ์                   | 4.04         | 0.64 | มาก   | 4     | 4.91              | 0.32 | มากที่สุด | 3     |
| รวม                                       | 4.09         | 0.66 | มาก   | -     | 4.88              | 0.35 | มากที่สุด | -     |

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศักยภาพบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สภาพปัจจุบันของการพัฒนาศักยภาพบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.09$ , S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับสภาพปัจจุบันมากที่สุดคือ ด้านบุคลากร ( $\bar{x} = 4.35$ , S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านการบริการ ( $\bar{x} = 4.17$ , S.D. = 0.76) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ( $\bar{x} = 4.11$ , S.D. = 0.65) ด้านการประชาสัมพันธ์ ( $\bar{x} = 4.04$ , S.D. = 0.64) ด้านสภาพ

แวดล้อมทางกายภาพ ( $\bar{x} = 4.02$ , S.D. = 0.64) ส่วนด้านที่มีระดับสภาพปัจจุบันต่ำสุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ( $\bar{x} = 3.84$ , S.D. = 0.63)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศักยภาพบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.88$ , S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ( $\bar{x} = 4.98$ , S.D. = 0.14) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ( $\bar{x} =$



4.97, S.D. = 0.18) ด้านการประชาสัมพันธ์ ( $\bar{x}$  = 4.91, S.D. = 0.32) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ( $\bar{x}$  = 4.84, S.D. = 0.40) ด้านการบริการ ( $\bar{x}$  = 4.81, S.D. = 0.45) ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านบุคลากร ( $\bar{x}$  = 4.74, S.D. = 0.59) ดังแสดงในตารางที่ 2

**ตารางที่ 3** ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

| การพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ | PNI <sub>modified</sub> | จำนวน |
|---------------------------------------------------|-------------------------|-------|
| 1. ด้านการบริการ                                  | 0.15                    | 5     |
| 2. ด้านทรัพยากรสารสนเทศ                           | 0.18                    | 4     |
| 3. ด้านบุคลากร                                    | 0.09                    | 6     |
| 4. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ                       | 0.24                    | 2     |
| 5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย           | 0.30                    | 1     |
| 6. ด้านการประชาสัมพันธ์                           | 0.22                    | 3     |
| ค่า PNI <sub>modified</sub> เฉลี่ย                | 0.19                    | -     |

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอันดับแรก คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 3

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สามารถอภิปรายผลใน

ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีผลดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ด้านบุคลากรมีระดับสภาพปัจจุบันมากที่สุด และสภาพที่พึงประสงค์มากเช่นเดียวกัน กล่าวได้ว่าบุคลากรให้บริการด้วยความเต็มใจด้วยความรวดเร็ว ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตอบข้อซักถามผู้ใช้บริการได้ชัดเจน



ถูกต้อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักบริการมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวินทนา ไคร์ครวญ และกลีบแก้ว จันทรหงษ์ (2561, หน้า 194-202) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ พบว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความโปร่งใส ไม่มีทุจริต เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตอบข้อซักถามผู้ใช้บริการได้ชัดเจนถูกต้อง เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจรักบริการเจ้าหน้าที่มีความรู้ความชำนาญเหมาะสมกับงาน และเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ฉบับ สอดคล้องกับการศึกษาของทศกร ศิริพันธุ์เมือง (2560, หน้า 55-67) พบว่า บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเต็มใจให้บริการและมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีความรู้ทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์ มีความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการให้บริการมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรทั้งนี้การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะทางวิชาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนที่จะทำให้ห้องสมุดเกิดการพัฒนาให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานช่วยให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานเต็มใจให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจและพึงพอใจในการบริการ

1.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม พบว่าด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยมีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ สระพัง, แววดา เตชาทวิวรรณ และศศิพิมล ประพินพงศกร (2564, หน้า 95-111) ศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริการห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดที่มีระบบการศึกษาทางไกล พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดมีความต้องการจำเป็นในการบริการห้องสมุดอันดับ 1 คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นบริการห้องสมุดที่จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือรวมทั้งระบบสารสนเทศได้แก่ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ข้อมูลบุคลากรระเบียบวิธีปฏิบัติและระบบเครือข่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับวินทนา ไคร์ครวญ และกลีบแก้ว จันทรหงษ์ (2561, หน้า 194-202) ห้องสมุดควรมีแสงสว่างเพียงพอ บรรยากาศและความเงียบสงบในห้องสมุด บรรยากาศเหมาะสมกับการศึกษาค้นคว้า อุณหภูมิของห้องสมุดและระบบถ่ายเทเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสมฤดี พิณทอง และรุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์ (2563, หน้า 25-40) กล่าวว่า การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมควรจัดพื้นที่ให้สะดวกต่อการให้บริการตกแต่งสถานที่ให้บริการมีความทันสมัย จัดพื้นที่เพื่อการให้บริการสนับสนุนการวิจัยหรือทำผลงานทางวิชาการ และมีความสะอาดของสถานที่ให้บริการ มีเทคโนโลยีมี Wi-Fi ให้บริการครอบคลุมพื้นที่มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้มีความทันสมัย มีเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อการให้บริการและระบบห้องสมุดอัตโนมัติอำนวยความสะดวกในการให้บริการ



## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการประชาสัมพันธ์

1.2 ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ นำไปประกอบการพัฒนาการบริหารจัดการการบริการของห้องสมุด

1.3 ผลการวิจัยเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาของห้องสมุด

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

#### 2.1 ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย/ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพราะเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาสูงกว่าด้านอื่น

2.2 ควรทำวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบริการที่สอดคล้องกับความจำเป็นในการบริการยุคดิจิทัลสำหรับผู้รับบริการเพื่อเป็นสารสนเทศในการบริหารจัดการให้ทันสมัย

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มี 5 ด้าน 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย 2) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 4) ด้านทรัพยากรสารสนเทศ



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2566). *ข้อมูลด้านนโยบายและแผน: ข้อมูลนักศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://202.29.22.18/rmuinfo/student2.php>
- ทศการ ศิริพันธุ์เมือง. (2560). รูปแบบการจัดบริการสารสนเทศเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของห้องสมุดประชาชนจังหวัดสกลนคร. *วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 10(2), 55-67.
- วลัยลักษณ์ ผานิชชัย. (2542). *การใช้และความต้องการสารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วสันต์ สระพัง, แววดา เตชาทวิวรรณ และศศิพิมล ประพินพงศกร. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริการห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดที่มีระบบการศึกษาทางไกล. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 14(1), 95-111.
- วันทนา ไคร์ครวญ และกลีบแก้ว จันทรหงษ์. (2561). ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ต่อการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(ฉบับพิเศษ), 194-202.
- วาณี ฐานปนวงศ์ตานติ. (2543). *การจัดและบริหารงานห้องสมุด*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- สนทยา สาลี. (2562). *การพัฒนารูปแบบบริการห้องสมุดที่เน้นผู้ใช้บริการสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมฤดี พิณทอง และรุ่งทิพย์ เจริญศักดิ์. (2563). การศึกษาสภาพและความต้องการการบริการแบบเบ็ดเสร็จของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลงานทางวิชาการ. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(1), 25-40.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2565). *รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR)*. เข้าถึงได้จาก [https://arit.rmu.ac.th/data\\_quality\\_assurance.php?id=2564](https://arit.rmu.ac.th/data_quality_assurance.php?id=2564)
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.



การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการ  
เรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ  
นักศึกษาระดับปริญญาตรี\*

The Need Assessment of an Open-Based Creative Learning  
Environments Model to Promote the Creativity of  
Undergraduate Student

ยงยุทธ มุ่งหมาย, ธนดล ภูสีฤกษ์ และสุกฤษฎิ์ หกสุวรรณ  
Yongyuth Mungmai, Tanadol Phuseerit and Suttipomg Hoksuwan  
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม  
Mahasarakham University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: myongy@kku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการ  
เรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ศึกษา  
สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อเสริม  
สร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ  
หลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) อาจารย์ผู้สอนนิสิต จำนวน 27 คน 2) นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี  
จำนวน 55 คน แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ  
เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และ 2) ประเมินความต้องการจำเป็น  
เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยวิธี Priority need index แบบปรับปรุง  
(PNI<sub>modified</sub>) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้คือ ความถี่  
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการความจำเป็น  
Priority need index แบบปรับปรุง (PNI<sub>modified</sub>)



### ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านองค์ประกอบรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการสร้างความคิดสร้างสรรค์ 4) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์ 5) บริบท 6) การประเมินผล

2. ด้านสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.49) และด้านความต้องการจำเป็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.75$ , S.D. = 0.45) และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม พบว่า มีค่า  $PNI_{modified} = 0.19$  เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพมีคะแนนสูงที่สุด ( $PNI_{modified} = 0.43$ ) รองลงมา ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านสารสนเทศ ( $PNI_{modified} = 0.33$ ) สภาพแวดล้อมด้านสังคม ( $PNI_{modified} = 0.23$ ) สภาพแวดล้อมด้านผู้เรียน ( $PNI_{modified} = 0.11$ ) สภาพแวดล้อมด้านกระบวนการ ( $PNI_{modified} = 0.10$ ) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ( $PNI_{modified} = 0.09$ ) และสภาพแวดล้อมด้านผู้สอนมีค่า  $PNI_{modified}$  ต่ำที่สุด ( $PNI_{modified} = 0.00$ ) ตามลำดับ

**คำสำคัญ:** การประเมินความต้องการจำเป็น; การสอนแบบสร้างสรรค์; ความคิดสร้างสรรค์

### Abstract

This research the objectives are 1) analyze and synthesize elements of an open, creative learning environment as a foundation to foster creativity of undergraduate students, 2) study the current conditions and needs of creative open learning environments as a basis for enhancing the creativity of undergraduate students, It is a survey research using a multi-stage random sampling method (Multi-Stage Simple Random). The sample group is 1) Teachers who teach students state university undergraduate students at Supervised universities and private universities in Thailand in the group of faculties and subjects related to Communication Design, totaling 27 people. 2) Undergraduate students in public universities. The study consisted of 55 students in the group of faculties and subjects related to communication arts design. The research was divided into 2 steps: 1) to study the current situation and the need for a creative-based open learning environment to promote the creativity of undergraduate students and 2) to assess the need for a creative-based open learning environment. This was to promote the creativity of undergraduate students using an improved priority need index ( $PNI_{modified}$ ). The instrument used was a questionnaire on current conditions and needs. The statistics used were frequency, percentage, mean,



and standard deviation. Improved Priority need index ( $PNI_{\text{modified}}$ ).

### The results showed that:

1. The components of the creative open learning environment as a foundation for promoting creativity of undergraduate students were found to have 6 components: (1) principles and concepts (2) objectives (3) creative process. 4) Creative Open Learning Environment (5) Context (6) Assessment.

2. The overall current condition was at a high level ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.49) 3). The overall needs and needs were at the highest level ( $\bar{x} = 4.75$ , S.D. = 0.45). The overall needs index was found to be  $PNI_{\text{modified}} = 0.19$ . When considering each side, it was found that the Mental environment had the highest score ( $PNI_{\text{modified}} = 0.43$ ) and Followed by Information Environment ( $PNI_{\text{modified}} = 0.33$ ) Social Environment ( $PNI_{\text{modified}} = 0.23$ ) Learner Environment ( $PNI_{\text{modified}} = 0.11$ ) Process Environment ( $PNI_{\text{modified}} = 0.10$ ) Physical Environment ( $PNI_{\text{modified}} = 0.09$ ) and teaching environment had the lowest  $PNI_{\text{modified}}$  ( $PNI_{\text{modified}} = 0.00$ ), respectively.

**Keywords:** Needs Assessment; Creative Teaching; Creativity

## 1. บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่พัฒนาและสร้างให้เกิดขึ้นได้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูกด้วยตนเอง ได้ฝึกฝนทำบ่อยซ้ำๆ จนชำนาญจะกลายเป็นทักษะติดตัวเราไปตลอดชีวิต ทุกคนต่างมีความคิดสร้างสรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดจะมีมากน้อยแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์เรียนรู้ แต่หากขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องหรือถูกปิดกั้นโอกาสทางความคิดก็อาจส่งผลให้ทักษะความคิดสร้างสรรค์เกิดการถดถอยและสูญหายไปได้ โดยเฉพาะโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการใช้ชีวิต การทำงาน การติดต่อสื่อสาร ความทันสมัยของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ตลอดจน

สภาพสังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนในยุคนี้จะต้องปรับตัวให้เข้ากับ สถานการณ์ใหม่ๆ เรียนรู้ปัญหาและแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ แล้วพัฒนาต่อยอดเป็นวิธีการใหม่หรือ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ได้อย่างต่อเนื่องและจากการศึกษาของ ปาริชาติ บัวเจริญ, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล และ ปวันรัตน์ บัวเจริญ (2562, หน้า 241-254) พบว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ซึ่งอยู่ในระดับ “สูง” นั่นคือ การที่สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนได้มาก

มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นสถาบันการศึกษาที่พัฒนาหลักสูตรทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อ



ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชาให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ด้านวิชาชีพในศาสตร์ต่างๆ เพื่อเป็นบุคลากรที่สำคัญขององค์กรในการขับเคลื่อนศักยภาพ และความสามารถด้านการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ขององค์กร ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งได้ปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มหาวิทยาลัยยังถูกกำกับด้านมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นก็ได้มีการกำหนดทั้งอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เน้นด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการเป็นคณะที่มีรากฐานมาจากด้านศิลปะในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่ต้องเน้นความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน การพัฒนาความคิด และบ่มเพาะในการผลิตบัณฑิตเพื่อเป็นศิลปินที่สร้างตัวตนผ่านการผลิตผลงานที่มีเอกลักษณ์และโดดเด่น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างเป็นระบบของนักศึกษาจากกระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ตามปรัชญา วิสัยทัศน์และอัตลักษณ์ของคณะ นำไปสู่การสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถด้านศิลปะที่เป็นการสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาองค์ความรู้ และถ่ายทอดผ่านผลงานและตัวตนที่มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ่านการบ่มเพาะจากกระบวนการเรียนรู้และผลงานด้านศิลปะ และพัฒนาศาสตร์และศิลป์ในสาขาวิชาต่างๆ

จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้เรียนยังขาดทักษะและกระบวนการด้านการจัด

บริหารการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องเป็นผู้คอยรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ยังขาดกระบวนการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564, หน้า 25) ที่ได้สำรวจภาวะการณ์มีงานทำของประชากรพบว่ากลุ่มที่ว่างงานมากที่สุดคือผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาเฉลี่ยทั้งปีร้อยละ 32 ประชาชนร้อยละ 66.2 ระบุว่าประเทศไทยยังขาดแคลนด้านการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งระบบการศึกษาในปัจจุบันยังขาดเครื่องมือในการฝึกฝนและวัดประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ที่เป็นทักษะที่ทำให้คิดเป็นที่นายจ้างต้องการมากในศตวรรษที่ 21 และจากรายงานการดำเนินการของรายวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องจากรายวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ขั้นพื้นฐาน พบว่าปัญหาทางด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ คือนักศึกษาขาดการวางแผนในการทำงานที่ดีในการทำงานเป็นกลุ่ม อีกทั้งยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดไม่เอื้ออำนวยมากนัก ดังนั้นจึงทำให้การทำงานไม่สำเร็จจุลวงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ (งานวิชาการและวิจัยสำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สอนในรายวิชาพบว่า จากการประเมินความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนในรายวิชาที่สูงขึ้นนักศึกษายังมีผลงานและความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (เกษม อมันตกุล และ นิพนธ์ คุณารักษ์, การสัมภาษณ์, 2559) และธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) โดยทำการสำรวจ



จากผู้ประกอบการ 718 บริษัท พบว่า ร้อยละ 70 ของผู้พบประกอบการในกลุ่มตัวอย่างต้องการแรงงานที่มีความรู้ด้านไอที ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ แต่คุณภาพแรงงานและคุณภาพการศึกษาที่ด้อยกว่าประเทศอื่น จึงส่งผลให้แรงงานไทยขาดทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ และการที่แรงงานไทยขาดทักษะเหล่านี้ ยังส่งผลกระทบต่อด้านอัตราการว่างงานในระดับปริญญาตรีที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นจึงได้ศึกษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แล้วนำมาประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็น (Need Assessment) กระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยที่การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการกร่างรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบ

สร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของสภาพแวดล้อมเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) วิธีการดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้สอนระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับ และมหาวิทยาลัยเอกชน ในกลุ่มคณะและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิเทศศิลป์ จำนวน 118 คน 2) นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับและมหาวิทยาลัยเอกชน ระดับปริญญาตรี ในกลุ่มคณะและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิเทศศิลป์ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 203 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ผู้สอนระดับปริญญาตรีที่มีประสบการณ์ในการสอนในกลุ่มคณะและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิเทศศิลป์ อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 27 คน 2) นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบนิเทศศิลป์จำนวน 55 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ



ความต้องการจำเป็นของผู้สอนรายวิชาการ ออกแบบนิเทศศิลป์ขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามหลักการและทฤษฎีของบุญชม ศรีสะอาด (2554) โดยดำเนินการร่างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าระหว่าง 0.60-1.00 รวมทั้งดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับอาจารย์ผู้สอนและนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI<sup>modified</sup>) ด้วยการหาค่าผลต่างระหว่างระดับความต้องการกับระดับของสภาพปัจจุบัน โดยใช้หลักการกำหนดลำดับความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบันแล้วผลที่ได้นำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น (สุมิตล ว่องวานิช, 2558)

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) หลัก



การและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ  
สร้างความคิดสร้างสรรค์ 4) สภาพแวดล้อมทางการ  
เรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์ 5) บริบท 6) ประเมินผล

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความ  
ต้องการจำเป็น พบว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสภาพ  
แวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อ  
ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับ  
ปริญญาตรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.86$ ,  
S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า  
สภาพแวดล้อมด้านผู้สอน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด  
( $\bar{x} = 5.00$ , S.D. = 0.00) รองลงมาได้แก่ สภาพ  
แวดล้อมด้านผู้เรียน ( $\bar{x} = 4.44$ , S.D. = 0.73) ด้าน  
กระบวนการ ( $\bar{x} = 4.39$ , S.D. = 0.50) สภาพ  
แวดล้อมด้านกายภาพ ( $\bar{x} = 4.33$ , S.D. = 0.49)  
สภาพแวดล้อมด้านสังคม ( $\bar{x} = 3.83$ , S.D. = 0.58)  
สภาพแวดล้อมด้านสารสนเทศ ( $\bar{x} = 3.33$ , S.D. =  
1.66) และสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพมีคะแนนต่ำ  
ที่สุด ( $\bar{x} = 2.71$ , S.D. = 1.10) และความต้องการ  
จำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบ  
สร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์  
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในภาพรวม อยู่ใน  
ระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.92$ , S.D. = 0.24) เมื่อ  
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพแวดล้อมด้าน  
สังคม, สภาพแวดล้อมด้านสารสนเทศ, สภาพ  
แวดล้อมด้านผู้เรียน และสภาพแวดล้อมด้านผู้สอน  
มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันทั้งสี่ด้าน ( $\bar{x} = 5.00$ ,  
S.D. = 0.00) รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ  
( $\bar{x} = 4.94$ , S.D. = 0.24) สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ  
( $\bar{x} = 4.76$ , S.D. = 0.44) และสภาพแวดล้อมด้าน  
กายภาพมีคะแนนต่ำที่สุด ( $\bar{x} = 4.75$ , S.D. = 0.45)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยว  
กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์  
เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ  
นักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ค่าดัชนีความ  
ต้องการจำเป็นในภาพรวมพบว่ามีค่า  $PNI_{modified} =$   
0.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพ  
แวดล้อมด้านจิตภาพมีคะแนนสูงสุด ( $PNI_{modified}$   
= 0.43) รองลงมาได้แก่สภาพแวดล้อมด้าน  
สารสนเทศ ( $PNI_{modified} = 0.33$ ) สภาพแวดล้อม  
ด้านสังคม ( $PNI_{modified} = 0.23$ ) สภาพแวดล้อมด้าน  
ผู้เรียน ( $PNI_{modified} = 0.11$ ) สภาพแวดล้อมด้าน  
กระบวนการ ( $PNI_{modified} = 0.10$ ) สภาพแวดล้อม  
ด้านกายภาพ ( $PNI_{modified} = 0.09$ ) และสภาพ  
แวดล้อมด้านผู้สอนมีค่า  $PNI_{modified}$  ต่ำที่สุด ( $PNI_{modified}$   
= 0.00) ตามลำดับ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความ  
ต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้  
เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิด  
สร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากแบบ  
สำรวจความคิดเห็นผู้สอน จำนวน 27 คน พบว่า  
สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความ  
ต้องการจำเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้  
เห็นว่าผู้สอนในปัจจุบันยังต้องการรูปแบบการเรียน  
การสอนที่นำไปส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ  
นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่แตกต่างกับรูปแบบเดิม  
ที่ใช้สอน โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ  
และการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นผู้เรียน  
เป็นสำคัญ ผนวกเข้ากับองค์ประกอบของรูปแบบ



สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สภาพปัญหาของการคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาไทยพบว่านักศึกษาไทยยังขาดทักษะ และกระบวนการด้านการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนต้องเป็นผู้คอยรับความรู้จากผู้สอนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์และการสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2564, หน้า 1-9) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สอนและพัฒนาได้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทำลายต่อระบบการศึกษาไทยรวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอนและโรงเรียนในยุคนี้ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์กับผู้เรียนอย่างจริงจัง โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง มีการฝึกฝน ทำซ้ำๆ จนชำนาญและเกิดเป็นทักษะติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ในการทำงานและสามารถดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ต่อไปในอนาคต และกระทรวงศึกษาธิการ (2566) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ โดยได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 กระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นดำเนินการภารกิจหลักตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาส่งเสริมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning)

สนับสนุนให้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์และวิสัย ทัศน์ใหญ่ และมรรต พัฒนา (2564) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ไว้ คือ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของตนเองและเป็นกิจกรรมที่ได้ใช้ ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Base Learning: PBL) การสอนแบบสะเต็มศึกษา (STEM) และการสอนแบบ Active Learning (AL) เป็นต้น ซึ่งผู้สอนควรวิเคราะห์ความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียนแล้ว นำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

การคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาไทยขาดการคิดสร้างสรรค์ และมีการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง โดยศึกษาถึงกระบวนการด้านการคิดที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ทราบว่าการคิดริเริ่ม การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น และการคิดละเอียดลออ มีระดับอยู่ในเกณฑ์รวมที่ถือว่าต่ำนั้น อาจจะแสดงถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการศึกษาก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 หนึ่งในทักษะที่มีความจำเป็นอย่างมากสำหรับเด็กในยุคนี้และยุคหน้าก็คือเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ระบบการศึกษาในหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นที่มาของทิศทางในการจัดการศึกษาใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญ



กว่าความรู้ (สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน, 2563) ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศจึงได้กำหนดการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ไว้ในนโยบายของชาติโดยเฉพาะนโยบายทางด้านการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษา รวมถึงประเทศไทยที่ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาประชากรในประเทศให้มีทักษะสำหรับ ศตวรรษที่ 21 โดยระบุไว้ในวัตถุประสงค์การยกระดับคุณภาพผู้เรียนของแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2564) ด้านการศึกษา ไว้บางส่วนว่า พัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยเป็นรายบุคคล และมีกระบวนการคิดเชิงระบบนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ อย่างมีแบบแผนรวมทั้งสมรรถนะและทักษะจำเป็น ในศตวรรษที่ 21 ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการพัฒนาและ เสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 4.3 ปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษ ที่ 21 ข้อ 4.3.1 การปรับเปลี่ยนระบบ การเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับ ศตวรรษที่ 21 โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ใน ทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านรูปแบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

เป็นรูปแบบการสอนใหม่ เปิดกว้างให้ผู้สอนมีกรอบหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมเพิ่มเวลารู้ ที่ชัดเจนง่ายต่อการนำมาใช้ มีอิสระในการสร้างสรรค์การสอน ตามแนวทางการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนลดบทบาทการบอกความรู้หรือสั่งให้ทำลง นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการการที่จะให้ครูเข้าใจถึงผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาและบริหารจัดการใน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้กับผู้สอนเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่สำคัญ

1.2 ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผู้สอนและครอบครัวต่างมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ผู้สอนเองต้องมีการพัฒนาตนเองและเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา อีกทั้งคอยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการเทคนิคต่างๆ ให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาวิชา และผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์ เทคนิคการระดมสมอง เทคนิคการปลูกฝังความกล้าในการคิดที่สร้างสรรค์ การตรวจสอบความถูกต้องของความคิด เป็นต้น พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ขึ้นระหว่างทำกิจกรรม สำหรับครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน คือ มีการยอมรับซึ่งกันและกัน รวมถึง



มีวิธีการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกทั้งด้านความคิดและจินตนาการจะส่งผลต่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

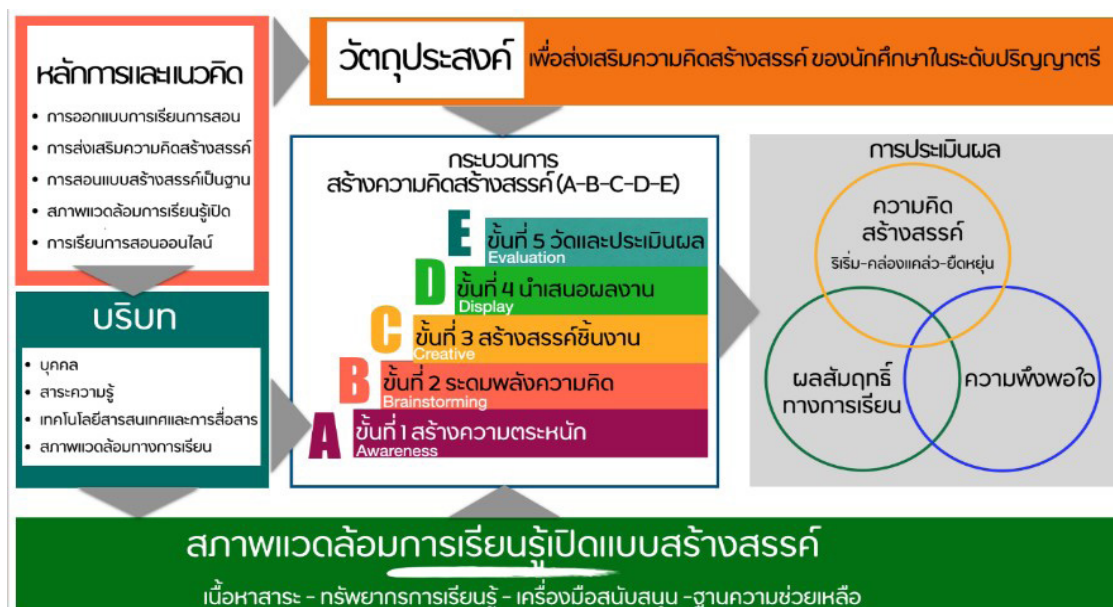
## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สวนดุสิตโพลมหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเด็กไทยในสายตาประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 1,377 คน พบว่า อันดับ 2 ฉลาด เรียนรู้เร็ว มีความคิดสร้างสรรค์ทันโลก 30.13% มีจุดเด่น อันดับ 4 มีอิสระทางความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ 62.74% และ สิ่งที่เด็กไทยควรพัฒนาเพิ่มเติม อันดับ 1 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยเหตุและผล 66.52% ดังนั้น ควรจะศึกษารูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมด้านอื่นๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจด้วยเหตุและผลเป็นต้น

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาครั้งนี้ได้รับองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี OLEs, CBL และ Creative Thinking และ Online Learning และศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) การออกแบบการเรียนการสอน (2) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (3) การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (4) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิด (5) การ

เรียนการสอนออนไลน์ 2) วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 3) กระบวนการสร้างความคิดสร้างสรรค์ มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) สร้างความตระหนัก (2) ระดมพลังความคิด (3) สร้างสรรค์ผลงาน (4) นำเสนอ (5) วัดและประเมินผล 4) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์ มี 4 ประกอบ คือ (1) เนื้อหาสาระ (2) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ (3) เครื่องมือสนับสนุน (4) ฐานการช่วยเหลือ 5) บริบทมี 4 องค์ประกอบ คือ (1) บุคคล (2) สาระความรู้ (3) เทคโนโลยีและสารสนเทศ (4) สภาพแวดล้อมทางการเรียน และ 6) ประเมินผล มี 3 องค์ประกอบด้วย (1) ประเมินความคิดสร้างสรรค์ 4 ลักษณะ คือ ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) ความพึงพอใจ และพบว่า การเรียนรู้ด้วยรูปแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เปิดแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ต้องอาศัยทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนเองที่เกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมประยุกต์หรือแอปพลิเคชัน โทรศัพท์และอุปกรณ์เคลื่อนที่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการทำงานกลุ่มร่วมกัน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <https://ops.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2564). ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 5(1), 1-9.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจไทยที่สำคัญ. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ บัวเจริญ, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล และปวันรัตน์ บัวเจริญ. (2562). การศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร, 7(1), 241-254.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2564). การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ = Creative Learning. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.



- สรวมณท์ สิทธิสมาน. (2563). *ความคิดสร้างสรรค์ที่หายไป*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbskids.com/contents/5f6188f917d8e5bbbee2401a1>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdc.go.th>
- \_\_\_\_\_. (2564). *แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdc.go.th,295>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

# ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติ การสอนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด\*

## Pedagogical Content Knowledge of Intern Students using Lesson Study and Open Approach

เสฏฐวุฒิ บุญดี และสัมพันธ์ กันเวียงทอง  
Settawut Boondee and Sampan Thinwiangthong  
มหาวิทยาลัยขอนแก่น  
Khon Kaen University, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: sattawut.bo@kkumail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาปฏิบัติการสอน (กรณีศึกษา) จำนวนทั้งหมด 3 คน ฝึกปฏิบัติการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสำรวจ แบบประเมินและวิดีโอบันทึก ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการ 5 แผน 2) แบบบันทึกภาคสนาม 3) กล้องบันทึกวิดีโอ 4) แถบบันทึกเสียง 5) กล้องบันทึกภาพนิ่งในการวิเคราะห์ข้อมูล

**ผลการวิจัยพบว่า** นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน ได้แก่ 1) ความรู้ด้านเนื้อหา นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีการวางแผนสร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสื่อการสอน การวางแผนการใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนเชื่อมโยงไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ การวางแผนคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การวางแผนจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหการวางแผนระบุประเด็นที่จะใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน ความตระหนักถึงแนวคิดและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน 2) ความรู้ด้านการสอน นักศึกษาปฏิบัติการสอนนำเสนอสถานการณ์ปัญหาโดยใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียน สังเกตแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา จัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา ระบุประเด็นที่ใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน เชื่อมโยงการแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนไปยังการ

\*ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 18 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2566

Received: February 24, 2023; Revised: September 18, 2023; Accepted: September 23, 2023



แสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ เลือกใช้สื่อและการแสดงแทนอย่างเหมาะสม และ 3) ความยุ่งยากของนักเรียน นักศึกษาปฏิบัติการสอน พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการแก้ปัญหาเรื่องสมการและเกิดแนวคิดที่หลากหลาย นักเรียนบางคนไม่สามารถเชื่อมโยงภาษาทางคณิตศาสตร์ไปสู่สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

**คำสำคัญ:** การศึกษาชั้นเรียน; วิธีการแบบเปิด; ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน

### Abstract

The purpose of this research was to analyze the pedagogical content knowledge of intern students who use lesson study and open approach. The target group was 3 intern students who were teaching practice in mathematics subjects for 7th-grade students on the topic of equations. The research instruments consist of 5 lesson plans on equations, field notes, a camcorder, an audio recorder, and a photo camera. The data were analyzed by analytic description.

**The research results were as follows:** Intern students have pedagogical content knowledge including of (1) Content knowledge, they plan to create problem situations that are consistent with content and teaching materials, plan to use teaching materials for representing the real world to link to the mathematical world, predict students' ideas in problem solving, plan to identify the discussion points and the awareness of ideas as well as misunderstandings, (2) Pedagogical knowledge, they pose the problem situations by using teaching materials to represent the real world, observe student ideas used in solving problems, order of students' ideas for presentation, discuss the important ideas, connect the representation of the real world to the mathematical world, and select of teaching materials and representations, (3) Identify student difficulty, they found the student problem of equation and several ideas for solving problem, some students are still unable to connect mathematical language to mathematical symbols.

**Keywords:** Lesson Study; Open Approach; Pedagogical Content Knowledge

### 1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ไม่ใช่เพียง เป็นการที่เรียนเพื่อที่ต้องการความรู้อย่างเดียว แต่ ต้องได้ทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้

ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) ทักษะการคิดขั้นสูงเป็น ทักษะที่มีความจำเป็นและความสำคัญ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2561) การฝึกทักษะการคิดขั้นสูง



เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผ่านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาของตนเองด้วยตนเอง (Anggraena & Rusman, 2019) ซึ่งไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2557) ยังกล่าวต่อไปอีกว่า การแก้ปัญหาด้วยตัวเองเป็นแนวทางที่จะช่วยให้พัฒนาการคิดจนไปถึงขั้นที่พัฒนาเป็นทักษะการคิดขั้นสูงได้

สภาพการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของครูไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังสอนแบบเดิมครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเฉพาะผลลัพธ์หรือคำตอบของนักเรียนและไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการหรือแนวคิดของนักเรียน (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2546) ครูคณิตศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้แนวทางการสอนแบบเดิม กล่าวคือเน้นการบรรยาย สาธิต อธิบาย และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด (วิจารณ์ พานิช, 2562) โดยมีลำดับการสอนคือการทบทวนบทเรียนก่อนหน้า การศึกษาความรู้ใหม่ในใบความรู้ใหม่หรือการบรรยายเนื้อหาใหม่ การทำแบบฝึกหัด การตรวจคำตอบและการสรุปบทเรียน (สัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2561, หน้า 118-127) ซึ่งการสอนแบบนี้เป็นเพียงการที่นักเรียนรับเอาข้อมูลเพื่อจำเท่านั้นโดยไม่ได้ทำความเข้าใจอย่างแท้จริง (Bishara, 2015, pp. 2313-2324) การสอนแบบเดิมของครูมักเป็นพฤติกรรมการสื่อสารทางเดียวที่เน้นการสอนเนื้อหา (ผลลัพธ์) ที่มีอยู่แล้ว จุดเน้นก็ยังเป็นการสอนเนื้อหา นักเรียนหรือการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งเป็นส่วนสำคัญไม่ได้รับการเน้น (Inprasitha, 1997, pp. 221-259) สอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2543) กล่าวว่า ครูส่วนใหญ่มักจะสอนโดยอาศัย

ประสบการณ์และไม่มีการเตรียมการสอนเน้นการสอนให้นักเรียนท่องจำ ซึ่งครูไม่ได้ตระหนักถึงการให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2562) ซึ่งการสอนแบบเดิมที่ไม่ได้คำนึงถึงการนำเสนอเนื้อหาอย่างไรให้เหมาะสม ตรงกับความสนใจและความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน (Shulman, 1987, pp. 1-22) จนนำไปสู่ความไม่คำนึงถึงการจัดเรียง การผสมผสานความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการสอนเข้าด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (Pedagogical Content Knowledge) Murray (1998, pp. 503-519) ยังกล่าวต่อไปอีกว่าคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาคู (Abel & Roth, 1992, pp. 581-595) ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ได้นำนวัตกรรมทางการศึกษา 2 อย่างมาปรับใช้ในประเทศไทยนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างแรกคือ วิธีการสอนแบบใหม่ที่เรียกว่า “วิธีการแบบเปิด (Open Approach)” เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อปฏิรูปการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนญี่ปุ่นที่ใช้วิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Approach) เป็นวิธีการในการสอนที่ใช้กิจกรรมการแก้ปัญหาปลายเปิด เน้นการพัฒนาศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (Isoda et al., 2007) โดยปัญหาปลายเปิดได้จากหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่นภายใต้ความร่วมมือระหว่าง ศูนย์วิจัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาการศึกษา (CRICED) มหาวิทยาลัย Tsukuba ประเทศญี่ปุ่นและศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ไมตรี



อินทร์ประสิทธิ์, 2547, หน้า 18-20) ปัญหาปลายเปิดคือการมีคำตอบได้หลายคำตอบที่ถูกต้องอยู่ในภายในสถานการณ์ปัญหาเดียว (Nohda, 2000) และมีกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ Inprasitha (2010, pp. 47-66) ยังได้ระบุวิธีการแบบเปิดซึ่งอยู่ในฐานะของวิธีการสอน โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด 2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน 3) การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน 4) การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน นวัตกรรมอย่างที่สองที่ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) นำมาปรับใช้คือนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนซึ่ง Inprasitha (2010, pp. 47-66) ได้นำมาใช้ในประเทศไทยและปรับใช้ให้เข้ากับบริบทชั้นเรียนกระบวนการของการศึกษาชั้นเรียนมีอยู่ 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 เป็นการวางแผนการสอนร่วมกัน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอนร่วมกัน (Do) ขั้นตอนที่ 3 การสะท้อนผลการสอนร่วมกัน (See) เป็นการสะท้อนผลการสอนร่วมกันของทีมการศึกษาชั้นเรียนเกี่ยวกับข้อค้นพบจากการสังเกตการสอนเพื่อการปรับปรุงบทเรียนเพื่อพัฒนาแผนการสอนและพัฒนาวัตกรรมการสอนร่วมกัน (Lewis, 2002) ซึ่งสอดคล้องกับ Takahashi (2015) ที่กล่าวว่าการศึกษาชั้นเรียนช่วยให้ครูพัฒนาแผนการสอนโดยผ่านการทำงานร่วมกันของครูทำให้ครูมีความรู้ทางด้านเนื้อหาและมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น (Yeap, Foo & Suan, 2015) ซึ่ง Inprasitha (2010) ได้นำวัตกรรมการศึกษา

ชั้นเรียนมาปรับใช้ในประเทศไทยโดยเริ่มจากการเตรียมบริบทในปี ค.ศ. 2002 สำหรับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมรวมทั้งบริบทของโปรแกรมฝึกหัดนักศึกษาปฏิบัติการสอนของสาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และในปี ค.ศ. 2008 เป็นปีแรกที่นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษานำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนบูรณาการร่วมกับวิธีการแบบเปิดไปใช้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ความรู้ของผู้สอนเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็น Shulman (1986, pp. 4-14) ได้ศึกษาความรู้ที่จำเป็นต่อการสอน คือ ความรู้ในเนื้อหาสาระ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (Pedagogical Content Knowledge, PCK) Shulman (1987, pp. 1-22) ได้กล่าวว่าความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนเป็นความรู้พื้นฐานสำคัญสำหรับการสอน (knowledge base for teaching) ประกอบด้วย ความรู้ด้านเนื้อหาและความรู้เชิงการสอน Fennema & Franke (1992) ได้กล่าวว่า ความรู้เชิงการสอนคือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้ลำดับขั้นตอนของการสอน Ball, Thames and Phelps (2008, pp. 389-407) ได้กล่าวว่าความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนคือความรู้สำหรับการสอนคณิตศาสตร์ที่ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและการสอน ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและหลักสูตร ต่อมา ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560)



ได้กล่าวว่า ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนคือความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการสอนประกอบด้วยความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) เป็นการวางแผนการสอนเนื้อหา ลำดับขั้นตอนการสอนเนื้อหา และความรู้ด้านวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) เป็นการลำดับขั้นตอนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งการบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนต้องเข้าถึงความยุ่งยากในการแก้ปัญหาของนักเรียน (Identify student difficulty) (เป็น ตัวเชื่อมโยงการสอนและเนื้อหา)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่ได้ไปปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยวิธี “การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด” เนื่องจากนวัตกรรมทั้ง 2 เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อปฏิรูปการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงและยังช่วยให้ผู้สอนพัฒนาตนเองผ่านการทำงานร่วมกันเป็นทีมทำให้เกิดเป็นการเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีความรู้ทางด้านเนื้อหาและมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic description) มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาปฏิบัติการสอน จำนวน 3 คน ฝึกปฏิบัติการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สมการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการ จำนวน 5 แผน แบบบันทึกภาคสนาม กล้องบันทึกวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนิ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด 2) ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนและการสังเกตการสอน การสะท้อนผลหลังการสอนร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน ดำเนินการเก็บรวบรวมไฟล์วิดีโอ ไฟล์เสียง ไฟล์ภาพ แบบบันทึกภาคสนาม และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการ และ 3) หลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยถอดเทปบันทึกเสียงและวิดีโอในรูปแบบโปรโตคอล จัดระบบข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์โปรโตคอล แบบบันทึกภาค



สนาม ภาพถ่ายภาพผลงานนักเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2560)

5. นิยามศัพท์เฉพาะ ได้แก่ 1) การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) หมายถึง แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 การสอนด้วยวิธีการแบบเปิดและสังเกตการสอนร่วมกัน (Do) ขั้นตอนที่ 3 การสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (See) 2) วิธีการแบบเปิด (Open Approach) หมายถึง วิธีการสอนซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 2 ของการศึกษาชั้นเรียน แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด (2) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนผ่านการแก้ปัญหา (3) การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน (4) การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และ 3) ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน (Pedagogical content knowledge, PCK) หมายถึง ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการสอน ซึ่งจะต้องอาศัยการเข้าถึงความยุ่งยากของนักเรียน (Identify student difficulty) เป็นตัวเชื่อมโยงความรู้ในเนื้อหาและวิธีการสอน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แนวคิดในการแก้ปัญหาของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยความรู้ด้านเนื้อหา (Content Knowledge) เป็นการวางแผนการสอนเนื้อหา ลำดับขั้นตอนการสอนเนื้อหาและวิธีการสอน (Pedagogical Knowledge) เป็นการลำดับขั้นตอนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา

#### 4. สรุปผลการวิจัย

จากการสำรวจพบว่า ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดมีผลการวิจัยดังนี้

##### 1. ความรู้ทางด้านเนื้อหา

1.1 การวางแผนสร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสื่อการสอน นักศึกษาปฏิบัติการสอนร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียนอ่านหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ประเทศญี่ปุ่น Gateway to the future, Math 1 for junior High School สำนักพิมพ์ KEIRINKAN ร่วมกันวิเคราะห์หนังสือเรียนเรื่องสมการ โดยหัวข้อที่ 1 เรื่องสมการ มีลำดับการสอนดังนี้ลำดับการสอนเรื่องที่ 1 สมการและคำตอบของสมการ (1) หาคำตอบจากสมบัติการเท่ากัน (1) ถ้า  $A = B$  แล้ว  $A + C = B + C$  (2) ถ้า  $A = B$  แล้ว  $A - C = B - C$  (3) ถ้า  $A = B$  แล้ว  $A \times C = B \times C$  (4) ถ้า  $A = B$  แล้ว  $A \div C = B \div C$  ลำดับการสอนเรื่องที่ 2 วิธีการแก้สมการ ได้แก่ (1) การย้ายพจน์แก้สมการโดยการย้ายพจน์จากด้านหนึ่งของสมการไปยังอีกด้านหนึ่งซึ่งต้องเปลี่ยนเครื่องหมายเป็นตรงกันข้าม เช่น การแก้สมการโดยการย้ายข้าง  $3x + 20 = 5$  ย้าย 20 จากด้านซ้ายไปยังด้านขวาของสมการ จะได้  $3x = 5 - 20$  (2) สมบัติการแจกแจง แก้สมการโดยการทำให้พจน์ในสมการไม่มีวงเล็บก่อนการแก้สมการ เช่น การแก้สมการ  $7(x - 5) = 9x + 1$  ใช้สมบัติการแจกแจงจะได้  $7x - 35 = 9x + 1$  (3) สมการที่มีค่าคงที่ที่อยู่ในรูปเศษส่วน แก้สมการโดยการทำให้สมการที่มีค่าคงที่เป็นเศษส่วน เปลี่ยนเป็นค่าคงที่ทั้งหมดจาก



เศษส่วนเป็นจำนวนเต็ม โดยนำตัวคูณร่วมน้อยของตัวส่วนทั้งหมด มาคูณเข้าทั้งสองข้างของสมการลำดับการสอนเรื่องที่ 3 อัตราส่วนและนิพจน์สัดส่วน (1) เรื่องอัตราส่วน อัตราส่วน  $a : b$  เรียกว่า “เงื่อนไข” ของอัตราส่วน และค่า  $\frac{a}{b}$  ซึ่งแสดงถึงเทอมแรก  $a$  หาด้วยพจน์ที่สอง  $b$  เรียกว่า ค่าอัตราส่วน (2) เรื่องสัดส่วน ส่วน  $3 : 2$  และส่วน  $6 : 4$  มีความสัมพันธ์ภาพของ  $\frac{3}{2}$  ในทำนองเดียวกัน เราสามารถพูดได้ว่าเมื่อค่าอัตราส่วน  $\frac{a}{b}$  ของ  $a : b$  และค่าอัตราส่วน  $\frac{c}{d}$  เท่ากับ  $c : d$  อัตราส่วนทั้งสอง  $a : b$  และ  $c : d$  เท่ากัน

หัวข้อที่ 2 การแก้ปัญหาเกี่ยวกับสมการนักเรียนสร้างสมการจากสถานการณ์ปัญหา เพื่อแก้สมการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาโดยขั้นตอนต่อไปนี (1) ขั้นตอนในการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหาโดยใช้สมการ (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของจำนวนในสถานการณ์ปัญหา (3) สร้างสมการโดยใช้ตัวแปรแทนจำนวนที่ไม่ทราบค่าหรือจำนวนที่ต้องการหา (4) จัดให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว  $ax = b$  เมื่อ  $a$  และ  $b$  เป็นค่าคงที่ (5) แก้สมการหาคำตอบของสถานการณ์ปัญหา ต่อมาลงมือแก้โจทย์ปัญหาตามหัวข้อเรื่องสมการหลังจากนั้นนำมากำหนดจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้และจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาสร้างสถานการณ์ปัญหาและคำสั่งตามจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 การวางแผนการใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนเชื่อมโยงไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ หลังจากสร้างสถานการณ์ปัญหาและคำสั่งตามจุดประสงค์ของ

แผน ลำดับต่อมาออกแบบสื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเชื่อมโยงผ่านสื่อถึงรูปธรรมไปยังการแสดงแทนโลกทางคณิตศาสตร์เรื่องสมการ

1.3 การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา เป็นการลงมือแก้ปัญหาให้เกิดแนวคิดในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และคาดการณ์แนวคิดที่นักเรียนจะใช้ในการแก้ปัญหาเรื่องสมการ และบันทึกแนวคิดการแก้ปัญหาที่หลากหลายลงในแผนการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา

1.4 การวางแผนจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเรียงลำดับแนวคิดที่ยังไม่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการจากนั้นจึงค่อยๆ พัฒนาแนวคิดของนักเรียนไปยังแนวคิดที่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการเพื่อให้เกิดการอภิปราย และเปรียบเทียบแนวคิดร่วมกันทั้งชั้นเรียน

1.5 การวางแผนระบุประเด็นที่จะใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน หลังจากการจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา จะเป็นการกำหนดประเด็นที่จะใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียนเพื่อที่จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน และบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดประสงค์ของแผน

1.6 ความตระหนักถึงแนวคิดและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นที่การศึกษาชั้นเรียนและนักศึกษาปฏิบัติการสอนได้สะท้อนผลถึงแนวคิดของนักเรียน

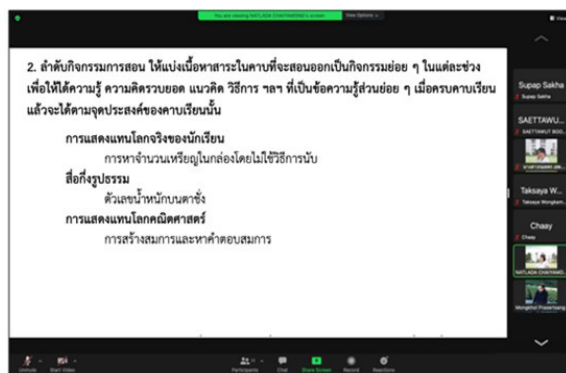


ที่ใช้ในการแก้ปัญหาเรื่องสมการ กล่าวถึงการจัดเรียงลำดับการนำเสนอแนวคิดเริ่มจากแนวคิดที่ยังไม่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการจากนั้นนักเรียนได้มีการพัฒนาแนวคิดไปสู่แนวคิดที่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการเพื่อให้เกิดการอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดร่วมกันทั้งชั้น

เรียนทำให้นักเรียนที่มีแนวคิดที่ไม่สมบูรณ์เกิดการตระหนักในแนวคิดของตนเองด้วยตัวเอง และกล่าวถึงแนวคิดของนักเรียนที่ไม่ได้คาดการณ์โดยการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้จะเพิ่มความละเอียดมากขึ้นในการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา



ภาพที่ 1 การวางแผนสร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสื่อ การสอนผ่านโปรแกรม Zoom



ภาพที่ 2 การวางแผนการใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนเชื่อมโยงไปยังการแสดง แทนโลกคณิตศาสตร์ผ่านโปรแกรม Zoom

2. ความรู้ทางด้านการสอน  
2.1 การนำเข้าสู่สถานการณ์ปัญหา  
โดยใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียน

นักศึกษาปฏิบัติการสอนเริ่มกิจกรรมด้วยการนำเข้าสู่สถานการณ์ปัญหาโดยใช้สื่อการสอนเช่น การใช้กล่องที่มีเหรียญในกล่อง น้ำหนักของกล่องและ



เหรียญ และการบริจาคเงินแสดงแทนโลกจริงของนักเรียน ก่อนที่จะนำเข้าสู่สถานการณ์ปัญหาคือการให้นักเรียนหาจำนวนเหรียญในกล่อง ดังภาพที่ 1 เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทำให้นักเรียนรับสถานการณ์ปัญหาไปเป็นปัญหาของนักเรียนเองตามแผนการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้ในขั้นการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 การสังเกตแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา ในขณะที่นักเรียนลงมือแก้ปัญหา นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีการสังเกตแนวคิดของนักเรียนและจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหาโดยเรียงลำดับการนำเสนอที่มีแนวคิดที่ยังไม่สมบูรณ์จากนั้นจึงพัฒนาแนวคิดของนักเรียนไปยังแนวคิดที่สมบูรณ์

2.3 การจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา ให้นักเรียนออกไปนำเสนอแนวคิดเป็นกลุ่มซึ่งจะเรียงลำดับการนำเสนอแนวคิดของกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการไปยังแนวคิดกลุ่มของนักเรียนที่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่ต้องการเพื่อให้เกิดการอภิปรายและเปรียบเทียบแนวคิดร่วมกันทั้งชั้นเรียนทำให้นักเรียนที่มีแนวคิดที่ไม่สมบูรณ์เกิดการตระหนักในแนวคิดของตนเองตามแผนการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้ในขั้นการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.4 การระบุประเด็นที่ใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน มีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นแนวคิดเช่นการถามถึงความแตกต่างของแนวคิดแต่ละกลุ่มที่ออกไปนำเสนอว่ามีความแตกต่างกัน

ตรงไหนเพื่อทำให้เกิดประเด็นร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน

2.5 การเชื่อมโยงการแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์หลังจากที่นักเรียนนำเสนอแนวคิด นักศึกษาปฏิบัติการสอนเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนจากโลกจริงของนักเรียนไปยังโลกทางคณิตศาสตร์เรื่องสมการผ่านสื่อที่รูปธรรม เช่นการแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนคือการให้นักเรียนหาจำนวนเหรียญในกล่องโดยไม่ใช้วิธีการนับเชื่อมโยงโดยใช้สื่อที่รูปธรรมคือการให้นักเรียนเห็นถึงน้ำหนักของเหรียญ 1 เหรียญน้ำหนักของกล่องและน้ำหนักของเหรียญที่อยู่ในกล่องไปยังโลกทางคณิตศาสตร์คือการสร้างสมการตัวแปรเดียวจากสถานการณ์ปัญหาเพื่อหาคำตอบ

2.6 การเลือกใช้สื่อและการแสดงแทนอย่างเหมาะสม นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีการสะท้อนผลถึงสื่อที่ใช้ในการเชื่อมโยงโลกจริงไปของนักเรียนไปยังโลกทางคณิตศาสตร์เรื่องสมการกล่าวถึงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการตามที่วางแผนและกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนจากการนำแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงสื่อที่จะใช้จัดกิจกรรมการสอนในเรื่องสมการในครั้งต่อไป

3. ความยุ่งยากของนักเรียนนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการแก้สมการ เกิดแนวคิดการแก้ปัญหारेื่องสมการที่หลากหลายมีทั้งแนวคิดที่สมบูรณ์ตามจุดประสงค์ของแผนและไม่สมบูรณ์และนักเรียนบางคนยังไม่สามารถเชื่อมโยงภาษา



ทางคณิตศาสตร์ไปสู่สัญลักษณ์ทาง คณิตศาสตร์ได้  
นักศึกษาปฏิบัติการสอนและทีมการศึกษาชั้นเรียน

ร่วมกันวางแผนเพื่อจัดการแนวคิดของนักเรียนให้  
เป็นไปตามจุดประสงค์ของแผน



ภาพที่ 3 การนำเข้าสู่สถานการณ์ปัญหาโดยใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริง



ภาพที่ 4 การเชื่อมโยงการแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความรู้เชิงบูรณาการ  
ด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการ  
สอนทั้ง 3 คนที่นำการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการ  
แบบเปิดไปใช้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ มีประเด็น  
อภิปรายดังนี้

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน  
โดยทีมการศึกษาชั้นเรียนและนักศึกษาปฏิบัติการ  
สอนร่วมกันอ่านหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ประเทศ  
ญี่ปุ่น Gateway to the future, Math 1 for  
junior High School สำนักพิมพ์ KEIRINKAN  
ร่วมกันวิเคราะห์หนังสือเรียนเรื่องสมการ แก๊จทซ์



ปัญหาตามหัวข้อเรื่องสมการหลังจากนั้นนำมากำหนดจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้และจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาสร้างสถานการณ์ปัญหาและคำสั่งตามจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาปฏิบัติการสอนมีความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอน การวางแผนสร้างสถานการณ์ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสื่อการสอน การวางแผนการใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียน เชื่อมโยงไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ การวางแผนคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การวางแผนจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การวางแผนระบุประเด็นที่จะใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน ความตระหนักถึงแนวคิดและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Takahashi (2015) ที่พบว่าการศึกษาระดับชั้นเรียนเป็นการทำงานร่วมกันของทีมการศึกษาชั้นเรียน และสามารถทำให้นักศึกษาปฏิบัติการสอนได้พัฒนาความรู้ที่แบ่งปันกันจนทำให้เกิดเป็นการเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน จากการทำงานร่วมกันและนำไปพัฒนาแผนการสอน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Yeap, Foo & Suan (2015) ที่พบว่าการเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีความรู้ทางด้านเนื้อหาและมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

การสอนด้วยวิธีการแบบเปิดและสังเกตชั้นเรียนร่วมกันโดยทีมการศึกษาชั้นเรียนเข้าร่วมสังเกตชั้นเรียนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ทำการสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิด พบว่านักศึกษา

ปฏิบัติการสอนมีความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนได้แก่ การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดมีการการนำเข้าสู่สถานการณ์ปัญหาโดยใช้สื่อการสอนแสดงแทนโลกจริงของนักเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนผ่านการแก้ปัญหาที่มีการสังเกตแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหาและจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนมีการจัดลำดับในการให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดของกลุ่มนักเรียนหน้าชั้นเรียนและการระบุประเด็นที่ใช้ในการร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียนการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมีการเชื่อมโยงการแสดงแทนโลกจริงของนักเรียนไปยังการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ และการเลือกใช้สื่อและการแสดงแทนอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับหลักการสอนที่ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2561) เสนอว่าการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นการคิดวิเคราะห์และความสลับซับซ้อนในการสื่อสาร การใช้เหตุผล การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหารวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Abel & Roth (1992, pp. 581-595) ที่พบว่าการเข้าร่วมในการศึกษาระดับชั้นเรียนทำให้นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีความรู้เกี่ยวกับการผสมผสานความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการสอนเข้าด้วยกัน

การสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ทีมการศึกษาและนักศึกษาปฏิบัติการสอนดำเนินการสะท้อนผลหลังการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และนำแผนการ



จัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ในชั้นเรียนถัดไป นักศึกษาปฏิบัติการสอนมีความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนโดยมีความรู้เกี่ยวกับความยุ่งยากของนักเรียนแนวคิดในการแก้ปัญหาเรื่องสมการที่หลากหลายของนักเรียนและพบว่านักเรียนบางคนยังไม่สามารถเชื่อมโยงภาษาทางคณิตศาสตร์ไปสู่สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ และกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนจากการนำแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงสื่อการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องสมการในครั้งต่อไปสอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis (2002) ที่เสนอว่าการศึกษาชั้นเรียนมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนในห้องเรียน พัฒนาแผนการสอนและพัฒนาวัตกรรมการสอนในชั้นเรียนโดยใช้แผนที่ร่วมกันสร้างและปรับปรุงแผนร่วมกัน

## 6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้  
การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางให้กับนักศึกษาปฏิบัติการสอนและครูคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องสมการ

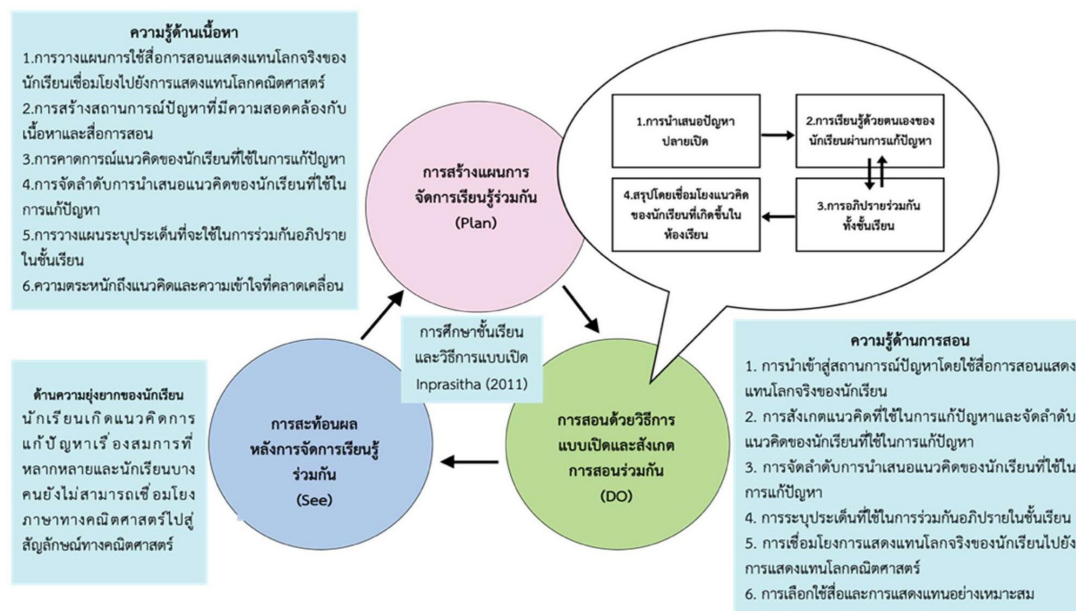
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านลำดับการสอนเนื้อหาเรื่องสมการ การออกแบบสถานการณ์ปัญหาและสื่อการเรียนรู้ การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การจัดลำดับการนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่ใช้ในการแก้ปัญหา การกำหนดประเด็นที่ใช้ในอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการตั้งคำถามเพื่อให้เกิดประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียน มีผลต่อการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน ดังนั้นประเด็นวิจัยที่ควรศึกษาต่อไปคือการตั้งคำถามโดยใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนเพื่อให้เกิดการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนและการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่สำคัญคือ ความรู้เชิงบูรณาการด้านเนื้อหาและการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการสอนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ประกอบด้วยความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านการสอน และความยุ่งยากของนักเรียน



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

## เอกสารอ้างอิง

- ไมตรีอินทร์ประสิทธิ์. (2546). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- \_\_\_\_\_. (2547). การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ของประเทศไทย. KRU วารสารคณิตศาสตร์ศึกษา, 1(1), 18-20.
- \_\_\_\_\_. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- \_\_\_\_\_. (2560). การบรรยายพิเศษ ในหัวข้อเรื่อง การทำความเข้าใจคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนโดยวิเคราะห์หนังสือเรียนคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- \_\_\_\_\_. (2561). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการการนำแนวคิดการศึกษาร่วมกันและวิธีการแบบเปิดเข้าสู่ภาคปฏิบัติ. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษาศาสตร์ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มติชน.



- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: เจริญการพิมพ์.
- \_\_\_\_\_. (2562). *วิจัยชั้นเรียน เปลี่ยนครู*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2561). รูปแบบการสอนแนวใหม่สำหรับการวัดในรายวิชาคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 118-127.
- Abel, K. S. & Roth, M. (1992). Constraints to Teaching Elementary Science: A Case Study of a Science Enthusiast Student Teacher. *Science Education*, 76(6), 581-595.
- Anggraena, Y. A. & Rusman, R. (2019). The Development of Mathematics Curriculum to Increase the Higher order Thinking Skills in The Sustainable Development Goals (SDGs) Era. In *The 1st Workshop on Multimedia Education, Learning, Assessment and its Implementation in Game and Gamification in conjunction with COMDEV 2018*, (pp.1-10). Indonesia: Womela-GG.
- Ball, D. L., Thames, M. H. and Phelps, G. C. (2008). Content Knowledge for Teaching: What Makes It Special?. *Journal of Teacher Education*, 59(5), 389-407.
- Bishara, S. (2015). Active and traditional teaching of mathematics in spcialeducation. *Creative Education*, 6, 2313-2324.
- Fennema, E. & Franke, M. (1992). *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning: Teachers' General Knowledge of Teaching and Decision-Making (1)*. United States of America: n.p.
- Inprasitha, M. (1997). Problem Solving: A Basis to Reform Mathematics Instruction. *The Journal of the National Research Council of Thailand*, 29(2), 221-259.
- Inprasitha, M. (2010). One Feature of Adaptive Lesson Study in Thailand: Designinga Learning Unit. *Journal of Science and Mathematics Education in Southeast Asia 2011*, 34(1), 47-66.
- Lewis, C. (2002). *Lesson Study: A Handbook of Teacher-Led Instructional Change*. PA: Research for Better Schools.
- Murray, F. B. (1998). Reforming teacher education: Issues and the join effort ofeducation and liberal arts faculty. *The History Teacher*, 31(4), 503-519.



- Isoda, M., et al. (2007). *Japanese Lesson Study in MATHEMATICS Its Impact, Diversity and Potential for Educational Improvement*. Singapore: World Scientific Publishing.
- Nohda, N. (2000). A Study of “Open-Approach” Method in School Mathematics Teaching. *In Paper presented at the 10th ICME*, (pp. 205-210). Japan: Classroom Experiences.
- Shulman, L. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15, 4-14.
- \_\_\_\_\_. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-22.
- Takahashi, A. (2015). *Lesson Study: An Essential Process for Improving Mathematics Teaching and Learning*. In M. Inprasitha, M. Isoda, P. Wang-Iverson, & B. H. Yeap (Eds.). *Lesson Study: Challenges in Mathematics Education*, (pp. 51-58). Singapore: World Scientific.
- Yeap, H. B., Foo, P. & Suan, S. P. (2015). *Enhancing mathematics teachers ' professional development through lesson study: A case study in Singapore*. In M. Inprasitha, M. Isoda, P. Wang-Iverson & Y. Ban-Har (Eds.). *Lesson Study: Challenges in Mathematics Education*, (pp. 153-168). Singapore: World Scientific.



# หลังกามาน (Behind the scenes): ปิตาธิปไตยในนวนิยายวาย\*

## Lang Man behind the Scenes: Patriarchy in a Yaoi Novel

นนทิกานต์ จูห้อง และอรทัย เพ็ญยุระ

Nonthikan Juhong and Orathai Piayura

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nonthikan@gmail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้อำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายวายเรื่องหลังกามาน (Behind the scenes) และ 2) ศึกษาการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายแนวยายเรื่องหลังกามาน (Behind the scenes) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำกรอบแนวคิดปิตาธิปไตยของเคท มิลเล็ท มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

### ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้อำนาจปิตาธิปไตยและการขัดขืนต่อปิตาธิปไตยในนวนิยายวายเรื่อง หลังกามาน (Behind the scenes) ดังนี้ การใช้อำนาจปิตาธิปไตยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การใช้อำนาจของพ่อในครอบครัว ซึ่งพบการใช้อำนาจระหว่างพ่อกับลูก 2) การใช้อำนาจในมหาวิทยาลัยและสถานที่ทำงาน พบการใช้อำนาจระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง การใช้อำนาจในกลุ่มเพื่อนและการใช้อำนาจระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา 3) การใช้อำนาจระหว่างพระเอก และนายเอก และ 4) การใช้อำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิง
2. การขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายเรื่องหลังกามาน (Behind the scenes) พบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) การขัดขืนต่อการใช้อำนาจปิตาธิปไตยในครอบครัว พบการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพ่อกับลูก และการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพ่อกับแม่ 2) การขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยในมหาวิทยาลัยและสถานที่ทำงาน พบการขัดขืนต่อการใช้อำนาจปิตาธิปไตยระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง และการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา 3) การขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพระเอกและนายเอก และ 4) การขัดขืนต่อการใช้อำนาจปิตาธิปไตยระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

**คำสำคัญ:** ปิตาธิปไตย; นวนิยายแนวยาย

\*ได้รับบทความ: 30 ตุลาคม 2565; แก้ไขบทความ: 19 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 26 กันยายน 2566

Received: October 30, 2023; Revised: September 19, 2023; Accepted: September 26, 2023



## Abstract

This research examines the Yaoi novel *Lang Man Behind the Scenes* for: 1) uses of patriarchal power and 2) evidence of defiance against patriarchal power. The research is designed as a qualitative research. The study applied Kate Millett's conceptual framework on patriarchy.

### The results were as follow:

1. Patriarchal power and defiance against it could be characterized in four different contexts: 1) the use of father's authority in the family between father and child; 2) in university and work settings based on seniority, among friend groups, and between supervisors and subordinates; 3) between the male protagonists; and 4) between male and female characters.

2. The novel showed evidence of defiance against patriarchal power in all four of the aforementioned contexts. 1) Defiance against uses of patriarchal power in the family occurs between the father and child and between the father and mother. 2) Defiance against uses of patriarchal power in the university and work setting occurs within both the seniority and the supervisor-subordinate systems. The novel also portrays defiance against uses of patriarchal power 3) between the male protagonists and 4) between male and female characters.

**Keywords:** Patriarchy; Yaoi Novels

## 1. บทนำ

นวนิยายวายได้รับอิทธิพลของการ์ตูนญี่ปุ่นซึ่งเขียนกันมาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 นวนิยายวายมี 2 แบบ คือ Yaoi นวนิยายชายรักชาย และ Yuri นวนิยายหญิงรักหญิง น่าสังเกตว่าผู้เขียนนวนิยายวายทั้งสองแบบมักแสดงตัวว่าเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2560, หน้า 73) โดยนวนิยายวายจะแบ่งลักษณะของตัวละครเป็น 2 ลักษณะ คือตัวละครชายฝ่ายหนึ่งจะแสดงบทบาทแบบผู้กระทำ (เรียกว่า seme) ทั้งในด้าน

พฤติกรรมทั่วไปและในความสัมพันธ์ทางเพศในขณะที่ตัวละครชายอีกฝ่ายหนึ่งแสดงบทบาทแบบผู้ถูกกระทำ (เรียกว่า uke) (อรุณี ชัยทองศรี, 2560, หน้า 344-359)

ในพ.ศ. 2550 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันงานเขียนนวนิยาย Yaoi (Yaoi) หรือ นวนิยายวายได้เข้ามามีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมหนังสือและอุตสาหกรรมสกรีน (ภาพยนตร์ โทรทัศน์ การออกอากาศภาพเคลื่อนไหวทางเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต) (นัทธชัย ประสานนาม, 2563, หน้า 160-187)



จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่านวนิยายวายได้รับความนิยมมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรนวนิยายวายยังนำเสนอเรื่องปิตาธิปไตย (patriarchy) ดังที่ณิชารี เลิศวิญญโรจน์ (2560) กล่าวว่า แม้ความรักระหว่างเพศเดียวกันไม่ว่าจะเป็นชายรักชายหรือหญิงรักหญิงจะเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดที่ยอมรับความหลากหลายและความเท่าเทียมทางเพศ ทว่ารูปแบบความสัมพันธ์ทั้งหมดยังคงถูกครอบไว้ด้วยรากฐานความคิดที่ว่าบทบาทผู้นำหรือผู้เข้มแข็งกว่าจะถูกยกให้เหมือนฝ่ายชาย ในขณะที่ฝ่ายที่อ่อนแอ อ่อนโยน และบอบบางกว่าจะถูกมองในฐานะฝ่ายหญิง นอกจากนี้ นวนิยายวายที่ดัดแปลงเป็นซีรีส์นั้นยังถูกวิพากษ์จากกลุ่ม LGBT มากมาย โดยประเด็นที่ถูกวิจารณ์มากที่สุดคือการไม่สะท้อนความเป็นจริงทางสังคมของกลุ่ม LGBT (นัทธนัย ประสานนาม, 2562, หน้า 15-34)

นวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) เป็นนวนิยายเรื่องหนึ่งที่ได้ปรับเปลี่ยนเนื้อหา เป็นผลงานของ after day และ west ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องราวของสองครอบครัวที่ไม่ลงรอยกันมาตั้งแต่ภัทร ปราน และภายังไม่เกิด ส่งผลให้รุ่นลูกถูกปลูกฝังต่อมาว่าให้เกลียดกัน ซึ่งขัดแย้งกับความรู้สึกของ ตัวละครทั้งสามเป็นอย่างมาก เด็กทั้งสามจึงต้องแอบมาเล่นกันอยู่เป็นประจำ เมื่อภัทรและปรานเข้ามาหาวิทยาลัยทั้งสองก็ได้กลับมาสนิทสนมกันอีกครั้ง และสานสัมพันธ์ในฐานะคนรัก นั่นทำให้ครอบครัวของทั้งสองไม่พอใจและบังคับให้แยกกัน ทั้งภัทรและปรานเสียใจมาก แต่ยังคงใช้ชีวิตตามที่ครอบครัวต้องการ ซึ่งเป็นการพยายามต่อสู้อย่างหนึ่งเพื่อให้ครอบครัว

รู้สึกเห็นใจ สุดท้ายครอบครัวทั้งสองได้ยอมแพ้ให้กับความพยายามจึงยอมให้ภัทรและปรานคบหากันได้ และให้ภัทรเป็นผู้ดูแลกิจการครอบครัวของปรานเพื่อให้ปรานสามารถแยกตัวไปทำบริษัทสถาปนิกตามที่ตั้งใจไว้

จากเนื้อหาโดยย่อพบว่าสาเหตุของเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น คือ การไม่ลงรอยทางธุรกิจของพ่อภัทรและพ่อปราน ส่งผลให้มาบีบบังคับลูกว่าต้องเกลียดกันโดยไม่ให้ลูกมีสิทธิ์เลือก และพ่อยังใช้อำนาจต่อเนื่องมาตลอด นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the Scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหายังปรากฏการใช้อำนาจรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้อำนาจของรุ่นพี่และรุ่นน้อง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าในนวนิยายแนววายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหานั้นยังคงปรากฏการใช้อำนาจปิตาธิปไตยตลอดทั้งเรื่อง และยังเห็นถึงการพยายามขัดขึ้นต่อการใช้อำนาจปิตาธิปไตยอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาสนใจและต้องการจะ ตีแผ่ถึงรูปแบบการใช้อำนาจปิตาธิปไตย และการพยายามขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายเรื่องนี้

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายวายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหา

2. เพื่อศึกษาการขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายวายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหา



### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขึ้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อ่านาจิตาธิปไตย และการขัดขึ้นต่ออ่านาจิตาธิปไตย

2. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์การใช้อ่านาจิตาธิปไตยและการขัดขึ้นต่ออ่านาจิตาธิปไตยในนวนิยายแนววายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหา ซึ่งมีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยมากขึ้น เช่น เพิ่มเรื่องสมรสเท่าเทียม โดยใช้แนวคิดจิตาธิปไตยของเคท มิลเลท (Millett, 1970 อ้างถึงใน Whitehead, 2010, p. 86) ที่ตั้งข้อสังเกตว่าอ่านาจิตาธิปไตยต่างอยู่ในมือของผู้ชายทุกอย่างล้วนถูกมองว่าเป็นสถาบันของเพศชายที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้ใช้อ่านาจิตาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านสถาบันและองค์กรต่างๆ เหล่านี้ควบคุมเพศหญิง (อรัญญิ์ เพ็ญยุระ, 2564, หน้า 63-64)

3. ขึ้นสรุปและอภิปรายผล

4. นำเสนอผลการวิจัย

### 4. สรุปผลการวิจัย

1. การใช้อ่านาจิตาธิปไตยในนวนิยายวายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) สามารถจำแนกการใช้อ่านาจิตาธิปไตยได้ 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 การใช้อ่านาจิตาธิปไตยของพ่อในครอบครัว จากการศึกษาพบการใช้อ่านาจิตาธิปไตยมากที่สุด การใช้อ่านาจิตาธิปไตยระหว่างพ่อและลูก ประกอบ

ไปด้วยสองครอบครัว คือ ครอบครัวของพระเอกและนายเอก ซึ่งพ่อของทั้งสองครอบครัวจะเลี้ยงลูกด้วยการบังคับหรือใช้กำลัง จำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) การใช้กำลังทำร้ายร่างกาย เช่น พ่อของภักตร์ทำลายสิ่งของที่ภักตร์รักจนลงมากองอยู่ที่พื้น พร้อมทั้งตัดสินภักตร์ว่าเป็นคนเนรคุณเพราะเข้าใจว่าภักตร์หนีออกจากบ้านพร้อมกับปราน นอกจากนี้ยังพบการใช้กำลังของพ่อที่ทำร้ายร่างกายของปรานด้วยการตบหน้า เพราะปรานแอบมีความสัมพันธ์กับภักตร์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพียะ!

ใบหน้าผมหันไปตามแรงตบ เจ้าของฝ่ามือที่เพิ่งทำร้ายแค้นผมเมื่อครู่หันไปทิ้งร่างด้วยโทสะ ... (afterday และ west, 2564, หน้า 268) การใช้กำลังของพ่อทำร้ายปรานโดยที่ปรานไม่ทำร้ายกลับ และยังรู้สึกผิดที่ทำให้พ่อต้องเสียใจ ส่งผลให้เห็นว่าการใช้กำลังของพ่อในครั้งนี้เป็นการใช้อ่านาจิตาธิปไตยโดยชอบธรรม กล่าวคือ พ่อทำไปเพื่อเป็นการลงโทษลูกที่ไม่มีความสัมพันธ์กับภักตร์ และตัวละครมีความเชื่อว่าพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีอำนาจมากที่สุด จึงต้องจำยอมรับความผิดนี้ในที่สุด และ (2) ด่าทอด้วยถ้อยคำรุนแรง เช่น พ่อด่าภักตร์ว่าเนรคุณที่หนีออกจากบ้านไปตัวอย่างต่อไปนี้

“ไปแล้วโผล่หน้ากลับมาให้เห็นทำไม ไอ้เนรคุณ!” ... (afterday และ west, 2564, หน้า 281)

จากการศึกษานวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes พบว่าการใช้อ่านาจิตาธิปไตยระหว่างพ่อและลูกมักจะมีการใช้กำลังบังคับ และด่าทอด้วย



ถ้อยคำที่รุนแรง โดยเหตุผลมาจากการที่ถูกไม่ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งทุกครั้งที่พ่อใช้อำนาจบังคับลูกมักจะอ้าแม่หรือน้องสาวเข้ามาเพื่อให้ลูกชายรู้สึกผิดมากยิ่งขึ้น

1.2 การใช้อำนาจในมหาวิทยาลัยและสถานที่ทำงาน ดังนี้

(1) การปลูกฝังอำนาจชายเป็นใหญ่ ปราณและภัทรศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน แต่อยู่คนละคณะ กล่าวคือ ภัทร ศึกษาอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ และปราณ ศึกษาอยู่ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ซึ่งทั้งสองคณะนี้ถูกหล่อหลอมในสังคมชายเป็นใหญ่ และรุ่นพี่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อันที่จริงแล้วการยกพวกตีกันของผมกับเด็กคณะปราณเป็นเพราะสังคมชายเป็นใหญ่หล่อหลอมให้ใช้กำลังอวดอ้างความเก่า ... (afterday และ west, 2564, หน้า 35)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงค่านิยมในสังคมว่าผู้ที่จะเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย และมักจะมีความคิดเห็นว่าตนจะต้องเป็นใหญ่ที่สุด ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถพบเจอได้ในสังคมจริงเนื่องจากการถูกปลูกฝังในลักษณะนี้มีมานานแล้วในสังคมไทย และพบการแบ่งให้ภัทรเป็นหัวหน้ากลุ่มวิศวกรรมศาสตร์และให้ปราณเป็นหัวหน้ากลุ่มคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยทั้งสองมีอำนาจในการตัดสินใจมากที่สุดในกลุ่มและมีสิทธิ์ในการตัดสินใจมากที่สุด นอกจากนี้ยังเรียกศรัทธาที่มีศักดิ์ต่ำกว่าว่า “สุนัขรับใช้” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของทาสรับใช้ผู้ซื้อสัตย์

นอกจากนี้ยังพบการใช้อำนาจในสถานที่ทำงานในฐานะเจ้านายกับลูกน้อง และในฐานะคู่แข่งทางธุรกิจ

(2) การออกคำสั่ง พ่อของภัทรได้ใช้อำนาจของประธานบริษัทสั่งให้ภัทรทำตามในสิ่งที่ตนต้องการ และการที่บริษัทของบ้านภัทรและบ้านปราณใช้อำนาจเพื่อแข่งขันแย่งกลุ่มลูกค้าดังตัวอย่างต่อไปนี้

พ่อเกรี้ยวกราด ตวาดเสียงลั่นในห้องทำงานส่วนตัวที่แยกตัวออกจากห้องนั่งเล่นของตัวบ้าน ผมนั่งเอนหลังบนเบาะหนังของเก้าอี้บุวมวลสีดำสนิทเคาะนิ้วเมื่อแฟ้มเอกสารถูกโยนตรงหน้าจนไถลลงพื้นกระจัดกระจาย... (afterday และ west, 2564, หน้า 329)

จากตัวบทที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพ่อนั้นไว้วางใจภัทรในฐานะผู้บริหารที่อาวุโสกว่ามีประสบการณ์มากกว่า จึงมีความคิดว่าภัทรนั้นยังเด็กและไม่มีประสบการณ์เท่าตนเอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการใช้อำนาจในมหาวิทยาลัยและสถานที่ทำงานในนวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) นั้นแสดงให้เห็นถึงอำนาจปิตาธิปไตยที่ยังปกคลุมความเชื่อของ ตัวละครอยู่

1.3 การใช้อำนาจระหว่างพระเอกและนายเอก โดยนายเอก คือ ผู้ที่เป็นฝ่ายถูกระทำ หรือ uke ซึ่งจะพบในรูปแบบของการพูดที่สื่อถึงการทึงหวง หรือหากเป็นการใช้กำลังจะเกิดจากความไม่ได้ตั้งใจ เกิดจากอารมณ์โกรธและเสียใจ หรือการกลั่นแกล้งกัน นอกจากนี้ยังพบการประชดประชันของพระเอกที่ทำให้นายเอกเสียใจ

(1) การประชดประชัน



“มึงไม่ใช่ผู้หญิงของกูแต่มึงเป็นคนของกู ยังไม่รู้ตัวอีกหรือไง ถ้าไม่ใช่กูก็จะทำให้โซวันหนึ่งมึงก็ต้องโซเพราะกูปล่อยมึงไปไม่ได้” ... (afterday และ west, 2564, หน้า 95)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าพระเอกไม่ได้มองนายเอกเป็นตัวแทนของผู้หญิง แต่เป็นสมบัติของตนเอง ถึงนายเอกจะต้องการไปจากพระเอกเพียงใดแต่จะไม่มีทางทำได้เด็ดขาด แสดงให้เห็นถึงความเด็ดขาดในการกระทำของพระเอกที่หึงหวงนายเอก และการกระทำทุกวิถีทางให้นายเอกเป็นของตนเองเพียงผู้เดียว

1.4 การใช้อำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ในนวนิยายเรื่องนี้พบการใช้อำนาจระหว่างผู้ชายและผู้หญิงอยู่จำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น การใช้อำนาจระหว่างภักทรกับเน็ด และการใช้อำนาจระหว่างภักทรกับพันซ์ เป็นต้น

(1) การใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องบริหารเสน่ห์

“ขอเบอร์หน่อยสิ”

“เอาไลน์ไว้ดีกว่า” จะได้บล็อกได้ ไม่ใช่สเป็คกรับ แรงแป่ แคว้ไว้ลับเขี้ยวพอไหว ... (afterday และ west, 2564, หน้า 36)

การใช้อำนาจระหว่างภักทรและเน็ดแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ชายมองผู้หญิงเป็นเพียงสิ่งของที่โซบริหารเสน่ห์เท่านั้น แต่หากพิจารณาจากบริบทแล้วผู้ชายในนวนิยายเรื่องนี้มักจะแสดงออกว่าผู้หญิงมีไว้เพื่อลับเขี้ยวกับตัวละครที่มีลักษณะนิสัยที่ไม่ดี เช่น ผู้หญิงที่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายได้โดยไม่ต้องคบหากัน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการโซ

อำนาจของผู้ชายมักจะมองผู้ที่ศักดิ์น้อยกว่าเป็นสิ่งของ หรือเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ทั้งกายและจิตใจ เช่น พ่อมองลูกว่าเป็นบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่ง หรือผู้ชายมองผู้หญิงเป็นเพียงสิ่งของโซบริหารเสน่ห์ เป็นต้น

2. การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) จากการศึกษาพบว่า การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยในครอบครัว จากการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพ่อและลูก จากตัวบทพบมากที่สุดโดยพบจากตัวละครภักทรและปราณ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ (1.1) การยอมทำตามคำสั่ง ในนวนิยายเมื่อภักทรถูกบังคับให้แต่งงานกับพันซ์จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านโดยจะพาปราณไปด้วย แต่ไม่สำเร็จเพราะปราณไม่หนีไปด้วย ภักทรจึงเลือกที่จะกลับบ้านมาและทำตามทีพอกับแม่ต้องการ ซึ่งการยอมทำตามของภักทรเป็นการขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตย อย่างหนึ่ง ดังเช่นปราณที่ยอมไปเรียนต่อต่างประเทศตามความต้องการของพ่อ และยอมเป็น “เด็กดีที่ไม่มีความสุข” จนสุดท้ายพ่อของปราณก็เห็นใจและรู้สึกผิดที่ทำให้ลูกของตนไม่มีความสุข จึงยอมให้กลับมาคบหากับภักทรเช่นเดิม แสดงให้เห็นว่าการยอมทำตามในสิ่งที่ครอบครัวต้องการแม้ตนเองจะมีความสุขสามารถเป็นการขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยได้เช่นกัน เพราะการกระทำดังกล่าวสามารถทำให้ครอบครัวเกิดความสงสารและ



รู้สึกผิดได้ ส่งผลให้ครอบครัวยอมแพ้พร้อมกับเลิกบังคับตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันอนุญาตให้คบหากันแล้ว เลิกโกรธพ่อมันเสียที ที่บ้านมีลูกชายแค่คนเดียว”... (afterday และ west, 2564, หน้า 343)

(2) การขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพ่อและแม่จากการศึกษานวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) พบเพียงครอบครัวของภัทรเท่านั้น

การใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น การใช้น้ำเสียงที่หนักแน่นของแม่พบเพียงครั้งเดียว โดยหลังจากนี้แม่มักจะใช้วิธีพูดโน้มน้าวให้พ่อเห็นด้วยกับตนเอง ดังนี้

“พอเถอะคุณ!”

เสียงนั้นสั้นแต่ทรงพลัง พ่อเบิกตากว้างเล็กน้อย เช่นเดียวกับที่ผมไม่คิดว่าแม่จะห้ามปรามสิ่งที่เกิดเรื่องน่าโมโหขนาดนี้ “เราทำทุกอย่างก็เพื่อมัน!”

“แล้วตุลุดตอนนี่สิคะ” เปลือกตาและจมูกของแม่แดงก่ำ แต่ก็ไม่ได้ร้องให้ออกมา “ตาภัทรของเราทรมานจนไม่รู้จักความสุขมานานแล้ว คุณพอได้รึยัง” ... (afterday และ west, 2564, หน้า 335)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแม่ของภัทรพยายามต่อต้านอำนาจของพ่อด้วยการขึ้นเสียง หากแต่เสียงนั้นยังคงสั้นอยู่ และตาแดงก่ำแสดงให้เห็นว่ากำลังจะร้องไห้ แต่ ตัวละครไม่ได้ร้องออกมาเป็นการปกปิดความอ่อนแอตนเองเอาไว้ นอกจากนี้การที่แม่ออกมาปกป้องลูกจากการใช้อำนาจของพ่อทั้งที่ก่อนหน้านี้แม่เป็นผู้ร่วมบังคับ

ให้ภัทรแต่งงานกับพันธิ จึงสรุปได้ว่าการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยของแม่ต่อพ่อในครั้งนี้เป็นการกระทำต่อกันเป็นทอดๆ เริ่มจากการที่ภัทรขัดขืนต่อคำสั่งของแม่ และแม่หันกลับมาปกป้องภัทรด้วยการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยของพ่ออีกครั้ง

## 2.2 การขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตย

ในมหาวิทยาลัย และสถานที่ทำงาน

(1) การพูดโน้มน้าว พบการขัดขืนต่อคำสอนของรุ่นพี่ที่ให้รุ่นน้องต้องทะเลาะกันข้ามคณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนคุลๆ เขาไม่มีเรื่องกัน เพราะเชื่อฟังคำสอนของรุ่นพี่ที่ตักันมาจากเรื่องอะไรก็ 모르หอก แต่ถ้าพวกมึงอยากจะตักันอีกกูไม่เอาแล้ว ไม่ไปด้วยแล้ว”... (afterday และ west, 2564, หน้า 137)

จากตัวบทแสดงให้เห็นว่าภัทรนั้นพยายามขัดขืนต่อการใช้อำนาจของรุ่นพี่ด้วยการกล่าวกับกลุ่มเพื่อนของตนเองว่าจะไม่ข้องเกี่ยวกับปัญหาครั้งนี้อีกแล้ว และยังคงกล่าวโน้มน้าวใจเพื่อนให้เลิกชกต่อยอีกด้วย เป็นการพยายามชักชวนให้กลุ่มเพื่อนขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยของรุ่นพี่เพื่อให้ความคิดของตนเองเป็นฝ่ายชนะ

นอกจากนี้ยังพบการขัดขืนต่ออำนาจปิตาธิปไตยในสถานที่ทำงาน คือการที่ภัทรปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเองจากพ่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คุณหนูอย่าไล่ผมออกเน่นะครับ”

ผมยังยิ้ม ความไม่มั่นใจเมื่อแรกเริ่มทำตัวนอกคอกค่อยๆ ละลายหายไป ทิศทางการทำงานเปลี่ยนเบนเข้มไปคนละอย่างกับก่อนหน้านี้ ผมมีอำนาจตัดสินใจมากขึ้น ขณะที่พ่อก็เริ่มปล่อย



งานชิ้นสำคัญๆ ให้ทำมากขึ้นทีละน้อย

“ไม่น่ามีปัญหาครับ ผมรับผิดชอบเอง”

... (afterday และ west, 2564, หน้า 337)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าภักทรมีความมั่นใจว่าสามารถเจรจาหรือขัดขึ้นต่ออำนาจของพ่อได้แล้ว ซึ่งในบริบทไม่ได้เป็นการขัดขึ้นโดยใช้ความรุนแรงหรือการใช้คำพูดทำร้ายจิตใจ หากแต่เป็นความมั่นใจว่าพ่อเชื่อใจตนเองมากขึ้น และพ่อเริ่มให้สิทธิในการตัดสินใจกับภักทรมากขึ้น

2.3 การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างพระเอกและนายเอก จากการศึกษาพบว่าตัวละครปรานหรือนายเอกนั้นมักแสดงออกว่าไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจของพระเอกอยู่ตลอดเวลา เช่น การขู่ว่าออกจากห้อง การต่อยศ การพูดจาทำร้ายจิตใจ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

#### (1) การทำร้ายร่างกาย

ผัวะ!! วาดหมัดซัดเข้าที่สันกรามของอีกฝ่ายแรงๆ อย่างไม่อ้อมมือ ก่อนจะถีบอัดที่หน้าท้องตามไปจนมันเซกระเด็นออกนอกเขตประตู

“มึงไปไกลๆ ตีนกูเลยนะไอ้ภักทร!” ... (afterday และ west, 2564, หน้า 82)

จากตัวบทนายเอกถูกพระเอกขึ้นใจด้วยการเข้ามาจับ ส่งผลให้นายเอกโกรธและต่อพระเอกคืนไป แสดงให้เห็นว่าตัวละครนายเอกสามารถปกป้องตัวเองจากการใช้อำนาจของพระเอกได้ และแสดงให้เห็นว่านายเอกสามารถใช้พลังกำลังได้เช่นกัน

การพยายามขัดขึ้นต่ออำนาจของนายเอกต่อพระเอกพบน้อย และพบการใช้กำลังเพียงครั้งเดียว เนื่องจากพระเอกไม่ได้ใช้อำนาจปิตา

ธิปไตยต่อนายเอกมากเท่าการใช้อำนาจปิตาธิปไตยต่อผู้อื่น โดยหลังจากการพยายามขัดขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ ไปแล้ว นายเอกมักจะมาเสียใจกับตนเองเสมอ สุดท้ายพระเอกจะเป็นฝ่ายเข้ามาขอโทษก่อน และสามารถรับความเข้าใจกันได้ในที่สุดโดยไม่มีฝ่ายใดต้องใช้ความรุนแรงหรือใช้ถ้อยคำที่ทำร้ายจิตใจกัน

2.4 การขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยระหว่างผู้ชายและผู้หญิงจากการศึกษาพบว่าตัวละครหญิงที่พยายามจะขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยของผู้ชายมี 3 ตัวละคร คือ เน็ต พันซ์ และภา โดยตัวละครที่สามารถขัดขึ้นได้สำเร็จมี 2 ตัวละคร คือ พันซ์และภาเท่านั้น ดังนี้

#### (1) การใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น

“พี่ภักทรช่วยอย่ามาเจอพันซ์ อย่ามาที่บ้านพันซ์สักพักนะคะ” หญิงสาวพูดเสียงเด็ดเดี่ยวเมื่อถึงคราวแข็งเกร่ง พันซ์ที่ผมเห็นนุ่มนวลอ่อนหวานกลับแข็งเกร่งได้อย่างเหลือเชื่อ ในทางกลับกันกลายเป็นผมที่อ่อนแอจนไม่อาจแม้แต่จะเอ่ยคำขอโทษออกมาได้ ... (afterday และ west, 2564, หน้า 334)

จากตัวบทที่ยกตัวอย่างมานั้นแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งและเด็ดเดี่ยวของตัวละครหญิงในเรื่อง เพราะรู้ความจริงว่าตนเองนั้นถูกรอกรับของภักทรนั้นจับคลุมถุงชน พันซ์จึงตัดสินใจที่จะขัดขึ้นต่ออำนาจของครอบครัวภักทรที่บังคับให้ภักทรไปง้อพันซ์ที่บ้าน และการประกาศกร้าวออกมาเช่นนั้นเป็นการกระทำที่ส่งผลให้ภักทรกลายเป็นฝ่ายอ่อนแอแทนตนเอง เป็นการขัดขึ้นต่ออำนาจปิตาธิปไตยได้สำเร็จ



การขัดขึ้นต่ออำนาจปีตาธิปไตยในนวนิยายเรื่องนี้พบว่าสามารถขัดขึ้นได้สำเร็จทุกครั้ง เนื่องจากตัวละครมีวิธีการที่จะขัดขึ้นแตกต่างกัน เช่น ลูกจะใช้วิธียอมทำตามคำสั่ง นิ่งเฉยจนทำให้ครอบครัวสงสารและยอมแพ้ ในขณะที่ผู้หญิงจะใช้วิธีการพูดที่เด็ดขาดหรือการใช้น้ำเสียงที่แข็งกร้าวเพื่อให้ผู้ชายรับฟัง เป็นต้น โดยตัวละครจะใช้วิธีการขัดขึ้นกับตัวละครอื่นๆ ไม่เหมือนกัน ซึ่งจะดูจากลักษณะนิสัยของตัวละครดังกล่าวก่อนว่าควรจะใช้วิธีการขัดขึ้นแบบใดจึงจะสำเร็จ

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้อำนาจและการขัดขึ้นต่ออำนาจปีตาธิปไตยในนวนิยายเรื่องนี้พบว่ามีเรื่องหลังม่าน (Behind the scenes) ฉบับปรับปรุงเนื้อหาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้อำนาจปีตาธิปไตยของพระเอกกับผู้หญิงนั้นมาจากคำสั่งสอนของครอบครัว เนื่องจากแม่ได้สอนภรรยาว่า “ต้องหาศรีภรรยามาคอยปรนนิบัติ” หรือการที่ตัวละครภาคีต้องคอยมาดูแล ซักผ้าให้กับภรรยาเป็นส่วนหนึ่งในการสอนลูกของครอบครัวภรรยาเช่นกัน ถึงแม้ว่าภรรยาจะยอมตามใจภรรยาแต่เรื่องการปรนนิบัติดูแลนั้นยังคงเป็นหน้าที่ของภรรยา สอดคล้องกับแนวคิดของเสนาะ เจริญพร (2548, หน้า 11) ที่กล่าวว่า ปีตาธิปไตยสามารถฉกฉวยตัวมันเองด้วยการเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ “ก้าวหน้า” แต่ภาพลักษณ์ที่ดูเหมือนทันสมัยและเสรีนิยมนี้ ทำยที่สุดแล้วก็อิงอยู่กับกรอบคิดที่เป็นอนุรักษ์นิยม

การขัดขึ้นต่ออำนาจของตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้มีความน่าสนใจ เนื่องจากวิธีการ

ขัดขึ้นที่ตัวละครพระเอกและนายเอกแสดงออกมาต่อครอบครัวคือ การก้มหัวยอมรับคำสั่งของพ่อกับแม่ทั้งที่ตนเองไม่มีความสุข และแสดงออกทางสีหน้า การกระทำ การตีตัวออกห่างจากครอบครัว หรือการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง ซึ่งส่งผลให้ครอบครัวเริ่มมีความรู้สึกสงสารและยอมพ่ายแพ้ต่อการขัดขึ้นนี้ในที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของศิริสุภาภรณ์ สุจริตพิทักษ์กุล (2562) เกี่ยวกับการยอมรับ ไม่ยอมรับ และยอมรับแบบมีเงื่อนไขของครอบครัว โดยการไม่ยอมรับนั้นแสดงออกด้วยการใช้ความรุนแรงจากผู้เป็นพ่อ แสดงให้เห็นว่าพ่อยอมรับการเป็นชายรักชายได้ยากกว่าแม่ การยอมรับแบบไม่มีเงื่อนไขแสดงออกผ่านการยอมรับในตัวลูกการยอมรับแบบมีเงื่อนไขนั้นแสดงออกในตอนท้ายของเรื่อง คือ ตัวละครจะต้องประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ ได้มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน เช่น เรื่องสมรสเท่าเทียมที่ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย หรือการใช้กำลังขกต่อยกันของคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ไม่ได้เกิดมาจากความขัดแย้ง แต่เกิดจากสังคมชายเป็นใหญ่ โดยการกล่าวถึงเนื้อหาดังกล่าวส่งผลให้นวนิยายเล่มนี้ทันสมัยและยังช่วยส่งเสริมเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของ LGBT ให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพราะนวนิยายได้กล่าวถึงความไม่เข้าใจในความรักของเพศเดียวกันในครอบครัว ในนวนิยายเรื่องนี้พบการใช้อำนาจปีตาธิปไตยของพระเอกกับนายเอกน้อย และในตอนท้ายของเรื่องพระเอกกับนายเอกให้เกียรติกัน มีสิทธิ์เท่าเทียมกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา



ของอนุชา พิมศักดิ์ และโสภี อุณหะยา (2564, หน้า 304-316) ที่ได้กล่าวว่าบทบาทของพระเอก คือ ความเป็นผู้ชาย ส่วนนายเอกคือความเป็นผู้หญิง แม้ตัวละครจะเป็นชายเช่นกันก็ตามแต่ ท้ายที่สุดแล้วต้องมีผู้ที่ตกเป็นฝ่ายถูกกระทำต้องอ่อนแอ ไม่มีอำนาจในการเรียกร้องใดๆ จากพระเอก ซึ่งในนวนิยายเรื่องหลังม่าน (Behind the Scenes) ทั้งสองได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ มีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นเท่ากัน และไม่ได้แบ่งว่าใครต้องทำหน้าที่ของผู้หญิงหรือผู้ชาย

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาปิตาธิปไตยในนวนิยายแนว วายเรื่องหลังม่าน Behind the Scenes ทำให้ทราบถึงกลวิธีการใช้อำนาจและการขัดขืนอำนาจปิตาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ สามารถนำไปใช้ในการศึกษา

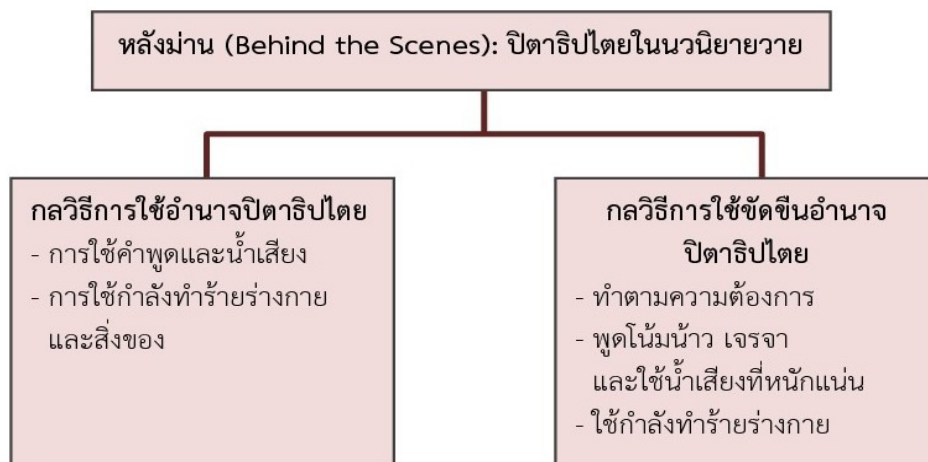
นวนิยายประเภทอื่นๆ ได้

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาลักษณะการใช้อำนาจและการขัดขืนอำนาจปิตาธิปไตยในนวนิยายแนวยูริ (Yuri) เพื่อให้เห็นถึงวิธีการใช้อำนาจและการขัดขืนอำนาจปิตาธิปไตยในบริบทที่แตกต่าง

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาเรื่องหลังม่าน Behind the scenes: ปิตาธิปไตยในนวนิยายแนววาย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือ 1) กลวิธีการใช้อำนาจปิตาธิปไตย ได้แก่ (1) การใช้คำพูดและน้ำเสียง เช่นใช้น้ำเสียงที่เด็ดขาด (2) การใช้กำลังทำร้ายร่างกายและสิ่งของ และ 2) กลวิธีการขัดขืนอำนาจปิตาธิปไตย ได้แก่ (1) ทำตามความต้องการ (2) พุดโน้มน้าวเจรจาและใช้น้ำเสียงที่หนักแน่น (3) ใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปแบบดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



## เอกสารอ้างอิง

- ณิชขารีย์ เลิศวิชญโรจน์. (2560). หัวใจ/วาย. กรุงเทพฯ: บันบุรีคส์.
- นันทนัย ประสานนาม. (2562). นวนิยายยาโออิของไทย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์. *วารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ*, 7(2), 15-34.
- \_\_\_\_\_. (2563). การเว้นระยะห่างทางเพศสถานะ: นวนิยายยาโออิของไทยในการเมืองเรื่องขนบวรรณกรรมกับการตีความ. *วารสารศาสตร์*, 13(3), 160-187.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2560). *อ่านวรรณกรรม GEN Z*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- เสนาะ เจริญพร. (2548). *ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคทอง*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ศิริสุภาญจน์ สุจิตพิทักษ์กุล. (2562). *อัตลักษณ์และพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชายรักชายในละครชุดที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2557-2560*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุชา พิมพ์ศักดิ์ และโสภี อุณหะยา. (2564). อุปลักษณส์ตร์ที่แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวละครพระเอกและนายเอกในนวนิยายวัยรุ่นแนววาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11, 304-316.
- อรทัย เพ็ญระ. (2564). *วรรณกรรมกับเพศภาวะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- อรสุธี ชัยทองศรี. (2560). Boys Love Manga and Beyond: History, Culture, and Community in Japan. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 24(2), 344-359.
- Afterday และ west. (2564). *หลังม่าน Behind the scenes (ฉบับปรับปรุงเนื้อหา)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอเวอร์ไว.
- Whitehead, S. (2010). *Men and Masculinities*. Cambridge: Polity Press.



# เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด\*

## Attitudes of Students Using Open-Ended Problem

ชนาพร ดาโอภา และนิศากร บุญเสนา

Chanaporn Daopa and Nisakorn Boonsena

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kean University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nisabo@kku.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology) กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน แบบบันทึกภาคสนาม แอปพลิเคชัน ZOOM ในการบันทึกวีดิทัศน์ บันทึกเสียง และแบบสำรวจ เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เตรียมครู และระยะที่ 2 เตรียมนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยวิเคราะห์ข้อมูลโปรโตคอล และแบบสำรวจเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน ได้ออกแบบ การจัดการเรียนรู้โดยเน้นไปที่ปัญหาปลายเปิดซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงปัญหาและหาคำตอบตามวิธี การของตนเอง 2) การสังเกตการสอนร่วมกัน พบพฤติกรรมของที่แสดงถึงการมีเจตคติทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ (1) การคิดตามหลักคณิตศาสตร์ นักเรียนพยายามเข้าใจปัญหา มีการกำหนดและระบุสิ่งที่คำสั่ง ต้องการให้แก้ปัญห (2) การตั้งคำถามและอธิบาย นักเรียนนำแนวคิดที่คาดการณ์ไว้มาใช้ในการแก้ปัญห โดยแสดงแนวคิดของตนเองเป็นลำดับขั้นตอน และตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวคิดของผู้อื่น (3) การ ขยายแนวคิด โดยวาดภาพจำลอง การกำหนดสัญลักษณ์ นอกจากนี้นักเรียนสามารถอธิบาย เพื่อแสดงให้เห็นความคิดในการแก้ปัญห และ (4) การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น เมื่อมีการแลกเปลี่ยนหรืออภิปราย แนวคิด พยายามนำแนวคิดของผู้อื่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจให้กับตนเอง 3) การสะท้อนผล การจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนกำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหสามารถใช้การพูดและใช้ภาษาทาง

---

\*ได้รับบทความ: 23 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 27 กันยายน 2566

Received: August 23, 2022; Revised: September 27, 2023; Accepted: September 27, 2023



คณิตศาสตร์สื่อสาร และแก้ปัญหาตามลำดับการคิดของตนเอง

**คำสำคัญ:** เจตคติทางคณิตศาสตร์; ปัญหาปลายเปิด; วิธีการแบบเปิด

### Abstract

This study aimed to analyze the connection by using students' "Mathematical Attitudes" in the mathematics classroom using Open-Ended Problem. The target group was thirty-four eleven-grade students in the second Of semester 2021. The tools used for data collection were 7 learning management plans, a field note, a field record, voice record from application ZOOM and student's mathematical attitudes survey. Before collecting data the researcher prepared the preparations in 2 phases: Phase 1 prepared teachers and Phase 2 prepared the target students. Data analyzed from protocols, and student's mathematical attitudes survey.

**The results indicated that:** 1) creating a learning management plan together designing a research lesson, the lesson study team created with focus of open-ended problem that allow students to approach problems and find their own solutions. 2) In collaboratively observing the research lesson, behavior the student's speech while solving the problem that shows the student's mathematical attitudes include: (1) See and think mathematically, students can understand the problem, defined and specify what the problem needs to be solved. (2) Pose questions and develop explanations, students are introduced to concepts from anticipation's methods for solving problems, can express their own ideas step by step, questions were raised about the concept. (3) Generalize and extend, such as mock-up drawings Assigning symbols that express their own ideas for solving problems, and (4) appreciate others' ideas and change representations for meaningful elaborations, when they were exchanging or discussing ideas, students tried to use the ideas of others as a basis for self-understanding. 3) Collaboratively discussing and reflecting, Students have to formulate concepts to solve problems able to communicate and use mathematical language problems in their own order of thinking.

**Keywords:** Mathematical Attitudes; Open-Ended Problem; Open Approach



## 1. บทนำ

การสอนแบบเดิม (Traditional Approach) ชั้นเรียนมีองค์ประกอบเฉพาะครู เนื้อหา และนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (วีระยุทธ พรพจน์ธนา มาศ, 2557, หน้า 80-88) ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่เน้นเฉพาะผลลัพธ์ ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2559) ซึ่งหากเป็นประสบการณ์เชิงลบ ก็จะทำให้ นักเรียนมีเจตคติเชิงลบ (McLeod, 1992) เจตคติเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ทั้งด้านดีและไม่ดี (Wilson, 1971) หากพูดถึงนิยามของ “เจตคติ” ยังคงมีความคลุมเครือ งานวิจัยที่พบส่วนมากเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เน้นที่การ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ได้มีการค้นพบแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น โดยทำการศึกษาวีธีการเชิงคุณภาพ (ใช้การสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล) และเชิงปริมาณ (ใช้แบบสอบถามในรูปแบบมาตรส่วนแบบ Likert) ควบคู่กันไป เจตคติจึงไม่ใช่คุณสมบัติของบุคคลแต่เป็นความต้องการของผู้สังเกตที่จะต้องกำหนดขอบเขตในการสังเกตเพื่ออธิบายเจตคติ จึงเกิดการพัฒนาและใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเจตคติผ่านการเล่าเรื่อง เช่น บทความ บันทึก และการสัมภาษณ์ รวมถึงการค้นพบแนวทางในการวิจัยโดยผ่านเรื่องราวของเจตคติในเชิงสร้างสรรค์ (Martino and Zan, 2015)

SEAMEO (SEA-BES) เป็นโครงการหลักสูตรระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ที่เรียกว่า Common Core Regional Learning Standards (CCRLS) ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ SEA-BES CCRLS มีเป้าหมายในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในประเทศสมาชิก SEAMEO ซึ่งเจตคติทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Attitudes) ในหลักสูตร CCRLS กล่าวว่าเจตคติเป็น เครื่องกำหนดความคิด ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรปลูกฝัง และพัฒนาผ่านคณิตศาสตร์ เป็นการพยายามใช้คณิตศาสตร์เพื่อให้เห็นองปัญหา และเกิดการคิดทางคณิตศาสตร์ ทำให้เห็นว่าบทบาทสำคัญของครูในห้องเรียน ต้องเป็นทั้งผู้สอนและนักสังเกต เน้นการทำงานร่วมกันโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Ismail et al., 2015, pp. 225-240) การจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา การชื่นชมผู้อื่น พัฒนากรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ปัญหาปลายเปิด (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2549)

ดังนั้น จึงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเต็มศักยภาพ และได้พัฒนาตนเองส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ และจากปัญหาการสอนแบบเดิม

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด



### 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด และใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ปัญหาปลายเปิด (ในรูปแบบออนไลน์) ในแต่ละประเด็นย่อย โดยมีรายละเอียด

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 34 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยนักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยปัญหาปลายเปิดในรายวิชาคณิตศาสตร์ เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีการวิเคราะห์บทเรียนจากหนังสือ สสวท. และหนังสือเรียนญี่ปุ่น KEIRINKAN จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกภาคสนาม แอปพลิเคชัน ZOOM และ Line ซึ่งใช้ในการจัดการเรียนรู้ชั้นเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning Classroom) และแบบสำรวจเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (จัดทำเป็น Google Form) โดยอิงจากกรอบหลักสูตร SEA-BES (CCRLS)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การดำเนินการก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเตรียมความพร้อมออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เตรียมครู เป็นระยะในการเตรียมความพร้อมของครูที่ต้องสอนโดย ใช้วิธีการแบบเปิด

ซึ่งผู้วิจัยศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาปลายเปิดและวิธีการแบบเปิด จากนั้นออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาปลายเปิด และสอนด้วยวิธีการเปิดกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในปีการศึกษา 2563 ระยะที่ 2 เตรียมนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นระยะที่ครูเตรียมชั้นเรียนและเตรียมนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยนำปัญหาปลายเปิดมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยใช้วิธีการแบบเปิด ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ทุกวันจันทร์) เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน จากนั้นผู้วิจัยร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียนได้ดำเนินการประชุมและวางแผนการสอนก่อนการจัดกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 2) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างร่วมกับทีมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ สังเกตการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ชั้นเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning Classroom) ในการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็นชั้นเรียนตามอัตราส่วน (ODC) 25% และชั้นเรียนแบบเสมือนจริง 75% (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2564) และ 3) การดำเนินการหลังเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน แนวคิดของนักเรียน การบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายและให้นักเรียน ทำแบบสำรวจเจตคติทางคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้



4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยวิเคราะห์ข้อมูลโพโทคอล จากการบันทึกวีดิทัศน์การจัดการเรียนรู้และบันทึกเสียงผ่านแอปพลิเคชัน ZOOM ตามกรอบแนวคิดของหลักสูตร SEA-BES (CCRLS, 2017) และใช้วิเคราะห์แบบสำรวจเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเพื่อเปรียบเทียบเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาปลายเปิดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การสังเกตการสอนร่วมกัน และการสะท้อนผลบทเรียนหลังการสอนร่วมกัน จำนวน 7 แผนการ

จัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยขอแสดงรายละเอียดตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงให้เห็นเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียน

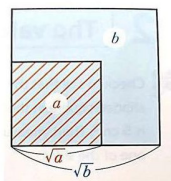
1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 อะไรมากกว่ากัน (เปรียบเทียบจำนวนจริงในรูปกรณฑ์) ออกแบบสถานการณ์ปัญหา คำสั่ง และการคาดการณ์แนวคิดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในชั้นเรียน รวมไปถึงตั้งเป้าหมายของบทเรียนที่นักเรียนจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

**สถานการณ์ปัญหา :** มีสี่เหลี่ยม 2 รูป รูปหนึ่งมีพื้นที่  $5 \text{ cm}^2$  และ  $7 \text{ cm}^2$

**คำสั่ง 1** จงหาความยาวของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อพื้นที่ต่างกัน



**คำสั่ง 2** เขียนความสัมพันธ์ของความยาวและพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม



ภาพที่ 1 แสดงสถานการณ์ปัญหาในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

ทีมการศึกษาชั้นเรียนได้ร่วมกันวางแผนการสอนให้นักเรียนโดยใช้ปัญหาปลายเปิด โดยให้นักเรียนหาความยาวของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อพื้นที่

ต่างกัน เขียนความสัมพันธ์ของความยาวและพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม นอกจากนี้ทีมการศึกษาชั้นเรียนได้มีการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน



3.6 การคาดคะเนแนวคิดของนักเรียนที่จะตอบสนองต่อคำสั่งและคำสั่ง

คำสั่ง 1 จงหาเปรียบเทียบความยาวด้านของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อพื้นที่ต่างกัน

จากรูป พื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เท่ากับ  $5 \text{ cm}^2$   
จะได้ว่า ความยาวด้าน  $x = \sqrt{5} \text{ cm}$

จากรูป พื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เท่ากับ  $7 \text{ cm}^2$   
จะได้ว่า ความยาวด้าน  $x = \sqrt{7} \text{ cm}$

คำสั่ง 2 เขียนความสัมพันธ์ของความยาวและพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม

จากรูป พื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เท่ากับ  $4 \text{ cm}^2$  จะได้ว่า ความยาวด้าน  $x = \sqrt{4} \text{ cm}$   
พื้นที่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เท่ากับ  $b \text{ cm}^2$  จะได้ว่า ความยาวด้าน  $x = \sqrt{b} \text{ cm}$   
จะได้ว่า ถ้าความยาวด้านเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมเพิ่มขึ้นตาม

ภาพที่ 2 แสดงการคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน

## 2. การสังเกตการสอนร่วมกัน

### ขั้นที่ 1 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด

นักเรียนแสดงเจตคติทางคณิตศาสตร์ ดัง Item 14-17 โดยนักเรียนสังเกตภาพและหาวิธีในการแก้

ปัญหา “หนูว่าดูจากพื้นที่ค่ะ” “หาจากความยาวได้ไหมคะ” แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ และมีการตั้งคำถามสำหรับการแก้ปัญหา

สถานการณ์ปัญหา

มีสี่เหลี่ยม 2 รูป รูปหนึ่งมีพื้นที่ 5 ตารางเซนติเมตร และ 7 ตารางเซนติเมตร

5 cm<sup>2</sup>

7 cm<sup>2</sup>

คำสั่ง 1 จงเปรียบเทียบความยาวด้านของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อพื้นที่ต่างกัน

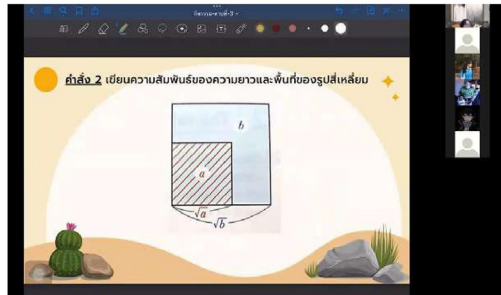
Item 83 แบ่ง ความยาวจะเป็นกำลังสองของพื้นที่  
Item 87 โอเค พื้นที่มากกว่าค่ะ  
Item 89 แหม ใช้สูตรด้าน x ด้าน ธรรมดา  
Item 107 สัมโอ เมื่อเพื่อนกำลังพูดว่า เราพื้นที่ของสี่เหลี่ยมรูปเล็กแล้วว่ามันเป็น a แล้วพื้นที่ของสี่เหลี่ยมรูปใหญ่เป็น b ใช่ไหมคะ แล้วก็ความยาวของแต่ละรูปเราก็รู้แล้วว่าเป็น รุท a กับ รุท

ภาพที่ 3 การนำเสนอปัญหาปลายเปิด นักเรียนแสดงเจตคติทางคณิตศาสตร์

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน นักเรียนในมีการพูดคุยแสดงแนวคิดร่วมกันในกลุ่ม เช่น กลุ่มแรกที่เพื่อนถามว่ามีความยาวหรือยัง นักเรียนใน Item 26 ตอบว่า “เค้าได้ความยาว รุท 5 กับรุท 7” และเมื่อครูตั้งประเด็นคำถามจากคำสั่ง ใน Item 27 “เปรียบเทียบได้

ไหมคะ ว่าความยาวสองรูปนี้เป็นอย่างไร” นักเรียนสามารถอธิบายและขยายแนวคิดของตนเองได้ ใน Item 28 “ได้ค่ะ ความยาวของสี่เหลี่ยมยาวกว่าสี่เหลี่ยม”

คำสั่ง 2 จงหาความยาวด้านของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเมื่อพื้นที่ต่างกัน

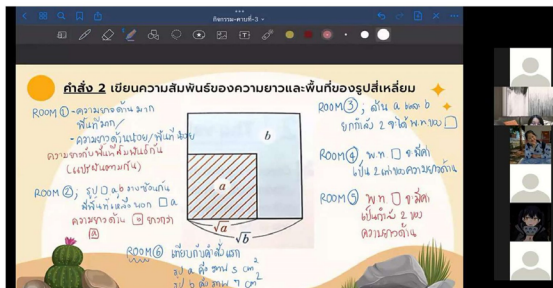


Item 83 แป้ง ความยาวจะเป็นกำลังสองของพื้นที่  
Item 87 ไอติม พื้นที่มากกว่าค้ะ  
Item 89 แป้ง ใช้สูตรด้าน  $x$  ด้าน ธรรมดา  
Item 107 ส้มโอ เมื่อที่เพื่อนกำลังพูดว่า เรารู้พื้นที่ของสี่เหลี่ยมรูปเล็ก แล้วว่ามันเป็น  $a$  แล้วก็พื้นที่ของสี่เหลี่ยมรูปใหญ่เป็น  $b$  ใช้ไหมคะ แล้วก็ความยาวของแต่ละรูปเรารู้แล้วว่า เป็น รูป  $a$  กับ รูป  $b$

#### ภาพที่ 4 การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

ขั้นที่ 3 การอธิบายทั้งชั้นเรียน ปรากฏแนวคิดของนักเรียน ดัง Item 128 Item 131 Item 151

แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถยอมรับแนวคิดของผู้อื่น และสามารถขยายแนวคิดของตนเองได้



Item 128 อ้อ ความยาวกับพื้นที่จะมีความสัมพันธ์กันค้ะ  
Item 131 ไข่มุก พวกหนูดูจากเอารูปสี่เหลี่ยม  $a$  กับรูปสี่เหลี่ยม  $b$  ไปวางซ้อนกันได้แล้วรูปสี่เหลี่ยม  $b$  จะเหลือพื้นที่ที่สี่เหลี่ยม  $a$  ทับไม่หมดอยู่ค้ะ  
Item 151 ออม "กลุ่ม 6 คิดเหมือนกลุ่มที่ 2 ค้ะ เหมือนหนูเอาไปเทียบกับคำสั่งแรก เขาเอารูปมาซ้อนกัน แล้วหาความยาวจากสูตร ด้านคูณด้าน แล้วพอเรามาเทียบดู  $a$  มันเป็นรูป 5 เซนติเมตรค้ะ รูป  $b$  เป็นรูป 7 เซนติเมตร" กว่าค้ะ

#### ภาพที่ 5 การอธิบายทั้งชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 การสรุปโดยการเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน หลังจากทีนักเรียนได้ร่วมกันอธิบายและเปรียบเทียบ ครูจึงให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการจากแนวคิดซึ่งได้ข้อตกลงร่วมกัน ในชั้นเรียนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความยาวและพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม รวมถึงการเปรียบเทียบจำนวนจริงในรูปกรณฑ์ ปรากฏแนวคิดของนักเรียน ดังโพโทคอล ดังนี้

Item 154 ครู ถ้าเราดูตัวเลข ถ้าพื้นที่ของ  $b$  มากกว่าพื้นที่ของ  $a$

สิ่งที่ตามมา ความยาวด้านของสองรูปเป็นยังงี พื้นที่  $a$  มีความยาวด้านเท่าๆกับ รูป  $a$  ส่วนรูป  $b$  ก็จะมีมีความยาวด้านเท่าๆกับ รูป  $b$  ระหว่างความยาวของ รูป  $b$  กับ รูป  $a$  อันไหนมากกว่ากัน

Item 155 อภิษฎา รูป  $b$  ค้ะ

Item 156 ครู ครูถ้าเราต้องการเปรียบเทียบค่าของกรณฑ์ที่ 2 เราจะต้องทำยังงี

Item 157 ออมสิน เปรียบเทียบตัวเลขที่อยู่ในรูป



3. การสะท้อนหลังบทเรียนหลังการสอนร่วมกัน ทีมการศึกษาชั้นเรียนร่วมกันสะท้อนผลเห็นว่า นักเรียนมีการแก้ปัญหาร่วมกัน สามารถหาความยาวด้านของรูปสี่เหลี่ยมที่มีพื้นที่เท่ากับ 5 ตารางเซนติเมตร และ 7 ตารางเซนติเมตรได้ สามารถเขียนอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความยาวและพื้นที่ได้ อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบค่าของกรณีที่ 2 ได้และจากการวิเคราะห์โพโทคอล ผลงานนักเรียน แบบบันทึกภาคสนาม การสะท้อนผลหลังบทเรียนร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นักเรียน

สามารถที่จะเขียนแสดงแนวคิด แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตอบคำถามของครูและเพื่อนได้ นั่นคือพบว่านักเรียนมีเจตคติทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ การตั้งคำถามและอธิบาย การขยายแนวคิด และการยอมรับแนวคิดของผู้อื่น

#### 4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้วิธีการแบบเปิด ทั้ง 7 แผนการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 สรุปเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด

|                           | วิธีการแบบเปิด             |                       |               |                           |                            |                       |               |                           |                            |                       |               |                           |                            |                       |               |                           |
|---------------------------|----------------------------|-----------------------|---------------|---------------------------|----------------------------|-----------------------|---------------|---------------------------|----------------------------|-----------------------|---------------|---------------------------|----------------------------|-----------------------|---------------|---------------------------|
|                           | ขั้นที่ 1                  |                       |               |                           | ขั้นที่ 2                  |                       |               |                           | ขั้นที่ 3                  |                       |               |                           | ขั้นที่ 4                  |                       |               |                           |
| เจตคติทางคณิตศาสตร์       | การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ | การตั้งคำถามและอธิบาย | การขยายแนวคิด | การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น | การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ | การตั้งคำถามและอธิบาย | การขยายแนวคิด | การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น | การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ | การตั้งคำถามและอธิบาย | การขยายแนวคิด | การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น | การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ | การตั้งคำถามและอธิบาย | การขยายแนวคิด | การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 | ✓                          | -                     | ✓             | -                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 | ✓                          | -                     | ✓             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 | ✓                          | ✓                     | -             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 | ✓                          | -                     | ✓             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | -                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 | ✓                          | ✓                     | -             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | -                         | ✓                          | -                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | -                     | ✓             | -                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 | ✓                          | ✓                     | -             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | -                         |
| แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 | ✓                          | ✓                     | ✓             | -                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | ✓                         | ✓                          | ✓                     | ✓             | -                         |

✓ หมายถึง ปรากฏเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด

- หมายถึง ไม่ปรากฏเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในลำดับกิจกรรมการสอน

ในชั้นเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด

นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์การสำรวจเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาปลายเปิดดังนี้



**ตารางที่ 2** แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสำรวจ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

| ประเด็นคำถาม                                                                                    | ก่อนการจัดการเรียนรู้ |             |                 | ก่อนการจัดการเรียนรู้ |             |                  |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-------------|-----------------|-----------------------|-------------|------------------|
|                                                                                                 | $\bar{x}$             | S.D.        | ระดับ<br>เจตคติ | $\bar{x}$             | S.D.        | ระดับ<br>เจตคติ  |
| 1. ฉันพยายามที่จะทำความเข้าใจปัญหาทาง คณิตศาสตร์                                                | 4.33                  | 0.65        | มากที่สุด       | 4.50                  | 0.51        | มากที่สุด        |
| 2. ฉันพยายามที่จะแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์                                                          | 4.03                  | 0.85        | มาก             | 4.29                  | 0.66        | มากที่สุด        |
| 3. ฉันพยายามใช้วิธีการที่หลากหลายในการหาคำตอบ                                                   | 4.09                  | 0.72        | มาก             | 4.39                  | 0.74        | มากที่สุด        |
| 4. ฉันพยายามสำรวจปัญหาด้วยความอยากรู้อยากเห็น                                                   | 4.12                  | 0.74        | มาก             | 4.21                  | 0.83        | มากที่สุด        |
| 5. ฉันสนุกกับชั้นเรียนเกี่ยวกับการคิดทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา                                 | 3.85                  | 0.97        | มาก             | 4.32                  | 0.82        | มากที่สุด        |
| 6. ฉันพยายามทำความเข้าใจคำสั่งของปัญหาที่ไม่คุ้นเคย                                             | 4.09                  | 0.68        | มาก             | 4.29                  | 0.66        | มากที่สุด        |
| 7. ฉันพยายามรับฟังและยอมรับแนวคิด ของผู้อื่น                                                    | 4.42                  | 0.71        | มากที่สุด       | 4.57                  | 0.57        | มากที่สุด        |
| 8. ฉันพยายามอธิบายเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ แนวคิดของฉัน                                            | 3.79                  | 1.11        | มาก             | 4.25                  | 0.84        | มากที่สุด        |
| 9. ฉันมีความกระตือรือร้นและตื่นเต้น ในการแก้ปัญหา                                               | 3.73                  | 0.80        | มาก             | 4.14                  | 0.85        | มาก              |
| 10. ฉันพยายามนึกถึงวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา เช่น ภาษาสัญลักษณ์ แผนภาพและสัญญาณทางคณิตศาสตร์ | 4.06                  | 0.79        | มากที่สุด       | 4.46                  | 0.64        | มากที่สุด        |
| <b>รวม</b>                                                                                      | <b>4.05</b>           | <b>0.83</b> | <b>มาก</b>      | <b>4.34</b>           | <b>0.72</b> | <b>มากที่สุด</b> |



พบว่า เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาปลายเปิด ภาพรวมก่อนเรียนอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.05$ ,  $s = 0.83$ ) ภาพรวมหลังเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด ( $\bar{x} = 4.34$ ,  $s = 0.72$ ) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จำแนก ประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ หลักสูตร SEA-BES (Isoda et al., 2017) พบว่า

เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นในแต่ละประเด็น คำถามย่อย ซึ่งผลการวิเคราะห์โดยแยกเป็น ประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ หลักสูตร SEA-BES พบว่าการเจตคติทาง คณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้โดย ใช้ปัญหาปลายเปิด ดังนี้

**ตารางที่ 3** สรุปการเปรียบเทียบเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังจัดการเรียนรู้

| เจตคติทางคณิตศาสตร์            | ประเด็น<br>คำถาม | ก่อนจัดการเรียนรู้ |                  |                 | หลังจัดการเรียนรู้ |                  |                 |
|--------------------------------|------------------|--------------------|------------------|-----------------|--------------------|------------------|-----------------|
|                                |                  | $\bar{x}$          | ค่าเฉลี่ย<br>รวม | ระดับ<br>เจตคติ | $\bar{x}$          | ค่าเฉลี่ย<br>รวม | ระดับ<br>เจตคติ |
| การคิดตามหลักทาง<br>คณิตศาสตร์ | ประเด็นที่ 1     | 4.33               | 4.15             | มาก             | 4.50               | 4.36             | มากที่สุด       |
|                                | ประเด็นที่ 2     | 4.03               |                  |                 | 4.29               |                  |                 |
|                                | ประเด็นที่ 6     | 4.09               |                  |                 | 4.29               |                  |                 |
| การตั้งคำถามและอธิบาย          | ประเด็นที่ 3     | 4.09               | 3.89             | มาก             | 4.39               | 4.24             | มากที่สุด       |
|                                | ประเด็นที่ 4     | 4.12               |                  |                 | 4.21               |                  |                 |
|                                | ประเด็นที่ 9     | 3.73               |                  |                 | 4.14               |                  |                 |
| การขยายแนวคิด                  | ประเด็นที่ 5     | 3.85               | 3.90             | มาก             | 4.32               | 4.34             | มากที่สุด       |
|                                | ประเด็นที่ 8     | 3.79               |                  |                 | 4.25               |                  |                 |
|                                | ประเด็นที่ 10    | 4.06               |                  |                 | 4.46               |                  |                 |
| การยอมรับ แนวคิดผู้อื่น        | ประเด็นที่ 7     | 4.42               | 4.42             | มากที่สุด       | 4.57               | 4.57             | มากที่สุด       |
| รวม                            |                  |                    | 4.05             | มาก             |                    | 4.46             | มากที่สุด       |

พบว่า เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ดังนี้ การคิดตาม หลักทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.36$ ) แสดงให้เห็นว่านักเรียนพยายามที่จะทำความเข้าใจ

เข้าใจปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนพยายามที่จะ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พยายามทำความเข้าใจ คำสั่งของปัญหาที่ไม่คุ้นเคย การตั้งคำถามและ อธิบายอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.24$ ) แสดงให้



เห็นว่า นักเรียนพยายามใช้วิธีการที่หลากหลายในการหาคำตอบ พยายามสำรวจปัญหาด้วยความอยากรู้อยากเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด กระตือรือร้น และตื่นตัวในการแก้ปัญหา การขยายแนวคิดอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.34$ ) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสนุกกับชั้นเรียนเกี่ยวกับการคิดทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา พยายามอธิบายเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจแนวคิดของตน และพยายามนึกถึงวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา เช่น ภาษา สัญลักษณ์ แผนภาพและสัญกรณ์ทางคณิตศาสตร์ และการยอมรับแนวคิดของผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ( $\bar{x} = 4.57$ ) แสดงให้เห็นว่า นักเรียนพยายามรับฟังและยอมรับแนวคิดของผู้อื่น

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด อภิปรายผลแต่ละประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันที่การศึกษาชั้นเรียนได้มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้โดยเน้นไปที่ปัญหาปลายเปิด ซึ่งคือปัญหาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงปัญหาโดยปัญหาปลายเปิดนี้เป็นปัญหาที่ทำให้นักเรียนมีวิธีการเปิด ซึ่งนักเรียนจะได้หาคำตอบตามวิธีการของตัวเอง จากความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์เป็นการให้อิสระในการทำกิจกรรมรวมทั้งมีอิสระในการคิดโดยการคำนึงถึงปัญหาที่นักเรียนไม่เคยเจอมาก่อน เป็นสถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนมีปัญหาคือของตนเอง กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละ

คาบเรียน จากนั้นจึงออกแบบสถานการณ์ปัญหา ร่วมกัน กำหนดคำสั่ง มีการคาดการณ์แนวคิดที่นักเรียนจะใช้ในการแก้ปัญหา รวมถึงการกำหนดประเด็นที่จะอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถไปถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียนได้

การสังเกตการสอนร่วมกัน ผู้สอนและผู้สังเกตการสอนแต่ละขั้นตอนของการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด 4 ขั้นตอน สังเกตพฤติกรรม คำพูดของนักเรียนในขณะที่มีการแก้ปัญหา นักเรียนสามารถใช้สิ่งที่เรียนรู้ในคาบก่อนหน้ามาใช้ในการแก้ปัญหา มีการคาดการณ์แนวคิด หรือวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหามีการเขียนแสดงลำดับแนวคิดในการแก้ปัญหา ตามองค์ประกอบของเจตคติทางคณิตศาสตร์ ตามกรอบหลักสูตร SEA-BES (CCRLS et al., 2017) ได้แก่ 1) การคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ นักเรียนระบุได้ว่าสิ่งที่โจทย์หรือคำสั่งต้องการแก้ปัญหาคืออะไร รวมถึงพยายามเข้าใจปัญหา โดยมีการกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหานั้น แต่ในบางครั้งที่นักเรียนมีการคิดแต่ไม่แสดงออก ครมืบทบาทที่ในการกระตุ้นด้วยเพื่อให้เห็นแนวคิดของนักเรียนได้ชัดเจน 2) การตั้งคำถามและอธิบาย นักเรียนสามารถเขียนหรือพูดเป็นลำดับความคิดในการแก้ปัญหานักเรียน สามารถตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิดของผู้อื่นได้ ซึ่งนักเรียนไม่ได้ใช้คำว่า “เมื่อ” หรือ “ทำไม” แต่เป็นการตั้งประเด็นคำถามในแง่มุมมองของการแสดงความคิดของตนเอง 3) การขยายแนวคิดนักเรียนมีการแสดงแทนปัญหาให้เป็นวิธีการอื่น เช่น การวาดภาพจำลอง การกำหนดสัญลักษณ์แสดงลำดับการคิด



ซึ่งในประเด็นนี้ไม่พบลักษณะเฉพาะของการพูดหรืออธิบายที่ชัดเจน และ 4) การยอมรับแนวคิดของผู้อื่น นักเรียนมีการรับฟังและนำแนวคิดของผู้อื่นไปเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาเพื่อทำความเข้าใจ และนำไปสรุปแนวคิดทางคณิตศาสตร์

การสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ที่มีการศึกษาชั้นเรียนได้ร่วมกันสะท้อนผลเกี่ยวกับเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในขณะแก้ปัญหา พบว่า นักเรียนมีการกำหนดแนวคิดในการแก้ปัญหา พยายามที่จะเข้าใจปัญหาจนสามารถระบุสิ่งที่โจทย์หรือคำสั่งต้องการในการแก้ปัญหาได้ และในขณะที่แก้ปัญหานักเรียนใช้การพูดและใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์สื่อสาร ซึ่งนักเรียนสามารถนำแนวคิดที่คาดการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหาตามลำดับการคิดของตนเอง ตั้งประเด็นคำถามและอธิบายแนวคิดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ตั้งข้อสงสัยที่เกิดจากแนวคิดของผู้อื่น และแสดงแนวคิดของตนเองกับผู้อื่น ใช้การวาดภาพจำลอง หรือการกำหนดสัญลักษณ์เพื่อแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหา อีกทั้งสามารถขยายแนวคิดของตนเอง คือ มีความเข้าใจแนวคิดของตนเองสามารถอธิบายเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจแนวคิดของตนเองได้ นอกจากนี้ยังรู้จักการยอมรับฟังแนวคิดของผู้อื่น พยายามทำความเข้าใจ และนำแนวคิดของผู้อื่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาของตนเอง

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

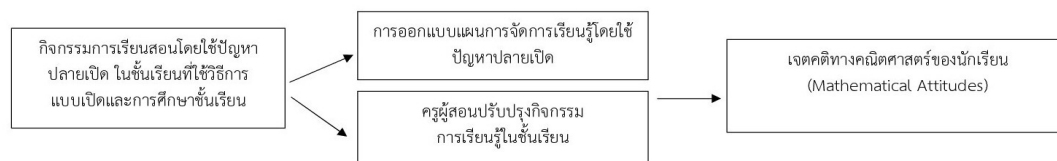
สำหรับครูที่สอนด้วยวิธีการแบบเปิด สามารถนำแนวทางการวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนโดยใช้ปัญหาปลายเปิดไปใช้ เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

### 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการสร้างสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่ส่งเสริมเจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน รวมถึงควรกำหนดขอบเขตของเจตคติทางคณิตศาสตร์ที่ชัดเจน คำพูด หรือพฤติกรรมอะไรที่แสดงถึงการคิดตามหลักทางคณิตศาสตร์ การตั้งคำถามหรืออธิบาย แสดงถึงการขยายแนวคิด หรือการยอมรับแนวคิดของผู้อื่น

## 7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการวิเคราะห์เจตคติทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้ปัญหาปลายเปิด โดยจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด 4 ขั้นตอน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพยายามใช้คณิตศาสตร์เพื่อให้เห็นปัญหา และนำไปสู่การแก้ปัญหาในชั้นเรียนที่ยั่งยืน



ภาพที่ 6 องค์ความรู้ที่ได้รับ

### เอกสารอ้างอิง

- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2549). *การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาด้วยยุทธวิธีปัญหาปลายเปิด*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- \_\_\_\_\_. (2559). *การพัฒนาแนวทางการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหาโดยใช้แนวคิดของนักเรียนเป็นฐาน*. (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- \_\_\_\_\_. (2564). *การออกแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเรียนแบบผสมผสาน (BLC)*. เอกสารประกอบการอบรมสำหรับการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะลงสู่ชั้นเรียนโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาเซียน.
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2557). องค์ประกอบของธรรมชาติในโรงเรียน. *นักบริหาร*, 34(34), 80-88.
- Di Martino, P., & Zan, R. (2015). *The construct of attitude in mathematics education*. In B. Pepin & B. Roesken-Winter (Eds.), *From beliefs to dynamic affect systems in mathematics education*, *Advances in Mathematics Education*, (pp. 51-72). Retrieved from [https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-06808-4\\_3](https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-06808-4_3)
- Ismail, S. O., et al. (2015). Design and development of an improved palm kernel shelling and sorting machine. *European International Journal of Science and Technology*, 4(2), 225-240.
- Isoda, M., et al. (2017). *SEAMEO Basic Education Standards (SEA-BES): Common Core Regional Learning Standards (CCRLS) in Mathematics*. Retrieved from <http://hdl.handle.net/2241/00157630>
- McLeod, D. B. (1992). *Research on affect in mathematics education: a reconceptualization*. In D.A. Grouws (ed.), *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning*, (pp. 575-596). New York: MacMillan.



Wilson, J. W. (1971). *Evaluation of Learning in Secondary School Mathematics in Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill.

# บุคคลที่มีความยุติธรรม: จอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนา\*

## Individuals with integrity: John Rawls and Buddhism

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สาลงสิงห์), พระศีลาศักดิ์ สุเมโธ (บุญทอง)<sup>1</sup>

และพระครูวินัยธร วรชิต กะสา<sup>2</sup>

Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing), Phra Silasak Sumato (Buntong)

and Phrakhru Winaithorn Worrachat Thasa

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา<sup>1</sup>

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน<sup>2</sup>

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand

Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: nikkybaty2012@hotmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เพื่อนำเสนอประเด็น บุคคลที่มีความยุติธรรมจอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนา โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการจอห์น รอลส์และพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบบุคคลที่มีความยุติธรรมเพื่อทำการวิเคราะห์ ตามหลักการของรอลส์ ความยุติธรรม คือ ความเป็นธรรม และเริ่มต้นจากการสร้างสถานการณ์สมมติที่กำหนดให้บุคคลที่มีเหตุผลและเสรีภาพอย่างเสมอภาคได้ร่วมกันเลือกหลักความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมแล้วนำไปใช้ผ่านโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม โดยการยอมรับว่าบุคคลจะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมที่แสดงให้เห็นของการยึดมั่นในหลักความยุติธรรมที่มีผลต่อบุคคลอื่นในสังคมได้นั้นเอง ส่วนหลักคำสอนจริยธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นได้อธิบายถึงหลักสิทธิ หลักหน้าที่ หลักการอยู่ร่วมกันในสังคมของปัจเจกบุคคลที่พัฒนาด้วยหลักการเหตุผล หลักปัญญา และหลักพรหมวิหารธรรม 4 ที่มีผลต่อบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา จึงมีทั้งเหตุผลและอารมณ์ที่เกี่ยวกับการยอมรับการใช้เหตุผล เมื่อบุคคลจะมีความยุติธรรมหรือรักษาความยุติธรรมไว้ได้ก็ต้องอาศัยจิตสำนึกทางจริยธรรมตามหลักหิริและโอตตปปะเพื่อช่วยกระตุ้นหรือสนับสนุนให้บุคคลนั้น มีการรับรู้ความรู้สึกว่าสิ่งที่ตนกำลังจะทำถือเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นๆ อาจส่งผลต่อความไม่ยุติธรรมต่อสังคมโดยรวมก็ได้ ดังนั้น แนวคิดหลักการเหตุผลของจอห์น รอลส์กับหลักการทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสอดคล้องยอมรับด้วยเหตุผลของบุคคลที่มีความยุติธรรม

**คำสำคัญ:** ความยุติธรรม; จอห์น รอลส์; พระพุทธศาสนา

\*ได้รับบทความ: 6 กรกฎาคม 2565; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2566

Received: July 6, 2022; Revised: September 25, 2023; Accepted: September 28, 2023



## Abstract

This academic article aims to present the issue of John Rawls and Buddhism in the context of justice. It conducts a study on individuals who embody Rawlsian principles of justice in comparison with Buddhism, analyzing individuals who possess integrity according to Rawls's principles, justice is the righteousness and begins with creating a hypothetical situation. Which it's rational and free individuals jointly choose the principles of justice to be established in society. And then apply them through the social infrastructure by acknowledging that individuals must embody a morality that reflects a commitment to principles of justice affecting others in society, Rawls's principles imply the importance of integrity. As for the principles of morality in Buddhism, they often emphasize the principles of rights and duties. The principle of coexistence in society for individuals developed through the principles of reason, wisdom, and the principles of moral virtue. Which its have an impact on individuals with integrity according to Buddhist principles, encompasses both reasons and emotion concerning the acceptance of rationality. When individuals seek to have integrity or maintain integrity, they must rely on moral consciousness according to the principles of virtue and mindfulness to help stimulate or support the individual's awareness that what they are about to do may be a violation of the rights and freedoms of others, may have consequences of injustice towards society as a whole. Therefore, the rational principles of reasoning by John Rawls align with the principles of Buddhist philosophy, and this alignment is accepted through the rationality of individuals with integrity.

**Keywords:** Justice; John Rawls; Buddhism

### 1. บทนำ

หากจะกล่าวถึงความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับสังคมการเมืองโลกในปัจจุบันที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และอาจจะเป็นหัวใจหลักตามจริยธรรมที่เป็นคุณธรรมอีกประการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญสำหรับปัจเจกบุคคลนั้น ยิ่งเป็นผู้นำ

ทางการเมืองยิ่งมีความสำคัญอย่างมากในการเชื่อมความสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดขึ้นในสังคมการเมืองด้วยแล้ว สำหรับความยุติธรรม จึงเป็นแนวความคิดที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่สมควรจะได้รับหรือความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ถ้าหากไม่คำนึงถึงสิ่งสมควรจะได้รับจากความยุติธรรมแล้ว ก็จะไม่



สามารถได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามหลักทางปรัชญาการเมืองที่มีการตอบปัญหาเรื่องความยุติธรรมไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ตามแต่ในเรื่องความยุติธรรมนั้น ก็เป็นที่ถกเถียงกันอยู่เสมอด้วยปัญหาที่เกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินที่มีความหลากหลาย เกณฑ์ส่งผลต่อความยากที่นำมาเลือกใช้ในสถานการณ์เหล่านั้นได้ เพราะปัญหาที่เกิดจากภายในสังคมหรือบุคคลมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Craig, 2000, p. 428)

ฉะนั้น บุคคลจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมซึ่งต้องประกอบไปด้วยความถูกต้องและความดีที่เป็นขั้นพื้นฐานที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะระบบสังคมใดจะดำรงอยู่ได้ด้วยระบบนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ามีความยุติธรรมที่ควบคู่กันไปด้วย หากมองตามแนวคิดทางปรัชญาการเมือง ย่อมที่จะสามารถตอบปัญหาเรื่องความยุติธรรมโดยมีหลักคิดที่สำคัญเพื่อนำมาสร้างความเข้าใจตามเสรีนิยม (Liberalism) ที่สามารถเน้นไปที่แนวความคิดเรื่องเสรีภาพและสังคม (Socialism) ที่เน้นไปที่เรื่องความเสมอภาค ฉะนั้น ที่กล่าวมานี้ย่อมมีอุดมคติทางสังคมที่แตกต่างกันด้วยบริบทนั้น (เกษดา ทองเทพไพโรจน์, 2553) ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักปรัชญาการเมืองเพื่ออธิบายแก้ปัญหาความ

ขัดแย้งเรื่องความยุติธรรม และนักปรัชญาการเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงด้านหลักการความยุติธรรมที่มากที่สุดงานของจอห์น รอลส์ นั้น คือความยุติธรรมโดยประสานแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะธรรมชาติของบุคคลที่แตกต่างกัน แต่สังคมต้องมีหลักเกณฑ์ที่สามารถทำให้ความยุติธรรมทางสังคมได้ประสานสอดคล้องแนวคิด

เสรีภาพและความเสมอภาค โดยอ้างเหตุผลสนับสนุนในรูปแบบทฤษฎีสัญญาประชาคมหรือทฤษฎีความยุติธรรมเข้าด้วยกัน ที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์สมมติในการแสวงหาความยุติธรรมในฐานะความเที่ยงธรรมที่เสนอหลักการที่ว่าสภาพสังคมในสถานการณ์เริ่มต้นที่บุคคลผู้มีเหตุผลได้รวมตัวกันทำสัญญาประชาคม โดยที่บุคคลแต่ละคนนั้นตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสถานภาพความเป็นอยู่ของตนในเวลานั้น เมื่อบุคคลตกอยู่ในม่านแห่งความไม่รู้จริงแล้ว ย่อมต้องการเลือกหลักความยุติธรรมที่มีความเที่ยงธรรม โดยหลักยุติธรรมของรอลส์นั้น มีพื้นฐานมาจากสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน โดยความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลที่เสียเปรียบที่สุดในสังคม ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ต่างคนต่างได้ประโยชน์ ทำให้เกิดสังคมรัฐอุดมคติ ซึ่งเป็นสังคมที่มีการจัดระเบียบอย่างดี เป็นสังคมที่มีความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์ (สุชาย อิศวพันธุ์ธนกกุล, 2533)

ตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้น บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักทางพระพุทธศาสนา คือ ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาภายในตัวบุคคล เพราะว่าสังคมจะต้องมีระบบที่ยุติธรรมอย่างเช่น ด้านกฎหมาย หากมนุษย์ไม่ถือปฏิบัติตามก็จะเกิดการละเมิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพและทรัพย์สินของผู้อื่นที่ส่งผลต่อระบบความยุติธรรมภายในสังคม

ดังนั้น บุคคลที่มีความสมบูรณ์ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาจึงต้องประกอบด้วยคุณธรรมของบุคคลที่มีความยุติธรรมที่มีองค์



ประกอบสำคัญด้วยหลักการและเหตุผลที่ทำให้เกิดปัญหาที่เป็นคุณธรรมอันประเสริฐในทางพระพุทธศาสนาที่นำไปให้พ้นทุกข์ในการแก้ไขปัญหของสังคมได้โดยยึดถือหลักกุศลธรรม หลักพรหมวิหาร 4 ที่เป็นคุณธรรมของบุคคลที่อันเป็นประเสริฐเป็นแรงจูงใจในการช่วยเหลือ รวมทั้งการมีหิริโอตตัปปะเป็นธรรมที่รักษาความยุติธรรมไว้เพื่อให้สังคมมนุษย์ที่สามารถดำรงอยู่ได้ ผู้เขียนจะกล่าวตามลำดับเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการคิดของจอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนาเพื่ออธิบายวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นตามลำดับ ดังต่อไปนี้

## 2. บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการของจอห์น รอลส์

จอห์น รอลส์ ได้กล่าวถึง บุคคลที่มีความยุติธรรม หมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมของความยุติธรรม โดยให้ความสำคัญที่แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีจริยธรรมและมีอิสระอย่างเท่าเทียมกันตามที่มนุษย์มีความสามารถกำหนดให้ตนเองได้มีอิสระรวมถึงความดีที่มีคุณค่าในตนเองของมนุษย์เองด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมที่ปรากฏในรูปของความยุติธรรมนั้นย่อมแสดงให้เห็นความดีที่มีคุณค่าต่อตนเองอยู่เสมอ (Freeman, 2007, p. 272) โดยมีพลังอำนาจเชิงจริยธรรมทั้งสองอย่างคอยเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้เกิดการมีเหตุผลและการโน้มนำในเหตุผลที่มีองค์ประกอบด้วย กล่าวคือ 1) บุคคลที่มีเหตุผล ย่อมหมายถึง บุคคลที่มีการวางแผนชีวิตอย่างมีเหตุผลที่มีความสัมพันธ์เข้ากับสิ่งที่ดีในตัวมนุษย์ที่ทำให้บุคคลนั้น สามารถ

กำหนดหรือทบทวนเพื่อแสวงหาโน้ตชนในสิ่งที่ดีกับตนเองอย่างเป็นอิสระที่มีความคาดหวังต่อจุดมุ่งหมายในชีวิต และการให้เกิดคุณค่าของสิ่งที่ดีในฐานะที่เป็นการกระทำอย่างมีเหตุผลที่สำคัญ 2) บุคคลที่มีสำนึกในเหตุผล กล่าวคือ บุคคลที่มีสำนึกในความยุติธรรมซึ่งมีความสัมพันธ์เข้ากับโน้ตชนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยที่บุคคลจะมีความเต็มใจในการร่วมมือเข้ากับทางสังคมที่มีสิทธิและหน้าที่ในทางจริยธรรมเป็นตัวกำหนดเป้าหมายหลักความยุติธรรม โดยผ่านระบบโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเป็นต้น (Freeman, 2007, p. 150)

ฉะนั้น อำนาจเชิงจริยธรรมทั้งสองแบบที่กล่าวมาโดยเบื้องต้นนั้น ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า เป็นรูปแบบที่แตกต่างกัน เมื่อคำนึงถึงการใช้เหตุผลในทางปฏิบัติที่ย่อมสะท้อนให้เห็นเป็นที่ประจักษ์เสมออย่างเช่น บุคคลที่มีเหตุผลแต่ไม่มีจิตสำนึกในเหตุผลย่อมแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นสามารถวางแผนชีวิตของตนได้เป็นอย่างดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนได้เป็นอย่างดี แต่ก็ไม่สามารถให้ความร่วมมือหรือเข้ากับบุคคลอื่นที่อาศัยอยู่ในสังคมเดียวกันได้ทำให้อาจจะเกิดการละเมิดข้อกฎหมายหรือข้อบังคับที่ส่งผลต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นในสังคมได้โดยง่าย ตามที่ปรากฏให้เห็นข้อขัดแย้งทั้งสองประเด็นที่กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

1. ความยุติธรรมในฐานะสิ่งที่ดีของบุคคล กล่าวคือ หลักการเหตุผลของอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีเหตุผล โดยเฉพาะการเข้าใจของความเป็นธรรมชาติในตัวบุคคลนั้นด้วยว่าเหตุผลที่ทำให้บุคคลเข้าใจตระหนักถึงความ



สามารถของตนเอง เพื่อแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าเพื่อให้ตนเองได้มีการพัฒนาขีดความสามารถระดับที่สูงขึ้นกว่าบุคคลที่ไม่มีเหตุผล หากตามหลักการคิดของรอลส์ นั้นจะมองที่ปัจเจกบุคคลที่จะมีความยุติธรรมนั้นต้องมีคุณธรรม (Moral Virtue) ที่จะ เป็นพื้นฐานสำคัญของตัวบุคคลที่จะมีเป้าหมายใน การวางแผนชีวิตอย่างมีเหตุผลโดยผ่านกระบวนการตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อผ่านความสัมพันธ์ใน ระดับครอบครัวกับญาติพี่น้องเพื่อนหรือดำรง ตำแหน่งหน้าที่การงานในสาขาอาชีพที่ได้อยู่แล้วนั้น (Rawls, 1971, p. 432) รวมทั้งลักษณะที่ทำให้ บุคคลเป็นผู้เข้าใจที่มีเหตุผลและจะไม่พยายามทำ ในสิ่งที่เป็นไปได้อยู่แล้วว่า จึงเกิดการแสวงหา จุดมุ่งหมายเพื่อให้มีความสำคัญกับวิธีการที่มี ประสิทธิภาพในการบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุด ตามความปรารถนาของบุคคลที่จะทำให้เกิดความ สำเร็จในปัจจุบันและอนาคตที่แสดงให้เห็นว่า การ ไม่ได้มองว่าความยุติธรรมนั้นจะเกิดขึ้นจากการใช้ หลักจริยธรรมเพื่อให้เกิดความดีสูงสุดก็ตาม แต่มา จากการมีมโนทัศน์สิ่งที่ดีของบุคคลที่มีเหตุผลอย่าง สมบูรณ์แบบที่มีความเหมาะสมในฐานะสิ่งที่ดีที่ เป็นตัวของบุคคลนั้นด้วย (Freeman, 2007, pp. 147-148)

2. ความสำนึกในความยุติธรรมของ บุคคล กล่าวคือ สำหรับความสำนึกในความยุติธรรม นั้นเป็นแบบเดียวกันที่กล่าวว่า คือ แรงจูงใจทาง สังคมที่ถือเป็นเรื่องพื้นฐานของความสามารถใน การเข้าสู่สังคมของบุคคลนั้น โดยเฉพาะจะต้องไม่ สับสนด้วยคำที่กล่าวว่า ปรีตนิยมหรือ (Altruism) หมายถึง บุคคลจะอยู่ในสถานะแรกเริ่มก็ตามแต่

ก็ไม่เป็น อัตนิยมหรือก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็น ปรีตนิยมแล้วจะการกระทำอะไรแบบปรีตนิยม นั้นได้ตามสบายแต่ด้วยอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม ที่ได้กระทำแบบนั้นเสมอไป (แซนเดล ไมเคิล เจ, 2557) แต่เนื่องจากจิตสำนึกของบุคคลนั้นที่อยู่ภาย ใต้ความยุติธรรมจะต้องมาจากแรงจูงใจที่มีเหตุผล อย่างเพียงพอที่จะไม่ได้กระทำในสิ่งที่ไม่ดีเพราะ โดยธรรมชาติของบุคคลแล้วในการกระทำความดี นั้น ต้องมาจากการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกนึกคิดแต่ สำหรับการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการดำเนินตาม มาตรฐานของสังคมอยู่แล้วอย่างกรณี การปฏิบัติ ตามกฎหมายที่ถือการปฏิบัติตามหลักความ ยุติธรรม ซึ่งเป็นผลผลิตของการให้เหตุผลของ บุคคลและสะท้อนเงื่อนไขของความร่วมมือทาง สังคมที่อยู่ภายในจิตสำนึกของความยุติธรรมที่ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับความปรารถนาที่ดีมี เหตุผลในสิ่งที่ดีของบุคคล อันเนื่องมาจากถือเป็นการ ปฏิบัติตามหลักเชิงปทัสฐานนิยมว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร ฉะนั้น บุคคลที่มีสำนึกในความยุติธรรมจะ ต้องยอมรับหลักการความยุติธรรมที่อยู่บนพื้นฐาน ของข้อกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมได้ เป็นอย่างดี (Freeman, 2007, p. 249)

โดยปกติบุคคลนั้นย่อมมีเป้าหมายที่สำคัญ และจะรู้ได้อย่างไรว่าเป้าหมายใดสำคัญกว่ากันเพื่อ การแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าอย่างไร การจะให้คุณค่า ของความยุติธรรมเท่ากับความปรารถนาอื่นๆ นั้น ไม่ใช่คำตอบอยู่ที่ว่าบุคคลจะสามารถมีสำนึกใน ความยุติธรรมหรือไม่หากมีสำนึกในความยุติธรรม นั้นแล้ว และความยุติธรรมนั้นจะต้องมาก่อนความ ปรารถนาอื่นๆ หรือไม่แต่จะต้องเกิดจากแรงจูงใจ



อย่างที่มีเหตุผลในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความยุติธรรมนั้นด้วยเพื่อพัฒนาทางจริยธรรมที่มีแนวคิดมาจากการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งกันและกันนั้นและการจะเกิดขึ้นได้ต้องมาจากความผูกพันของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นนั้น (Freeman, 2007, p. 251) รวมทั้ง สถาบันทางสังคมแต่ก็ขึ้นอยู่กับการณ์บุคคลนั้นจะมองเป็นสิ่งที่ดีที่อาจจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นหรือไม่ ที่มีต่อสถาบันและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญที่มีผลต่อบุคคลเพื่อการพัฒนาความเข้าใจ และความผูกพันตามหลักความยุติธรรมนั้น จึงถือว่าบุคคลนั้นได้รับการพัฒนาความรู้ทางจริยธรรมนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับความยุติธรรมในฐานะความเที่ยงธรรม ซึ่งปรากฏในสังคมที่ยึดกฎระเบียบแบบแผนที่ดีอยู่แล้วนั้น (Freeman, 2007, pp. 255-258) ถ้าหากบุคคลนั้นขาดการพัฒนาเชิงจริยธรรมในระดับครอบครัวและระดับสังคมแล้วย่อมส่งผลต่อการขาดหายไปของบุคคลนั้น ที่จะมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมการเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกในความยุติธรรมนั้น หากปราศจากความสามารถในการใช้เหตุที่เหมาะสมแล้ว ความสามารถในการให้ความร่วมมือทางสังคมของบุคคลนั้นที่มีสำนึกในความยุติธรรมย่อมจะมีลักษณะเป็นปรตานิยมแบบพึ่งพาอาศัยกันหรือไม่ก็เป็นการทำความดี ซึ่งกันและกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคลแบบลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อกันไม่เอาเปรียบกันไม่ใช่ปรตานิยมแบบไม่มีเงื่อนไข ดังนั้น ถือเป็นการกระทำทำความดีเพื่อคนในสังคมที่จะได้พึ่งพาอาศัยกัน จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ไม่ได้มาจากอารมณ์ความรู้สึกที่ถือเป็นการกระทำที่มีเงื่อนไข แต่ก็มีขอบเขตของผล

ประโยชน์ร่วมกันที่ทำให้บุคคลนั้นมีสถานะของการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจทางเลือกที่สำคัญให้เกิดความสำนึกในความยุติธรรมของบุคคลนั้นอยู่เสมอ (Rawls, 1971, p. 142)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความยุติธรรมจะต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผลและสำนึกในหลักเหตุผลที่อยู่ในกรอบของหลักจริยธรรมที่ถือว่าเป็นการพัฒนาของตนเองอยู่เสมอและที่สำคัญมีความเป็นอิสระความเท่าเทียมกันบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เพื่อสามารถกำหนดให้ตนเองได้อย่างอิสระยอมแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมของความยุติธรรมนั้น เป็นความดีที่มีคุณค่าในบุคคลนั้น ตามหลักธรรมชาติของบุคคลนั้นอยู่แล้ว ที่จะแสดงให้เห็นหลักการเหตุผลทำให้บุคคลได้ตระหนักถึงความสามารถของตนอยู่เสมอ และแสวงหาสิ่งที่ดีเพื่อตนเอง ได้มีการพัฒนาขีดความสามารถที่สูงขึ้นไปเพื่อไม่ให้ถูกการบีบบังคับที่ไม่ใช่หลักการและเหตุผลที่จะสร้างแรงจูงใจเพื่อให้สังคมเกิดความเสถียรภาพของความยุติธรรมที่จะต้องประกอบด้วยเหตุผลที่เหมาะสมทั้งในการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและข้อบังคับที่แสดงให้เห็นในการใช้เหตุผลที่มาจากกรยอมรับโดยบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกันได้ อย่างมีอิสระเสรีภาพที่เป็นลักษณะแบบเสรีนิยมก็ว่าได้ โดยธรรมชาติของบุคคลสามารถยอมรับการทำหน้าที่ของตัวแทนบุคคลที่เข้าไปมีบทบาทและใช้อำนาจของความเป็นตัวแทนรัฐที่ยึดถือหลักปกครองโดยความธรรม รวมทั้งเพื่ออำนวยความสะดวกด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้อย่างยั่งยืน ที่ตั้งมั่นในความยุติธรรมทางการเมือง



เพื่อให้สอดคล้องเสรีนิยมแบบประชาธิปไตยที่ถือเป็นรูปแบบทางการเมืองที่สร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นสูงสุดในสังคมต่อไป

### 3. บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักทางพระพุทธศาสนา

บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้น จะต้องมีความเป็นธรรมชาติที่มีความต้องการทางกายและการรับรู้อารมณ์ ซึ่งถือเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา และความคิดในทางที่ถูกและที่ผิด ตามหลักทางพระพุทธศาสนา นั้น บุคคลย่อมเป็นผู้รู้จักถูกรู้จักผิดด้วยสติปัญญา แต่สำหรับบุคคลที่มีความยุติธรรมจะต้องมีองค์ประกอบที่อยู่ภายในจิตใจที่ส่งเสริมให้บุคคลนั้นสามารถสร้างสรรค์ด้วยความยุติธรรมในการอยู่ร่วมกับบุคคลผู้อื่นในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ บุคคลเป็นผู้ที่มีปัญญาและหลักพรหมวิหาร 4 ตามหลักหิริและโอตตปปะด้วย ถือว่าเป็นเครื่องหมายสำคัญสำหรับบุคคลผู้ที่มีคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลที่อันประเสริฐแล้ว ซึ่งถือว่าคุณธรรมเหล่านี้จะส่งผลทำให้มนุษย์ไม่เกิดอคติที่จะนำไปสู่ความลำเอียงด้วยความรัก ความโกรธ ความกลัว และความหลง จนอาจทำให้สิ่งที่ไม่ยุติธรรมนั้นเกิดขึ้นกับตัวบุคคลได้ ตามหลักทางพระพุทธศาสนาแล้วอาจไม่สามารถแยกขาดระหว่างความดีกับความถูกต้องหรือธรรมกับวินัยได้ซึ่งหมายถึงว่าเป็นหัวใจหลักของความยุติธรรมด้วย ฉะนั้น “บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักทางพระพุทธศาสนา” จึงต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญด้วย กล่าวคือ กายสุจริต

วจีสุจริต ถือว่าเป็นกุศลธรรมที่แสดงให้เห็นความดีที่ควบคู่ไปพร้อมกับความถูกต้องเสมออย่างเช่น บุคคลนั้นไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันที่อาจส่งผลทำให้สังคมไม่สงบสุข และความยุติธรรมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ถือว่าตัวบุคคลนั้นเป็นสาเหตุนำไปสู่ปัญหาที่เกิดในสังคมได้ และสำหรับการแก้ไขต้องแก้จากภายในตัวบุคคลนั้นก่อนตามหลักทางพระพุทธศาสนาแล้ว จึงให้ความสำคัญในการควบคุมจิตใจและความประพฤติของตัวบุคคลมากกว่าที่จะควบคุมระบบเนื่องจากถึงแม้จะมีระบบที่ดีหรือมีข้อกฎหมายที่ยุติธรรมก็ตาม ถ้าหากบุคคลไม่ประพฤติปฏิบัติตามแล้ว ย่อมมีการละเมิดโดยสร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่น รวมถึงสังคมรอบข้างด้วย ในการแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มต้นแก้ที่ตัวบุคคลนั้นก่อนถึงจะส่งผลที่ดีต่อบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคมให้เกิดผาสุกและความยุติธรรมนั้นได้ (เกษดาทองเทพไพโรจน์, 2553)

อย่างไรก็ตาม บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาจะต้องสอดคล้องในหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ที่ถือกล่าวได้ว่าเป็นหมวดแห่งปัญญา ตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักหิริและโอตตปปะ โดยยึดหลักธรรมเหล่านี้ จึงจะสามารถเกิดจิตสำนึกในความยุติธรรมของตัวบุคคลที่แสดงให้เห็นความสำคัญตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักปัญญาทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ โลภียปัญญาหรือปัญญาทางโลกและโลกุตรปัญญาหรือปัญญาเหนือโลก เป็นธรรมสำหรับบุคคลที่มีความยุติธรรมที่ใช้โลภียปัญญาเท่านั้น จึงสามารถใช้ปัญญาเพื่อ



การรับรู้คิดไตร่ตรองการรับรู้ความเป็นจริงรู้เหตุ  
รู้ผล รู้ดี รู้ชั่ว รู้ถูก รู้ผิด จึงจำเป็นต้องอาศัยปัญญา  
เป็นเครื่องมือช่วยไม่ให้บุคคลตกเป็นทาสของกิเลส  
แห่งตนนั้นได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2543,  
หน้า 22-24) และโดยเฉพาะการใช้เหตุผลอย่าง  
แยบคายที่ เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ถือเป็นการใช้  
ความคิดความรู้จักคิดทำให้แยบคายมองสิ่งทั้ง  
หลายด้วยข้อคิดพิจารณาการรู้จักสืบสาวหาเหตุผล  
แยกแยะสิ่งนั้นหรือปัญหานั้นๆ (พระธรรมปิฎก  
(ป.อ.ปยุตฺโต, 2546, หน้า 69) เพื่อให้เห็นตาม  
สภาวะความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยทั้งหลาย และ  
การเกิดแห่งปัญญาต้องมีศีลช่วยชำระให้บริสุทธิ์ศีล  
ก็ต้องมีปัญญาช่วยชำระให้บริสุทธิ์ปัญญาย่อมมีใน  
ที่มีศีลธรรม ศีลธรรมย่อมมีในที่มีปัญญา ปัญญา  
ย่อมมีแก่ผู้มีศีลธรรม ศีลธรรมย่อมมีแก่ผู้มีปัญญ  
นักปราชญ์ยกย่องศีลธรรมด้วยปัญญาว่าเป็นสิ่งล้ำ  
เลิศในโลก ศีลธรรมนั้นต้องประกอบด้วยปัญญา  
และปัญญานั้น ก็ต้องประกอบด้วยศีลธรรมโดย  
ถือว่าความประพฤติที่งดงามย่อมมาจากความคิดที่  
ดีด้วยนั้น เพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและงดงาม  
ตามศีลธรรมนั้น (พระไตรปิฎกเล่มที่ 9 หน้า 122)  
ฉะนั้น ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดในทาง  
พระพุทธศาสนาเนื่องจากปัญญาเป็นเครื่องป้องกัน  
มิให้บุคคลเกิดกิเลสตัณหาที่เป็นตัวปรุงแต่งจิตขึ้น  
มามีอำนาจในการครอบงำจิตใจของบุคคลจน  
กระทำความผิดทางจริยธรรมต่างๆ ซึ่งทำให้เกิด  
ความไม่ยุติธรรม ดังนั้น บุคคลจึงหลุดพ้นได้มี  
อิสรภาพแท้จริงได้ ก็ด้วยปัญญาเป็นปัจจัยพื้นฐาน  
ที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าปัญญาถือเป็นเกณฑ์การตัดสิน  
เพื่อการวัดคุณธรรมของบุคคล เพื่อบรรลุเป้าหมาย

สูงสุดในทางพระพุทธศาสนา และการมีชีวิตอยู่ด้วย  
ปัญญาถือเป็นคุณธรรมของตัวบุคคลที่มีความ  
ยุติธรรมนั้นอยู่แล้ว (วันวร จະณู, 2541)

2. บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลัก  
พรหมวิหารธรรม 4 ทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ  
สภาพสังคมตะวันตกคำนึงถึงเรื่องสิทธิแต่สังคม  
พุทธนั้นไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะเรื่องสิทธิและหน้าที่  
เท่านั้น แต่กล่าวถึงเรื่องคุณธรรมที่สำคัญตามหลัก  
พรหมวิหาร 4 นั้น ซึ่งถือว่าด้านคุณธรรมของตัว  
บุคคลที่ประเสริฐจะช่วยทำให้เกิดความยุติธรรม  
ทางสังคมได้เพื่อทำให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน  
ภายในสังคมเป็นไปด้วยราบรื่นมีความเต็มใจที่มี  
ไม่ใช่เป็นเพียงหน้าที่เท่านั้น ด้วยความเมตตากรุณา  
ตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ในการกระทำที่ดีย่อม  
ก่อให้เกิดความสุขใจที่ได้กระทำและยังผลให้เกิดสิ่ง  
ที่ดีในปัจจุบันและอนาคต ตามหลักพรหมวิหาร  
ธรรม 4 ย่อมเป็นธรรมอันประเสริฐที่ก่อให้เกิด  
ประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นรวมถึง  
คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันด้วย จะต้องประสาน  
ระหว่างสิทธิกับหน้าที่ที่มีไม่ใช่เพียงการไม่ละเมิด  
บุคคลอื่นหรือกระทำตามหน้าที่ของตนเท่านั้น แต่  
ถือเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีจิตใจอ่อนโยน  
เห็นเพื่อนร่วมโลกเป็นเพื่อนร่วมเดินทางมองเห็น  
เพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่เป็นเป้าหมายสำคัญในตัวเอง  
ที่มีไม่ใช่เป็นเพียงวิถีทางร่วมสังคมเดียวกันเท่านั้น  
จะต้องถือปฏิบัติเพื่อนมนุษย์ในฐานะที่มีคุณค่าเท่า  
เทียมกัน เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วย  
ความสมัครใจที่ไม่ใช่ถูกการบีบบังคับด้วยความ  
อิจจาริยาเอาเปรียบกัน และจะต้องมีใจประ  
ประกอบด้วยมูทิตาเมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อนก็ช่วย



เหลือด้วยใจกรุณานั้น (เกษดา ทองเทพโพโรจน์, 2553)

ตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 จะให้ความเมตตาอย่างเดียวนั้นไม่ได้ เพราะเมตตาต้องมีปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญด้วย มิฉะนั้นคนไม่ดีก็จะใช้เมตตาเป็นเครื่องมือเพื่อการเอาเปรียบคนดีได้ เช่น ขอทานอาชีพลอกเอาเงินจากคนที่มีความเมตตาและการเจริญเมตตาอย่างเดียวนั้นโดยไม่ใช้ปัญญาก็ไม่สามารถช่วยให้เข้าถึงธรรมขั้นสูงสุดได้ ฉะนั้น จะทำให้เกิดความรักใคร่อย่างไม่มีขอบเขตเกินเลยจากความเมตตาก็เป็นเสน่ห์หาอาจทำให้เกิดอคติ เช่น บิดามารดาร์กบุตรจึงปกป้องบุตรในทางที่ผิดจำเป็นต้องมีอุเบกขาหรือความมีใจเป็นกลางเข้ามาสกัดเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอารมณ์และเหตุผล ในสังคมทางพระพุทธศาสนา จึงไม่ใช่สังคมที่มุ่งเอาเปรียบเบียดเบียนกัน แต่ก็ยังเป็นสังคมที่ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน แต่ก็ถือเป็นการเกื้อกูลด้วยมิตรภาพที่ดี เพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงเป็นการสร้างความยุติธรรมในทางสังคมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นตัวบุคคลที่มีความยุติธรรมจึงจำเป็นต้องมีหลักพรหมวิหารธรรม 4 อยู่ในจิตใจของตนเองอยู่เสมอ ดังกล่าว (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543, หน้า 124)

3. บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักหิริและโอตตปปะทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ความยุติธรรมของบุคคลที่จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีคุณธรรมที่ช่วยให้สังคมการเมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก็คือ ธรรมคัมภีร์ครองโลก 2 ประการ ประกอบด้วย การมีหิริที่มีความละเอียดลออต่อบาปและความละเอียดลออต่อความชั่ว ส่วน

โอตตปปะนั้น ก็คือ ความเกรงกลัวต่อบาปเพราะความเกรงกลัวต่อความชั่วที่เกิดจากการกระทำของตนเองนั้น และหิริและโอตตปปะยัง หมายถึง ความสำนึกทางศีลธรรมที่ดำรงอยู่ภายในตัวบุคคลที่ทุกคนมีมาตั้งแต่เกิดขึ้นของความเป็นมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคม จึงมีความแตกต่างจากสัตว์ทั่วไปเพราะมีจิตสำนึกทางศีลธรรมหรือจริยธรรมที่มีให้บุคคลนั้นได้พฤติกรรมสิ่งที่ไม่ดีอาจจะสร้างความเดือดร้อนต่อสังคมได้ เช่น การสร้างปัญหาความเดือดร้อนแก่สังคมและบุคคลอื่นที่เป็นการกระทำความชั่วที่แสดงให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกทางจริยธรรมจนไม่สามารถแยกความดีความชั่วหรือถูกผิดออกจากกันได้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว บุคคลจึงไม่ได้แตกต่างจากสัตว์ทั่วไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546, หน้า 65) แต่ถ้าหากบุคคลปราศจากหิริและโอตตปปะแล้วสังคมมนุษย์ก็ไม่แตกต่างจากสังคมสัตว์ทั่วไป ซึ่งไร้คุณธรรมในข้อนี้ จึงมีความสำคัญข้อสุดท้ายในหลักจริยธรรมของบุคคลและเป็นคุณธรรมที่ถือว่าขาดไม่ได้เพราะตัวบุคคลที่มีความยุติธรรมนั้น จะต้องอาศัยจิตสำนึกทางจริยธรรมตามหลักหิริและโอตตปปะเพื่อช่วยกระตุ้นหรือสนับสนุนให้บุคคลมีความรู้สึกว่าการกระทำที่ตนได้กระทำนั้น ถือเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ที่ส่งผลต่อการกระทำเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายน่าละอายแก่ใจต่อการกระทำที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อความไม่ยุติธรรมตามหลักหิริและโอตตปปะที่ได้ชื่อว่าเป็นธรรมรักษาโลกหรือการรักษาความยุติธรรมนั่นเอง (สมภาร พรหมทา, 2548)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นจะ



ต้องมียุติธรรมประกอบที่สำคัญด้วยปัญญาที่อยู่ภายในที่สามารถส่งเสริมให้บุคคลสามารถสร้างสรรค์ด้วยความยุติธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ เพราะความมนุษย์ที่เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ได้นั้นจะต้องมียุติธรรมประกอบที่สำคัญตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่พร้อมด้วยปัญญาและหลักหิริโอตตปปะซึ่งถือเป็นคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลที่อันประเสริฐด้านคุณธรรมเหล่านี้ที่จะส่งผลทำให้บุคคลไม่ก่อให้เกิดอคติในความลำเอียงจนทำให้สิ่งที่ไม่เห็นว่ายุติธรรมเกิดขึ้นตามหลักทางพระพุทธศาสนา จึงให้ความสำคัญในการควบคุมจิตใจและความประพฤติของมนุษย์มากกว่าการควบคุมโดยระบบ และถึงแม้จะมีกฎหมายที่ยุติธรรมก็ตามแต่ถ้าบุคคลไม่ยึดถือปฏิบัติตามก็ไม่สามารถสร้างบุคคลที่มีความยุติธรรมให้แก่สังคมได้ โดยจะต้องยึดหลักธรรมที่ช่วยสามารถส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสำนึกในความยุติธรรมด้วยปัญญาตนเอง เนื่องด้วยปัญญาเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันมิให้บุคคลเกิดกิเลสตัณหาที่สร้างอำนาจครอบงำสภาพจิตใจของบุคคลจนทำให้ละเมิดผิดจริยธรรมต่างๆ เมื่อบุคคลหลุดพ้นได้หรือมีอิสระภาพย่อมทำให้เกิดปัญญาที่ถือเป็นปัจจัยนำมาสู่เป้าหมายสูงสุด ในทางพระพุทธศาสนาที่อันประเสริฐเพื่อการดำรงชีวิตด้วยปัญญา และมีจิตสำนึกของความยุติธรรมในสังคมที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยมิตรภาพที่ดี จึงเป็นการสร้างความยุติธรรมทางสังคมตามหลักทางพระพุทธศาสนานั้น โดยเฉพาะเน้นที่ตัวบุคคลที่สำคัญเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและยึดถือการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 เมื่อบุคคลถือปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 แล้วย่อมทำให้บุคคลนั้นมีคุณธรรมที่สูงขึ้น และสามารถ

ช่วยให้สังคมโลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยที่สามารถทำให้บุคคลนั้นๆ จะต้องตั้งอยู่ในหลักความยุติธรรมเพื่อรักษาความยุติธรรมไว้ให้ได้ก็ต้องไม่ละทิ้งจิตสำนึกทางจริยธรรมและหลักหิริโอตตปปะที่คอยช่วยกระตุ้นให้เกิดการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ที่อ้างตนตามหลักหิริโอตตปปะเพื่อเป็นธรรมรักษาสังคมโลกที่จะช่วยสามารถรักษาบุคคลที่มีความยุติธรรมที่ยึดถือปฏิบัติตนในพื้นที่ทางสังคมได้อย่างสม่ำเสมอที่เป็นบรรทัดฐานโดยแท้จริงได้

#### 4. วิเคราะห์เปรียบเทียบบุคคลที่มีความยุติธรรมของจอห์น รอลส์กับพระพุทธศาสนา

สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบ “บุคคลที่มีความยุติธรรม” ตามหลักคิดของจอห์น รอลส์กับหลักการทางพระพุทธศาสนานั้น เพื่อแสดงให้เห็นหลักการวิธีการแนวคิดที่เชื่อมความสัมพันธ์กันเฉพาะบางประเด็นเท่านั้น กล่าวคือ หากมองตามหลักการคิดของจอห์น รอลส์ คำว่า บุคคลที่มีความยุติธรรม ย่อมหมายถึง บุคคลที่มีคุณธรรมของการยึดมั่นในหลักความยุติธรรม ซึ่งมีหลักการเหตุผลและการมีจิตสำนึกในเหตุผลที่อยู่บนพื้นฐานของหลักจริยธรรมหรือมองในมิติที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีจริยธรรมที่สามารถใช้เหตุผลเป็นที่ตั้ง และสามารถมีความเป็นอิสระในการคิดที่สามารถกำหนดความหมายถึงการรับรู้สิ่งที่ดีและสามารถแยกสิ่งที่ไม่ดีออกจากหลักการและเหตุผลในตัวของมนุษย์เองได้อย่างมีอิสระย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า คุณธรรมที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นในความยุติธรรมนั้น



จะต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่อยู่กับตัวของมนุษย์ตามธรรมชาติที่ทำให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองและแสวงหาสิ่งที่ดีเพื่อตนเองอยู่เสมอ โดยสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น แต่หากมองมิติหลักการทางพระพุทธศาสนาก็จะยอมรับเรื่องคุณธรรมที่สามารถทำให้บุคคลนั้นๆ ตั้งมั่นอยู่ในความดีภายในตนเองเพื่อเสริมสร้างให้เกิดความยุติธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่มีเจตจำนงและตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมที่ทำให้เกิดการพัฒนารู้ความสามารถแห่งปัญญาและมีเหตุผลที่สอดคล้องกับหลักการคิดของจอห์น รัสส์ และหลักการทางพระพุทธศาสนาซึ่งเห็นว่าปัญญามีความสำคัญต่อการมีคุณธรรมที่สำคัญที่สุดเพราะปัญญาเป็นเกณฑ์ตัดสินในการวัดคุณธรรมของบุคคลและเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนานี้ ซึ่งบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา จึงต้องเป็นบุคคลที่มีปัญญาอยู่ในตัวของมนุษย์ แม้แต่หลักการคิดของรัสส์ และหลักการทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกันในการยอมรับศักยภาพทางปัญญาที่มีคุณค่าและมีอยู่ในตัวของมนุษย์หรือบุคคลอยู่แล้ว โดยสามารถพัฒนาบุคคลให้มีขีดความสามารถทางปัญญาให้สูงขึ้นจนระดับได้ ด้วยการใช้อนุญาที่ช่วยให้มนุษย์เป็นบุคคลที่มีเหตุผลตามหลักจริยธรรมที่มีปัญญาและคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลที่ประเสริฐจะเห็นได้ว่าบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนานี้ จึงมีส่วนที่จะคล้ายกับบุคคลที่มีความยุติธรรมของรัสส์เพราะบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาที่มีทั้งเหตุผลด้วยปัญญาและสภาวะอารมณ์ความ

รู้สึกที่เป็นคุณธรรมรวมอยู่ด้วยกัน ส่วนบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการคิดของรัสส์ไม่จำเป็นต้องใช้อารมณ์ในการทำความคิด แต่จะใช้หลักการเหตุผลเป็นแก่นหลักที่บ่งบอกให้มีความสำคัญของการเกิดความยุติธรรมในฐานะความเที่ยงธรรมหรือความเท่าเทียมกันในลักษณะที่สมดุลที่ไม่ได้มองความเท่าเทียมเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ยังมีคุณสมบัติคล้องกับหลักความยุติธรรมทางสังคมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาด้วยที่จะสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลที่มีลักษณะที่เที่ยงธรรมของปัจเจกบุคคลกับสังคมที่ดีได้เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการคิดของจอห์น รัสส์กับหลักการทางพระพุทธศาสนา ก็คือ การมีเหตุผลและจิตสำนึกในหลักการเหตุผล โดยเฉพาะรัสส์ได้นำหลักการคิดที่อยู่ในพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผลตามหลักจริยธรรมที่มีความเป็นอิสระและความเท่าเทียมกันเสมอที่มนุษย์ทุกคนสามารถกำหนดตนเองได้อย่างมีอิสระให้เกิดขึ้น และยอมแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีคุณธรรมที่สามารถเสริมสร้างความยุติธรรมให้กับบุคคลสามารถยึดมั่นตั้งตนอยู่ในความดีที่สร้างคุณค่าให้กับตนเองอยู่เสมอ แต่ขณะเดียวกันหลักการทางพระพุทธศาสนาก็ยอมรับที่ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นสัตว์ที่มีเจตจำนงและมีหลักจริยธรรมที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ทั่วไป ก็เพราะว่ามนุษย์นั้นมีความคิดความสามารถมีสัญชาตญาณการรับรู้เหตุผลที่สำคัญสามารถแยกสิ่งที่ดีและสิ่งที่ชั่วร้ายออกจากกันได้ รวมทั้งสามารถเกิดการพัฒนาแห่งสติปัญญาหรือการมีเหตุผลที่สำคัญอย่างชัดเจนได้ ฉะนั้นตามหลัก



การคิดของรอลส์กับหลักการทางพระพุทธศาสนาก็มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ประเด็นนี้ โดยเฉพาะหลักการทางพระพุทธศาสนาก็จะสนับสนุนให้บุคคลนั้นมีปัญญาและคุณธรรมที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลเป็นที่ยึดตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักหิริโอตตปปะที่แสดงให้เห็นว่าการมีหลักธรรมก็จะสามารถรักษาความยุติธรรมของตนเองและผู้อื่น ให้เกิดความมั่นคงภายในสังคมได้ เพราะว่าหลักการทางพระพุทธศาสนายอมรับการกระทำที่เป็นกุศลธรรมที่มาจากความรู้สึกนึกคิดที่ทำให้มนุษย์มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่แสดงสถานะของบุคคลที่จะเป็นบุคคลที่มีความยุติธรรมได้อย่างแท้จริงที่จะต้องมียุติธรรมประกอบด้วยหลักเหตุผลและอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดหรือจะเป็นด้านเหตุผลที่สำคัญเป็นต้น

## 5. สรุป

หากจะกล่าวถึง บุคคลที่มีความยุติธรรมนั้นจะต้องเป็นบุคคลผู้ที่เชื่อว่ามีเหตุผลและความสำนึกในเหตุผลที่ดีพอตามหลักจริยธรรมของความเป็นอิสระอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งบุคคลนั้นจะสามารถกำหนดด้วยตนเองได้แบบอิสระก็ย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีคุณธรรมจริงๆ ที่อยู่ภายใต้หลักความยุติธรรมนั้น ย่อมที่จะตั้งมั่นอยู่ในเป็นความดีที่มีคุณค่าในตนเองอยู่เสมอ ตามหลักการของรอลส์ได้อธิบายถึงความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ต้องมีเหตุผลที่ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงความสามารถของตนและแสวงหาสิ่งที่ดีงามเพื่อตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะการพัฒนาชีวิตความ

สามารถในระดับที่สูงขึ้น แต่หากมองตามหลักการทางพระพุทธศาสนาก็ยอมรับว่ามนุษย์หรือบุคคลนั้น เป็นผู้ที่มีเจตจำนงและมีจริยธรรมที่ทำให้มนุษย์หรือบุคคลนั้นแสดงของความแตกต่างออกมาที่เหนือกว่าจากสัตว์เนื่องว่ามนุษย์หรือบุคคลนั้นมีความสามารถในการพัฒนาด้านสติปัญญาและความมีเหตุผลในตัวเอง ขณะที่สัตว์จะไม่สามารถทำได้นั้น หลักการคิดของรอลส์กับพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องกัน

เพราะทางพระพุทธศาสนาเห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่มีความต้องการทางกาย และอารมณ์ ซึ่งเป็นการแสดงออกทั้ง ทางกาย วาจา และความคิดในทางที่ถูกและที่ผิด ฉะนั้น มนุษย์หรือบุคคลจึงมีความรู้ผิดหรือรู้ถูกต้องด้วยปัญญาซึ่งเป็นการใช้เหตุผล รู้จักมองสิ่งด้านต่างๆ ตามหลักที่ใช้สติปัญญาตามหลักคุณธรรมที่สำคัญที่สุดในทางพระพุทธศาสนาเพราะปัญญาเป็นเกณฑ์ตัดสินในการวัดคุณธรรมของบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้น บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาจึงต้องประกอบด้วยปัญญาที่สอดคล้องในหลักการของรอลส์ที่ถือว่าหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นต่างก็ยอมรับถึงศักยภาพทางสติปัญญาที่มีคุณค่าและปรากฏอยู่ในตัวบุคคลที่สำคัญอยู่แล้ว โดยสามารถพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถทางสติปัญญาและด้วยการใช้ปัญญาของบุคคลในการทำหน้าที่ของตนเอง ตามหลักการที่มีเหตุผลและหลักจริยธรรมภายใต้จิตสำนึกในความยุติธรรมที่ถูกต้องมาจากแรงจูงใจที่มีเหตุผล และที่ไม่ได้เกิดเพราะการกระทำที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์หรือ



บุคคลในการทำความดีหรือมาสภาวะทางอารมณ์ที่มีผลต่อความรู้สึก ซึ่งในพระพุทธศาสนาสนับสนุนให้มีการใช้ปัญญาและคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลที่นับว่าเป็นอันประเสริฐตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักหิริโอตตปเป ซึ่งเป็นธรรมที่รักษาความยุติธรรมให้คงไว้ในสังคม ตามหลักทางพระพุทธศาสนาจึงยอมรับการกระทำที่เป็นกุศลธรรมที่มาจากอารมณ์ความรู้สึก เช่นเดียวกันอย่างหลักการของรอลส์ที่ยอมรับความยุติธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นคำสอนที่ไม่ได้มุ่งเพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเดียว แต่เกิดจากความร่วมมือกันทางสังคมในลักษณะของการช่วยเหลือความรักความเมตตา ซึ่งกันและกันโดยพระพุทธศาสนาเห็นว่ามนุษย์หรือบุคคลทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกัน ในขณะที่รอลส์ก็มองบุคคลที่มีความยุติธรรมจะต้องเป็นการกระทำที่ดำเนินตามมาตรฐานของสังคม เช่นเดียวกันกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดทำให้เกิดความยุติธรรมที่ส่งผลที่ดีต่อผู้อื่นและสังคม

ดังนั้น ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่แสดงให้เห็นแล้วว่า บุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการคิดของจอห์น รอลส์ กับหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นแนวความคิดการเชื่อมความสัมพันธ์กับประเด็นที่สอดคล้องกัน ทั้งส่วนที่คล้ายกันอย่างบุคคลที่มีความยุติธรรมทางพระพุทธศาสนามีทั้งเหตุผลเป็นหลักที่ประกอบด้วย ปัญญาและอารมณ์ความรู้สึกในการรับรู้ที่ตั้งอยู่ภายในคุณธรรมอยู่ด้วย ส่วนบุคคลที่มีความยุติธรรมตามหลักการคิดของรอลส์จะไม่ใช้อารมณ์ในการทำความดีแต่จะใช้หลักการเหตุผลเป็นหลักในการคิด

พิจารณาที่แสดงให้เห็นว่าคุณธรรมของความยุติธรรมนั้นเป็นความดีที่มีคุณค่าในตัวบุคคลที่มีเจตจำนงและมีจริยธรรมที่ทำให้ตัวบุคคลมีความสามารถในการพัฒนาปัญญาและมีหลักการเหตุผลและอารมณ์การรับรู้ความรู้สึกในการทำความดีของบุคคลที่มีจะมีความยุติธรรมต้องสังคมจึงสามารถกำหนดตนเองได้อย่างถูกต้อง ตามหลักการอยู่ร่วมกันเกิดการยอมรับการทำหน้าที่ของบุคคลในฐานะเป็นผู้ปกครองโดยธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกด้านความยุติธรรมด้านการเมืองก่อให้เกิดความผาสุกในสังคมมนุษย์ต่อไป

## 6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

บุคคลที่มีความยุติธรรมต้องพร้อมด้วยคุณธรรมการมีเหตุผลในจิตสำนึกที่สามารถแสดงออกมาในรูปแบบความดีที่มีคุณค่าในตัวบุคคลที่สอดคล้องตามหลักการคิดของจอห์น รอลส์กับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่เน้นตัวบุคคลที่สามารถแสดงความสามารถที่มีเจตจำนงที่อยู่ภายใต้คุณธรรมจริยธรรมที่สามารถพัฒนาด้านสติปัญญาและการมีเหตุผลที่ถูกกำหนดสภาวะจิตที่ส่งผลต่อการเกิดสติปัญญาควบคุมคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลที่มีความเพียบพร้อมตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักหิริโอตตปเปซึ่งเป็นธรรมรักษาสัจจะวาจาใจให้ตั้งมั่นอยู่ในหลักความยุติธรรมของบุคคลที่มีความยุติธรรมต่อสังคมเพื่อก่อให้เกิดความสุขในสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตามหลักการของรอลส์และทางพระพุทธศาสนาที่สามารถสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นด้วยหลักการเหตุผลและสติปัญญาตัวบุคคลอันเป็นจุดหมายสูงสุดได้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

### เอกสารอ้างอิง

- เกษดา ทองเทพไพโรจน์. (2553). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบโน้ตทัศน์เรื่องความยุติธรรมของจอห์น 롤ล์ กับพระพุทธศาสนา*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แซนเดล ไมเคิล เจ. (2557). *ความยุติธรรม (Justice: what's the right thing to do?)* (สฤณี อาชวานันทกุล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- \_\_\_\_\_. (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันวร จะนุ. (2541). *มโนทัศน์เรื่องความยุติธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภาร พรหมทา. (2548). *พุทธปรัชญามานุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศยาม.
- สุชาย อัครพันธ์ธนกุล. (2533). *ความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันในทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น 롤ล์*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Craig, E. (2000). *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy*. London: Routledge.
- Freeman, S. (2007). *Rawls*. New York: Routledge.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

# การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิพุทธในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21\*

## Human Resource Management in the Buddhist way in the 21st Century

ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล, บุญโชติ สลืออ่อน, ชำนาญ เกิดช่อ และพระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร  
Theeratas Rojkitjakul, Boonchot Saleeoon, Chamnarn Kerdchor  
and Phrakru Sangkharak Pittaya Yantharo  
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Nan Buddhist College, Thailand  
Corresponding Author, E-mail: orapininwong@gmail.com

### บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิพุทธในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 เพื่อให้องค์กรสามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นพลวัตและการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อช่วยให้องค์กรพัฒนาและสามารถอยู่รอดได้ จึงนำหลักทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ ซึ่งเป็นแนวทางตามวิพุทธโดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ มาเป็นหลักในการปฏิบัติ เพราะการเปลี่ยนแปลงตามบริบทแต่ละช่วงเวลาและอิทธิพลจากสิ่งเร้าของเหตุปัจจัย อาจทำให้องค์กรต้องเผชิญกับความยากลำบากด้วยเหตุนี้ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ คือ เพื่อประยุกต์นำแนวทางวิพุทธมาปรับใช้ให้เกิดการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ พร้อมตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารคนให้เข้ากับยุคกับสมัยในปัจจุบัน โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักสังคหวัตถุ 4 ประการมาทำให้บุคลากรและองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ:** การบริหารทรัพยากรมนุษย์; วิพุทธ; คริสต์ศตวรรษที่ 21

### Abstract

This academic article aims to present the Buddhist way of human resource management in the 21st century, to get the organization to face a dynamic and constantly adapting environment. Also, this Buddhist way helps the organization to develop and

\*ได้รับบทความ: 27 ธันวาคม 2565; แก้ไขบทความ: 17 กรกฎาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 28 กันยายน 2566  
Received: December 27, 2022; Revised: July 17, 2023; Accepted: September 28, 2023



survive. Thus, the researcher has brought the four Sangahavatthu principles, to adapt as a basis for practicing. The contextual change of the periods and the influence from the stimuli of the causal factor may bring the organization to difficulties. For this reason, the objective of this article is to apply the Buddhist way in human resource management effectively and always is ready to cope with the change in managing people to match the current era using the four Sangahavatthu principles, to enable personnel and organization to work efficiently.

**Keywords:** human resource management; Buddhist way; 21st century

## 1. บทนำ

ปัจจุบัน ทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ รัฐวิสาหกิจ หรือแม้แต่หน่วยงานภาครัฐล้วนได้รับ อิทธิพลจากระบบทุนนิยมทั้งสิ้น ส่งผลให้การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกว่าใน อดีต เนื่องจากเกิดการแข่งขันสูงขึ้น จึงเป็นที่ยอมรับ กันโดยทั่วไปว่าองค์กรต่างๆ จะสามารถอยู่รอดได้ ในสภาวะการณ์เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันส่วนหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมาขับเคลื่อนภารกิจ ต่างๆ ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย (กิตติ มิลาเอียง, 2559, หน้า 131-152) ด้วยเหตุนี้ “ทรัพยากรมนุษย์” นั้น จึงเปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญ เป็นมันสมอง หรือหน่วยประมวลผลที่จะทำหน้าที่บริหารจัดการ ทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร ให้สามารถทำงานได้อย่างสอดคล้องประสานกันอย่างเป็นระบบพร้อมช่วยขับเคลื่อนช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม พร้อมสร้างความได้เปรียบในการดำเนินงานและสร้างความยั่งยืนให้แก่ องค์กร (เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล, 2559)

ทั้งนี้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ นอกจาก จะมีความสำคัญกับทั้งองค์กรภาครัฐหรือองค์กร เอกชนแล้ว ทางองค์กรทางศาสนา โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งพระพุทธศาสนา “พระภิกษุ” นับว่ามีบทบาท สำคัญเป็นอย่างมากเปรียบเสมือน “นักพัฒนา” ซึ่งตามวิถีพุทธนั้น พระพุทธศาสนาก่อให้เกิดความ สัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มีหลักคำสอนสำคัญอย่าง ยิ่ง โดยสังคมในปัจจุบันศาสนามีหลักคำสอนที่มี เหตุมีผลอันเป็นหลักสำคัญ ของพระพุทธศาสนา ที่มีคนยอมรับนับถือกันทั่วโลกอีกศาสนาหนึ่ง ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในสังคมมีเหตุมีผล มีเมตตา กรุณา มีความเอื้ออาทรต่อกันและกัน อันเปรียบเสมือนญาติกันโดยสายโลหิต และหรือ เป็นญาติกันโดยทางธรรมจึงมีอิทธิพลต่อชีวิต ครอบคลุม ชุมชน เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งความ เชื่อและค่านิยมทางศาสนาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วย เหนี่ยวนำการกระทำของมนุษย์ เช่นนั้นแล้ว การนำ หลักพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก (พระมหาจรรย์วัฒน์ กนต์วณโณ, 2559, หน้า 307-320) เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่ องค์กร และพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของ โลกธุรกิจยุคปัจจุบันได้ จึงต้องมีการนำแนวทางวิถี พุทธมาปรับใช้เข้าด้วยกันเพื่อพัฒนาบุคลากร



ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีความครอบคลุมผูกพันในทุกขั้นตอนขององค์กร ตั้งแต่การวางแผน เพื่อสรรหาคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงาน พร้อมดูแลรักษาจนกระทั่งบุคลากรพ้นสภาพของการเป็นพนักงาน (วิลาวรรณ รพีพิศล, 2554) โดยการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรมีมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ทักษะ และผลการดำเนินงานของพนักงาน ซึ่งหากพนักงาน มีพฤติกรรม ทักษะ และผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่องค์กรคาดหวังย่อมส่งผลให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ (สมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549)

ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารในองค์กรนั้นๆ ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตัวเองในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เริ่มตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การกำหนดโครงสร้าง และการมอบอำนาจกำลัง การกำหนดตำแหน่งการสรรหา การบรรจุและการแต่งตั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโอนย้าย การกำหนดเงินเดือนสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ การพัฒนา การฝึกอบรม วินัย ร้องทุกข์ซึ่งในทุกกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์หรือกลยุทธ์ต่างในการจัดการให้บุคลากรในองค์กรนั้น ได้ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีตัวเองมีอยู่ ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร โดยได้ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากสภาพปัญหาดังกล่าว บทความวิชาการฉบับนี้ จึงมุ่งที่จะนำเสนอการนำหลักพระพุทธศาสนามาปรับใช้เพื่อจัดการความท้าทาย

ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยมีสาระสำคัญ ส่วนแรกการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบัน แนวคิดในการบริหาร “ทรัพยากรบุคคล” ตลอดจนความท้าทายส่วนที่สองนำเสนอสาระเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ และส่วนสุดท้าย นำหลักพระพุทธศาสนา มาปรับใช้กับความท้าทายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 เพื่อตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหารคนให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันและจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เริ่มตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การกำหนดตำแหน่งการสรรหาการบรรจุและการแต่งตั้ง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโอนย้าย การกำหนดเงินเดือนสวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ การพัฒนา การฝึกอบรม ซึ่งทุกกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น ต้องอาศัยความรู้จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้แก่บุคลากรและองค์กร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์นับเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กรหรือมีการเปรียบเทียบกับทรัพยากรมนุษย์เป็น “ทุนมนุษย์” หรือที่เรียกว่า (Human Capital) ซึ่งมีแต่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร โดยการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาให้ชัดเจนใน



ประเด็นของการจัดหาบุคลากรให้ได้ตามความรู้ตามความต้องการขององค์กร การดำเนินการจัดการเป็นเช่นไร มีประโยชน์ มีจุดดี จุดด้อย ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลนี้ เรียกว่า “ทุนมนุษย์” นั่นคือ ความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะหรือความชำนาญรวมถึงประสบการณ์ของแต่ละคนที่มีสั่งสมอยู่ในตัวเอง และสามารถนำสิ่งเหล่านี้มาหลอมเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นศักยภาพขององค์กรหรือเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่า ซึ่งทำให้องค์กรนั้นมีความสามารถและสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง (ธำรงค์ศักดิ์ คงสาส์น, 2550) สอดคล้องกับคลาร์ค (Clark, 1992) ที่อธิบายว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการจัดการความสัมพันธ์ของคนงานและผู้บริหาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการจัดการความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่เป็นการจัดการบุคคล 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นที่เป้าประสงค์ขององค์กร ดังนั้น เมื่อวัตถุประสงค์ขององค์กรเปลี่ยนแปลงไป การจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเปลี่ยนตามไปด้วย และ 3) วัตถุประสงค์หลักของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรมุ่งที่องค์กร ส่วนสมาชิกขององค์กรแต่ละคน จะเป็นวัตถุประสงค์รอง

ขณะที่ Nadler and Wiggs (1989) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นกรอบการปฏิบัติงานที่กว้างขวาง เป็นกระบวนการวางแผนที่เป็นระบบ ซึ่งช่วยในการพัฒนาศักยภาพและปรับปรุงประสิทธิภาพของบุคลากรและองค์กรให้สูงขึ้น ซึ่งจะครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) การฝึกอบรม

(training) เป็นกระบวนการเพื่อการเรียนรู้งานมุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันที หรือสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้ไปตามความต้องการขององค์กร 2) การศึกษา (education) เป็นกระบวนการเพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต และเป็นการเตรียมพร้อมสู่การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง (promotion) และ 3) การพัฒนา (development) เป็นกระบวนการที่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ แก่บุคลากรในองค์กร ถือเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากร สำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ พร้อมช่วยให้บุคลากรได้เพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความสามารถของตนเอง และสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 ที่องค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายต่างๆ มากมาย ทั้งจากวิกฤติเศรษฐกิจ โรคระบาด และปัญหาสังคม ทำให้การดำเนินงานขององค์กรปัจจุบัน ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น และเพื่อให้สามารถรักษาความอยู่รอดและความเป็นผู้นำด้วยเหตุผลด้านทรัพยากรในโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ ความเป็นโลกาภิวัตน์กลับทำให้ทุกภาคส่วนต้องเตรียมแข่งขันทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ทำให้จำเป็นต้องแสวงหาทรัพยากรในการดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพให้เพียงพอ สำหรับการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และทรัพยากรมนุษย์ เป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร และเป็นปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในการดำเนินงานหรืออาจพ่ายแพ้ต่อกู่



แข่งขัน (พิชิต เทพวรรณ, 2554)

จึงส่งผลให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นตัวแปรหลักทำให้ก้าวออกจากมิติเดิมคือ ทางออกให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ในอนาคตและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเท่าทันโลกเพื่อเป็นการนำไปสู่มิติที่สามารถเดินออกไป พร้อมตอบรับการก้าวเข้ามาของโลกที่กำลังอยู่ในสมรภูมิสงครามแห่งอนาคต เพื่อความอยู่รอด ซึ่งเป็นกรอบแนวความคิดใหม่นั้น คือ การจัดการ “ทุนมนุษย์” ในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้มนุษย์รู้แจ้งแก้ปัญหาตนและเพื่อนร่วมโลกได้โดยปัญญาเรียกผู้รู้จริงว่า “อริยะชน” คือ คนประเสริฐ เข้ามาสู่การสร้างทุนมนุษย์ใหม่ กล่าวคือ เป็นการให้ความสำคัญกับ “มนุษย์” เพราะถือว่ามนุษย์ เป็นศูนย์กลางของโลก จึงมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้สร้างทุน กำไร หรือขาดทุนในทุกองค์กร ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนั้น “มนุษย์” จึงเป็นต้นทุนที่สำคัญอย่างแท้จริง (บุญทัน ดอกไธสง, 2551) คือ 1) ทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยนำเข้า ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและเป็นปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความสำเร็จของการแข่งขัน 2) เป้าหมายของการบริหารองค์กร ธุรกิจส่วนใหญ่ต้องการกำไร มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารทุกคนจึงต้องควบคุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว 3) องค์กรประกอบด้วยบุคลากรจำนวนมากที่มีความหลากหลาย ทั้งทักษะ ความรู้ และลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ ทำให้การทำงานในปัจจุบัน จึงต้องเน้นลักษณะทีมงาน และ 4) การปรับตัวให้เหมาะสมแก่การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

เทคโนโลยี และการดำเนินชีวิต รวมถึงการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องใช้ทักษะเฉพาะทางการปรับเปลี่ยนกำลังแรงงานให้มีระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น เพราะการจัดระบบผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ย่อมเกิดผลดีต่อธุรกิจช่วยให้พนักงานปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพิ่มความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน (ธัญญา ผลอนันต์, 2549)

กล่าวสรุปได้ว่า สำหรับความท้าทายในปัจจุบัน การดำเนินงานของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่องค์กรทางศาสนาเอง ต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นและเพื่อให้สามารถรักษาความอยู่รอดขององค์กรการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงได้กลายมาเป็นตัวแปรหลักที่ทำให้ก้าวออกจากมิติเดิมเป็นทางออกให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ในอนาคตและแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเท่าทันโลก ซึ่งเพื่อตอบรับการก้าวเข้ามาของโลกและเพื่อความอยู่รอด จึงได้นำกรอบแนวความคิดใหม่ คือ การบริหาร “ทุนมนุษย์” มาปรับใช้ให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักธุรกิจได้รู้แจ้งแก้ปัญหาตนและเพื่อนร่วมโลกได้โดยปัญญาได้อย่างอริยะชนตามหลักของพระพุทธศาสนา การให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์นั้น เสมือนสินทรัพย์หนึ่งขององค์กร เช่นนั้น องค์กรจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับพัฒนากำลังคนของตนตั้งแต่การฝึกอบรม ปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเพิ่มพูนทักษะให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่องค์กรต้องการ



### 3. หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ

หลักสังคหวัตถุธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักและชอบใจของคนทั่วไป เป็นการผูกมิตรไมตรีเต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข (เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ, 2548) ดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสัจธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ภายในได้จริง

ทั้งนี้ หากนำหลักสังคหวัตถุธรรม มาช่วยจัดการความท้าทายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะช่วยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลแต่ละคนให้มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นภายในองค์กร และเพื่อธำรงสังคมให้ดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข และได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วนั้น พระพุทธองค์ทรงชี้แนะว่า “ถ้าสังคมใดปราศจาก สังคหวัตถุธรรมแล้ว สังคมนั้น จะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สันติสุข” เช่นนั้น พุทธศาสนิกชน จึงต้องทำความเข้าใจเรื่อง “สังคหวัตถุธรรม” เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์นั้น หลักธรรมจะช่วยให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ ดังนี้

1. ทาน คือ การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของ ของตนแก่บุคคลอื่น ด้วยเห็นว่าสิ่งของที่ตนเสียสละไปนั้น จะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เป็นการแสดงความมีน้ำใจ และเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรสหายหรือบริวาร พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญ

การให้ไว้มาก อาทิ “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก” (ธรรมรักษา, 2532) “ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้” เป็นต้น ผู้ที่มีความตระหนี่นั้น ไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรและบริวารไว้ได้

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ การมีวาจาเป็นที่รัก เป็นที่ดึงดูดจิตใจของผู้ฟัง มีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟัง เป็นวาจาที่ไม่หยาบคาย และก่อให้เกิดประโยชน์ การมีปิยวาจาที่ดี มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูต หรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ จะต้องมีความรู้ในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยม เพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดี จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้

3. อตถจริยา คือ การประพฤติตนเป็นประโยชน์ อาทิ การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่กำลังลำบากไม่เป็นคนนิ่งดูดายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถพอที่จะช่วยเหลือได้ในการผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกันเช่นเดียวกัน จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักให้การช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือ เช่นเมื่อถึงคราวที่ตนเองต้องประสบกับปัญหาเรื่องการทำงานต่างๆ การมีพันธมิตรพอที่จะช่วยเหลือได้ จะช่วยซึ่งกันและกันได้ตามกำลังความสามารถเพื่อเป็นการผูกไมตรีหรือแสดงถึงความมีไมตรีอันดีต่อกัน

4. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตร เพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามีมิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วเริ่มห่างเหินหรือเลิกคบไปการคบหา



มิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจและมีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

สรุปได้ว่า หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ มีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นเป็นการสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันและกัน ซึ่งถ้าปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรมแล้วก็จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน อตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อประโยชน์ผู้อื่น และสมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอทั้งหากปฏิบัติได้ทั้ง 4 ประการ จะช่วยให้การปฏิบัติร่วมกันภายในองค์กรเกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในกลุ่มนั้นๆ

#### 4. การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิถีพุทธ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักแห่งการเอื้ออาทร ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งต้องบูรณาการหลักพุทธธรรม สำหรับบริหารผู้คน เช่นนั้นแล้ว ผู้นำ จึงควรมีความเป็นธรรมให้ความช่วยเหลือและแนะนำสิ่งที่ดีแก่ส่วนรวม พร้อมมีความเป็นธรรม ซึ่งตามหลักสังคหวัตถุจะต้องเป็นผู้ที่รู้มีความโอบอ้อมอารี การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและการวางตัวสม่ำเสมอ หากนำหลัก สังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถ นำมาวิเคราะห์

ได้ดังนี้

1. ทาน เมื่อบุคลากรในองค์กร มีความเดือดร้อนในด้านปัจจัยทั้งสี่ บุคลากรในองค์กรควรให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรของตน การให้ทานนั้น สามารถทำได้ทั้งเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทานหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและให้คำแนะนำ อาทิ การทำงานเป็นทีม เมื่อเกิดปัญหาให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงานทำงานผิดพลาดหรือไม่ประสบความสำเร็จ พร้อมช่วยกันขับเคลื่อนร่วมมือให้องค์กรเดินหน้าต่อไป ทั้งนี้ องค์กรให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรที่มีน้ำใจงาม น้ำใจดี มีความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น ส่วนด้านผู้บริหารที่ดี ควรมีน้ำใจ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ปิยวาจา สภาวการณ์ที่ผันผวน บุคลากรในองค์กร มักประสบกับความเดือดร้อนในการทำงานอย่างไม่ทันตั้งตัวส่งผลให้ต้องขอความช่วยเหลือจากบุคลากร ซึ่งหน้าที่ของเพื่อร่วมงานและผู้บริหารนั้น ภายในองค์กรควรให้ความช่วยเหลือด้วยการพูดให้กำลังใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจให้คำแนะนำ พร้อมชี้แจงอย่างถูกต้อง ไม่พูดจาดูหมิ่น เสียดสีเพื่อนร่วมงาน แต่พูดจากับบุคลากรหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยความไพเราะน่าฟัง เพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพราะเมื่อเป็นเช่นนั้น แม้ว่าจะมีช่วงเวลาที่ยากลำบากเพียงใดบุคลากรในองค์กรจะไม่รู้สึกถึงความโดดเดี่ยวและผ่านวิกฤติไปได้พร้อมกับองค์กร

3. อตถจริยา เมื่อบุคลากรในองค์กร ต้องการความช่วยเหลือทางด้านร่างกาย บุคลากร



ในองค์กร ควรให้ความสำคัญ ขวนขวายที่จะช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถหรือการให้ความสำคัญกับองค์กรของตนเองด้วยการช่วยเหลือกิจการต่างๆ ภายในองค์กร บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหภายในองค์กรด้วยความเต็มใจ ซึ่งสามารถหลายวิธีอาทิเช่น มีสวัสดิการช่วยเหลือยามบุคลากรป่วยไข้ การทำงานควรควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีความอดทน อดกลั้น และอย่ายึดติดกับตนเองมากกว่าองค์กร รวมถึงในระดับผู้บริหาร ควรมีวิสัยทัศน์ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ตลอดจนถึงมีความเห็นอกเห็นใจอยู่เสมอ

4. สมานัตตตาการ เป็นผู้มีคุณสมบัติเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนที่มีจิตใจหนักแน่น ไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย เพราะเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในองค์กรบุคลากร ควรเข้าไปช่วยในการแก้ไขปัญหา โดยให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหายิ่งในสภาพวิกฤติโรคระบาดยิ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือกันภายในองค์กรเพิ่มมากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะด้วยปัญหาทั้งรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาความท้าทายที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานและองค์กรทุกครั้ง

อาจสรุปได้ว่า หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ มาปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจ และประพฤติที่ดีต่อองค์กร และเพื่อน

ร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในองค์กรและระหว่างองค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสุข ความสามัคคีความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ หลักพระพุทธศาสนาดังกล่าว ไม่เพียงสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้เพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาปรับใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตได้ด้วย ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นสามารถมีสิ่งยึดเหนี่ยวพร้อมปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างดี ซึ่งหลักพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข บุคคลสามารถใช้เป็นตัวแบบแผนในการดำเนินชีวิตไม่เพียงแต่ในด้านการงาน แต่รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย เช่นนั้น ไม่ว่าจะเผชิญกับสถานการณ์ความท้าทายที่ยากลำบากเพียงใด บุคลากรจะสามารถทำงานอย่างเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมถึงรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ พร้อมให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพร้อมเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรได้ด้วยความเต็มใจตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

## 5. สรุป

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิถีพุทธ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยใช้สังคหวัตถุธรรม จะช่วยเป็นการสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะถ้าปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรมแล้วก็จะเป็เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารได้เป็นอย่างดี ทั้งงาน



ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตาททั้ง 4 นี้ เมื่อปฏิบัติได้ ย่อมให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในกลุ่มชนให้เกิดความแน่นแฟ้นให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอแก่กันต่อคนผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มและบุคคลทั่วไปไม่เอาเปรียบบุคคลที่ด้อยกว่า และเสมอในสุขทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหามาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้บุคคลกรและองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิเคราะห์การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงวิฤทธิพุทธในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 สามารถอธิบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร โดยนำหลักสังคหัตถุธรรม 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารเนื่องจากมีความครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทาน (การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) ปิยวาจา (การพูดให้กำลังใจ, ความไพเราะ) อตถจริยา (การมีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่นยามจำเป็น) สมานัตตาท (วางตนอย่างเหมาะสม มีความเสมอภาค) เพื่อให้บุคลากรทุกคนในองค์กร มีความรู้ ทักษะ ศักยภาพ และสามารถปฏิบัติงานได้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันตามท้องถ้องการ ดังตามภาพที่ 1



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ



### เอกสารอ้างอิง

- กิตติ มิลาเอียง. (2559). การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ในองค์การภาครัฐยุคใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 8(1), 131-152.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. (2559). *การจัดการทรัพยากรบุคคล พื้นฐานแนวคิดเพื่อการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมรักษา. (2532). *พระไตรปิฎก ฉบับสุภาพิิต*. กรุงเทพฯ: รุ่งแสง.
- ธัญญา ผลอนันต์. (2549). *การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล: แนวทางสร้างความพึงพอใจแก่พนักงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิกส์.
- ธำรงค์ศักดิ์ คงสวัสดิ์. (2550). *ทุนมนุษย์กับการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- บุญทัน ดอกไธสง. (2551). *การจัดการทุนมนุษย์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ตะวัน.
- พระมหาจิรวัฒน์ กนตวณโณ. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: แนวคิดและบทบาท องค์การทางศาสนา พุทธและศาสนาคริสต์. *วารสารเซนส์จอห์น*, 21(29), 307-320.
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิจิตรทัศนกร.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เอ็ม. ที. เพรส.
- เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ. (2548). *จิตวิทยาบริการ*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ดีไซน์.
- Clark, R. (1992). *Human Resources Management: Framework and Practice*. (2nd ed.). Jim Kitay: University of Sydney.
- Nadler, L. & Wiggs, G. D. (1989). *Managing human resources development*. San Francisco, California: Jossey-Bass.

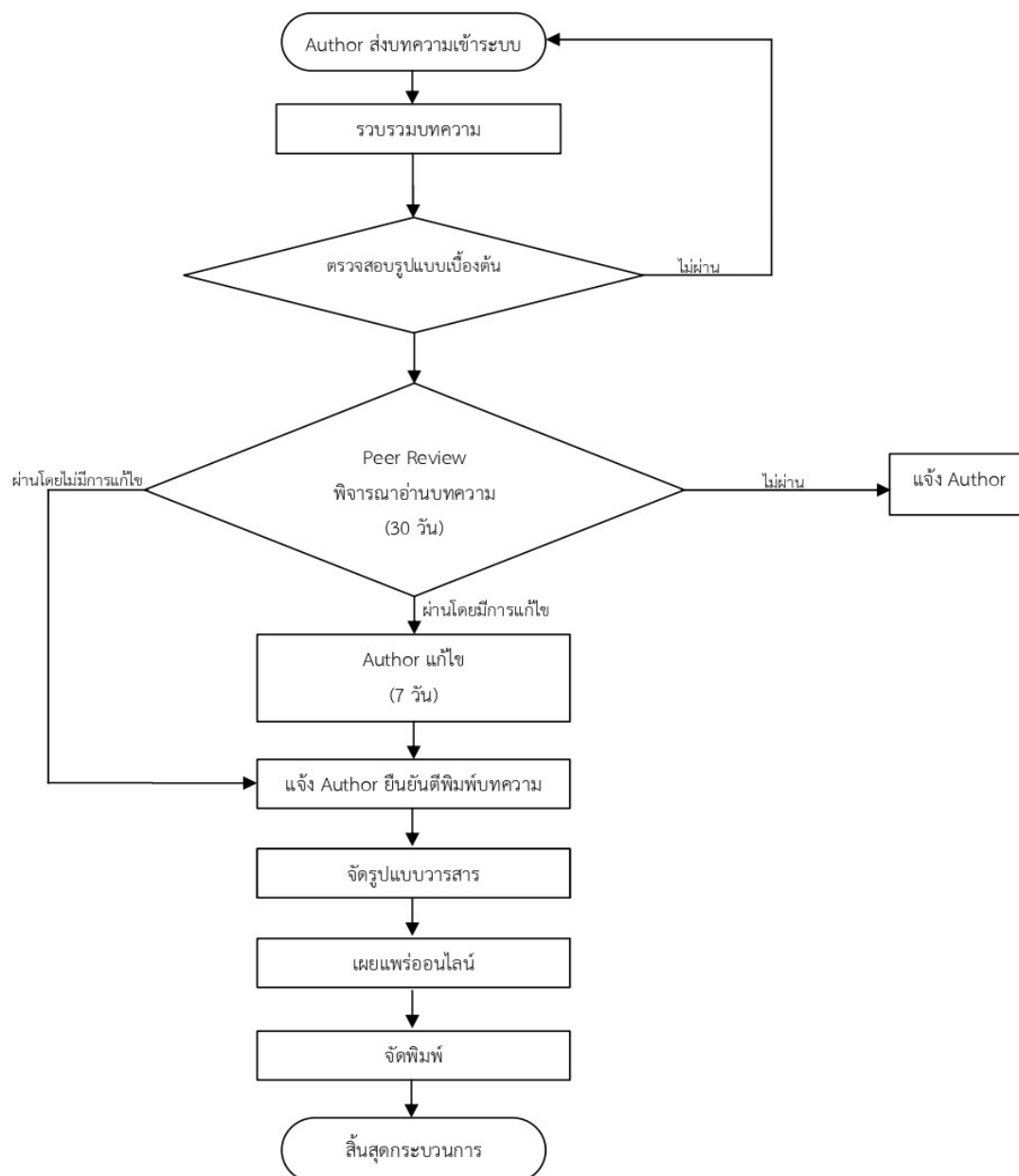
ภาคผนวก





## กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการธรรมทรรศน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น





## คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

### สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

30 หมู่ 1 ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 085-752-1693

### 1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

**1.1 บทความพิเศษ** บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

**1.2 บทความทางวิชาการ** ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

**1.3 บทความวิจัย (Research Article)** ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

**1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article)** เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

**1.5 ปกิณกะ (Miscellany)** ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

### การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ต้องส่งผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ



### การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

### การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

### การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

## 2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)



### 3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

#### 3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยาย ในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ



### 3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

**3.2.1 บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

**3.2.2 เนื้อหา (Content)** เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

**3.2.3 สรุป (Summarizing)** เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

**3.2.4 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

**3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References)** ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

### 3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

**3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title)** ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

**3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author)** ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

**3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews)** ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้วิจารณ์สังกัด

**3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content)** ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

**3.3.5 สรุป (Summarizing)** เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน



**3.3.6 องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge Assets)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการ ในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

**3.3.7 เอกสารอ้างอิง (References)** ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

### การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 6th edition

#### 1. หนังสือ

##### 1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎก

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น (อง.ทุก. (ไทย) 20/395/106)

##### 1.2 หนังสือ

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

**ผู้แต่ง 1 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

**กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

**กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)



**ผู้แต่ง 2 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)  
Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตโตร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)  
(Bruce and Blackburn, 1992)

**ผู้แต่ง 3 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)  
Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)  
(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

**ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป** ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)  
Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)  
(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

### 1.3 วารสาร

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

**ผู้แต่ง 1 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

**กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2557, หน้า 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2557, หน้า 15)

**กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

Yamane (1967)



ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

**ผู้แต่ง 2 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท ฐานุตตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท ฐานุตตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

**ผู้แต่ง 3 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

**ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป** ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

#### 1.4 วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล/ปีที่พิมพ์/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

**ผู้แต่ง 1 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย

**กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557, หน้า 15)



ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557, หน้า 15)

#### กรณีผู้แต่งมีเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น เจษฎา ทองรุ่งโรจน์ (2547)

(Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, 2547)

(Yamane, 1967)

**ผู้แต่ง 2 คน** ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนนันท์ ฐานุตโร และบุญชนะ ทาโยธี (2559)

Bruce and Blackburn (1992)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนนันท์ ฐานุตโร และบุญชนะ ทาโยธี, 2559)

(Bruce and Blackburn, 1992)

**ผู้แต่ง 3 คน** ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่ง คนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

**ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป** ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่นๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525, หน้า 100)

Prasitratsin et al. (1982, p. 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525, หน้า 100)

(Prasitratsin et al., 1982, p. 100)

## 1.5 รายงานการวิจัย

### การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

(ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือ)



## 1.6 ราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ  
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2544)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและ  
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2544)

## 1.7 สัมภาษณ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป  
ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตามด้วย  
ชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

## 1.8 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่จัดทำ)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่จัดทำ)

ตัวอย่าง เว็บไซต์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น กรวรรณ สังขกร (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (กรวรรณ สังขกร, 2558)

ตัวอย่าง วิกีพีเดีย

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น Wikipedia (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (Wikipedia, 2558)



## การเขียนเอกสารอ้างอิง

### 1. คัมภีร์พระไตรปิฎก:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

### 2. หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โบบาง.

Yamane, T. (1967). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

### 3. วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)./ เลขหน้า.

พระธรรมาธิ์ ฐานุตโตโร และบุญชนะ ทาโยธิ์. (2559). การบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 16(1), 1-13.

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 16(2), 298.

### 4. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัย.

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Phrachanna Bhaddharakhito. (2015). *An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkol borei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle*. (Master of arts). Khon Kaen: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.



**5. รายงานการวิจัย:**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (รายงานการวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2550). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

**6. ราชกิจจานุเบกษา:**

ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/, หน้า.

พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (2544, 21 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 127ง, หน้า 13-17.

**7. สัมภาษณ์:**

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

**8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงได้จาก/<http://www.xxxxxxx>

(คำว่า เข้าถึงได้จาก ใช้สำหรับเอกสารภาษาไทย Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)  
กรวรรณ สังขกร. (2558). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับวิถีไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.slideshare.net/amicsangkakorn/ss-48803224>

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). *Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model*. Retrieved from <http://www.jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x-sgm-live-03>

**9. วิกีพีเดีย :**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วันที่สืบค้น./จาก/<http://www.xxxxxxx>

วิกิพีเดีย. (2561). *ข่าวสารจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2560*. วันที่สืบค้น 3 มิถุนายน 2562, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>



### ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

### การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการธรรมทรรศน์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการธรรมทรรศน์” สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อาคาร 100 ปี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

เว็บไซต์: <http://www.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas>

E-mail: [dhammathas@hotmail.com](mailto:dhammathas@hotmail.com)

- 1) ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล 088-578-1671
- 2) น.ส.สาริกา ไสวงาม 085-752-1693

### กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการธรรมทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

